

ԲՀԴԵ ԼԿՆԱՅԻՆԻ

ჩვენ, სულთმკვიდრნი

ბოლო, ბოლო,

საბუნებისმიერ სიბრძნეში,

მეცნიერება,

ჩვენ სიბრძნის მოძრაობა

სარედაქციო საბჭო:

გივი ჯახუა
მურად ქოლოკავა
კახა კობერიძე
თეა ჟვანია
ნინო ტაბატაძე-ქავთარაძე
ლია ბეჟანიშვილი
გიგა ვეფხვაძე
ამირან ჯანჯღავა

რედაქტორი

მარინე ცხვედიაშვილი

მხატვარი

ჯემალ კუხალაშვილი

სარედაქციო კოლეგია:

თინათინ სიყმაშვილი
ლია მარტაშვილი
ალმარ ლომიძე
ლალი მჭედლიძე

ტექნიკური რედაქტორი:

ირაკლი კორძახია

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:

მარი ცუცქერიძე
თეა ასანაშვილი

რედაქტორისგან:

განახლებული ჩვენი ქალაქი ერთი ჭარმაგი კაცის ხნოვანებისაა მხოლოდ, მაგრამ ამ ვერაგ და უსახურ საუკუნეს, რომელიც ჯერ ჭაბუკობის ასაკიდანაც არ გამოსულა, თითქოს შაჰიდის ქამარივით შემოურტყამს კაცთა მოდგმის ყველა უკეთურება და ფეხებთან როდის აგვიფეთქდება, არავინ უნყის.

„სამყარო თუკი გაიბზარება, პოეტის გულზე გაივლის ეს ბზარი“, – უბრძანებია დიდ ჰაინეს, მაგრამ, როცა შუბლგახვრეტილ ერის მამას, ტყეში მყვირალ ხარ-ირემივით ფეხებთან თუ წამოგიტყვევენ, მაშინ მიწას რაღა ემართება ნეტავ? განა ყველა ბზარი და იარა იკემსება სინდისის ძაფით?!

სამწუხაროდ, მეორდება ისტორიები. ალბათ, ჩემს თანამედროვეს ამიტომ თუ აღმოხდა ეს სიტყვები:

„მუდამ სიკეთეს ვუვლიდი,
თუმცა არა ვარ მინდია,
აჯანყებული გული კი
ცხენის ბაგაზე მიბია“-ო.

მეგობრებო, თქვენ თუ მოგისმენიათ სარკოფაგიდან გაჟონილი ცრემლის მუსიკა? ეს პოეტი ტირის, ან ცივგომბორთან გაბანრული ღამის ვნებანი? საბაზალეთო თავზარებით თუ შეშფოთებულხართ ოდესმე? იქნებ, მათხოვრის ქოლგით მოჩრდილული ქოხებიდან ერთჯერ მაინც მიგინვდენიათ ხმა „თინას ლეკურით“ მოღლილ, თითებგადაყვლეფილი თანამემამულეებისათვის ლუკმა პურის შოვნის საფასურად სხვის კარზე, უცხოეთში უსიხარულოდ რომ ბერდებიან.

„მოდით შიინ!, – ღალადებს ჩვენი მწყემსმთავარი.

„მოდით შიინ!, – ვიმეორებთ ჩვენც, მწერლები.

თითქოს წერას აუტანიაო ვირუსშეყრილი დედამიწა. 21-ე საუკუნეში პერსეის უჩინმაჩინის ქუდს ხომ ვერ ვინატრებთ ეშმაკთა სადევნელად. სიყვარულშია მხოლოდ ჩვენი გადარჩენის დიდი საიდუმლო.

ჰოდა, სიყვარულით, განცდებით, თანაგრძნობით, მართალია ტკივილიანი, მაგრამ იმედითა და სიკეთით სავსე წიგნი

გვინდა მოგართვათ, ჩვენო ძვირფასო თანამოქალაქეებო, შენს ქუჩებში ნაფიქრი, შენს ჭადრებქვეშ ნაოცნებარი, შენს ფანჯრებში დილის პირველი სხივის მადლივით შემოტყორცნილი – ალალი და უშელავათო.

გმადლობთ, რომ არსებობთ და ამ უჟამო ჟამში თქვენ თქვენებურად, ჩვენ ჩვენებურად ვამაგრებთ სამშობლოს გადარჩენისა და წინსვლის იდეას.

ასევე მადლობა მინდა გადავუხადო ამ საერთო შეჭირვებისას ქალაქ რუსთავის მერიას, საკრებულოს, ცენტრალურ ბიბლიოთეკას და მთელ შემოქმედებით კოლექტივს, რომლებმაც უზრუნველყვეს ამ წიგნის გამოცემა.

მარინა ცხვედიაშვილი

საქართველოს მწერალთა კავშირის რუსთავისა და ქვემო ქართლის ორგანიზაციის თავმჯდომარე, პოეტი. დავით აღმაშენებლის სახელობის ოქროს მედალოსანი. ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა ფშაველას, გალაკტიონ ტაბიძის, გოგლა ლეონიძის, ჯემალ აჯიაშვილის სახელობის პრემიების ლაურეატი.

მუსაფ ჩოლოვა

საქართველოში

ქარს მშობლიური მოაქვს სიმღერა –
 ხმა არაგვის და სიო შატილის.
 საქართველოში ჰანგად იღვრება,
 რაც კი მღერის და
 ისიც, რაც ტირის.
 მიაყურადე ატმების კისკისს
 და ალუბლების კვირტების ტკაცანს.
 შეხედე ვენახს, ამ ქართულ სინდისს,
 ქართული ჭირის
 და ლხინის გამტანს!
 ქარი ქალაში ულაცს დაეძებს,
 შეიგრძენ მისი სურვილი წინსვლის
 და იოცნებე შორეულ გზებზე,
 სოფლის ბოლოში უსმინე წისქვილს.
 შეჩერდი, ერთხელ ისმინე მთების
 გაუგონარი ხმები, ბუბუნი,
 ისმინე ტყეთა საოცრებები,
 უსმინე, როგორ სუნთქავს უკუნი!
 საოცარია აქ ყველაფერი,
 ბედი სვიანის, ბედი მარტვილის.
 საქართველოში ერთი ხმით მღერის,
 რაც კი მღერის და,
 ისიც, რაც ტირის.

აპრილი ჩემი პარადიული გვიწვილი

14 აპრილი – ჩემი ვაჟიშვილის – ირაკლის დაღუპვის დღე

აჰა, ეს აპრილიც მიდამოს მოედო
აღუბლის ფიფქებად და ქარგავს სანახებს.
სიოსთან ჩურჩულით რომ მიეთმოეთობს,
მპირდება, სასწაულს ისევ რომ მანახებს...

სულს ველარ ვიბრუნებ... თითქოსდა იები
კარგავენ სილურჯეს, ყინვებით დაზაფრულს...
და ისევ ბედისწერის შავი ფერები
მიკლავენ ღიმილს და მართმევენ გაზაფხულს.

ოჰ, ისევ ნაცნობი ეს შავი ნაღველი
და შავი ფიქრების შეშლილი თვალები.
რიოში აპრილის სიყალბის მნახველი,
მოვდივარ გამტყდარი და მოვინვალები,

რათა შევიგრძნო უმანკო აპრილი,
რომელიც მოარღვევს სიკვდილის სამანეს,
მაგრამ უენო და თვალებდათხრილი,
ლაციციტ ვეხები შენს მდუმარ სამარეს...

დღეს მიწა ზეიმობს, ცა კი დაზაფრულა,
დიდი ომის ნობათს თურმე მიზანდება.
შენი გაზაფხული, კვდება გაზაფხულად,
ჩემი აპრილი კი ისევ იზამთრება.

ფიქრი ლამაზ სიკვდილზე

ვფიქრობ...

და მინდა მოვკვდე ლამაზად,
 აპრილის ბაღში მქონდეს სამარე,
 ნისლი სამოსად ვთხოვო ალაზანს,
 ყორღანი ცვარმა მომიკამაროს.
 მე მიფიქრია ბევრჯერ ამაზე,
 სიკვდილსაც ახლდეს ის სილამაზე,
 რაც სიცოცხლეს და

სიყვარულს მოსავს,
 რაც ახლავს ქვეყნად იდუმალ მოსვლას,
 რაც ლამაზია სიყვარულივით,
 რაც სპეტაკია წმინდა გულივით,
 რაც უმანკოა,

ფრია და ნაზი,
 სიცოცხლესავით იყოს ლამაზი...
 როცა სიკვდილი გვიბრძანებს –
 “ნამო” ვილაცამ წართქვას:

“შეჩერდი, ნამო

მშვენიერი ხარ!”

კუბოში როცა
 განისვენებ და სიმშვიდე გმოსავს,
 იტყვის მავანი:

“სიცოცხლესავით

(ნათელი არის, ალბათ, დღესავით)
 ამ კაცს სოფელიც ლამაზი ქონდა,
 სიკვდილიც ასე ლამაზი ჰქონდა...”
 მაშინ გავაღწევ უსიერ წყვდიადს,
 ნათელს შევერთვი უცნაურს,

დიადს

და ეტყვის ჩუმად ვილაცა იქ მყოფს,
 რომ ეს სიკვდილიც ლამაზი იყო.
 რომ ასე მსურდა, თუნდაც ანაზდად
 მოვმკვდარიყავი, ოღონდ ლამაზად.
 რომ დაემღერა ვინმეს – “ერიჰა,
 სიკვდილო, თურმე მშვენიერი ხარ!”

გედისნაკაო მუსთალო

ხალხურ მოტივებზე

ვაი დედასა, სიკვდილო,
გზაზე მულიდად მიყელე,
ეგ დასაბინდი სოფელი
ნაადრევ გადამიბელე.

დღეო, დაბნელდი, ისედაც
ჩემთვის უკუნი ღამე ხარ,
კიდევ რა უნდა მანიო,
მუხას, ორგზისად ნამეხარს.

სული ფლასებმა ჩანისლა,
მომსწრემ ათასი ავისა,
მაგრამ სულ სხვა რამ ყოფილა
გაყრა შვილის და მამისა.

ამ სოფელს იმათ რა ნახეს,
ან სულმა ჩემმა რა ნახა?
მათი სამზეო მინდორი
სიკვდილმა გადიბალახა.

საგაზაფხულო წვიმებო,
ცრემლად რად უნდა მანვიმო?
უუამოდ რად ჩააბნელე
მზე იგი – მათი სანილო?

გულთეთრა პიკსლავს –

შვილიშვილებს

დღეს კვლავ ჭიკჭიკი მახარებს
ჩემი გულთეთრა მერცხლების,
თუმც ჩემს ბადიშს და პატარებს,
ვხედავ, ხელიდან ვეცლები.

ამ ხმათა შეცვლა არ ძალუძთ
არც პატარებს და არც დიდებს.
ეს ხმაა, მე რომ მაცოცხლებს,
ეს ხმაა, მე რომ მადიდებს...

მზეს ველოდები, მყინვარზე
შემომჯდარს თხემზე ღიმილით,
მოდის და მოაქვს ხარება,
მიდის დარდით და ტკივილით.

ბედკრული არც კი ველოდი
ასეთ დღეს, ასეთ განთიადს,
შეხეთ, მათი მზე მაშუქებს,
ჩემი მზეც მათით ანთია.

დღეს კვლავ ჭიკჭიკით მახარებს
ჩემი გულთეთრა მერცხლები,
თუმც ჩემს ბადიშს და პატარებს,
ვხედავ, ხელიდან ვეცლები.

დაკრძალული

ჩემთვის ამოდის მზე სხვა ძახილით,
ჩრდილი ჩამოწვა სარკმლიდან ახლოს,
აღარც მარტია, აღარც აპრილი,
ქარი და ყინვა ჩემს სულში სახლობს.

დე, ამ ჭრილობებს ნუ მომიშუშებ,
დე, გულში მყავდეს ტკივილის დედა,
ოლონდ დამპირდი პატარა ნუგეშს,
ოლონდ დამპირდი პატარა ნეტას...

ნუ მანყევლინებ გაჩენის წუთებს,
გამიცისკროვნე სიბნელის ფარდა,
წაიღე იგი, რაც გულს ანუხებს –
წაიღე ყველა, ტკივილის გარდა.

და მაინც, ყოველ ცისმარე დილით
მზე სიცოცხლეს და სიხარულს უხმობს,
ვაზის ცრემლებით მივყვები ბილიკს
ატირებული, ჩუმი და უხმო!

დაფარულ ნაღველს სამყაროისას
წუხილი, მწუხრი და სევდა ერწყმის,
ვიდრე ცრემლების მტევანს მოისხამს,
მიმაქვს ტკივილი მოჭრილი ლერწმის.

ჰანგი – ქართული! სიზჷვა – ქართული!

„ლილეოს“ ისევ მღერის ენგური
 და “ოდოიას” – ძველი ფაზისი.
 ამ სიმღერებში ახლაც მეგუღვის
 ქართული სული, ვით ოაზისი.
 “ჩაკრულო” – დიდი სევდა კახეთის,
 “მგზავრული” –
 გზა და სივრცე რიონის...
 ესაა ჩენი გადასახედი,
 ჩვენი სამსხვერპლო და ამბიონი,
 ჩვენი რაობა – “მუმლი მუხასა”,
 ჩვენი “წინწყარო”, ჩვენი “სულიკო”...
 უფალო, ყოფნას ნუ დამიხავსებ,
 უფალო, ჩვენი ბრძოლა სულ იყოს –
 “მრავალჷამიერ” ხმაღშემართული –
 ჰანგი – ქართული!
 სიტყვა – ქართული!

ერთი სხივი ვარ...

საქართველოა ჩემი ოცნება
 და მას ეკუთვნის სულიც, სხეულიც.
 სამშობლოს მთები დილის მზით რომ
 დაიკოცნება,
 ერთი სხივი ვარ მეც,
 იმ მთაზე გადამსხვერეული.

პრსალ ნავსულპარ

ეს სიზმარია ცისფერ ნათებით,
ბროლის ციმციმით რომ ჩარჩა ხსოვნას.
შორი ბავშვობის თეთრი ლანდები
ახლაც მომყვება წმინდანთა სომნად.
ცხელი დღეები, დეკემბრის სუსხი,
ბორანი წყალზე ნავმოტივტივე
და მოლიკლიკე ბინულა სუხჩის
ჩემს ხსოვნაში რომ დარჩა იგივე
და დღესაც მახსოვს ყრმობის ამბავი,
ლურჯ ოცნებათა ზღვაში ნაშობი,
დღეები – გულის ცრემლით ნაბანი,
დღეები –

ჩვენი დიდი ბავშვობის...

და რომ გვეგონა, სადღაც გაფრინდა,
ერთმანეთს თითქოს დროში დავშორდით,
გამოვექეცით გმირებს ზღაპრიდან,
სანახებს,

სადაც ჩვენ ვთამაშობდით
და ის სამყარო ნასათუთები,
ვაიგივებდით რასაც წარსულთან,
რომ გვეშინოდა არდაბრუნებით,
თურმე არასდროს არსად წასულა...
დღეს ისევ აქ ვარ,

ყრმობის სიზმართან

სანახებსა და სასიერეთში.
რას ვიზამ, მე თუ ჩამომიზამთრდა,
ხომ გაზაფხულობს დღეს იმერეთში...
და ყველა სუსხიც გაიშოლტება
ამ გაზაფხულთა შვიდფერი ხიდით
და რომ გგონია, რაღაც გვშორდება,
თურმე ის “რაღაც” არსად არ მიდის.
არც მე წავსულვარ... ისევ აქა ვარ,
მაშინაც, ჩემო, შორსა ვარ როცა.
ვერა, უცხო ხმა ვერ გადაფარავს
ადგილის დედის ძახილს და ლოცვას.

მარტა მარტია

ახლა მარტია

ვემშვიდობები ხსოვნის დილეგსაც,
დღეებს, თაღხით რომ იმოსებიან,
და ახლა მაინც როგორ მიღექსავთ
ცას, იასამნის გისოსებიანს.

თითქოს ეს გული სულ სხვას ჩაუდგეს,
თან რომ მომკვივის უცხო ბანიდან,
ვერ დაგანახეთ ჩემი საუნჯე
ამ საპყრობილის ჭუჭრუტანიდან.

თავქვე მიგორავს ბედის ბორბალი,
ცრუ ჩინებით და ეპოლეტებით,
თუმც, არღავანას ხეზე მბორგავი,
იუდას სულით მეპოეტებით.

ვით საზედაშე ღვინის ხელადა,
უნმინდესია ჭურჭელიც ლექსის
და ვისაც ვერცხლი ფერხით ელაგა,
ვიცი, ხელთათმანს პირველი მესვრის.

მაგრამ ლექსს გული უნდა უჩვენო,
გული – ფიც-ვერცხლით სავსე საბადო,
იქნებ გათენდეს ხვალე უჩვენოდ,
მან კი თავიდან უნდა დაგვბადოს.

ახლა მარტია, სითბოს ვაქუჩებ,
სულში იები მიცოცხლდებიან,
ღვთის გულისათვის, ნულარ მაჩუქებთ
ცას, იასამნის გისოსებიანს.

* * *

აპრილმაც კარი გაიჯახუნა,
წვიმად ვიქეც და ცრემლად გდიოდი,
გულზე მესვენე, როგორც გლახუნას –
ცად მიმავალი მეფე გიორგი.

მე შენ გიცნობდი დაბადებამდე,
მე შენ მიყვარდი დედის საშოდან,
ამაღლებიდან – ამაღლებამდე,
მაშინაც, როცა ყველა გამშორდა.

შენ გერქვა მუდამ აზრის სანყისი,
სიტყვა, რომელიც დამცდა პირველად,
სამშობლო, როგორც ოქროს სანმისი –
ჟამიდან ჟამში გადაკვილება.

ხან ხიდისთავთან ვკრავდი პირობას
და მექცეოდა თავზე ცარგვალი,
ხან ჩემს საქციელს ერქვა გმირობა,
ხანაც მინაში პირქვე დამფალი.

სეფედარბაზი სეფექალებით,
აღბათ ზეცასთან უფრო ახლოა,
თუ ეგ დამფრთხალი ნუკრის თვალები
ჩემი სინდისის სამოსახლოა.

არ გეტყვი, რომ ვარ უფრო ერთგული
და ჩემს გარშემო თრთიან მუზები,
ბოჩოლასავით ეჟვანშებმული
მოვალ და კართან აგეტუზები.

ვარ უყვავილო მინდვრის ბალახი,
ხან ლექსს მიმანდეს, ხანაც ფერტილოს,
მოვსულვარ სხვათა გადანალახი,
ნაფეხურები რომ არ გეტკინოს.

სისხლის პაპია

სიყრმის მეგობარს, სისხლისმიერ
დასა და კლასელს – ქეთევან ნატროშვილს

სადღაც მიღმეთში სძინავთ ღვარცოფებს,
ძველ სახლს დარაჯობს დედის სურათი,
და ეს მინდვრებიც აღარ ანცობენ
ჩითის კაბების ჭრელაჭრულათი.

ბაღობააყრილს და მაინც ქომაგს,
შენს ერთგულ მზერას ისე მივენდე,
ბოჩოლას წყლიან თვალებით მომაქვს
ჩვენი ჩავლილი წლების სინედლე.

თუმცა, ამბობენ, გახურულ კარზე
მეორედ აღარ აკაკუნებენ,
მაგრამ შენს სახლში, გულიც რომ არა,
ფეხები თვითონ დაგაბრუნებენ.

და ჰა, მოვედი, უნდა აქ ვიყო,
მოვჭირვეულდი, როგორც “ურმული”,
ოღონდ წარსული უნდა გამიყო,
შენს თბილ უბეში შემოყუყული.

დაღლილი გულის სისხლს რომ მაძლევდი,
როცა ჩემს კართან თვლემდა წყვილიადა,
ნეტავ თუ გრძნობდი, რომ ამ ძარღვებში
ბავშვობასავით შემონრიალდი.

ნასესხებ დღეებს, ჩემზე მგლოვიართ,
ათასი მტერი, ვიცი, დევნიდა,
ერთხელაც, როგორც შეშლილ როიალს,
გამაბრძანებენ დიდი სცენიდან.

მანამდე ვალებს ვიხდი ლექსებად,
ვით გულის ცეცხლით ნანრთობ მონეტებს,
ვის სასწაული როგორ ევსება,
ცხოვრება თვითონ გაატოლმეტებს.

მეც ხსოვნის ჯაჭვში ვინმე ჩამაქსოვს,
ვითომ განცდილი, უხმო გალობით,
მაგრამ ჩემს ბეჭებს მწარედ რად ახსოვს
ძნელად სათრევი ტვირთი ქალობის?!

– შენც წუთისოფლის ფუჭი განცდა ხარ,
– თითქოს ჩამძახის ვილაც შემდეგი.
– მე თქვენს ამქარში ვარ და არცა ვარ
და ამ ბაქანზეც წამით შევდექი.

როცა ნასხვისი ყრმობაც მტკივდება,
გულზე ვიკიდებ ნაღრძობ ხელივით,
აქ დიდობანა რომ მომწყინდება,
იქ, ვით წალკოტში, ისე შევივლი.

მაშინაც, სანამ დასტურს გიცხადებს,
გული, რომელიც ასე გენდობა,
მაკლიხარ, როგორც სიზმარს სიცხადე
და უთვისტომოს – კაცის შენდობა.

დღეს თუ შენს სულში ღამე მეთევა
იმედების და თეთრი ამინდის,
მე ამაყი ვარ, ჩემო ქეთევან,
ძარღვში რომ შენი სითბო დამიდის.

და ჰა, მამლებმაც ზეცა შესისხლეს,
მომიგვირილებს სავალს კესანე,
მადლობა, რომ არ შემოგესხვისე
და მიერთგულე ბოლო კვნესამდე.

მაგრამ ერთხელაც, ადრე დილიდან
თუ ვერ წამაწყდი სადმე შემთხვევით,
მე გავიპარე გაკვეთილიდან...
აღბათ, ოდესმე ისევ შევხვდებით.

ქოჩილა

მულეტა – ფრიალებს წითელი ნაჭერი,
 არ შეცდეთ, ეგ ჩემი დამფრთხალი სულია,
 თუ გინდათ, ბაფთიან შუბებით დამჭერთ,
 თუ გინდათ, მომკალით სულ დედან ულიან.

ბედი რომ თქვენს კართან ლექსებად მომყრიდა,
 სულ მუდამ ნამქერს და გრიგალებს მადრიდით,
 და თითქოს მოგვდევედა წყეული კორიდა,
 ნესტოებდაბერილ ქუჩებით მადრიდის.

მატადორს სხეულზე დაუდის ალმური,
 “მატადორ, მოკალი”, ღირსების საქმეა!
 ნაყროვნობს მაძლართა ვნება და გლამური,
 დამშეულ ღატაკთა “სავანეც” აქვეა.

და თქვლევინ სიხარულს საერთო გობიდან,
 ხარს ადგას გვირგვინი შხამიან იელის,
 – მერე რა, ბატონო, ეს არის კორიდა,
 ორს შორის ყოველთვის მარცხდება ძლიერი.

მეც სისხლის მინდორზე მრავალგზის მანვიმდა,
 დიდების მანტიებს სულგრძელად გითმობდით,
 ხან მკლავდით ერთბაშად, ხან ნაწილ-ნაწილად,
 მერე კი პეპელას ნაზ ფრთებით მიგქონდით.

და ასე გაზიდულს საკუთარ თავიდან,
 ვილაცა შემკრებავს ნაგვემი ფერდებით,
 თუ გინდათ, ხელმყოთ და მანამოთ თავიდან,
 მე მაინც თქვენს სულში მშვიდობით ვთენდები.

შლეგი ხარ, კორიდავ, სალვადორ დალივით,
 ხმალი თუ კისერი, – ჰა, რალას ყოყმანობ,
 თან მოგდევე კვალდაკვალ უძრახი წყალივით,
 მინდა, რომ სისხლი და ცოდვები მოგბანო.

მესე ბააშვილი

უკანასკნელი სიზჷვა

სიკვდილის წინ ნიცშეს უთქვამს:
– მაინც მაჯობე, ნაზარეველო!

ქარი მწვერვალთა კალთებზე როკავს,
მიმწუხრს ცრემლები ცით დადენია,
მე ღმერთი მოვკალ, ჰო! ღმერთი მოვკალ,
ქე კი შემდეგი ციტადელია.
არწივი მთაზე განა გნომია,
თავად ისურვა მოსვლა აქ ნებით.
ზოგი ჩვენგანი უკვე ლომია,
უმეტესობა მაინც – აქლემი.
ჯოგს, თუნდაც მოვკვდე, ვერას ასწავლი,
მეც კი აღგიქვი, როგორც მეტოქე,
შენით იხსნება კარი აღსავლის,
ჩემნაირები ქმნიან ეპოქებს.
კაცუნა ხშირად თრთის და კანკალებს
შეუცნობ რწმენით, სულის ხურვებით.
ველარ მოუშლის ზეკაცს ნაკვალევს
რიგითი ხალხის ნაფეხურები.
მეც ჩემი დრო მაქვს მოსვლის და წასვლის,
ზოგჯერ ცრემლებად ჩანან მტევნებიც.
წუთისოფელის გამოვცლი სასმისს,
გვერდით ბავშვივით აგედევნები.
სხეულიდანაც გამოვა ღონე,
ღვთის საუფლოშიც ლაზარე მრევლობს?
და ბოლოს სუნთქვას ამოვაყოლებ –
“მაინც მაჯობე, ნაზარეველო”!

ისევ ხომ ცერად იმზირებით
 აივნიდან ანდა ერდოდან,
 მე თქვენი ღმერთიც მითვალთვალებს,
 ჩემი მენდობა.
 მე და ჩემს უფალს
 ასეთი გვაქვს ურთიერთობა
 სიყვარულია ჩემს ტაძარში,
 სიმშვიდეა და იდილია.
 თქვენი ტაძრები კარლიაა,
 ექვსის მერე დაკეტილია.
 მე თქვენი ღმერთი განმიკითხავს,
 ჩემი მპატიობს.
 თქვენი ღმერთისთვის ცოდვილი ვარ,
 უსიმპათიო.
 ღვიძლი შვილიც კი,
 ამ ქვეყნისთვის გადამთიელობს.
 ჩემი კი არა,
 თქვენი მიხდის სამაგიეროს.
 ჩემი უფალი კარგად მიცნობს,
 თქვენი მიწყობს ხოლმე გამოცდებს.
 რა საჭიროა გამოცდები?..
 ლამის გავვოცდე,
 ასეთი ყოფა, თუ მენდობით,
 იმ შავ არაგვს ჰგავს...
 მე თქვენი ღმერთი მომაკვდინებს,
 ჩემი არა ჰკლავს.

ამიჯანყდა ჩემი სული,
ამიჯანყდა ჩემი გონიც,
თხემით, ტერფით მე ვარ სრული,
ტომით გურჯი, ბიჯოდ მდგომი,
გულში ღვთისმშობელი მიზის,
ვარ მიდება სამი თითის...
გადავიტან ყოველ კრიზისს,
გული ძგერს და მაჯა მითრთის,
ქალაქის ვარ! აი, იმ მთის!..
ხრიოკ მთაზე ჯვარი რომ არს,
თვალზე მძიმე ცრემლი მიკრთის,
თავი პოეტივით მომაქვს...
მე მივტირი ქართველის იღბალს,
არა ჩემს ჯიბებს და სტომაქს!
ეს შეკითხვა მექცა ჯვარცმად
(მეფის ტახტზე ავა ჯაყო)?!..
ძლიერ მინდა, მკითხველიც რომ
ამ ლექსივით ავაჯანყო!

ამქვეყნად ფუჭად არ დავალ,
მეც ვემიჯნები ქვისმტეხებს,
ცხოვრება თვალის ფოკუსში
აღბეჭდილია ფირზე.
მცირე ნავიდან გადავა,
წყალზე გაივლის ქრისტე.
მე ბენჯის ხიდზე გავდივარ
და სამართებლის პირზე.
ლელვის ხეც უმალ ხმებოდა...
მეფე ხარ? ჯვარცმულს ჰკითხეს
და მასთან ერთად კვდებოდა
ყველა მართალი იმ დღეს.
თუმც, სანამ ეს მოხდებოდა,
იყო შობა და ბავშვობა

ღარიბ ოჯახში დურგლის.
 მხოლოდშობილი უფლის
 უჩინი ხელიც უვლის.
 გამომდინარე კარმიდან,
 ეშმა მფარველობს ქვისმტებს,
 ცხოვრება მთვარის ფოკუსში
 ასახულია ფირზე.
 წუთისოფლიდან გავიდა,
 ედემში დადის ქრისტე.
 მე ბენვის ხიდზე გავდივარ
 და სამართებლის პირზე.

ამდენი ლოცვა და ვედრება სად იკარგება?
 გულს გვიზიანებს საუკუნო ჭმუნვა, წუხილი,
 ზეცაზე ელვა ასპიტით გაიკლაკნება
 და თავს გვატყდება ჟამთა ბრუნვის ჭექა-ქუხილი.
 ვეზიარებით და კანდელად თითქოს სულს ვანთებთ,
 საღვთოს დავკლავთ და ლოტივით კი გამოვთვრებით,
 მამონას ხალხნო! წმინდანები მივასურათეთ,
 ხელის ჭუჭყს დედა მივახატეთ თავგამოდებით.
 გონი აგვემღვრა, როგორც უნინ მრავალთ და მრავალთ,
 თავზე გვენგრევა ზნეობა და უკვე, ტაძრებიც,
 ეკლესიაში სუფთა ზმანებით წირვაზეც დავალთ,
 მერე ერთურთის ცოლებთან და ქმრებთან დავძვრებით.
 გაიხედავ და მარშით დადის ერიც და ბერიც,
 ხელის აწევა გვაკლია და ავე! მაქსიმუს...
 გალობაცა გვაქვს, ქრისტეს რჯულიც და ყველაფერი,
 თუმცა კი ცოდვა მაინც აღწევს თავის მაქსიმუმს.
 სწორად მიმიხვდით,
 უამრავნი აქ მყრალ წუმპეს განა ამჩნევენ...
 ამ ქვეყანას, ნაცვლად უფლის, ან ხელისუფლის,
 მხატვრები და პოეტები გადაარჩინენ.

ამოთქმულნი ვხვანასოუბრივი

რალაც უფრო მეტი მინდა...
მეტი ცა და მინა მეტი,
ათორმეტთა მოციქულთან
რაბი! რაბი მეცამეტე.
რალაც უფრო მეტი მინდა,
ვიდრე დიპლიპიტო სუფრის.
მალლით დამანათლა ზენამ,
ხატად მომავლინა უფლის.
მინდა, უფრო მეტი ვიყო,
ვიდრე კოლორიტი უბნის,
დღენიადაგ ვინაც მუდამ
მამულს ტაძარივით უვლის.
რალაც უფრო საკრალური მინდა,
ვიდრე თარაშ ემხვარს,
ღვინოდ ჩავიღვარო ჯამში
და მიჯნურთა ბაგემ შემსვას.
ახლა შავი თმების ძენნას
დავინყების ქარი ლენავს...
ცხადში უფრო მეტი მინდა,
ვისაც მოქანდაკე ძერნავს.
ხორცი საზღვარს გადავიდა,
ცოდვა ყანად აბიბინდა.
სული ამაღლებული და
მზერა დანმენდილი მინდა!

კაკა ვაშვაძე

ჩვენი იდეატი

მინდა, გაგიტაცო ჩვენთან, იმერეთში, ფეხით მოგატარო მთელი მთა და მდელი.
 მინდა, დაინახო მისი მშვენიერება და მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
 მინდა, ხელოვნებით ჩაჰყვე ჩხერიმელას.
 გზები ცხენისწყლამდე ფეხით გადასერო, ზურგზე დანოლილი რიონს დაუყვე და მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
 მინდა, გუთნისდედას უკან აედევნო, კვალში ჩაუდგე და მიწას მოეფერო.
 მინდა, ჩაისუნთქო მისი სურნელი და მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
 ხელით მოეფერო უნდა ცოლიკოურს, ციცქას ახალშენი ფეხზე დააყენო, ხარდანი შეუდგა ბებერ ტალავერს და მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
 მინდა, სანახელებში ფეხით ჩახვიდე და ოქროს მოსავალი მაჭრად ააჩქეფო, იგრძნო, როგორია ნიგვზით ფელამუში, მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.

მინდა, ჭურისთავზე ერთად ვიქეიფოთ,
ჭინჭილით დავლიოთ ყველა სადღეგრძელო,
სტუმარ-მასპინძელი გულით დავლოცოთ და
მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
მინდა, შემოვძახოთ „მრავალჟამიერი“,
ანდა, იმერული „ნანა“ დავამღეროთ,
თბილი ჰანგები რომ ზეცას შეუერთდეს,
მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
მინდა, გლეხის ოდას ღვთისად მიუხვიდე,
იქნებ, აკვანთანაც თეთრად გაათენო.
მინდა, გენი იგრძნო ნალდი ქართული და
მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
იქნებ, კიდობანი ერთად მოგვეძებნა,
მერე ლურჯაცხენი მალლობს გავაჭენოთ.
მინდა, გამოიცნო ფიქრი იაზონის,
მიხვდე, რომ აქ უცემს გული საქართველოს.
მინდა, გელათი რომ ფეხით მოილოცო,
იქნებ, უბისადან ფრესკაც გადანერო,
მღვიმევს დაიჩოქო, კაცხზე ამაღლდე და
თქვა: „შენ გენაცვალე, ჩემო საქართველო!“

გალაღა დიდგორჯე

– გემუდარები, გამიშვი, ნენა!
 ჯერ უწვერული ითხოვდა ვაჟი.
 – შენი თავიც რომ წამართვას ზენამ?
 დედის გულიც კი გამხდარა კაჟი.
 მაგრამ ტირილით, საომრად მტერთან
 მოჰქონდა გორდა – ნაქონი მამის
 და ჩუმად დებდა, ლოცვანთან ერთად
 აბგაში საგზლად პურსა და მარილს.
 მჭედელი სწრაფად აქრობდა ლუმელს,
 მთიბავი ჩქარა ზვინავდა ზვინებს,
 პირჯვარს იწერდნენ ტაძარში მწუხრზე,
 ღამით მძინარეს კოცნიდნენ შვილებს.
 ულაცს კაზმავდა ნაომარს ზოგი,
 სხვა კი ასხამდა შავ ღვინოს ტიკში,
 ტიროდა სატრფო, წაწალი, ცოლი,
 იკრიბებოდა დიდგორზე ჯიში!
 თვალუნვდენელი ლაშქარის მტვერი
 ჯერაც სწვდებოდა თონეთს და მანგლისს,
 გაუმაძლარი სისხლის სმით მტერი
 ელოდებოდა იმ ღამით აისს.
 ელოდებოდნენ ქართველნიც დილას,
 გამწარებულნი სელჩუკთა ტანჯვით,
 გაგრილებულნი ხეკორძის პირას,
 ხელდაკოჟრილნი უზომო გარჯით.
 ელოდებოდა განთიადს მეფეც,
 წელზე ხალიბთა ნაჭყედი ხმალით,
 სინანულშიაც უფლის წინ სეფე,
 მიწის და ხალხის წინაშე ვალით!
 უკვე გავიდა ცხრაასი წელი,
 აქ კი დავითი ისევე დიდობს!
 აბჯრად ნაქსოვი ვენახის წნელით
 შემოსდგომოდა ქართველი დიდგორს...
 შიომღვიმეში კიოდა ზარი
 და ქარს მოჰქონდა ბერების ლოცვა.

წმინდა გიორგი თეთრ ცხენზე ჯვარით
 იდგა, ქართველნი დაიძრნენ, როცა...
 გადადო თავი ორასმა ვაჟმა
 და შეიპარა მტრის ჯარის გულში,
 არ სჭირდებოდათ მათ დიდი აზმა,
 გზების ჩახერგვა არ ედოთ სულში!
 უწვერულ ყმანვილს სხვა ბევრი მიჰყვა.
 მათ სადიდებლად ცაში ჟღერს ჩანგი.
 ქართველის გვერდით ყივჩაღი იდგა,
 ქართველის გვერდით იბრძოდა ფრანგი,
 იბრძოდა მედგრად, ომობდა რიხით,
 მეფისწული თუ ქალარა ბერი.
 დაუნამავი ურჯულოს სისხლით
 არ დარჩენილა ახლოში სერი!
 ქეიბურებმა დახიეს ზეცა,
 მუზარადები შუბებმა გლიჯეს!
 კოლხური ცული არღვევდა ბექთარს
 და თავგანწირვა სცდებოდა მიჯნებს!
 მტრის ყველა შიმშერს დაემტვრა ვადა
 და დაიღენა სულ ყველა ფარი!
 ასობით ქვეყნის მათხრებელი,
 თავლაფდასხმული გარბოდა ჯარი,
 ეს ბრძოლა ქვეყნის დიდებად დარჩა,
 თუმცა კი ბევრი გავიდა წელი.
 აქვე უარყო ოსმალოს ფარჩა,
 ცხირეთს ამაღლდა თევდორე მღვდელი.
 ისევ აგვისტოს ბიჭები მედგრად
 სამშობლოს სისხლით რომ წმენდდნენ სინდისს
 აქ, უსახელო გმირებთან ერთად,
 შიშველი ხმლები გლოვობენ შინდისს.
 კვლავ გაიზრდება ათასი მართვე,
 არ დაივიწყებს ქართველი დიდგორს!
 „დიდგორზე დიდი გული აქვს ქართველს!“ –
 დიდგორზე ყველა ქართველი დიდობს!

მასხა იმნაძე

ჩემთვის რომ ეთქვამთ

რა თქმა უნდა, ყველანი ბავშვობიდან მოვდივართ,
 მათ შორის მეც იმ საოცარი ზღაპრის ნაწილი ვარ,
 „ბავშვობა” რომ ჰქვია,
 თავისი დევებით და ფერიებით,
 ურჩხულებით და პრინცესებით,
 „შემოგველოს ბებო“-თი და
 „შემოგველოს პაპიკოთი“-თი...
 მეგონა, მთელი ეს ლამაზი სამყარო ჩემთვის იყო შექმნილი,
 რომ უზრუნველი და ფერადი თავგადასავლებით სავსე ცხოვრება
 წინ მელოდებოდა და
 ამის გაფიქრებაზე
 ბედნიერებისგან სუნთქვა მეკვროდა.
 გამზადებული ბედნიერების გარანტია
 თავბრუს მახვევდა და სტიმულს მაძლევდა...
 ჩემთვის მაშინ რომ ეთქვათ,
 ეს ყველაფერი ილუზიაა და
 ბავშვობასთან ერთად მთავრდებაო,
 ვერაფრით ვერ დავიჯერებდი,
 დავიჯერებდი კი არა,
 ამის მთქმელი ადამიანი
 უცხოპლანეტელი მეგონებოდა ან
 უდიდესი ოხუნჯი მატყუარა
 და ალბათ გავებუტებოდი.

ჩემთვის რომ ეთქვათ,
ცხოვრება დიდი ომების,
უამრავი ბრძოლის,
უფრო მეტად წაგების,
ვიდრე ამას დავიჯერებდი...
რომ ცხოვრების გზაზე უამრავი ადამიანი შეგხვდება
თავისი ჭრელა-ჭრულა აზრებით,
განზრახვებით, მისწრაფებებით,
ოცნებებით და სურვილებით,
რომ ძალიან გაგიჭირდება
მათი ერთი ხელის მოსმით ამოცნობა,
ზოგიც ისე გადაგივლის და გაგთელავს,
აზრზე მოსვლასაც რომ ვერ მოასწრებ და
ამ ლალატისგან დაიტანჯებით.
ჩემთვის რომ ეთქვათ,
სულ თითებზე ჩამოსათვლელი ადამიანები შემოგხვდებიან,
ვინც უღალატოა, გულწრფელი და
ყოველთვის თანაგიგრძნობს, –
ამასაც ვერ დავიჯერებდი,
ჩემთვის რომ ეთქვათ, რომ პირველ რიგში
შენ თავს უნდა მოუგო ყველა ბრძოლა,
ყველაზე რთული ეს გზაა ბედნიერების მოსაპოვებლად,
რომ სიკეთის პირველი ნაბიჯი ყოველთვის შენ უნდა გადადგა,
შენ უნდა მიუტეო, შენ უნდა ითხოვო შენდობა,
შენ უნდა თანაუგრძნო,
შენ უნდა უერთგულო პირველმა,
რომ სული გამოიწრთო,
გული გაიკეთილშობილო,
მტრებიც კი მოკეთედ ეცადო აქციო,
(თუმცა ეს შეიძლება ბოლომდე ყოველთვის ვერ მოახერხო,
მაგრამ მაინც უნდა ეცადო, შენი გაიტანო).
ღმერთო, ეს ყველაფერი რომ ჩემთვის ეთქვათ,
ვიცი, არ დავიჯერებდი,
მაგრამ მაინც გავაგრძელებდი გზას,
არც იარაღს ავიღებდი და არც ფარ-ხმალს

და ასე შიშველი ხელებით ვივლიდი წინ
 უშიშრად და გულდაჯერებულად,
 არ ვიცი, რატომ,
 მაგრამ სწორედ ამას გავაკეთებდი,
 ალბათ იმისთვის,
 რომ ჩემი რწმენის ხე
 გაზრდილიყო და გაფურჩქნულიყო,
 მოესხა ბედნიერების ნაყოფი და
 ჩემი ზრდასრული ცხოვრების ყოველი დღე
 ეს ნაყოფი დამეგემოვნებინა.
 ყველაფერი ეს ჩემთვის რომ ეთქვათ...

შენ

შენ ხარ ჩემი უკიდევანო უდაბნოს ოაზისი,
 ჩემს ამღვრეულ-აქაფებულ ზღვაში გადმოგდებული მაშველი რგოლი,
 ჩემი ცეცხლმოდებული ტაძრის საშველად
 გადმოშვებული ზეციური თქეში
 და უპურო შიმშილის სამფლობელოს მოვლენილი ციური მანანა.
 სიყვარული შენი ჩურჩულია,
 ნაცრისფერ გარინდებაში რომ მომეპარება და ჩამძახის: „მიყვარხარ!“
 სიყვარული შენი ხელებაა,
 გულამოსკვნილი ჩახუტებიდან ყოველ ჯერზე რომ ხელს მიშვებს
 და უსასრულოდ ბნელ ღამეში
 თვალახვეული ხელის ცეცებით სიარულისთვის მიმეტებს,
 რომ ფრჩხილებით შალი კლდეები ჩამოვფხაჭნო,
 ეკალ-ბარდებში ფორთხვით გავიხლართო და დავიკანრო,
 უსულგულო ცოფიანი ნაგაზების სისხლიანი ნაკბენები
 ენით ვილოკო და ვინამლო, რომ მერე ისევ
 გარიჟრაჟზე ჩემი ღონემიხდილი ნათელი ბილიკები ვიპოვო
 და ბედნიერებისგან სუნთქვა შემეკრას,
 შემდეგ კი ჩურჩულით ვიყვირო:
 „სამყაროვ, მაინც რა მშვენიერი ხარ!“
 სიყვარული მოულოდნელი ძახილის ექოა: „მიყვარხარ!“
 სადაც არ უნდა ვიყო, ყურში რომ ჩამესმის
 და ზარების რეკვას გამოდევნებულებს

სხვადასხვა ბოლოდან ერთმანეთისკენ
თავგამოდებული სირბილით
ნაცნობ გზას გვაპოვნინებს, ჩაგვარბენინებს
და ჩემსკენ გამონვდილ ხელებს
ჩემ თავს ჩაგახუტებს...
სიყვარული შენი ჩურჩულია: „მიყვარხარ!“

როდესაც მიუყვები ალგაროს

როდესაც რაღაც განუხებს – აღარ გეშვება,
როდესაც ძალიან დიდხანს ემზადები
და იღებ სკალპელს,
უმტკივნეულოდ იფატრავ სულს,
უფრო ზუსტად, მის გარსს,
მერე სათუთად ეხები შიგთავსს, ელოლიავეები,
სულს უბერავ და ყოყმანობ,
ამოილო და მზეს აჩვენო
თუ ისევ თავის ჩვეულ სამფლობელოში დატოვო,
უთავბოლო ბრძოლებთან, ქარის წისქვილებთან,
უსასრულო ოცნებებთან, დაულაგებელ,
მაგრამ გრანდიოზულ გეგმებთან ერთად,
სადაც ბოლოს ყოველთვის სიკეთე იმარჯვებს
და მიუხედავად ყველაფრისა, გჯერა,
რომ სამყარო სავსეა კეთილი ადამიანებით,
რომლებიც აუცილებლად მოგძებნიან,
იმიტომ, რომ შენც მათი პოვნის
დაუოკებელი მოლოდინი გაქვს,
იმდენად ბევრნი იქნებით ერთად, რომ
გლობალური დათბობა და სხვა ამდაგვარი
კი არ დამარცხდება –
გაიმარჯვებს დედამიწეელთა გულებში...
უსისხლო ოპერაცია დასრულდა,
გულს დაგადუგი გაუდის,
მკაფიოდ გესმის შვებით ამოსუნთქვის ხმა,
და შემდეგ ოპერაციამდე ტაატიტ მიუყვები
აღმართს, რომელსაც ღმერთმა დაბადებიდან
შენი სახელი დაარქვა.

ღრმ

დრო კიბეა ზოგისათვის,
 ზოგისთვის კი – დინება,
 ვისთვის – დგას და ვისთვის კიდევ –
 ჩქეფად მოედინება.

ვის დღედაღამ ჭაპანს უწევს,
 არ შორდება ნალველი,
 ვისთვის ლხინის სუფრებს შლის და
 დაატარებს დალხენილს.

ზოგს ეშმასთან ამეგობრებს,
 ამეგობრებს ლუციფერს,
 გადაღებულ დარდიმანდის
 ქუდს ახურავს უტიფრებს.

სინდისს ზომავს უხილავი
 ღამღამობით არშინით,
 ხან მოკლეა უსაშველოდ
 ჯოხი უჩინმაჩინის.

ხან მათხრაზე უგრძესია,
 ტკივილისგან კვნესიან,
 ვის საერთოდ არ მოერგო,
 ველარ იხსნის მესია.

დრო და ჟამის მარათონის
 უსასრულო ღრჭიალი
 ვაი, რომ სულ ერთეულებს
 ესმით, ოხერტიალი!

გველეშაპი გადმომდგარა
 ნთქავს დღეებს და საათებს,
 აბა, როგორ მოერევი
 ამგვარ ჯურის ჯალათებს.

აბა, როგორ გამოსტაცებ
 ნუთებს, წამებს მალულად,
 ტაშს უკრავენ უგუნურნი,
 გაუმართავთ მარულა.

დრო კიბეა ზოგისათვის,
 ზოგისთვის კი – დინება,
 ვისთვის – დგას და ვისთვის კიდევ –
 ჩქეფად მოედინება.

...და სხივით ლექსებს

ლექსები ჩემი სულის ფრინველებია
და სცივით ლექსებს ჩემი ფანჯრის წინ გაყინულ მავთულებზე
და იბუზებიან,
კიდევ ერთ, გაუსაძლის ზამთარს ეგებებიან ჩემთან ერთად,
შიათ და სწყურიათ კაცთა ნაშრომი

ბარაქით გადავსებული არემარე,
ველარ ჟღერტულებენ სიხარულით,
ერთ დროს მათი მოამაგენი
გაუმთბარ და სევდით დამძიმებულ სხეულებს
ძლივს დაათრევენ ულიმლამო ქუჩებში,
ჩიტების დარდი სადღა აქვთ,

ახლობელ-ნათესავების ჭირ-ვარამსაც კი ველარ ითავსებენ.
და სტკივით ლექსებს უგუნურება, ლალატი და მტრობა,
და სტკივით ლექსებს,

რომ კაცნი თავად არიან თავიანთი უბედური ყოფის სათავე,
და ეშინიათ, თუ დროზე გონს არ მოეგებიან,
ვამპირების ბინძურ სადგომად გადაიქცევა ეს დედამინა,
ჩემი ლექსები უხმოდ და უცრემლოდ ტირიან.

მხოლოდ გულის მოსაოხებლად,
ვის შეუძლია მათი მოსმენა,
ბრმა-ყრუებიტაა სავსე ქვეყანა,
უთავბოლო კივილ-წივილიტა და
თვალეში ნაცრის შეყრით

დააყრუეს და დააბრმავეს ადამიანებმა ერთმანეთი,
ახლა კი არა, ძველი საგანძურებიც ოხრად დარჩება
ვის? – კაცმა არ იცის...

და მარადიული მტკრის წასაყრელადაა ყოველივე განწირული...
და მაინც,

ლექსები ჩემი სულის ფრინველებია:
ბელურები და მოლალურები, არწივები და ორბ-შევარდნები...
ნაირფერებს და ნაირბუნებოვნებს
სათითაოდ გამოვათბობ გულის უბეში,
გაზაფხულს მოვუყვან და
შევაფრენ ლალებს სულ სხვადასხვა სიმაღლეებზე.

არაღა, სსოვრობ

როგორ გინდა ასე იცხოვრო?

ნახევარ სიხარულით, ნახევარ ბედნიერებით, ნახევარ დარდით,
ნახევარ ნალველით, ნახევარ... ნახევარ... ნახევარ...

რა არის ეს მდგომარეობა ჩემთვის, ერთი

კონკრეტული ადამიანისთვის?

რა უნდა გააკეთო შენ, ერთმა კონკრეტულმა ოცდამეერთე

საუკუნის ადამიანმა და, თუნდაც, ერთმა სახელმწიფომ

შენი საქმე უნდა აკეთო და ამაზე არ იფიქრო?

ისე აკეთო შენი საქმე, ვითომ არაფერი ხდებოდეს?

როგორია ისეთ სახლში იცხოვრო,

რომელსაც მორღვეული აქვს შემოსასვლელი კარი და

ვერც ვერაფრით ახერხებ

ეს კარი ჩამოკიდო

ან თუნდაც გაამაგრო...

შენ ცხოვრობ შენთვის ამ სახლში,

შრომობ, ნვლობ, აშენებ, ალამაზებ,

ოცნების კოშკებს აგებ და

ყოველთვის თან გდევს იმის შეგრძნება,

რომ აი, ახლა ან სულაც ღამე,

როცა გძინავს, დაუკითხავად შემოიჭრება ვილაც,

აგანიოკებს მოულოდნელად,

ან ოჯახის წევრს გაგტაცებს,

ან თუ მოეპრიანა,

შენს სახლში თვითონ გაბატონდება და

შენ ყმად თუ დაგიყენა,

მადლობა უნდა თქვა...

შეიძლება თვალიც არ დაახამხამოს,

ისე გაგსრისოს, როგორც ერთი უსუსური მწერი...

გამუდმებით დამყვება ყველგან ეს ფიქრი,

რასაც არ უნდა ვაკეთებდე,

ყველგან იჭრება,

მღრღნის შიგნიდან და მანადგურებს,

უსუსურობის შეგრძნება მანადგურებს,

ამაო ბრძოლის სურვილი მანადგურებს...

მე კი არა და ნახევარი მსოფლიო რომ დადგეს იმ კართან დარაჯად

მაინც დაუცველი ხარ, მაინც გამუდმებით ჩაგესმის „იქითა“ მხრიდან

უხილავი და უხმო უტიფარი ხარხარის ხმა.

შეიძლება ბოლომდე გახარებდეს რაღაც,
ბოლომდე იყო ბედნიერი,
როდესაც ეს ასე განუხებს?
როდესაც ეს გარდაუვალი რეალობაა?
როდესაც ეს მდგომარეობა ყველა ჭირზე უარესია?
ამიტომაც არ მიკვირს ჩემს გარშემო ჩაფერფლილი
სხივით მომზირალი თვალების სევდა...
და მაინც დროდადრო,
როცა ძალიან, ძალიან დავიზაფრები,
უცებ გულში, სადღაც სიღრმეში
შეიფრთხილებს რაღაც იმედისფერი და თავს მახსენებს...
როგორ გინდა ასე იცხოვრო?
ნახევარ სიხარულით, ნახევარ დარდით,
ნახევარ... ნახევარ.... ნახევარ...
არადა ცხოვრობ, სხვა რა გზა გაქვს?

პაპია დედამინა

დანანაობენ, დაფარფატებენ
ფიფქები მშვიდი,
მაგრამ სიმშვიდემ
გულისგული არ დამიამა.
რა პატარაა დედამინა –
როგორი დიდი,
რომ უკვდავება მოიპოვოს ადამიანმა.

კეისორი

ეს რეჟისორი პოეტია,
ის კი – მხატვარი,
ის რეჟისორი მეზღაპრეა,
აი ის კი – ფილოსოფოსი,
ის რეჟისორი გენიოსია,
ის – იდიოტი.
როგორი იქნება ეს რეჟისორი
ელოდება მას მთელი დასი.

შოსენა მამულაშვილი

“ერთხელ შობილი
ორჯერ არ კვდება”...
და გულიც მხოლოდ
ჩერდება ერთხელ,
ავი სიზმარიც
ერთხელ ახდება,
ერთხელ მოწყდება
ბერმუხა ფესვებს...

ერთ წასვლას ჰქვია
არდაბრუნება,
ვინ დარჩენილა
სამზეოს ჭერქვეშ?
ცისკარი ერთხელ
გადაბრუნდება,
ერთხელ გეცლება
სამყარო ფეხქვეშ.

მოსვლა რად ღირდა,
რა იყო წასვლა,
ვინ დაიბევა
სამოთხე კაცთა?
რად ღირდა
ოქროს კვარცხლბეკზე ასვლა,
თუ მონა იყავ
ცრუთა და ფარსთა...

„ერთხელ შობილი
ორჯერ არ კვდება“...
ორი სიცოცხლეს
ცოტაა იქნებ,
რომ გამოიცნო
რა გელოდება,
რა ცოდვა-მადლის
საპალნეს ირჩევ.

ქოლხური ლაქე

მთვარეს რომ ღრუბლად გველემბაპი შემოეხვევა,
ლოცვად დადგება თეთრთმიანი მთვარის ქურუმი,
ლამეს მგლისფერი გულისპირი ჩამოეხვევა,
ანაზდეულად შეირხევა მთვარის კულული...

და წამიერად მიძინებულ მთის მდინარეში
ოქროსთმიანი წყარიშდიდა ჩამოშლილ დალალს,
მოაჯადოებს მონადირეს გრძნეულ ღამეში,
მთვარეულივით აატარებს ტყესა და ჭალას.

რომ მთვარის შუქზე,
მთვარის შემკრთალ სხივთა ციალში,
წყალზე დამხობილ მაცდურ ქალღმერთს
შეავლოს თვალი,
რომ იყოს მისი გულის სწორი ღამის წყვდიადში
და მარადიულ სიყვარულით უყვარდეს ალი...

ჩემიდან ცამდე ანუ შენამდე...

ერთხელ მითხარი, შორს არისო
ცა, უსასრულოდ თვალუნვდენელი,
მაგრამ მას შემდეგ,
რაც შენ გახდი ცის ბინადარი,
ალარ გიჯერებ...
ჩემიდან ცამდე ანუ შენამდე
რჩება ხელი გაუნვდენელი...
და როცა შენს ხელს ჩემი ხელი ჩაეჭიდება,
ვიცი, ერთბაშად ფერს დაკარგავს
ზღაპრის სიჭრელე.

ჩემიდან ცამდე ანუ შენამდე,
არის მხოლოდ ერთი ნაბიჯი,
ერთი ნაბიჯი სიბნელიდან
ანდა ხიდიდან...
და როცა წამში გაქვავდება ათასი ფიქრი,
ჩურჩულით გეტყვი,
რომ არც ისე შორს ხარ მიწიდან!

დიდი ხანია, აღარ ვანერ ლექსებს თარიღებს
და თეთრ თაბახებს ქარებს ვატან დასალიერში,
აღარ მანაღვლებს ეს მტარვალ დრო სად წაიღებს,
სად გადამალავს – სარდაფსა თუ ბნელ ვოლიერში.

აღარ მანაღვლებს, ვინ დაღენავს ქარის წისქვილებს,
საკუთარ თავთან, ვით ცარიელ სახლში ვბრუნდები,
ვეღარ ვერევი საკუთარი სულის სიმძიმეს
და შემოდგომის ფოთოლივით უხმოდ ვხუნდები...

მიიზღაზნება დრო უდაბნოს ქარავანივით
და დასიცხული ბაგეებით გოდებს სამყარო,
მთელი ცხოვრება გაფრენილი ერთი წამივით,
ბოლო სტრიქონის დასრულებას მინდა ვაკმარო.

სული, დაღლილი ათასგვარი მისტერიებით,
იავარქმნილი ბაბილონის კედლებს აწყდება...
ჩვეული სენის ქრონიკული ისტერიებით,
კაცობრიობა ებრძვის ღმერთს და ისევ მარცხდება.

დაე, დასრულდეს სამყაროსთან ჩემი ჭიდილიც,
დაე, დაეშვას მენამული ზესკნელის ფარდა,
და ისეთივე დიდებული იყოს სიკვდილიც,
ვით უკვდავების ღვთაებრივი წუთების განცდა!

თითქოს დახუჭა მთვარემ თვალები,
მზერა მოსწყვიტა წვიმის ბორიალს,
გემბანზე ღმერთივით გაკრული აფრები
სველ მკერდზე იკრავენ თოლიას.

თავი ჩამოიხრჩო სინათლემ ღამეში,
ქარის და ტალღების ზრიალში,
თოლიას თვალებში
მიმქრალი სიცოცხლე
ინთქმება უკუნეთ წყვილიადში...

თოვს...

თოვს და სითეთრით შემოსილ ხეებს
ჩამოაღვენთა სამყარომ დარდი,
თოვს და ამ თოვლქვეშ დამალულ ფერებს
აქა-იქ მკრთალი მოუჩანს ლანდი.

დღეები, როგორც მარცვალი – მტევნებს,
სწყდება კალენდარს უხილავ ხელით.
ფიფქების ფერფლით დაბურულ ტევრებს
ნელ-ნელა ფარავს ჟამთასვლის მტვერი...

და ხეებს, როგორც გაძარცვულ მხევლებს,
შემოხვევს ჭირხლი გათოშილ მკლავებს,
მთვარე სხივების უგზავნის მხლებლებს
და პირველ თოვლზე ტოვებს ნაკვალევს...

წმინდომ პარია...

ეს სულის ტალახი, ნაგვემი
ფიქრები –
ამ მრუმე ლამიან,
მოდი და წარმხოცე, ვით ცუდი სიზმრები,
წმინდაო მარია!

ყოვლის წამლეკავი წვიმები, წვიმები...
დღეებიც წვიმებით მთვრალია...
გრძელი პროცესია უსახო იჭვების,
სული რომ უეცრივ არია...

არსაით იმედი, არსაით ნუგეში,
სამყარო ცივი და ავია...
მიხსენი და შენს თბილ უბეში
მამყოფე, წმინდაო მარია!

ნანა აყუსავა

ხარ ჩემი სისხლის მიმოქცევა

მე ისე მიყვარს ჩემი მინა,
ეს სული მისთვის ილოცება,
სამშობლო ჩემი სიცოცხლეა
და ჩემი სისხლის მიმოქცევა.

აქ მინდვრად პურის ყანებია,
ვაზი – სათუთად გასასხლავი,
სისხლით ნაპოხი, მამა-პაპის
ქართული მინა, მკერდნახნავი.

ციხე-კოშკები უძველესი,
საუკუნეთა ფურცლებია,
აქ ჩვენი სინმინდეებია,
სამშობლო ქვეყნად უცვლელია.

აქ შენთან ჩემი ფესვებია,
აქ სიძნელესაც მოვერევი,
ღმერთო! მადლობა სამშობლოსთვის,
რომ ჩემს მინაზე მოვბერდები.

მადლობა მუზას

დიდი ხანია, ოქროსფერი
თეთრმა შეცვალა...
შემოდგომაა, წვიმა მოდის
თეთრი ზოლებით,
შევეხიზნები სიზმრის კარავს
და მოგონებებს –
ტანს რომ მეკვრიან ცხელი
სუნთქვით და გაზმორებით.
მადლობა მუზას ოცნებების
განსაგნებისთვის,
ახლა ჩემს სხეულს ვიცი, ლექსი
მოემჭევენება,
ის ერთადერთი მეგულება თავშესაფარი და
არასოდეს არავისთვის არ მემეტება...

თეთრი ჩაქურთვა

ლექსო! შენს გვერდით ვარ ბედნიერი,
შენთან აღარ ვგრძობ მონყენას, დაღლას,
ჩემს სხეულს ისე აწყდები მუდამ,
როგორც ლელვის დროს ნაპირებს ტალღა.

ეს შენ ხარ ჩემი თეთრი მწვერვალი,
სისხლი – ძარღვში რომ გაედინება,
გულის კედლიდან ჩამონაჟური,
როგორც ლოცვები და პატიება.

არ მშინებია მძიმე დღეების,
თუმც ტრიალებდა ბედი უკუღმა,
ეს შენ ხარ ჩემი სიცოცხლის ძალა,
ჩემი ცხოვრების თეთრი ჩუქურთმა.

ნაპალ...

სადღაც, შორიდან, ამორძალთა
 მესმის ყიჟინა და
 ვხედავ, მათი ცხენთა რემა
 როგორ მოგელავს,
 შენი ბაგიდან თბილად წვეთავს
 „გოლუაფირო“
 და შენი „ნანა“ ენგურივით
 როგორ მოღელავს.
 მოსახილველად წავალ ახლა
 წინაპრის კვალთა,
 თავს რომ მახსენებს ჩემი გენის
 სისხლის დასტურად,
 გულში ენგურად და ალაზნად
 გაედინები და
 მკერდში მიჩქეფ ოჯალეშად,
 ალადასტურად.
 შენ შორ წარსულში ილანდები და
 არ მასვენებ,
 კვალო წინაპრის, არსად წყდები...
 ხმაურობ ჩემში,
 მადლობა უფალს! რომ
 მომყვები აუმიღვრეველი,
 სისხლიდან სისხლში,
 გენიდან გენში.

წყალს ვუაჟგოვ

მზე ისე ნათობს, საოცარი
დილა გათენდა,
წითელ კაბაზე მზის სხივების
ლილებს ვიკერებ,
მე უდარდელი ქალის ნილაბს
მოვირგებ ახლა,
გავრითმავ ლექსებს და
ფურცლებზე ჩამოვიმღერებ.
თუნდაც ერთი დღე უდარდელად
უნდა ვიცხოვრო,
რაც ცუდი იყო დავივიწყებ და
სულ უარვყოფ...
იმ წუხელ ნანახ ცუდ სიზმარსაც
არ დავიჯერებ,
წავალ, წყლის პირას ჩამოვჯდები და
წყალს ვუამბობ...

წყალი ამოვსვი

ვინ ნახა ჩემი მლაშე ცრემლები,
რომ ვიცლებოდი ზოგჯერ სისხლიდან,
არავინ ჩანდა, მარტო ვიყავი,
ვგრძნობდი, უფალი მაინც მიხსნიდა.
შენ ბედი გერქვა და უკან მდევდი,
თან მოგყვებოდნენ ბნელი ჩრდილები,
ჩემი დათრგუნვა გინდოდა მუდამ,
მაგრამ ვერასდროს მიმორჩილებდი,
სულ ზიმზიმებდა წითლად უდაბნო,
და მაცვდებოდა ტანზე სამოსი,
ერთხელაც უფალს წრფელად ვევედრე
და ცხელ ქვიშიდან წყალი ამოვსვი...

ლექსად ვაქსიი

მადლობა უფალს, მტრობის ლაბირინთს
სიკეთის გზით თუ გამოვალწიე,
ვაფერადებდი პირქუშ დღეებს და
დარდიც და წყენაც ლექსად ვაქციე.
ო! ასე ვძლიე ათას გასაჭირს,
ვეფერე ცას და ვეფერე ხმელეთს,
როცა მიჭირდა, მზე დამნათოდა
და ვგრძნობდი უფლის უთბილეს ხელებს.
არაფერს ვნანობ, რაც ქარებს გაჰყვა,
წუთისოფელში რაცკი დავკარგე...
სულ ასო-ასო ვკენკე რითმები
და მზესთან ახლოს ცას მივაქარგე.
მე და დღეები ერთმანეთს ვზვერავთ,
თუმცა, ცხოვრება გამრთულებია,
ბნელ გზებზე სხივი რომ მიმაცილებს,
ჩემი ლექსების მადლიერი ვარ.

ღაიქიასე!

**ვუძღვნი ყველა იმ ადამიანს,
ვინც საზღვრებს იქით იმყოფება
და სამშობლო ენატრება**

ო! უფალო! გევედრები, წინაპართა
ადათ-წესი, რწმენა აღარ დამავიწყო.
მინის გულში იმედად რომ მეგულება,
ქართულ ფესვებს არასოდეს არ მომწყვიტო.
მიგეჯაჭვე, შენი მინა მათილისმებს.
სადაც ფეხი ავიდგი და გავიმაგრე,
მეც ხომ შენი ფესვის ამონაყარი ვარ,
შენს თბილ მკერდზე როგორც ღილი, მიმამაგრე.

სამშობლოა, სადაც ვცხოვრობთ, ვიბადებით,
ჩვენი ბრძენი წინაპარი სადაც იშვა,
თუ გზას ავცდი, გეხვეწები, მომაბრუნე,
სხვაგან ბედის საძიებლად არ გამიშვა.
თუ ოდესმე გული მწარედ მეტკინება,
ჩემს მინაზე თავშესაფარს ვერსად ვპოვებ,
არ გამიშვა, ამატკიე ჩემი ფესვი,
შთამაგონე, სხვა სამშობლოს ვერსად ჰპოვებ!...
უშენობის სევდას ველარ გადავიტან,
უშენობით კარგად არსად არ ვიქნები,
დამიძახე! გთხოვ, დედის ხმით დამიძახე
თუ ოდესმე ამერია ნაბიჯები!

როგორ გაჰქვია

მე გავუძელი წლების სიმძიმეს,
იმედის ძაფით ნაქსოვ მოლოდინს,
თორემ, ამდენ ხანს როგორ გავძლებდი,
ლექსო, იმედად რომ არ მყოლოდი!
სანამ სტრიქონთა ლიანდაგს მივდეკ,
ისევ მათრთოლებს ჩუმი ზმანება,
სანამ ლექსებად დავინურები,
სიცოცხლე ფსკერზე დაექანება.
სამყაროს უხმოდ ვეჩურჩულები,
ისევ ვისიზმრებ ბავშვობის სიზმარს,
ლექსის მდინარის ჩქერებს მივყვები,
ღვთისგან ბოძებულს და ნათილისმარს...
მადლობელი ვარ, უფალო, შენი,
რომ ბავშვობიდან მუზა მენვია,
სამყაროს – ასე ფერადს, იდუმალს,
სულში ლექსად რომ შემოეღწია.
აღილუია, ვჩურჩულებ გულში,
რომ პოეზიის ნამი მესხურა,
ლექსები ზურგის ქარებად ქროდნენ,
ცხოვრების ზღვა რომ გადამეცურა.

პოეზია

როდესაც მარტო ვარ დარდებთან
და თავი მგონია ეული,
ვით ტალღა, მოსკდება რითმები,
ლექსით მეტბორება სხეული.

გული ამეცხება სათქმელით
და კრძალვით მუზას თავს დავუხრი,
ლექსებად მოვარდნილ ღვარცოფებს
გულის პირს გულამდე ჩავუხსნი.

მუზასთან ცაშიაც ვნავარდობ,
თუმც ბევრჯერ მინაზე დავეშვი,
მაოცებს უცნობი სამყარო –
ფურცლების თეთრ ველზე თარეში.

პოეტი უძირო ზღვაა და
სიმები – ჩონგურზე მიბმული,
რითმები – პატარა ბალები,
ბალები, დედის მკერდს მიკრული.

ლექსები პოეტის სულია,
მელნისფერ ვენებში ნაბადი,
სხვა სათხოვარი რაღა მაქვს,
თუ ლექსთა წვიმაში გავბანდი...

მია სპეძაძე

სინაზის სიჟურონია

...და ერთ დღეს ისე განათდა ღამე
და ცეცხლისფრად ზიმზიმებდა ზეცის თავანი,
არ მაცილებდი მზერას გამჭოლს, თანაც სევდიანს,
ნაბახუსევი ნისლი კრთოდა შუბლის ღარებში.

დააბნე და აოცნებე ნაგვემი სული,
ასკინკილათი მივუყვებოდით ნანვიმარ გამზირს,
ვარსკვლავებივით ციმციმებდნენ ღამპიონები
და თაიგული დაცვარული თეთრ პეონების.

მე გაგაბრუე კუზიანი, გონჯი წარსულით,
და შენ კი – ჟღალი ალიონით შემომენირე,
და გემო შენი მლაშე ტუჩების
წყურვილს თანდათან სულ მიმძაფრებდა.

და იყო წამი თავდავინწყების...
და იყო წამი არდავინწყების...
და სამწუხაროდ,
ესეც მხოლოდ წარსულში იყო!

ვერ გააბიჯე!

გაზაფხული თუ უშენოდ მოვა,
 გულში ჩავიკრავ ლურჯთვალა იებს...
 ახლა ინყება ტყემლების თოვა
 და ამ დღეს დუმილს ვერ გაპატიებ!
 სულის ჭრილობა თავს შემახსენებს,
 განსაკუთრებულს ვიცხებ მალამოს,
 სასომიხდილიც მოვიკრებ ღონეს,
 ჯავრი ღიმილით უნდა დავმალო,
 უნდა გავექცე, მეყოფა ძალა,
 ფიქრებს ნაბიჯი ავუწყო მინდა,
 იმედს თუ ჭიგოც გამოეცალა
 და სიყვარულიც თუკი დამუნჯდა.
 წვიმად წამოვალ აპრილის თვეში,
 ვაცრემლიანებ ჩქერზე ტირიფებს,
 ობოლ კიპარისს გავყვები ცოლად,
 როცა სიყვარულს გამოვიტირებ.

ქონის სნივეს ღავენავ

მთებზე ნისლი ჩამონვა და
 ღრუბლის რაშებს ვკაზმავ,
 სული უნდა მოგიწვიმო,
 გვალვამ რომ არ დაგწვას.
 ალიონზე ძილს დაგიფრთხობ,
 ჩამოგიშლი ნაწნავს...
 და მოთენთილ ლამპიონზე
 კოცნის სხივებს დავწნავ.

ახლა ისევ გვიკვ

ახლა ისევ გვიკვ,
ახლა გულიც შფოთავს
და ზაფხული ძენებს
ოქროსფერად მონნავს.
მეც ავცელქდი ისევ,
სიზმარეთში გინვევ,
სიო ლექსებს მისევს
და ამბორი შენი
მოჭრილ მკლავზე მიწევს.
მინდა შეგეშველო,
მინდა აგამღერო,
ცრემლი აგიცელო,
კიდეც აგაღელვო,
მერე... რაღა გვიჭირს
ერთად თუ დავინვით...
ბედისნერამ ჩვენზე
ყველაფერი იცის.

გაზაფხულს ვერ გადავიმტერებთ

საფეთქლებს გიმშვენებს ჭაღარა,
სინითლეს მალავენ ლანვები,
უთქმელმა სიზმარმა დამლალა,
გულის ფსკერს ღამეულს ჩავწვდები.

ჯანღია ფიქრის და ოცნების,
წამლევკავს გრძნობების ამაღა,
სანატრელს შორეულს მოგწვდები,
სიყვარულს ბავშვივით არ ვმალავ.

გაკოცებ გაბუთულ ტუჩებში,
ერთმანეთს კვლავ დავაიმედებთ,
ამ ხანძარს ვერ გადავურჩებით,
გაზაფხულს ვერ გადავიმტერებთ.

პაპაბიძეთ, სეპო!

ბოლო ზარზე, სამების ტყეში,
ხეებზე ჩვენი სახელები ამოვჭყერთ

ნეტავ რატომ დადუმდა
ბერი შიოს სამება,
ანდა რად მოიწყინეს
თეთრმა იასამნებმა?
ზეცა ლურჯად ციალებს,
დაინთება კოცონი
და ჩვენს ინიციალებს
ქარი ვნებით მოკოცნის.
მაშინ ვერც კი ვხვდებოდით,
სისასტიკის ნაკვალევს,
ხის გულ-მკერდზე უღმერთოდ
ვჭრიდით ჩვენსავ ვარსკვლავებს,
ახლა მათი სიჩუმე
სივრცეებსაც აკვირვებს,
გაზაფხულა ნიავი
ხვევნა-კოცნით აპირებს
მოუშუშოს ჭრილობა,
ახალ ჩოხას დაჰპირდეს...

სიყვარულის გახსენა

შენთვის ჩამოვხსენ ზეციდან
ძილმორეული მთვარე,
ფერხთ დაგიფინე ვარსკვლავნი,
გაგიცისკროვნე არე.

ფრთამოტეხილი დღეები
ცხელ გულზე დავითვალე,
ლამეს ფირალად დავეცი,
მუზებს მოვტაცე თალე.

შორიდან გულს დაგიტყვევებ
დახანჯლულს, ნაიარევს...
ჩემსკენ დაგრჩება თვალები
ახლოს თუ ჩაიარე.

ნისლებს მოვწველი მთებიდან
და დაგარწყულე ბეჩავს,
საჯიხვეებზე გაგიშლი
ბედის ნაქვრივალ ლეჩაქს.

ზზა სყყყყყა

სოფელს მთვარისკენ გაუწვდია სველი თათები
და უკვე ქარმაც სექტემბერი წელში მოტეხა...
ხვალ დილით ისევ ქალაქისკენ მივემართები,
შენ... ვერ მოდიხარ.

თანდათან ცაში იზრდებიან ღრუბლის ჭუპრები,
შემოდგომა კი დაყრდნობია სოფლის ხარიხებს.
მე კვლავ ქარიან ამინდებზე გესაუბრები.
შენ ხმას არ იღებ...

საპი პითევე

იყო ბავშვობა, ცხენი გვყავდა, ნაბლა ფაშატი,
ტანად მაღალი... შუბლზე ჰქონდა მოთეთრო ლაქა
და შორიდანვე ანათებდა თავის ყაშხათი...
და როცა ნაცნობს დალანდავდა, იწყებდა ფრუტუნს.
მამაჩემი კი გაახვევდა ქალაქში თუთუნს,
მზის ამოსვლამდე აიღებდა კეხსა და ლაგამს,
ცხენს შეკაზმავდა...
და მივდიოდით სათევზაოდ, წესია როგორც,
მე, მამაჩემი და ჩემი ძმა ალაზანზე,
შვიდი წლის ვიყავი, მაგრამ განზე
მე არ დავდექი
და დავიჭირე ჩემი წილი – პირველი ლოქო.

ხმელი ანკესით ვთეზობდით გაღმა-გამოღმა,
სატყუარაზე მდინარესაც გაეხსნა მადა
და გადაყლაპა ნედლი ჭია – ვებრძოდი ნადავლს...
ხოლო ბამბუკზე დაჭიმული დამძიმდა ძუა,
როგორც მძიმდება მოგონება ბავშვობის წლებზე,
მე დავიჭირე ჩემი წილი... და სალამოხანს
ჩვენ გავიყავით მჭადი, ყველი და ხმელი ყუა
და ნაკვერჩხალზე უმარილოდ შემწვარი თევზი.

ლამით ურემზე წამოვწექით, გვერდით კი გვენთო
დიდი კოცონი ნედლი შეშის უსმენდა შიშინს,
ყურდაცქვეტილი ჩვენი ნაბლა, დამფრთხალი ერთობ...
და შიშით გვიახლოვდებოდა უცნობი ჯიშის
კივილი ტყიდან... ყეფა ტყიდან... ყმუილი ტყიდან...
ძმას ჩავეჭიდე, ის კი მამას... მამა – ურმიდან
დაბლა ჩავიდა, დაიძახა (იმ შიშად ღირდა):
–ე–ჰე–ჰე–ჰე–იიი!... და ტყეს ექომ გადაურბინა.

ხოლო უცხო ხმა მისამარდა, იქვე, ბუჩქებთან
და ფეხაკრებით გაიპარა მდინარეც მღორე,
გვიან ლამით კი, როცა ნაბლას შარდი მოჩქეფდა,
მთას აზღუდიდან გამოუჩნდა გავსილი მთვარე,

მერე კი ცხენი მშვიდად მოდგა ურმის ქალებთან,
გათენდა... და ჩვენც გამოვბრუნდით ღამენათევზე
და მახსოვს, გზაზე როგორ დინჯად მიჭრიალებდა,
ერთი ურმით და ერთი ამბით – სამი მეთევზე...

ლეგენდა

– რაო, მეფე ერეკლეო?
არა, ეგ ტყუილია. მე ქლიავი თავზე
გადმოვაყარე სპარსელს, თათარს...

იაკობ გოგებაშვილი

მახსოვს, ყვებოდა პაპაჩემი – მთვარის მლესავი,
როგორი ქუდი დაეხურა უნდა ჩემიანს...
ახლა კი ვხვდები, მატთანეს სანიშნესავით
ვინრო ორლობე ჩაკეცილი რად ჩარჩენია
გულში... ვფიქრობ და ვიცი, ჩემში ჯავრი არა ზის,
რადგან ვარდები, მჯერა, მუდამ არც მას ეფინა,
ამის გამოა, იღბალმა რომ იმ ერთ შარაზე,
სპარსული ქუდი რკოსავით რომ გააგდებინა...
ღმერთო! მეორედ, ალბათ, მაშინ დაპატარავდა
კახი, სირცხვილით რომ აენვა მკაცრი პირ-სახე.
გაქცეულ გოგოს გაეკიდნენ სახლის კარამდე,
ბოლოს პირჯვარიც ქართულადვე გადაისახა;
წარსულს ვმუჭავ და ამ კადრებსაც ასე ვატარებ,
ვებლაუჭები ღრმა ფესვებს და მჯერა, დღითიდღე,
რომ ორლობეში ვინმე სპარსი, ანდაც თათარი,
სანამ მეორედ გაბედავს და ჩამოივლიდეს,
მანამ მრავალგზის გამოივლის ბედის სიავე,
ან უფრო ხშირად დაირწევა მუხის აკვანი...
და პაპაჩემიც მთელს ბავშვობას გაუნიავენს
ამბავს, რომელმაც დაალონა მეფეთაგანი,
ამბავს, რომელმაც გულის ფსკერზე ბედი მოკონა.
ვხვდები, წარსულში აიბლანდა ჩემი სამყარო.
კაცი არა ჩანს – გაიაროს, თორემ გოგონა
აქ ისევ იცდის, ქლიავი რომ გადმოაყაროს...

ფოთლავი პეპევი

ქალაქში ფანჯრები მიხურეს,
ქარმა კი ამინდი ჩატეხა...
მეც ბნელი თვალებით გიყურებ
კიბეზე თუ როგორ ჩადიხარ.

ნაცნობი ქარები ბერავენ
და ვფიქრობ ცხოვრების დრამაზე,
რომ ჩემგან, ძვირფასო, ვერავინ
ვერ წავა შენსავით ლამაზად.

მერე ცა მიწამდე ეშვება
და მზერას მიჰყვება ქალაქი.
ქუჩას კი ფოთლები პეშვებით
მოაქვს და კარებთან ალაგებს.

ნახე, უკვე მოჩანს, ჩვენი ბილიკები, ბეშგილ,
ძველი სიზმრები კი თითქოს გაკვანძულან მთებიდან.
გახსოვს ბავშვობაში, მთებზე ლამდებოდა... ქვეშ კი
იდგა სოფელი და ერთგულ ნაგაზივით ყფდა.

ჩვენი გზებია და თვალი გავუსწოროთ მომხდარს,
მოდის, ჩვენებურად, წარსულს გადავხვიოთ ხელი;
თორემ, ძნელი არი, იდგე თავდახრილი ქოხთან,
როცა ბრუნდები და იცი, აღარავინ გელის..

დასუან ალაძევილი-ყვინცილა

გული და ტვინი

დროს ვერ ვენევი,
 გამოგნებელ სისწრაფით მსრბოლავს,
 დრო ისე მიჰქრის,
 ჩემს ბავშვობას და ყმანვილობას
 სულ არა ზოგავს.
 დროს ვერ ვენევი,
 ალბათ, ამიტომ ვერც სიბერეს ვგრძნობ,
 გული არ მომდევს
 და ხანდახან ტვინსაც ვერა ვცნობ;
 ორივე ერთად ბავშვივით ანცობს –
 დასცინის სხეულს,
 დარღვეულ ფორმებს, ნაოჭებს, თმის ფერს...
 გული და ტვინი
 ვერ ჰგუობენ, რა ვენა, სიბერეს...

მეზი არაფერი მინდა

ეს დღეებიც ძველ ხურჯინში ჩავალაგე
და საპალნედ გადავკიდე წარსულს,
ცხოვრება კი ვერაფრით ვერ დავალაგე,
წამით შვება ვერ მივეცი ჩემ სულს.
წყენა თუკი ვინმესგან შემხვედრია,
კვლავ ძველ სკივრში მივუჩინე ბინა,
მადლი უფალს, თუ შევძელი დადუმება...
მე სხვა მეტი არაფერი მინდა...
თუ ერთხელაც მარტო დავრჩი მაცხოვართან,
სულ ყველაფერს მოვუყვები ნეტარს,
მე არაფერს დავანახებ მუქ ფერებში,
რადგან თვითონ უკეთესად ხედავს.

...როგორც არ ჩანს

მინისფერ ქარებს და ზამთრის ფერებს
თუ გადავურჩი,
მოვა ზაფხული...
და გაზაფხულით ნაფერებ მინას
მიუაღერებს
მზე არნახული...
ზამთრისფერ დღეებს, დაცლილ გულებს და
გაცრეცილ ფრაზებს
თუ გადავურჩი...
მაგრამ მგონია, ეს გაზაფხულიც
უჩემოდ მიჰქრის,
ჩემი ქვეყნის ლაჟვარდებიდან
მზე სხივთ არ მაყრის...
აქ ისე ცივა...
ცარიელ ქუჩას
და შორს რკინიგზას
ვხედავ მხოლოდ დიდი სარკმლიდან
და ვეძებ გზას შინ დაბრუნების,
რომელიც არ ჩანს.

ანკი ვინ იცის, მწარე გამოცდას
 კვლავ მერამდენედ ჩაგიტარებს
 ურცხვი ცხოვრება.
 მზად უნდა იყო გაფრენისათვის,
 თუკი მინაზე არ გეცხოვრება!

შიღრი ქარები...

ვიდრე ქარები წამლეკავენ უდაბნოს ქვიშას,
 ამ გზას მოვეყვები ნელა-ნელა შინისკენ მავალს,
 გულის წყლულები მიშუშდება, სხვა არა მიშავს,
 აღარ ვემდური აღარც ჩემს თავს და აღარც მავანს.

მხოლოდ ფერება და ალერსი მინდა მე შენთან,
 რისხვას ნურასდროს გამოიჩენ ჩემს მიმართ, გვედრი,
 ოცნების კოშკი შენთან ერთად მსურდა მეშენა,
 თუმც დრომ წაიღო გაორება ჩვენი, არ გყვედრი.

გადმოვიქროლეთ გრძელი ხიდი პატარძეულის,
 შენკენ მომაფრენს „მიკრობუსი“, ვიცი, მომელი,
 სიჭარმაგეს არ გვიხალისებს ჩვენი ძე-წული,
 სიბერეს მაინც თუ შეგვივსებს ნეტავ, რომელი?!

ახლა ჩვენ ორნი შევრჩით სოფელს, როგორც მშობლები,
 (იამაყებენ, რომ ენახათ ჩვენი აქ ყოფნა),
 ახლა სიბერეს გავატარებთ, როგორც ობლები,
 არცერთი სიტყვა წარსულზე და ყოფნა-არყოფნა.
 ვიდრე ქარები წალეკავენ უდაბნოს ქვიშას...

მსოფლოდ უნე ისი, პაპაო ჩენო!

დავბადებულვარ წვიმიან თვეში,
შემოდგომურა დამყვა ბუნებაც,
მე კი მერჩია ყვავილთა თქეშში,
მაგრამ უფალმა ასე ინება.

ჩამოიშალა ნისლის ჭაღარა
და თურმე სევდის ცრემლად ცრიდა,

რაც გაზაფხულზე ვერ ჩამოღვარა,
სულ შემოდგომით თურმე ატირდა.
და მუზაც ტირის მთელი ცხოვრება,
დარდად და ცრემლად რომ დაილია,
ამ ცხოვრებაში მინდა ცხოვნება,
ბედნიერება და იდილია.

თორემ გაფრინდა თვალს და ხელს შუა
დრო, თანაც განა ისე პატარა?!
ჩემი ცხოვრება ღმერთის ხელშია,
ხან წყვილად, ხანაც კენტად მატარა.

ღობეზე ამხტარ ბრონეულივით,
მინაც ნატკენ მუხლებს მაჩვენებს.
ეს ჩემი აკვანია დარწეული,
იქ, ჩემი წარსული ისვენებს.

რამდენჯერ მკვდარი, ანდა მოკლული,
ისევ თავიდან ვინყებ ცხოვრებას,
აღმართი ჩემგან ცრემლით მორწყული
თუ მაპატიებს ამ გაორებას,

დავახარისხებ წარსულ ოცნებებს –
ახდენილებს და აუხდენელებს,
აუხდენელით კვლავ ვიოცნებებ
და შესაფერისს მივცემ სახელებს.

ამაჩანჩქერე ისევ ლექსებად,
შემომადარცვე სულზე სამოსი,
არ დამიკარგავს პოეტს ღირსება,
თუმც გულში მუდამ მქონდა ქაოსი.

მეყო, სამსალას გავუგე გემო,
 ახლა ცუდისთვის კარი ჩავრაზე,
 მხოლოდ შენ იცი, მამაო ჩემო,
 რა ჩასახე და ჩემს სულში რა ზის.

შვილიშვილებით სავსე მაქვს კალთა
 და შემოდგომით ვითვლი წინილებს,
 ხმამალლა ვლოცავ ღმერთის სამართალს,
 ტკბილ-მწარეს ასე რომ მინაწილებს.

მხოლოდ შენ იცი, მამაო ჩემო –
 რაც ჩემი არის, თუ რატომ ვჩემობ!

განწყობის პოეზი

მისაყვედურე, რატომ არ წერო...
 წერას რაც უნდა, პოეტმა იცის,
 მუზას, როგორც ბავშვს, მომიტანს წერო
 და მეტყვის, ახლა მოეშვი ღლიცინს...

განწყობა ძლიერ გამისხეულდა,
 ფრაზებს მოაკლდა სურნელი სულის,
 ლექსი მოსვლამდე გადახეულა,
 გზად დასცემია სული ავსული...

ამ ღამით, ვხედავ, ვძლიე განწყობას,
 ამიფათურდა სულში სიტყვები,
 დავნებდი მშვიდად ამ ლექსის წყობას
 და მეგობარო, ხედავ, მივყვები...

ზამთრის სითეთრე და გაზაფხულის
 სივარდისფერე ისევ მაოცებს,
 ავი განწყობა რბის დაზაფრული,
 ვითვლი ფიფქთა და ყვავილთ ნაკოცნებს.

მეფოსა ჯვარა

განსაუბრება, სოსუნუი დარჩენილ ჩემს დაუსრულებელ ნახაზებთან

ედღვნება, შერვაშიძე – ჩაჩბას სახ. სამხატვრო სასწავლებლის დირექციას – ვიტალი ლაკირბას და ზოია შარმატს.

თქვენთან შეხვედრას, ისე მოველი და თუ სამყარომ თავად ინება, იმ ნატურმორტში – ლაქა ყვითელი, უნდა ვაქციო მანდარინებად;

და პეიზაჟში, იმ საზღვრის ზოლებს გადავაკეთებ, პორტის თვალებად და ზედ ტალღების ლურჯ ჯირაზოლებს დავსვამ, წამწამთა ნორჩ სულთანებად.

იმ ჩანახატში, მრუშე ამინდებს აქ გავანათებ, ამ ასოებით და შავი ჭურვის გრძელ პირამიდებს დავტეხავ, კალმის პიკასოებით.

მაგრამ რა ვუთხრა იმ მოდელს – ვოვას, ჩემს ნახატში რომ იჯდა ნებივრად, საპოზიოროდ რომ ველარ მოვა, იმ ომის გამო, დარჩა ხეიბრად.

მისი პორტრეტი სახლის ფარდებმა
ვერ იხსნეს, თურმე თავგაპობილი
აგდია, ტყვიის ლეოპარდებმა
ჩამოუკანრეს ნაზი პროფილი;

მისი სათვალის თეთრ სერვანტიდან
გადაცვენილა, მთელი ცის ფონი,
მისი გიტარის შავი ბანტიდან
გადაფრენილა, მტრედი შიფონი.

მას მერე, ფუნჯით არ მეწერება,
ეს ჩემში, მხატვრის დაღუპვას უდრის,
მოატყდათ ფანქრებს, ფეხისწვერები,
ვერ ველირსები, ვან გოგის მუნდირს!

და პოეზიად წამოიღერა,
რაც მხატვრის ნიჭმა არ დამაცალა,
მე მენატრება ძველი სიმღერა,
„ხაშთო ბუბსარა“ და „შაჰმაცარა!“

მამღერეთ - „უგა, უშხა, ბაჰჩარა!“
მე ჩვენმა მტრობამ, ვერ შემირიგა,
მამღერეთ, თორემ მთელ აჩადარას
გადმოვიხატავ მკერდზე, სვირინგად!

დრო ამ სიყვარულს ვერაფრით დაფლავს,
საღებავების ზეთის მირონსმას,
ჩემი მოღბერტი არ მისცეთ, საფლავს,
აჩუქეთ, ვინმე აფხაზს ფიროსმანს!

ღამე - ლექსეგალ გაღათაკგენილი

ღამე თარგმნილია - ჯადო ავიხსენი,
მასზე არაფერი იქნებ, არც ვწერო და
იქნებ, მოვიშორო წერის ავი სენი,
იქნებ ჩამოვიდე, მთვარის კენწეროდან.

ბედთან თამაშია ლექსის დაბადება,
მაგრამ დავამარცხე ღამე, მზის კარტებით,
მისი ჩამოკვნიტა, მე არ დამბრალდება,
ლექსებს ვაკორტინე, ბასრი ნისკარტებით.

მე ლექსს ავუშენე ღრუბლის მიზგიტები,
ხატად დავუკიდე ოცნების ტრიადა,
ფრესკად მივუწერე ცრემლის იზიდები,
მათი ოკეანის ტალღა დატრიალდა;

ისე გადარეცხა რითმის ნაპირები,
იყო პოეზიის „ზარზმის“ გლოვის ზარი,
მე რომ მეგობართან კრუიზს ვაპირებდი,
თურმე, ის ყოფილა – ძველი ბალთაზარი!

მაღე გამჟღავნდება ყველა სივერაგე,
ვერვინ გაექცევა მართალ წუთისოფელს,
მაღე დაბრუნდება ყველა ბუმერანგი,
ყველა გადაკოცნის თავის მეფისტოფელს!

თავის სიბოროტეს, ვერვინ იუარებს,
უკვე დაღმარზეა მთელი ის ფერხული,
მაღე გადაშლიან ცოდვის მემუარებს,
გადაიზომება, ყველა ნაფეხური.

წერას, ეს სამყარო, ყველას არ ავალებს,
ზოგს რომ ცხვარში უშვებს, ზოგსაც – სერვანტესში,
მე მან განმარიდა მიწის კარნავალებს,
რადგან გამომფინა ზეცის სერვანტებში.

ფუჭად ამ ბუნებამ ვის რა დაურიგა?
 სხვა რომ თავს იკლავდა, სწავლა – განათლებით,
 მე ამ სულ უბრალო კალმის „ბრაუნინგმა“,
 დროში მასროლინა, სიტყვის კამათლები.

ჩემთვის ამ სამყაროს, სული მიუბია
 ისეთი ხალასი, დრო ვერ გაახუნებს,
 ჩემში პოეზია სულის ტრიუმფია,
 კალმით, უკვდავების კარს რომ უბრაახუნებს.

* * *

ვიხატავდი ცის ამფორას, მზის მირონით სავსე დოქებს,
 მიმტვრევდნენ და მილენავდნენ, იმ დოქსა და იმ ამფორას,
 ჩემში, ლექსის გალილეო მაინც ველარ დააჩოქეს,
 ვერ გახადეს, პოეზიის პლანეტების ანაფორა.

უკვე გზები გავიკვლიე ლაბირინთში, ამ უკუნის,
 სტრიქონებშიც ამოვხსენი ყველა შიფრი, ამ ფაილთა,
 დედამინას დავაჯახე პოეზია, საუკუნის,
 ბებერ დოგმებს ვულალატე, რომანტიკის რაფაელთან!

უკვე ისიც გაიშიფრა, ამოიხსნა ის კოდები,
 რა ზღაპრებზეც მანერინა, წრფელი ცრემლის იმ მელანმა,
 ჩემში, ისე ილიმოდნენ პოეზიის ჯოკონდები,
 ვნების ხატთან დააჩოქა, თავად მუზის ტამერლანმა!

ის ევა ვარ, ადამისთვის თვით სიცოცხლე რომ გარისკა
 (შევუმონაშე, სიყვარულის ერთგულება, ყველა ტესტზე),
 მე მან გულზე დამახალა, თვით ლალატის ბალავრის ქვა,
 მაგრამ ის ქვაც ავიტანე პოეზიის ევერესტზე!

ახლა ლექსის დიდლოჟამდე ეს სტრიქონი თუ ავიდა,
 იმიტომ, რომ არ უვლია მედროვის და მონის გზებით,
 ალიონი ამოიჭრა მისი ლამის პერანგიდან,
 ლილის ლურჯი სკვნილებით და ბალთის თეთრი მონაზვნებით.

ნანა ბატაშვილი

სისოცხლე ღიას

აპრილს ვაცილებ, იასამნის ხესთან დავუცდი...
არ მემეტება, იგი მიყვარს ყველაზე ძლიერ,
ცხელი ვნებების ასაკს მჯერა, უკვე გამოვცდი,
მაგრამ ლექსებში შემონახულ გრძნობებს ვერ ვძლიე.

სულის სიღრმეში კვლავ ვაცელქებ ბაფთიან გოგოს,
დახვეული თმა მხრებზე დაყრილ ტალღებს რომ ჰგავდა,
არავინ უწყის წარსულის ხმა ჩამესმის როგორ,
ლალი მუზის და არეული სტრიქონის გარდა.

გაზაფხულია, მთელი თავის დიდებულებით,
აქ, ჩემს ეზოში ჩიტმა ბუდე აიგო კიდეც,
ოპტიმისტი ვარ, შეუცვლელი ზნით და ბუნებით,
იმედი რომ არ გამეყინოს, მზეზე გავკიდე.

კარის სახელურს იჭვნეულად შევცქერი მალვით,
კაჩხაზე ნაზად დალივლივებს სამოსის პლისე,
მაღალი ყელი დავიმშვენე ყვითელი ქარვით,
სახეზე თეთრი უმარილი წამს წავიგლისე.

ტანზე მოვირგე სიმარტოვე, გავედი გარეთ,
ღრუბელს ავხედე, წვიმის სუნი ყნოსვას გაუჯდა,
ქოლგა გავშალე და ლაბადა შემოვიფარე,
იდგა სიჩუმე, ეს სამყარო თითქოს დამუნჯდა.

ქუჩაში ცამდე აშოლტილან კიპარისები,
 თვისსავე მტვერში მოგანგლულან ხეები ფიჭვის...
 აქა-იქ თითქოს გაიელვებს თვალის ისრები,
 სხვა ნაკვთი არვის აღარ უჩანს და ცნობა მიჭირს.

ასე ეულად მოვიარე ბაღი და სკვერი,
 დავბრუნდი სახლში ტუჩზე ღიმით, შევჩერდი ზღურბლთან...
 ბევრი ვიფიქრე და ბოლოს კი ეს დავასკვენი, –
 სიცოცხლე ღირს და ოცნებებსაც არ შევიზღუდავ.

ისე ვიხსოვრით

სანამ მაისი გუდა-ნაბადს ნელა აიკრეფს,
 გაზაფხულსაც თან წაიყოლებს ჭრელ-ჭრულა ბოხჩით,
 შეყვარებულებს მიმოაბნევს ცისფერ საფირებს,
 გრძნობებს კი ყველას დაგვირიგებს ჯადოსნურ ხონჩით.

ნახანძრალ გულებს შემოავლებს ნაზად მარმაშებს,
 ნაგროვებ სევდას შეისრუტავს, თითქოს არც იყო,
 მერე მოირგებს ფიქრით ნაქსოვ ფერად გამაშებს,
 თვალით მანიშნებს – მე ნავედი, არ დამივიწყო.

ჰოდა, ძვირფასნო! სიყვარული სულ ვამაისოთ,
 ნულარ გადავდებთ ხვალისათვის, სითბო დღეს გავცეთ,
 ეგებ პასუხიც ვერ მივიღოთ, მაინც გავრისკოთ,
 ისე ვიცხოვროთ, რომ ჯოჯოხეთს როგორმე ავცდეთ.

უკანასკნელ ფოთოლზე

როგორ არ მემეტება, გამშორდეს იდილია,
შემოდგომის ფოთლები მწყინს ჩემგან რომ მიდიან,
ფარფატებენ ჰაერში, მისამართი შეშლიათ,
სანამ დაბრუნდებიან, მე დარდები შემშლიან.

შარიშური მაფხიზლებს, ვაცილებ, ვერ ველევი,
ქარებს, მათგან მონაბერს, ვიცი ვერ მოვერევი,
ერთი სახეს მფენია, ასლი მრჩება სახსოვრად,
მე კი გავუფრთხილდები, მან თუ დამიმახსოვრა.

ნოტებს სევდიანს დავწერ უკანასკნელ ფოთოლზე,
სანამ მიმატოვებდეს, სანამ სულში მოთოვდეს,
მეც ერთი ნაბიჯი მაქვს დარჩენილი ზამთრამდე,
შენ, ჩემო შემოდგომავე, როგორ არ მსურს დამთავრდე.

ისე მიჭირს ვიხილო ფოთლების აგონია,
მათთან ერთად მოვკვდები, მართლა ასე მგონია,
თუ არვინ უპატრონა, მარტო მივეაჯები,
მათვე გაშლილ ფარდაგზე ჭირისუფლად დავჯდები.

მე რექვიემს დავუკრავ, ცა ცრემლად დაიღვრება,
შიშველი ხე, მწუხარი წელში გადაიხსნება.
ბუნებაა ასეთი, მეც გადავსხვაფერდები,
წლები მემატება და მათსავით დავბერდები.
თვალში სხივი თუ ჩაქრა, თუკი გამოვიცვლები,
შემოდგომის ფოთლებთან ერთად გარდავიცვლები..

აპაყად ვივლი

ეს შემოდგომაც გამეპარა, დრო რა სწრაფია,
გაშიშვლებულა ჩემი ფიქრიც ამ ხეებივით,
ფოთლებზე დავწერ სათითაოდ ეპიტაფიას,
ქარში გავფანტავ წუთისოფლის ნახევებივით.

ისევ მაშინებს ძველებურად ზამთრის სითეთრე,
ფანჯრის მინებზე მოხატული სევდის ბნკარები,
შეციებული მუზა ღამით ისე იფეთქებს,
რომ მაიძულებს, ლექსი ვწერო ასე წვალებით.

რადგან უმზეოდ სტრიქონებიც შებოჭილია,
გზას ვერ იკვლევენ, ნაცრდებიან უმისამართოდ,
ყინვა სარკმელში ყაჩაღივით შემოჭრილია,
ამ ახალშობილ ლექსს მომიკლავს უიარალოდ.

თუმც მე ვერ მომიკლავს თვით სიკვდილი, წლებს მოვერევი,
არ მსურს სიბერემ დამამარცხოს, ვიქცე უმწეოდ,
როგორ დავძლიო სიძულვილის შავი მორევი,
ვფიქრობ, სამყაროს ეს რეცეპტი გამოვუნწერო.

თუ გავაცოცხლებ ჩემში ფერად ახალგაზრდობას,
დავიბადები გაზაფხულზე ვენერას ხიბლით,
კვლავ სიყვარულებს შევაგროვებ სულის საზრდოდ და
ამურის ვნებით გაუღენთილი ამაყად ვივლი.

პრ გვეგების

ბორგავს სამყარო, უამი გვიდგას გამოსაცდელი,
უნდა გავუძლოთ, არ გვეგების გადაშენება.
ბევრი ჰქონია ისტორიას ღრმა განსაცდელი,
მეც მოვესწარი ნუთუ ამგვარს, თუ მეჩვენება.

ასე მგონია ზმანებაა, ოლონდ ხანგრძლივი,
ფერი დაკარგა შემოდგომამ, ცამ მოიწყინა,
რა ცოტა არის სიკვდილამდე თურმე მანძილი,
რა ბედნიერად გვიცხოვრია, ღმერთმა გვიწყინა.

ამ წვიმიან დღეს მახსენდება ძველი ამბები,
ლალი, გულთბილი შეხვედრები, განცდა ორმხრივი,
ხან კამათი და ხანაც კიდევ დითირამები,
სახლში რომ მთვარე მაცილებდა წელში მოხრილი.

ზამთრის ცივ დღეებს ისე ვუფრთხი, ვით ბარტყი ჩიტის,
მუზა შევმოსე უთბილესი რითმების ქურქით,
მე მიჩვენია მეცვას კაბა ჭრელ-ჭრულა ჩითის,
არდროს მხიბლავდა ღრუბლები და ფერები მუქი.

უიმედობას შევებრძოლოთ, ცუდი სენია,
ეგებ ინებოს განგებამ და გადაგვარჩინოს,
ნუთუ გაქრება ცნობიერში ის, რაც ჩვენია,
ვერავინ შეძლებს, რომ სიყვარულს გადაგვაჩვიოს.

აბიას ჯანჯაყვა

ჭილაქის მოზიჯიჯიდან

„...და დღე, რომელიც უშენოდ მოვა,
მხოლოდ გარედან იქნება მშვიდი“.

უშენო დღეთა იკვრება წრედი
და ეს დღეც ისევ უშენოდ მოდის,
მე შეიძლება ჩიტებზე ვწერდე,
მაგრამ შენ მაინც მიმიხვდე მოტივს.
წვიმებით მკლავებს ცა უსვამს წერტილს.
მთავრდება ფრთები, შორია ცამდე
და თუმცა ღმერთზე რა ცხადად ვწერდი,
მე მხოლოდ შენი თვალების მწამდა.
ხდებოდა ისეც, კარებთან წერტის
ჰქონიათ კაცებს კამათი ვრცელი
და როცა უცნობ ქალებზე ვწერდი
ფიქრები შენზე – ეს ბასრი ცელი –
კისერზე მედო. ჰაერი ხმელი
ფოთლების მსგავსად იწვევდა ქვევით,
იჭერდა სული საკუთარ ხელით
უშენო სხეულს და ცეცხლის ქვეები –
ფიქრები ჩემი – აჩენდნენ ხანძარს,
სდიოდათ კვამლი ხან ქვების, ხან ხის
და შენით, როგორც თბილისის ანძით,
კვლავ მოხიბლული რჩებოდა ხალხი.
ასეა ახლაც, გრძელდება წრედი,
მიათრევს სხეულს ფიქრები ცამდე,
მე შეიძლება ჩიტებზე ვწერდე
და მხოლოდ შენი თვალების მწამდეს.

დროდადრო ქალაქი სულ უფრო ლაკონურ
ქუჩებით იწყება ფინჯანი ყავიდან,
ღრუბლები – წვიმების მოთეთრო ფლაკონი,
ფიფქები – თებერვლის ნაცნობი ყაიდა –
ხლართავენ განწყობას ათასგვარ მანერით,
სიმძაფრეს უზავებს ამინდის კეცები
და შენი თვალები – სამყაროს ბანერი,
ხან უფრო – პროგნოზი კაცის ან კაცების –
იხდენენ ქალაქის ახლანდელ ვერსიას,
შეღებულ გამზირებს, ქუჩებს და მიკროებს,
ხვდები, რომ სიცოცხლე ცის იქით ლექსია,
რომელშიც ეტევა ათასი მიკრობი,
ან უფრო ვირუსი, ჩხირი და ყაისნალს
ადრიან პოეტებს დროიდან უხსოვარ
და ხშირად, თავი რომ მიწისგან დაიხსნან,
ქალაქებს ლექსების გამზირებს უქსოვენ
და მერე სხეულებს ასფალტებს ესვრიან,
ზოგჯერ კი გზადაზგა ქვაფენილს იკრობენ
და შენ კი ქალაქის ახლანდელ ვერსიას,
შეფერილ გამზირებს, ქუჩებს და მიკროებს
ინახავ თვალების მსუბუქი ფლაკონით,
უზავებ მწერლების შერჩეულ ყაიდას,
რადგანაც ქალაქი სულ უფრო ლაკონურ
ხალხით და ქუჩებით იწყება ყავიდან.
ვშიშობ, რომ სამყარო, უბრალოდ, შედედდეს,
შეხორცდეს ღრუბლების მოთეთრო ფლიგელი,
ან მთელი ცხოვრების მარტივი შედეგი
დასრულდეს ფერადი მადლობის სიგელით.
და რადგან გინდა, რომ სამყარო დაიხსნა,
შემორჩეს შენს ქალაქს ცის თხელი ბანერი,
მსუბუქი თითების შენც იღებ ყაისნალს
და ხლართავ სამყაროს ათასგვარ მანერით.

თვალეების ცაზე ჩანს ია...
 სხეულზე – ნესტი და ჟანგი.
 სიკვდილი უფრო შანსია,
 სიცოცხლე უფრო – ხაფანგი!

კარიდან გავალ, მაგრამ იმ კარებს
 უშენობა რომ დაიზეპირა,
 ვერ ვპატიობ და ველარ ვიკარებ
 გადამრავლებულს თითქოს ექვს პირად,
 ექვს სახელურად, და შენ, სამოველ...
 “უსამოსელოდ” ვფიცავ, არ ვივლი,
 სულში კი ღმერთი ისე ამოვა,
 შენს ბაგეებზე, როგორც ყვავილებს
 (ანუ იმ დღეებს, ანუ იმ კარებს),
 უშენოდაც რომ მზეზე თბებიან,
 დააქვთ სურნელი, სხვა რომ იკარებს,
 უცხო სიტყვები, ხმა და თმებია...
 და იქ, ღრუბლებში, სადაც კარები,
 კარგავენ აზრს და ყველა ლოგიკას,
 გაჩუმდი მაინც, სხვას ნუ იკადრებ:
 უშენოდაც რომ კაცი მოგიკლავს...

ჩემს შვილს – ნიას

მინამ ქარიდან ცის მინაქარი
შემოგინახა წლების ალიბით
და შენი სული ვის მიაკარო,
უკვე დრო არის, ჩამოყალიბდე,
მზე ჩავა მალე... მე ჩავიმალე
ყველა შესაძლო ფიქრის კუთხეში.
გადაფარავენ მზეს ჩალით მალე,
შემოგინდება ფიქრი უხეშად
და იმ ომების, ლამპიონების...
სარკის თვალები, შიშის მუხლები
მოგადგებიან ამბიონებთან...
თითები, როგორც ჩრდილი მუხების,
შეგიფარებენ, სანამ ცა იმზერს
თითზე გათხოვებს, გადაინწერე
და სანამ სულში რამეს ჩაიწერ,
ის ორი თითიც, გარდა იმ ცერის,
ერთად შეკარი, მეხს მოერევი...
ცა, ცის ცერები, ცის მინაქარი...
და, ჩემო მოკლე მეხსიერებავ,
გახსოვდეს, სული ვის მიაკარო...

ზაზი ზაქაძე

მამის განხილვა...

გრძნობა, რომელიც დაიბადა ჩვილი ბავშვივით, ვგძნობდი, რა იყო ღმერთის ძალა ადამის შექმნით, ამ ამბის შემდეგ ველარაფრით ველარ დავმშვიდდი, დღემდე დამჩემდა ტკივილები, მაშინ რომ ვერ ვთქვი.

ვერ მოგისწარი, ჩემო შვილო, ბედმა დამცა და ქვეყნის გარეთ და ქვეყნის შიგნით ვატოლებთ ხელებს, ნეტა თუ მგავდი, რომ მენახე, არც კი დამცალდა, ვიცი, დღეც, ღამეც შენი სისხლი ამომახველებს.

მამი, თუ გრძნობდი შეცეიბულს ვინ გაორთქლებდა? (ნეტა ხის აკვანს, ჩემს გამოთლილს, ახლა ვინ არწევს?!) ალბათ, მოჭგავდი შემოდგომით წითელ ფოთლებს და ვაი, რომ მართლა ფოთლებივით დაგანაკუნეს.

შიშზე მეტია ტკივილები ბასრი სინათლის, ეხეთქებოდი ვინრო კედლებს ხელების ქნევით, რამდენ „შენბედას,, გაუყევი, შვილო, ვინ დათვლის?! სისხლი გდიოდა, წმინდა სისხლი ზევით და ქვევით.

ოთხი კედელი, უსინათლო, როგორც საკანი. ჩუმი კივილი აზანზარებს გაბერილ მუცელს. სიკვდილმისჯილი ემბრიონი ისევ ჩაკალი, როგორც ნალველი ჩავაკალი გაცრეცილ ფურცელს...

შენი სახელი

მთელი ცხოვრება ეძებ შენს თავს ათას რამეში,
ათას გამვლელში ეძებ შენს თავს და შენს საბედოს,
ქუჩას გაღმევილს აწვიმს და შენ რჩები ღამე შინ,
ჯერაც არ იცი, სად იპოვნო შენი საბედო.

ცდილობ, დაინყო ყველაფერი თუნდაც ხელახლა,
მაგრამ არ იცი, რა გამოვა და გსურს განრისხდე,
რადგან მცდელობა მერამდენედ ისე შეგახმა,
როგორც ოქტომბერს უნაყოფოდ მდგარი ალვის ხე.

ძველი წიგნების გადმოღებას იწყენ თაროდან,
ეძებ პერსონაჟს შესანიღბად, თუნდაც დროებით.
თუნდაც ცოტა ხნით ეს ტკივილი გაიქარვო და
სუიციდისგან შეპყრობილი თოკზეც მოები.

აღარ გაშინებს აღარც ღმერთი, არც უღმერთობა,
მაგრამ ვერ ბედავ სიკვდილს, რადგან შენ – შენ არა ხარ,
ჩუქნი სიცოცხლეს შენთვის უცნობ ვინმეს და ერთობ
გტანჯავს განცდები – თუ ამ ფაქტში რა დაგანახა.

ქაჩავ სიგარეტს და რგოლებში აძვრენ იდეებს,
ისევ საკუთარ (თუკი ჰქვია ამას საკუთარ)
თავთან კამათობ და ყოველ წელს ასეთს იბედე,
გჯერა, რომ შენს თავს (ამ წელს მაინც)
“შენ თავს” დაურთავ.

მთელი ცხოვრება ეძებ შენს თავს ათას რამეში,
მაშინ, როდესაც აღარ გინდა რამე გაბედო.
ყოფას გაღმევილს დაღლილობით ტოვებ და მაშინ
ხვდები, რომ მხოლოდ სიკვდილია შენი საბედო.

თარიღები

გრძნობის რა იციან ნეტავ თარიღებმა,
 თვალებს უწვიაშია, (წვიმით ტრასაც სველი...)
 ჩემი სამყაროს კარს ჩუმიად გაგიღებ და
 ვფიქრობ, არ გექნება სხვა გზით წასასვლელი...
 (ჩემგან წასასვლელი...)

როგორ მენატრება ზღვა და სხვა მუსიკა,
 ჩვენი მოლოდინის დაკვრა ფირფიტებით.
 ერთხელ იმყოფინო იქნებ ნამუსი და
 შევხვდეთ მზის ჩასვლისას, თორემ ვიფიტები.
 (სულ მთლად ვიფიტები)

ლამით შენზე ფიქრი სტუმრად მომივიდა,
 ალბათ წამებით, ან სულაც საათობით,
 იქნებ აღარცა მაქვს ამის მოტივი და
 შევცდი, რომ მეგონა გულთან გამათბობდი.
 (სუნთქვით გამათბობდი)

ჩემთან აღარა ხარ თითქოს მგრძნობიარე,
 ალბათ სხვა შეგხვდება ყოველ ღამით ვინმე,
 მე კი დედამიწა შენთვის მოვიარე,
 იმის იმედით, რომ ერთხელ გამიღიმებ.
 (ჩემთვის გაიღიმებ...)

ისევ უსაშველოდ გარბის თარიღები,
 როგორ აღარ მინდა წამის გამეტებაც,
 მალე ავიმღვრევი...
 მალე დავიღვრები...
 – თვალში ეს ღრუბლები აღარ დამეტევა.
 (სადღა დაეტევა?!...)

ბრუნავს მოგონება ძველი ფირფიტებით,
 თითქოს ჩამკეტეს და კარიც არ იღება,
 არა, არ ვიღლები, თუმცა ვიფიტები,
 რადგან პაემანი მოკლეს თარიღებმა.
 (აღარ თარიღდება...)

აბუზული ვარ, როგორც ნიბლია,
ხელში ბიბლია, ხანაც ხატები
მიჭირავს და მე რაღაც იღბლიან
ფიქრებში ვცურავ... გაიფანტება
ყველა იმედი, რადგან მატება
აქვს მხოლოდ ცოდვებს, ღმერთის ნაქურდალს
ჯვარცმის მომენტში...

...და ღვინო მოვსვი

აქ უნდა დავთვრე, დავთვრე აქ უნდა,
ალარც ღმერთია და ალარც მოსე,
ჩემი მისია, თუკი მესვრიან,
ამის გულისთვის სიკვდილიც მიღირს.
ნესტია ჩემი თვალების მიღმა.

ჩემი რწმენა და ჩემი მესია

— მე შენ მიყვარხარ — საკმარისია!!!

სხვებს თუ უკმევენ, მათვე უკვირდეთ
მცირე წიგნების დიდი სარჩევი.

ვინლა გამიგებს, შენ თუ უკვე ვერ
იგებ ჩემსას და სხვა გზა არჩიე.

ლედი

გთხოვ, რომ მომიტევეო, ველარ მოვითმინე,
 დღესაც ვერ გავბედე, ლედი, შენი ნახვა,
 შენი ჩრდილი გავხდი, აგერ ორი თვეა,
 მზისფერ გვირილებში წერილს შეგინახავ!

ლამე იდუმალი, ლამე სევდიანი,
 ქუჩამ აირეკლა, თითქოს შენი ლანდი,
 ლედი, დამიჯერე, ჩვენი ბედი არის,
 ის, რომ დაგინახე და რომ შემიყვარდი.

ფრთები შეიფარეს, ვფიქრობ, მაგ ღილებმა,
 ვიცი, ფრენა გიყვარს, ყოველ ღამით, ლედი,
 იქნებ მისახსოვრო ერთი გაღიმება,
 თორემ ცოცხლებს შორის აღარ ჩავითვლები.

დროა გაგიმხილო მცირე საიდუმლო,
 როცა ბრუნდებოდი ღამით სახლის გზაზე,
 ჩრდილად ადევნებულს სხვაგან საით მევლო?!
 უკან მოგყვებოდი და არ გამიბრაზდე.

წვიმა მატულობდა, როგორც გულის ძგერა,
 ქუჩა სარკე იყო ლედი, ალბათ იმ დღეს,
 ქოლგით მოსვლა ვცადე, თუმცა გაიძვერა
 ფიქრმა არ მომიშვა – მალე გადაიღებს.

მგზავრის მოთმინებით იდგა გაზაფხული,
 დილა წითლდებოდა, როგორც ქალი მორცხვი.
 ფრთხილად მოსვლა მქონდა ისევ განზრახული...
 მაგრამ მორიდება ამხლაც დამამარცხა.

ხშირად ჩავუვლიდი შენსკენ შესახვევს და
 კართან გვირილების კონა დამიღია.
 მხოლოდ მიზეზს ვეძებ შენთან შესახვედრად,
 თორემ რა აზრი აქვს, თუ რა ამინდია.

ლამე ახლოვდება, ლამე სევდიანი,
 ქუჩამ აირეკლა, თითქოს, შენი ლანდი.
 ლედი, დამიჯერე ჩვენი ბედი არის,
 ის, რომ დაგინახე და რომ შემიყვარდი.

კახამ ლაქაბიძე

პასეანსი

გათოვდა, ზეცისგან უკეთესს ნუ ელი,
სიცვიის ლექსები, თამბაქო, არაყი,
არა ღირს ზამთართან სხვაგვარი დუელი,
ამაზე ნაკლები სიკვდილი არა ღირს,
იხევა ღრუბლების ცისფერი მუნდირი,
დახუჭე თვალები – ცრემლების კარავი.
ეშვება ბურუსი და ნემსის ქურდივით
იპარავს სივრცეში განოლილ ქარავანს.
განყალდა დაცემის ტკივილით ხმელეთი,
ვილაცას სიგიჟის სიზმრები აღვიძებს.
და ასე ჩაივლის რამდენი ტერენტი,
და ასე ჩაივლის რამდენი ტაბიძე,
გაუცვდა სურნელი ტიტების საკმეველს,
მხარდამხარ იბრძვიან მეფე და პაიკი,
ნეტავი სიკვდილი რა ძნელი საქმეა,
უბრალოდ, პოეტის სახელი დაირქვი.
უბრალოდ იგრძენი დეკემბრის ვენდეტა.
დღეების გაფრენა, ან იქნებ პირიქით...
უბრალოდ მომყევი, უბრალოდ მენდე და...
გამოვჭრათ ზეცისკენ ფიფქების ბილიკი,
დანარჩენს, მერწმუნე, იგივე ფასი აქვს,
რამდენიც რწმენაზე მოგონილ არაკებს,
ეპოქა, უთუოდ, თამაშობს პასეანსს
და გულის დასტაში პოეტებს ალაგებს.

თაფლისფერთვალეზა

თაფლისფერთვალეზავ, ო, ნეტავ, რად გეშინია მარცხის!
 როგორც ნაპოვნი მონეტა
 არც ჩემი ხარ და არც სხვის.
 თმათა თამამი სონეტი და სიფაქიზე მარწყვის
 (მე დავიბადე პოეტად და სტრიქონები მანვიმს)...
 თაფლისფერთვალეზავ, ო, ნეტავ, არ გეშინოდეს მარცხის!
 სული ბახთა და მონეტა
 და სურნელება ცაცხვის...
 როგორც ნაპოვნი მონეტა, არც ჩემი ხარ და არც სხვის.

ოთოს სწოვნას

თოვდა...
 მიწა სველია...
 ვერ დებს.
 სადღაც შორიდან მოისმის ვერდი.
 ვითვლით ცხოვრების უბრალო გვერდებს
 და დაგვეკარგა მთავარი გვერდი...
 თოვდა. ვერ დებს. მიწაა სველი.
 მოისმის ვერდი სადღაც შორიდან,
 გოგონა... ქუჩა... სატანჯველს ელის,
 შენ კი არჩევანს ეძებ ორიდან...
 თოვდა... მიწა სველია... ვერ დებს.
 სადღაც შორიდან მოისმის ვერდი...
 ჩამოეძინათ სულ წამით ღმერთებს
 და მაშინ შენში იპოვე ღმერთი.

თავისუფლება, გავცქერი ზეცას –
წვიმის სუფლიორს,
მინდორს გარს უვლის რემა ცხენების.
ებრძვიან წყურვილს თავისუფლების,
ებრძვიან, მაგრამ ვერ ამარცხებენ!
რალაც დიდებულ სევდის შემცველი
ხიბლი აქვთ მთაში დაჭრილ არწივებს.
ორი ტყვიიდან, თუკი შევძელი,
ერთ-ერთს მტერს მაინც გავუნანილებ.
იმით მებრძოლოს, თუ მამაცია,
მრწამსს დავუხვედრებ, ღმერთო, შენებურს.
ტაძრის აგება თუ არ მაცადეს,
როგორ დავანგრევ სხვის აშენებულს?!
უსამართლობის ავბედით რეფრენს,
მწამს, ფანტაზია არ მოაკლდება,
შეცდომას უშვებს ყოველთვის მეფე
და მის მაგივრად პაიკი კვდება.
პირამიდები, პირამიდები,
არ არის ღვანლი ფარაონების,
ის საოცრება და ის დიდება ძვლებია,
ძვლები მხოლოდ მონების.
გავცქერი ზეცას – წვიმის სუფლიორს,
მინდორს გარს უვლის რემა ცხენების,
ებრძვიან წყურვილს თავისუფლების,
ებრძვიან, მაგრამ ვერ ამარცხებენ!

პოეზიის ლექსი №-ს

მთელი სამყარო თითქოს ზეცის ამბიონია,
 მთვარე გაცურდა, როგორც ნება-ნებად ურემი.
 სდუმან გზის პირას თავდახრილი ლამპიონები –
 მდინარის კიდეს ჩამომდგარი მებადურები
 და თევზებივით მაგ თვალების მზერას იჭერენ.
 მზე რას გახდება, თუ გრძნობები დამუნჯდებიან,
 თუკი ხეებმაც მოიხურეს ქარის საბანი.
 მთების ჩრდილები შენს კალთებთან ჩამოჯდებიან
 და პოეზია ახლა უფრო არის საბაბი
 მოსვლის შენამდე, უშენობის, გადაგვარების,
 გადაგორდება ეს დღეები აბორგებულ სტიქიასავით,
 შეიკვრება ფიქრთა კამარა.
 მე, ვით ქალაქის ძველისძველი აბორიგენი,
 დავხეტილობ ერთადერთი ლექსის ამარა
 და საკუთარი უიღბლობის კვალდაკვალ გეძებ.
 დღეს კვლავ გრძნობებმა უსაშველოდ გული მოფარეს
 და მერამდენედ (ვალი მადევს ნაღდად იმ კაცის),
 ნაცნობ გამყიდველს, მიხაკების შეკვრა მოვპარე,
 თუმც, ვერ ნახავდი მის თვალებში ბრაზს და სიმკაცრეს,
 რადგან იცოდა, ყვავილები შენთან მომქონდა.

მონი აფხუია

მე — მესხი

მე ვეტრფი მესხეთს,
ხერთვისს, ვარძიას,
თმოგვის ციხეს და
ქვაბებს ვანისას.
მე ვეტრფი რუსთავს,
ოთას, ასპინძას,
ხიზაბავრას და
საროს საფიცარს!
ვეტრფი საფარას,
ზარზმას, ხვილიშას,
ჩიხორიშას და
ვარანტის ველებს,
ქუნცას, აწყვიტას,
თოკსა და ვარგავს,
წვერის წყაროს და
ჩემს აბასთუმანს.
ვეტრფი ობოლეთს
და ნოქალაქევს,
წუნდის ტბასა და
დედოფლისწყაროს.

მესხეთს უძველესს
და უნეტარესს.
მე ვეფერები უდეს და არალს,
ჩემს ახალციხეს,
მინაძეს, რაბათს,
მთელ საქართველოს
ბალსა და ვენახს
ქართველი კაცის
გამჯე მარჯვენას.
მეამაყება, რომ მქვია
მესხი —
აქ დავიბადე,
ავიდგი ფეხი,
აქ შემასწავლეს
ქართული ენა
და სიყვარული
მშობლიურ ქვეყნის!

არ მიძებნია ოქრო და ვერცხლი
და არც სიმდიდრე მიგროვებია,
ჩემი ცხოვრების ძვირფასი განძი
საქართველო და ქართველებია.

წლები მირბიან
ძალიან სწრაფად,
მიაქვთ ბავშვობა –
მოდის სიბერე,
მოგონებებში
ისევ ბავშვი ხარ
მოუსვენარი და მეოცნებე.

წლებმა გაირბინეს, როგორც წუთებმა,
ჩვენც შევიცვალეთ, თანაც რარიგად,
ვის ბედნიერი ერგო ცხოვრება,
ვინ კიდევ ბედმა განზე გარიყა...
მაგრამ წარსული დარჩა კვლავ ჩვენთან
იმ ლამაზ დღეთა მოსაგონებლად.

ღაგუნილი ქართველო!

საქართველოზე ვარ უზომოდ შეყვარებული,
არ მიძებნია სხვაგან არსად თავშესაფარი,
თუმცა მცოიდა, კიდეც მშოიდა,
მაინც სამშობლოს ბედი მტკოიდა.

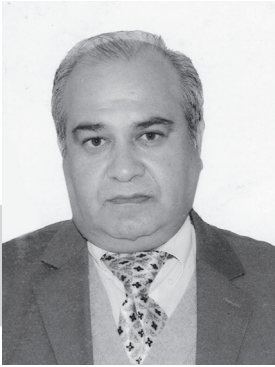
„უცხოობაში რაა სიამე“

თუ ჩემი ქვეყნის ყოველ გოჯ მინას
არ ვემთხვიე და არ ვეზიარე,
თუ მისი წყაროს წყალი არ შევსვი,
დაჭრილი გული არ გავიმთელე,
თუკი ქუჩაში დავარდნილ მოხუცს,
არ მივეშველე და არ ვუნამლე...

მაშინ ვინა ხარ, მითხარ, ქართველო,
შენ უცხო ქვეყნის მონავ ეულო,
სხვის ჯანმრთელობას სდარაჯობ, უვლი,
როცა შენს სისხლ-ხორცს

დღეს ასე უჭირს...

დაბრუნდით ყველა, დებო და ძმებო,
ერთად მივხედოთ ჩვენს საქართველოს,
გადავარჩინოთ ქართველი ერი
და ავაყვავოთ მამული ჩვენი!

ბესზაზ ვვინყაძე

ავტობიოგრაფია

ასე მგონია, თითქოს ომში ვარ,
სადაც მივრბივარ მეც სხვებთან ერთად,
საკუთარ ტანის ვსუნთქავ ოხშივარს,
ვნატრობ შეხვედრას უჩინარ მტერთან...

უცებ სინათლით ამევსო თვალი,
გვერდით მომდევდა მტერი წყეული,
და საომარი ყიჟინით მთვრალი,
თრთოდა ჩემივე გვამადქცეული.

ამხედრდა სული ომში ნაგეში,
შევები, ხელზე დავადე ხუნდი...
და შევალენე მუშტი სარკეში
და როგორც იქნა, გავთავისუფლდი...

რაა სიზმარი, ან რაა ცხადი?
ანწყოც, წარსულიც ერთმანეთს მოჰგავს,
ადამის დროდან ყველა კაცს გვავდი
და ყველა კაცის გამომყვა ცოდვა.

სად იწყება და სადა აქვს ზღვარი
საკუთარ თავის გვემას და ლალატს?
ვარ დაკარგული მე – ქრისტეს ცხვარი,
ჩამორჩენილი საკუთარ ფარას...

... და ბოლო კითხვა

მივდივარ, როგორც მიდიან სხვები...
და რაღაც განცდა მომელის ახლის...
და რწმენა ღვთისა, მომავალ წლების,
სიცოცხლით მავსებს ცხოვრებით დაღლილს.

უნდა გავუყვე უცნობ ბილიკებს,
ვერიდო მახეს, ვერაგ ხაფანგებს,
ექჭვი, რომელიც სულ მაქილიკებს,
მღრღნის და ჩემს სხეულს თითქოს განაგებს.

და სული ყელში ამომდის ბურთად,
თავისუფლება მოდის მარადი,
სიცოცხლე, მხოლოდ სიცოცხლე უნდა,
რომელიც ქრისტეს ხელში გადადის.

აღსრულდა! სულმა ბევრი იომა,
სხეულის ეჭვი დასცა, დათრგუნა,
გამოიარა კაცობრიობა
და მიწიერი გაანადგურა.

და ბოლო კითხვა წინაშე უფლის,
დაბადებულხარ თურმე რისთვისაც –
თუ განიცადა იმ სიტყვო უღლის,
ან სიმსუბუქე უფლის ტვირთისა?

იქნებ შენ გახსოვს...

ბინდმა აავსო ზაფხულის დღე და...
დაისიც ღია ქრილობას მოჰგავს.
სადღაც შეინძრა მთვლემარე სევდა
და სანთლის ალზე დაიწყო როკვა.

ბრმად მოვუყვები მაცდურ სტრიქონებს
და კარზე მომდგარ სიბერეს ვხედავ,
შენს თვალებს უკვე ველარ ვიგონებ...
ჩემი თვალები თუ გახსოვს ნეტავ.

თითქოს დრო გაცვდა და ის მანძილი,
წლებს რომ გვაშორებს ახალგაზრდობის,
ახლა შეცვლილა უფრო ხანგრძლივი
გრძნობით შენდობის, გრძნობით დანდობის.

ხვალე უკეთესს ველი ამინდს და
მარჩიელობაც თითქოსდა მართობს.
მე უკვე შენი ხმაც დამავიწყდა...
ჩემი ხმა ნეტავ თუ კიდევ გახსოვს.

და სანამ ეჭვი ზღვად აგორდება,
ახლავე გეტყვი ცოდვას გამხელილს:
შენი სახელი არ მაგონდება...
იქნებ შენ გახსოვს ჩემი სახელი?...

ჩემს თვალთა მზერას
შენ ველარ გაუგებ,
ძვირფასო, უკვე
დავკარგე რადგან...
მე შენს სიყვარულს
სევდის ძეგლს ავუგებ
და სინანულის
ქუჩაზე დავდგამ...

საქართველო

კალთაში იმედი მივაძინე

კალთაში იმედი მივაძინე,
მანც რა ჯიუტად მენატრები!
შენზე ფიქრს ვერაფრით ვინაპირებ,
გადავაფერადე ტერასები...
ლექსი თეთრ ჩარჩოში მოვამწყვდიე,
ბგერებად დაშლილი დამიბრუნდა,
ვინვალე, უკან მივაცილე,
რითმა სტრიქონებში ამიბუნტდა
და ისევ ჯიუტად მენატრები,
სურვილებს მივანყობ ზეფირებად,
ქსოვილს, ამოქარგულს კესანებით,
დავტოვებ სიყვარულს შეპირებად...
უკვე ველარაფრით გედავები,
არც გესმის, შენამდე მანძილია,
ნუ დამლლი სხვა ქალთან შედარებით,
რაც იყო, პირველი აპრილია!

ჩემი წვიმა

ჩემი წვიმა მოვა შენთან,
 “გარეთ არ დამტოვო!” – გეტყვის,
 მე მჭირს პიკანტური სევდა,
 მხოლოდ უშენობას ვებრძვი...
 აღარ ვიღრუბლები მეტად,
 ხვლიკისფერ ბალახებს ვძებნი,
 ასე უჩვენოდ და ჩვენთან
 ასე ცალ-ცალკე და გვერდით...
 წვიმის სურნელია მთებთან,
 სველი ზაფხულივით ვკრთები,
 ნუთუ შემეშალა ახლაც,
 და რომ დაგანვიმდი, შევცდი?!

სიკვდილმა ჩამოიარა

„გაღმა სოფელში ასკილი ჰყვავის“

გაღმა სოფელში ასკილი ჰყვავის,
 შენი ოცნება ამ ღამით კვდება,
 აქ, შორიახლო სიკვდილი დადის,
 ხვალ არ გაგათბობს ძახილი – დე-და!
 მოჩითულ კაბას აკვდება სევდა,
 ასკილის ყვავილს უნდოდა შენთან...
 იქნებ ადრეა ჯერ წასვლა ღმერთთან?
 ნუ მიაკანრავ ნატვრას კედელთან!
 ასოთა შორის ეტკინათ წამებს,
 სიცოცხლის აზრი მიაქვს ნიაღვარს,
 ამ სიკვდილმისჯილ, მტრედგულა ქალებს,
 ყვავილისხელა ცოდვა მიაქვთ თან...
 გაღმა სოფელში ასკილი ჰყვავის,
 კლდეს ზედ დააკვდა ფიქრი ტიალად,
 თავსაფრის წასკვსაც ცრემლი აქვს ბავშვის,
 აქაც სიკვდილმა ჩამოიარა...

მამა გაბრიელს

თეთრი ღრუბლების ფრთხილი ალერსით,
დედამიწიდან უკვე გავედი,
თქვენს გალაქტიკას გავცედი, წავედი,
ღუნღუნულ მტრედის ნებას დავყვები...
ბროლის ნაწვიმარს მივამსგავსე ცისკრის კარედი,
დამიხვდა ბერი ფიქრიანი, სპეტაკი წვერით,
შემოდის ჩემში და იმღვრევა ფიქრების წვეთი,
მამავ გაბრიელ, სულ გეძებდი, ნიმფებთან შეგხვდი...
მე ვინ ვარ ნეტა, ამ კეკლუცი ლექსების იქით?
და ვის სჭირდება წყლის სურებში ნაგროვი სევდა?!
მოვასწრო იქნებ, სიყვარული და არა შიში!
კურთხევა შენი გამაყოლე საჩემოდ, ერთთან!

ზოგი ისევ ღმერთს ირჩევს, ზოგიც კიდევ - ბარაბას

ზოგი ისევ ღმერთს ირჩევს,
ზოგიც კიდევ – ბარაბას,
დავიღალე, მომწყინდა
სულის დავიდარაბა!
სულში რწმენას ვინც გვიბნევს,
უკვე მისიც არა სწამთ,
განსაცდელი მოვიდა,
გზამ იშორა ტაძართან,
მიწა დარდობს მიწიერს,
აღარ ვიცე, სადა ვარ?!
ეჰ, მამლებმაც იყივლეს,
პეტრე! ნეტავ სადა ხარ?!
ვისაც ლუკმას გაუყოფ,
მტრად გიხდება ნეტავ, რად?!
აბა, სხვას რა გავუგო,
ქრისტეს ადრის ავაზაკს?!
მოვიწყინე, შემოვრჩი
ქვალორლიან ბილიკებს,
ღმერთო, ჩემშიც შემოდი,
სხვა ელოდოს გვირგვინებს!

შენი სულის პარალელზე ვდგავარ,
ვერტიკალობს ყველგან შენი ფიქრი,
უკვე ვიცი, ჰორიზონტზე გავალ
და იქ ვნახავ, ვინც ნამდვილად მიცდის...
მე ვარ სპორტულ მარათონში, მართლაც,
ვილაც ცდილობს, რომ გადავცდე ბილიკს,
ნუ მენევიტ, ნუ მენევიტ დაბლა!
არის ჩემში გამარჯვების ნიჭი!

სახსოვრად გამომყვა სიზმრიდან ალერსად,
ტოტებში გაჩრილი საჩემო სხივები...
სურვილი დამნიფდა ქარვისფერ მტევნებად,
ფოთლებმაც გაბედეს ნიავთან ფლირტები...
სილალეს ატეხავს მდინარე ტალღებად,
მოჰყვება ბადეებს სულ ოქროს თევზები,
ქალაღდის თვითმფრინავს ატანენ ამბებად.
ბავშვები – ოცნებებს, დააფრთხეს მტრედებიც...
ჩალაგდნენ ფეხები ჯადოსნურ ქოშებში
და უკვე სულ შენთან და ახლოს ვიქნები...

არ მომწონს ცხოვრების ციფრები კოდებში,
მე ახლა ვფერადობ, როცა თქვენ ბინდდებით...
სული ამიმღერდა ყვავილთა ორკესტრში,
დაბრალდეს ქერა ქალს თამამი ფიქრები!
სიყვარულს არ ჰყიდის არც ოქროს ზოდებში,
არც ძვირფას, უცნაურ, სამკერდე ბროშებში!
ბრონეულისფრად შეფაკლდა ლოყები,
რა მოხდა, ვიქნები ბოლოდან პირველი,
დავდგები სცენაზე, აავსეთ ლოყები,
ნახეთ, რა მსუბუქად გავფანტო ნისლეები!

ლაშის ჟეჯაძე

ქაეთა სკოლაში

დარდი მოაწყდა სულის ჯებირებს,
სულს მინიოკებს დრო ნაწვიმები...
გაუხარელი გულის შემეყურე,
განწირულ სხეულს ვესამძიმრები.
კადრით ვახვევ გარდაცვლილ დღეებს,
მეცივნისლება ფიქრი სულელი.
უღვთოთ მპარავენ გულიდან მზეებს,
სული მეღევა განუკურნელი...
ქარი და წვიმა მიწენავს ნერვებს,
ტანში სიცივე შემისხეულდა.
კენტი იმედი შემომრჩა მერმე
და ის იმედიც დამისნეულდა.
სხვებზე ვდარდობ და თავს ვერ ვარგივარ...
და უღონობით უფრო ვხელდები.
მინდა გავიქცე წუთისოფლიდან,
გზად მეღობება აისბერგები,
ვზომავე და ვწონი ფიქრს და ნაბიჯებს,
ვიცი, ცხოვრების განრიგს მომთხოვენ...
ამაზე ფიქრი უფრო მაგიჟებს.
ნივთები ჩვენზე დიდხანს ცოცხლობენ.

ვგრძნობ მთელ სხეულში უცნაურ რყევას...
და მანადგურებს დაუძღურება.
ვეპოტინები შორეულ მწვერვალს,
თითქოს და მინა ფეხქვეშ მეცლება.
ლოდივით მანვეს სიმძიმე მხრებზე,
თვალები კარგავს მზესხივოსნებას.
ვინძლო უარი თქვას განაწესზე...
წინ ვინ აღუდგა ღმერთების ნებას.
ჟამთა სრბოლაში წამწამებს დაღლილს,
მეზიდებიან მზისკენ ნისლები.
ცის წიალიდან მოსული მგზავრი,
კვლავ ზეცის წიაღს შევეხიზნები.

ნუსა მახვაშვილი

მეჩამდენე

ეს მერამდენე გაზაფხული წამომწევია,
რამდენი რამის, ხეტიალის გავხდი მონამე,
დამთბარა მარტი, გარინდულა მზეზე მზეწვია,
რამდენი რამე შეუცვლია წუთებს და წამებს.

როგორ ჩავტიო სტრიქონებში ღელვა და განცდა,
რით ვანუგეშო ალიონზე ცვრიანი ვარდი,
რომ სული უკვე გარიჟრაჟზე ორბიტას გასცდა
და ერთმანეთში არეულა ღხენა და დარდი.

ეს მერამდენედ შევცივინებ გაკვირტულ ნუშებს,
მაცილებს დღემდე ვარდისფერი მათი ღიმილი,
ქარი არ მინდობს, სულერთია ვისთან იმრუშებს,
ღამით მიმოზებს ეფერება თითები თლილი.

სინაზე მხოლოდ შერჩენიათ მინდვრის ყვავილებს,
ჩემთვის ლექსია სულის საზრდო, თავშესაფარი
და ქარიშხალი ჭადრებს გარეთ ისევ აკვივლებს,
მესაიდუმლედ მრჩება მხოლოდ ჩემი უფალი!

მინდა, სამყარომ დღეს ჩაიცვას ფარჩა ცისფერი
და ჩემს გარშემო არაფერი არ იყოს ყალბი,
დაბრუნდეს ბავშვი, იმ პატარა გულით რომ მღერის,
ბავშვი, რომელიც გვირილებთან ქსანისკენ გარბის!

ღრო იყო...

ღრო იყო, როცა ვფრინავდი ზეცად,
შენს სიახლოვეს ეძებდა სული,
მე იისფერი სამოსი მეცვა
და იისფერი იყო წარსული.

ღრო იყო, როცა მახსოვდი ისევ,
მელანდებოდი წვიმაში, ქარში
და სიყვარული ღელავდა ზღვისებრ,
ვერ ვიოკებდი ფიქრებს ცად აშლილს.

ღრო იყო, როცა ვითვლიდი ვარდებს,
ყაყაჩოების ცეცხლში ვიწვოდი,
ვბორიალობდი ქათქათა თოვლში
და ვეჩვეოდი უაზროდ ლოდინს.

ღრო იყო, როცა ვფრინავდი ზეცად,
შენს სიახლოვეს ეძებდა სული,
მე იისფერი სამოსი მეცვა
და იისფერი იყო წარსული...

სიზმარ

სიზმარ ვნახე...

სიყვარულის თევზი ვნახე,
 ქვირითს ყრიდა ტაძრის კართან,
 ჟამი იდგა აზრზე მოსვლის,
 ფესვდაჩეხილ ხეებს რწყავდა...
 ერთგულებას ქადაგებდა,
 დავა ჰქონდა ქონდრის კაცთან,
 დედამინას ალაგებდა,
 ზეცის ქოხში გადასახლდა!
 გულთმისანი თევზი ვნახე,
 – აგისურლებ, – მითხრა, რასაც!
 – ერი უნდა გამთლიანდეს,
 ამოვხაპავ პეშვით ზღვასაც!
 სიზმარ იყო, ცხადში ვნახე...
 ქვირითს ჰყრიდა მინდორ-ყანას...
 ანგელოზნი მინას რწყავდნენ,
 მრევლი მკიდა ოქროს თავთავს!
 გზად განფენილი მხსნელი სიკეთე,
 რადგან არასდროს არ დამთავრდება...
 შენ შეგიძლია იყო ღვთის მონა,
 გაგაჩნდეს იგი, რაც დაფასდება,
 რადგან სიკეთეს შობდა უფალი,
 არ ხდება მისი გადაფასება!
 შენ შეგიძლია აღაპყრო ხელი,
 სანამ არ არის ძალზე გვიანი,
 უფალს შესთხოვო, გადაარჩინოს
 შენში რომ ცხოვრობს ადამიანი...

შენ შეგიძლია იყო პირველი,
 მაგრამ სთქვა, რომ ხარ თუნდაც ბოლოდან,
 რადგან ვინც იყო, სიცოცხლით ზიდა,
 ჩვენი ცოდვა და ჩვენი გოლგოთა!...

სიკვდილო, მოხეტიალევ,
 ვერშეცნობილო ჯერაც,
 რამდენ ყლორტს ჩეხავ, ამწარებ,
 რამდენ შვილსა და დედას?!
 დრო და მანძილი არ იცი,
 მომხვდურო, რას არ ბედავ,
 ხმელ ბალახივით ნათიბი,
 შვილებს დაეძებს დედა,
 შენით დგას დღენი სიმწუხრის,
 გულს აცლი მზეს და ზეცას,
 სიკვდილო, შეუცნობელო,
 რად არ უკვდები დედას?!

ჩემი მუზის თეთრო ყლორტო,
 შემოდგომის ნამის წყაროვ,
 იქნებ ისეც შემიკვდლო,
 დამაპურო, შემიფერო,
 მომანოდე სიტყვის პური,
 ღვინო მასვი საბარძიმო,
 დამავინყე წყენა, შულლი,
 სული რომ არ დავამძიმო,
 მადლი მასვი კალმის პეშვით,
 მხოლოდ სიკეთეზე ვწერო,
 ყოველ დილას კეთილ მაცნედ
 მომევილინოს თეთრი წერო,
 მომიკითხოს, მოვიკითხო,
 გული საგზლად გავატანო,
 სიტყვა, უფლის მადლნაავით,
 მტერ-მოყვარე გავახარო...

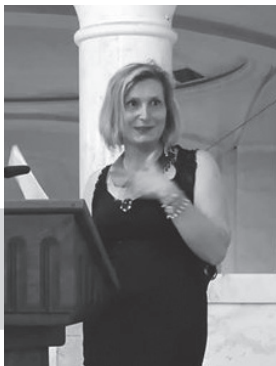
ლევან ჯანაშია

ქიული შარბაპას

იმ ავბედობით (თუ ავკაცობით)
იმ გახსენებით გული იმსხვრევა,
ტირის ქართველი... ასე ძლიერი
იმ ერთმა წამმა როგორ გიმსხვერპლა.
მაგ ნატკენ მკერდზე მსურს მოგეფერო,
რომ მოგიჩინო გული ნატყვიარს
როგორ დატოვე კვალი ისეთი
მამულს წმინდა ჯვრად კვლავ რომ ატყვია.
ჟამთასობოლებმა თუ ისტორიამ,
ჭეშმარიტება უნდა უწყოდეს,
თუ ქალაქებმა ყველაზე ლამაზ
ქუჩებს შარტავა რატომ უწოდეს.
ივერთ მიწისთვის თავდადებულო,
ერთი კი არა, გმირი – ათი ხარ!
შენ გახსენება არა გჭირდება,
ქართველის გულში სანთლად ანთიხარ!

სიზმარი

ეს რა ყოფილა სიზმარი
 გაცემისგან ვმღერი,
 გალაკტიონი მეტრფოდა
 მე კი ვიყავი მერი.
 როცა სიმღერა გადიქცა
 ერთ ყოვლისშემძლე არიად,
 მოულოდნელად ვიქეცი
 გმირ, ლამაზ, წყნეთელ მაიად.
 ხან მონასტერში თეთრ კაბით
 მესხდნენ გვერდით და წინ დანი,
 რომ უცებ ვიქეც დედოფლად
 ვით ქეთევანი წმინდანი.
 ერთი კი ძლივს მახსენდება,
 თან არცთუ ნაკლებ მთავარი,
 სახეზე ვიქეც უეცრად
 ვაშლოვანელი თამარი.
 მოკლედ ზომიერ ვიგემე
 მალალ კვარცხლბეკის ნექტარი,
 ხან თინათინი ვიყავი,
 ხან ტარიელის – ნესტანი.
 ვინ არ ვიყავი სიზმარში,
 ცხადად რომ მახსოვს მთავარი,
 ტახტზე რომ აველ უეცრად,
 ვიყავი მეფე თამარი.
 მამკობდა თავზე გვირგვინი,
 ხელში კი კვერთხი მეკავა,
 სულ დავიბრუნე მიწები
 ძველად ჩემს გენს რომ ეკავა.
 ცხენზე ჯიქურად ვიჯექი
 და არა ჩემებრ ქალ-მწირად,
 გვერდს მედგნენ ქართლის გმირები
 თავი მამულს ვინც შესწირა.
 როდესაც გამომეღვიძა,
 ნირნამხდრობისგან გავთავდი,
 გაქრა მიწებიც, მანდატიც,
 საქართველოს რომ ვმართავდი.

ქა ხუნსაჲსა

მოვიწყენ, ვიცი...

ფერი იცვალა ცხელმა ზაფხულმა
და გადარეულ ქარებს მოველი,
მე უშენობით მოვიწყენ, ვიცი,
გაუფერულდა ირგვლივ ყოველი.

ვიცოდი, ერთხელ რომ წახვიდოდი,
მეც ტკივილებთან ჩუმად დავზავდი.
ვგრძნობდი ყოველთვის, დავშორდებოდი,
ღალატით კარებს ჩამირაზავდი...

მერე განვიმდა... ძალიან დიდხანს
მე თავზე ჭერი აღარ მეხურა,
გაღღვა ყინული, გულში რომ მედო,
ცრემლად ლოყაზე ჩამომენურა...

დედა

დედა, მე მიჭირს შენზე წერა,
 გრძნობის გამხელა,
 რით გამოვხატო, რაც უნდა მეთქვა
 თბილი სიტყვებით,
 წლები წავიდნენ, არაფერი შეცვლილა
 ჩვენთვის
 და დამიჯერე ახლა უფრო მეტად
 მჭირდები.
 სანამ შენ მყავხარ, მე არაფერს
 შევუშინდები,
 იმედის სხივი თან დამყვება –
 ასე თავნება,
 – მიყვარხარ დედა! – ასჯერ მინდა
 ყოველდღე გითხრა,
 უბრალოდ, მიჭირს შენთან
 ამის გამომჟღავნება!

ლურჯი სიზმარი

რაა ბავშვობა, ყმანვილქალობა?
 ის სიხარული, გულში რომ ვტევდი,
 როგორ მეგონა, სიტბოში გაზრდილს
 ცხოვრებავ, ასე გამიმეტებდი...

სად დამეკარგნენ ზღაპრის გმირები,
 ოქროს ქოში რომ მოჰქონდათ ჩემთან?
 დღეს სად აბია ზღაპრული ნავი,
 რომ გადმოვყავდი ყოველთვის შენთან?

მსურს, გამეორდეს ლურჯი სიზმარი,
 რომ მასიზმრებდა ცისფერ ქლამიდებს,
 და ნატვრისთვალი იმ ნაპირამდე,
 ასე რომ ვნტარობ, ხიდს რომ გამიდებს.

ყველა წამის დათარიღება...

დღე უსაშველოდ გაინელა, რატომღაც
გუშინ
და წარსულ დღეთა კვლავ მომინდა
დათარიღება,
ხომ შეიძლება ყველაფერი წაშალოს
გონმა,
არის რაღაცა, რაც არასდროს
დაგავინყდება.
ცხოვრება მიდის და ახალი იწყება
დღენი,
იმ მოგონების გარეშე კი,
არ შეგიძლია,
იქნებ სხვა, უფრო ლამაზი მზე
ამობარჩხალდეს,
მაგრამ ისინი წარსულ დღეებს
ვერ შეგიცვლიან...
წინ გზებია და უამრავი კარი
ცხოვრების,
ოღონდ ის კარი შენი გულის
აღარ იქნება,
მერე შენ დაწერ იმ საოცარ დღეებზე
ლექსებს,
შენი წარსულის ყველა წამის დათარიღებას...

ის ქსვიძელი

ეჰ, მგონი ისევ დავაგვიანე,
 შენთან შეხვედრა წაილო ქარმა...
 ჰაერში ფიქრი გავანიავე,
 გულის სიღრმიდან ვიმღერე მთვრალმა...

მაისის დღეებს ითვლიდა ბინდი
 და ალიონზე ივნისი ხტოდა...
 უწყლობით ისე კვდებოდა შინდი...
 მეჩვენებოდა, ზაფხული თრთოდა.

მინდოდა, ისე ეკვივლა ბაგეს,
 რომ მოსულიყო წვიმაც კვილით...
 მომბანდა დარდით შეთითხნილ სახეს,
 წარსულის ლაქა ცრემლის ტკივილით...

მე მგონი, ისევ დავაგვიანე.
 შენთან შეხვედრა წამართვა ქარმა...
 გზაარეულმა დავაგვიანე
 და ოცნებებში გამღერე მთვრალმა...

მარშებიტა და ზარ-ზეიმით ვერ შეჰქმნით ახალს,
„სისხლის გადასხმა” არ უშველის მოშლილ სამყაროს...
დარბაზში ტაშით რომ აცილებთ გადაღლილ ჯამბაზს,
ფარისევლური ღიმილით კლავთ ცისფერ საღამოს...
მრუდე ხელს ისევ მოუნდება გამოლაშქრება,
შეუცნობელი მელოდია შეარხევს სიმებს...
და მოფარფატე სისპეტაკე წამებში ქრება,
იხრწნება სული, მომავალიც არ ტოვებს იმედს...

გოდების ტალღა გადაევლო ჩვილსაც მოლხენით,
ნუთისოფელი ამღვრეულა, გამხდარა ბაცი...
დღეს ადამიანს შეუძლია იცხოვროს ენით,
დაუნდობელი ცხოვრებისგან შენ უხდა კაცი...

მარშებიტა და ზარ-ზეიმით ვერ შეჰქმნით ახალს...

ამას ლოძიძე

ერთხელ მოდის...

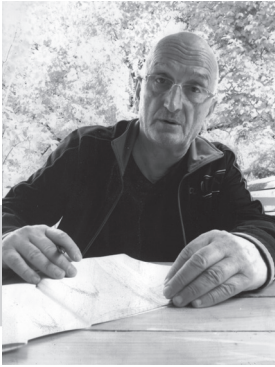
ოღონდ შენ მენახე მოხუცი და,
 თუნდაც მოვეკალი ტყვიას...
 შენთან სიახლოვის სურვილს,
 სხვა რა, სიყვარული ჰქვია!
 როგორ მინდა შენთან, აღსარება
 გითხრა, ყველაფერი გითხრა,
 ამოვიღო დიდი გულის დარდი,
 კარგი, დამშვიდდით მითხრა!
 იქნებ სიზმრად მაინც დამენახო,
 თავზე ნაზად გადამისვა ხელი,
 თორემ, სადაცაა, გასკდა გული,
 გელი, მოუთმენლად გელი!
 სიცილის და ღიმილების უკან,
 იმალება დიდზე დიდი დარდი...
 მაგრამ ერთ დროს ხომ ვიყავით ერთად,
 შენ გიყვარდი, მეც როგორ მიყვარდი!
 მინდა, სიხარული მინდა,
 მინდა სიყვარული მწველი,
 მაგრამ უკვე მივხვდი, სიყვარული
 ერთხელ მოდის ალალი და წრფელი!

გვირილა

სიმართლე გითხრა, შენი ფურცლები
არასდროს იყო კითხვები ჩემი...
ზუსტად ვიცოდი, ვისაც ვუყვარდი,
არ სჭირდებოდა გვირილის ტესტი...

უიჟელოვა

ლამე გამელვობა, აღარ დამეძინა,
ფიქრებმა შემჭამეს ისევ.
ისიც გამახსენდა,
ესეც გამახსენდა,
ერთად გამახსენდა მყისვე.
უკვე აღარ მინდა აღარც ეპითეტი,
აღარც ქათინაური და ქება,
ყველაფერი წინააო, მესმის შედახილი,
წინ კი არაფერი ხდება!

ალექსანდრე (დათო) სოსხიძე

თეთრი გვირილები

ვატყობ, ვბერდები და მუხლშიც ვიკეცები,
 შორით მიყურებ და ჩუმად მაკვირდები,
 ერთიც გამიღიმე, ღიმილი მაჩუქე და...
 მერე ჩემზე იყოს თეთრი გვირილები.

ისევ შორს გარბიხარ, მოგდევ, ვერ გენევი,
 სულმთლად შეიცვალე, ვხედავ, გაკვირდები –
 ჩქარა გამიღიმე, თორემ დაჭკნებიან
 სულში უშენობით თეთრი გვირილები.

ჩქარა მოასწარი, გესმის, მოასწარი,
 სანამ ნახვედი და სულმთლად მივიღევი,
 ერთხელ გამიღიმე, ისე ვნებიანად
 თმებში რომ ჩაგანწა თეთრი გვირილები.

თითქოს მზე ჩამოდის ციდან ძირს, მინაზე,
 შენ რომ იცინი და შენ რომ იღიმები,
 ისე ლამაზი ხარ და თან მომხიბვლელი,
 შენთან რას მოვლიან თეთრი გვირილები.

ალარ მასვენებენ ახალი წყლები და
სულში შემოდინ ძველი ტკივილები.
უფალო, რომ მოვკვდები, ერთს გთხოვ ჩემს საფლავზე,
უხვად მიმოფანტე თეთრი გვირილები.

მინდა რომ ავიჭრა ცაში მალლა, ზემოთ,
ციდან მიწას ვხედავ, დაბლა ვიმზირები,
მინდა გადმოვყარო, თავზე დაგაყარო,
ჩემო თვალის ჩინო, თეთრი გვირილები.

მინდა, მინდა გითხრა კვლავ სათქმელი ჩემი,
ის ვარ, რაც ვიყავი და არ ვიყიდეები,
მე რომ მკითხო, გეტყვი, რაც რომ მე მახარებს,
რა და ყვავილები, თეთრი გვირილები.

ზოგჯერ ძაღლსაც ვგავარ, ისე ერთგული ვარ,
ტუჩზე თათს ვისვამ და თანაც ვიღრინები,
მინდა, ჩემი იყო, სხვისი არავისი,
თმებში რომ ჩაგინა თეთრი გვირილები.

ვერ ხედავ? მთების იქეთ სოფლები მოჩანს,
ძველი, დანგრეული, ხის წისქვილები,
წისქვილი ვახსენე და წისქვილთან ბევრი ვნახე
გუშინ, ჩემო კარგო, თეთრი გვირილები.

ეგერ რომ კაცი მოდის, კაცი ჯამპურა,
მკერდზე დაბნეული ზიზილ-პიპილებით,
ამ დროს მე მინდორში ნიავს არ ვაკარებ,
არ მსურს გამიცვივდეს თეთრი გვირილები.

ვაიმე, ეგ ოხერი, კაცი ორდენების,
ცერად მიყურებს და ავად იმზირება,
მაგას ვარდი უყვარს, უყვარდეს, რა მოხდა,
მე ვარდს მირჩევნია თეთრი გვირილები.

ნის...

შორით მიმზერ, თვალს მარიდებ მორცხვად,
რომ გიყვარვარ, შენ არ მითხრა, ვიცი,
კვლავ გნატრობ და ღამეებს ვტეხ თეთრად,
უძილობაც სიყვარულმა იცის...

როგორც ადრე, ოცნებებში ცხოვრობ,
შენ რომ ელი, ფიქრობ, მოვა პრინცი,
უნაგირზე შეგისვამს და ჰერი...

გატაცებაც სიყვარულმა იცის.
მზეს დაფარავს ღრუბლები და უხმოდ
ჩამონვება შორს მთის იქეთ ნისლი,
ზამთარშიც რომ თოვლში ყვავილს ეძებ
სასწაულიც სიყვარულმა იცის...

და თუ გიყვარს უსაშველოდ, მართლაც,
არ ივარგებს, რომ გასტეხო ვიცი,
ვინც რომ გიყვარს, თუ გაბოდებს ღამით,
ბოდვაც თავად სიყვარულმა იცის...

შენ ბერდები, სიყვარულიც ქრება,
რა ხელი აქვს შენთან აბა, სიკვდილს,
თუმცა იცი, არ მოვკვდები, რადგან
უკვდავებაც სიყვარულმა იცის...

გუშინ იყო, აგერ, გუშინ, ჩემო,
საბუდარში კვერცხი ნახეს ციცრის,
შემოდგომით ხეს ფოთლები სცვივა,
ფოთოლცვენაც სიყვარულმა იცის...

მეკა კომნაშვილი

მე ვარ მხაზვარი

რატომ მოვარდი ასე უეცრად,
შემომინგრიე გულის კარები
და სიყვარულმაც აღარ მაცადა,
ისე ჩამოჰკრა გრძნობის ზარები.

მოვარდა თითქოს თქეშევით განცდა,
არივ-დარია სხეულში ფიქრი,
ეჭვებმა თითქოს დაჯაბნა ნდობა
შენი დაკარგვის გამიჩნდა შიში.

ჩვენი გრძნობები ახერხებს ფრენას,
ფრთები არა აქვს და მაინც ცდილობს,
მე ვარ მხატვარი პალიტრით ხელში,
ამ სიყვარულის დავხატავ ტილოს.

ტილოზე ორი შტრიხი დავხატე,
რუხ ფონზე ორი სიცოცხლის ფეთქვა,
მე შენთან ბევრი მქონდა საერთო,
ნახატით მსურდა სათქმელი მეთქვა.

ვერ დავიჩემებ მუზას ნიჭიერს,
არ ვარ გოგენი, არ ვარ პიკასო,
რომ დამიშალონ შენამდე მოსვლა,
ხმამაღლა ვიტყვი: „რა ვქნა, მიყვარსო!“

ოქილა

სიზმრად გნახე მსუბუქ ნისლში
 მელნისფერი იებით,
 კლდეზე ასვლას ლამობდი და
 კრეფას ორქიდეების.
 მაგრამ ვაი, სასწაული,
 მონყვეტისას ჭკნებოდა,
 კლდის წვერიდან მის ძირამდე
 სულ წამებში კვდებოდა.
 ჩემთან მაინც მოაღწია
 პანანინა ყვავილმა,
 ხელის გულზე დავისვი და
 წამში გადაყვავილდა.
 დღესაც ჰყვავის ორქიდეა
 ჩემი ფანჯრის რაფაზე,
 შეკითხვაზე, მიპასუხე –
 გიყვარვარ თუ მაფასებ?

არა მარბია არა!

არ ვიცი ვის დავაბრალო
 ან დავაბრალო რას?
 მე გაძლევ უკანასკნელად
 შენ არჩევანის შანსს.

არ ვიცი რას მივანერო
 ან დავეკითხო ვის?
 რატომ უარობ, არ ვიცი,
 ან გეშინია რის.

მე როცა შემოგთავაზე
 დავემორჩილე გულს,
 გარშემო ახლო მეგობრებს
 შენს გამო ყველას შურს.

მეკითხებიან: – შენია?
 როდის გაიცან? სად?
 თუ ჩემი ცოლი არ გახდი
 არა მარგია რად.

ეს გაუგებრობის სიმთავრის ფეთქება!

აღარ ვნერ ლექსებს, არ ვარ პოეტი,
არ იფიქრონ – ვარ მიეთ-მოეთი.
სად ვარ, არ ვიცი, გამოღმა-გაღმა
ნუთუ დავდივარ უკულმა-ნალმა.
ზეცაში მინდა, მინაზე ვსტუმრობ,
მართალი ჰგონიათ, როდესაც ვხუმრობ.
მიყვარს გართობა, ვიცი შაირი,
ცოდვა არა მაქვს არანაირი.
იყო დრო, როცა ძალიან მსურდი,
დღეს ყველაფერი არის აბსურდი.
ჩვენი ცხოვრება – მოჩვენებაა,
აღარ ვიქნებით – მოსვენებაა.
მაგრამ იცოდე, ცხოვრება გრძელდება,
პლანეტის ბრუნვა არ შენელებს.
ლამეს დღე შეცვლის, იქნება ხალისი,
იფეთქებს ნუში, მოვა მაისი.
ჩვენი სამყაროს მუდამ ბატონი,
სიცოცხლე კვლავაც იქნება პატრონი.
მაშ, გაუმარჯოს სიცოცხლის ფეთქებას,
ყველას ჩვენ-ჩვენი სათქმელი გვეთქვას!

ლა ნუნივილი

ქინაჩა

ავაქაფე საპონი, ვიხვანჩალოთ, ელენე,
ჩქარა, ჩქარა, დაიკო, წყალიც გადავანელე,
შეუყეფა მურიამ, ნუ აღვიძებ, ბიძინა,
ელენიკო ისევ წევს, ჯერ ვერ გამოიძინა.

მამლაყინნა, იცოდე, თუ დაგიდგა თვალიო,
თუ იქნები ყოველდღე, ასე გამომთვრალიო,
მურა არ გიმეგობრებს და არც ფისო ნუნკიო,
მე და პაპა რას გიზამთ, ეს შენც კარგად უწყიო.

მარი

ნიავევით ანცო, თვალბრიალა მარი,
ლიმი რომ გადაგდის, მოკაშკაშე მთვარის,
შენი სიკეკლუციე, შემოგეველოს ბებო,
სარკეში თვალს მიკრავს, მზესაც გადაედო.

ნინა

დამიცადე, ნინა, ნუ გარბიხარ წინა,
მე რა დაგიშავე, მაკამ განწყენინა,
– კარგად დავინახე, აქეზებდა ლალა,
საბოსტნეში თხები რომ შემოეღალა,
გადაძოვეს ქინძი, ნიორი და კამა,
დიდთხა ბოტიჩალამ ესეც არ იკმარა,
გამითელა ია, ლურჯთვალეობა, ნაზი,
ხედავ? ახლაც კუდით ყვავილედზე აზის.

ფისო და ელენე

“დედა ენა” მოგიტანე,
ელენიკო, ნახე,
ოლონდ ფრთხილად გადაშალე,
ფურცლებს კი ნუ დახევ,
თორემ დედა გაგვინწყრება,
ვინლა გვაჭმევს ფაფას,
ვინ გვიყიდის დასახატად
ფანქრებსა და დაფას?

– გამარჯობა, სად მიძვრები,
საყვარელო კვახო?
– მალლა ხეზე, გოჭუნია,
ხელი რომ არ მახლო,
ნაკბილარი შენი ისევ,
რომ არ გამიახლო.

ღელა ენა

მორჩა, ხმას აღარ ვცემ, თმაქოჩორა ზაზას,
 გუშინ წავიჩხუბეთ, ძლიერ გამაბრაზა,
 წიგნი დამახია, წიგნი სათაყვანო,
 მითხარ, ეს ფურცლები როგორ გადავყარო?!

მუნჯები

დედიკომ მომიტანა საღებავი ფუნჯები,
 თოჯინები დავხატე, სხედან, როგორც მუნჯები,
 ერთმაც კი არ შემაქო, ყოჩად, ჩვენო ნანაო,
 მთელი ჩემი ნაშრომი წყალში ჩამეყარაო.

ზარკები

ოჰ, როგორ მეძინება, იზმორება მინდია,
 ალბათ, ახლა ბიჭები სკოლისაკენ მიდიან.
 დღეს მე რომ არ წავიდე, საყვარელო დიდედა,
 რა მოხდება, სკოლაში სწავლა გადაიდება?

ყოჩალი გუკა

გუშინ ლელეს ესტუმრა,
 თმაქოჩორა იაგო,
 იბანავა და მერე
 ტანსაცმელს ვერ მიაგნო.
 მურამ მიუცუნცულა
 შარვალი და ხალათი,
 დედიკოს გადაურჩა
 სახლში წკეპლის გალახვით.

მირიანი

ბალში მიდის მირიანი,
ამინდია წვიმიანი,
რა ჩაიცვას, არ იცის,
დედა მისთვის “არ იცლის”,
ძმა ჰყავს ციცქნა იასე,
საფენს უცვლის მეასედ.

საყველური

– გოგო, პურზე გამეგზავნე,
შემოგეველე, ირინე,
აგერ არის მალაზია, უცებ გადაირბინე,
მხოლოდ ფრთხილად, აქეთ-იქით
არ დაინყო ყურება,
– ბებო, შენი დარიგებით ნუ მიფუჭებ გონებას,
თუ არადა, აგერ არის გააგზავნე ილია,
ბესიკიც თან გააყოლე, შუა გზაზე ივლიან.

ეშპაი ინლაური

მოდით, ერთად დავკრიფოთ, ჩემო ბატიტელაო,
ჭუკებისთვის ბალჩაში ქორფა მათიტელაო,
იცინ? შენც მოგიხდება, დაგაყენებს ჯანზეო,
არც თვალი გაგექცევა ჭუკიების ჯამზეო,
აბა, ჩქარა ბალჩაში, საყვარელო ბატიკე,
ნაჭრის პარკიც მზადა მაქვს,
სულ ბოლომდე გატიკნე.

~ სურათი ~

სერგეი ესენინი

დაბადებიდან ყოველ სულიერს
 რალაც ნიშანი მოსდევს მაღლიდან,
 თუ არ მომცემდნენ პოეტის იერს,
 გამოვდგებოდი ქურდად, თაღლითად...
 ტანდაბალი და თან გალეული,
 ბიჭებში მუდამ ყოჩი და გმირი,
 ნაჩხუბარი და ვერდაძლეული
 შინ ვბრუნდებოდი გატეხილ ცხვირით
 და დედას, დამფრთხალს ჩემს დანახვაზე,
 თან ვამშვიდებდი, თან სისხლს ვყლაპავდი,
 – რა მოხდა? – ფეხი წამოვკარ ქვაზე,
 შემიხორცდება ნაღდად ხვალამდი...
 ახლა კი, როცა დრო შეიცვალა
 და მდუმარება დაცხრა თანდათან,
 დაუდგრომელმა, მედგარმა ძალამ
 დღეს ჩემს ლექსებში გაინავარდა.
 ბაჯალლო სიტყვა დადგა ულევად
 და ყოველ პნკარში ცხადად გაისმა
 უწინდებური გაბედულება
 მოუთოკავი ჩხუბისთავისა.

კვლავ ძველებურად მხნე და ამაყი
მთლად ახლებური ნაბიჯით დავალ
და თუკი ადრე ცხვირს მინაყავდნენ,
სულის ჭრილობებს დღეს ველარ ვმაღავ
და ახლა, როცა ჩემს დანახვაზე
ბრბო, მოსეირე, ხორხოცდება
მივუგებ, – ფეხი ნამოვკარ ქვაზე,
ეს ხვალ უკვალოდ შემიხორცდება...

სარბი ისინი

რა მოხდა, თუკი სულ სხვამ დაგლია,
მე მაინც დამრჩა ქალი, რომლისაც
დაღალთა ბზინვა მინის კვამლია
და თვალნი – დაღლა შემოდგომისა,
ო, შემოდგომის ასაკო, ახლა
ზაფხულზე მეტად გაფასებ, ვგონებ,
შენ უყენიხარ სიყრმეზე მალა
წარმოსახვების და ფიქრის პოეტს.
გული არასდროს იცრუებს ჩემი,
და ვამბობ ტრაბახნარევ გრძნობებით
და შეუვალი, ვით განაჩენი,
რომ ხულიგნობას ვემშვიდობები!
გავშორდე, დროა, სიგიჟეს ჩემსას
და – სიმამაცის თავნება განცდას,
დღეს სხვა სასმელი ამ გულმა შესვა –
მაფხიზლებელი სისხლის და აზრთა.
ვუსმენ სექტემბერს, როგორც სარკმელთან
კაკუნს ტირიფის მენამულ ტოტის,
რომ მოვემზადო მის შესახვედრად,
რომ მოსასვლელი არის და მოდის.

უკვე რაოდენს გული კარს უღებს,
დაუძალებლად ვიტან რაოდენს,
სულ სხვაგვარად ვჭვრეტ მე ჩემსას, რუსეთს,
ჩემს ქოხებსა და სასაფლაოებს...
მიდამოს მზერას ვარ მინდობილი,
აქაც, იქაც და ყველგან! – ვხვდებოდი,
რომ მხოლოდ ერთი, დაც და დობილიც,
პოეტისათვის შენ გახდებოდი,
რომ მხოლოდ შენთვის შემეძლო მღერა,
მარად წინმავალს, გულთა ნდობაზე,
მასზედ, რომ გზებზე ბინდია ჯერაც
და ჩემგან წასულ ხულიგნობაზე...

ალექსანდრე ბლოკი

თუ გახსოვს მშფოთვარე ქალაქი,
შორეთში – ბურუსი ლურჯი,
გზა იყო ცრუ, როგორც არაკი,
გზა იყო უტყვი და მუნჯი.

ჩვენ ვდუმდით, მთვარე კი აცურდა
ბნელ შემოგარენის ზემოთ,
სავალი მოჩანდა მაცდურად
და ველარ დავბრუნდი, ჩემო.

დამარცხდა ის ჩვენი ტრფიალი,
გზებმა გაიტყუეს ანდა,
ჩემში კი შეირხა შრიალით
ქალაქის ბურუსის ფარდა...

ხომ გახსოვს მოლურჯო ღამეში
ქალაქი – განგაშით სავსე?...
ჩვენ განსჯის და ფიქრის გარეშე
გავსწიეთ იმ მაცდურ გზაზე...

მარია ცვეთავა

ქოქონს

მომწონს, რომ ჩემით არა ხართ ავად,
მომწონს, რომ ავად არა ვარ თქვენით,
რომ მინის ბურთი დგას ფეხქვეშ მყარად
და არც აპირებს ჩაცურდეს ქვევით...
ამ თავნებობის მომწონს უფლება, –
სიტყვით თამაშის რომ არ ვცნობთ ხერხებს,
რომ განითლება არ მემუქრება,
სახელოს თქვენსას თუკი შევხეხე...
მომწონს, ჩემს გვერდით რომ არღვევთ წესებს
და არხეინად სხვას რომ ეხვევით,
რომ ჯოჯოხეთშიც არ გამამწესებთ,
თუკი ტუჩებით თქვენ არ გეხებით,
თუ თქვენ, ძვირფასო, ძვირფას ჩემს სახელს
არ სწყალობთ დღით თუ ღამით სრულიად,
და ტაძრის დუმილს რომ არ შეარხევს
ჩვენთვის ნამღერი ალილუია!..
გულით, ხელითაც მადლობა – თქვენდა,
რადგან გიყვარვართ, არც იცით, – ისე,
რომ ჩემს ღამეებს სიმშვიდეს ჰფენთ და
რომ იშვიათად საღამოს მივსებთ,
რომ მთვარის შუქზე ერთად არ დავალთ,
რომ მზეც არ გვადგას ჩვენ სხივთა ფენით,
რომ, ვაგლახ! – ჩემით არა ხართ ავად,
რომ, ვაგლახ! – ავად არა ვარ თქვენით!...

ანა ახმატოვა

არ მოგვიწევს, ერთი ჭიქით დავლიოთ,
არცა – წყალი, არცა – ღვინო ტკბილი,
ვერც ამბორით დავიმშვენებთ ალიონს,
ვერც სალამო მოგვენწვევა თბილი.
შენ მზით სუნთქავ, მე კი – მთვარით, თეთრით,
მაგრამ ვცოცხლობთ სიყვარულით ერთით...

მე ერთგული კავალერი დამყვება,
შენ კეკლუცი მეგობარი დაგდევის,
რუხ თვალებში, ვიცი, შიში დამხვდება
და შენ ის ხარ, ვინც არ მილევს დარდებს.
იშვიათად და მცირე ხნით ვხვდებით, –
ჩვენ სიმშვიდეს ვუფრთხილდებით, – ვხვდებით...

შენი ხმა, ჩემს ლექსებში რომ მღერის,
შენს ლექსებში ჩემი სუნთქვა დაქრის,
არსებულად თურმე ცეცხლი, რომელიც
არ მოხდება, – დავიწყებით გაქრეს.
ახლა როგორ მენატრება, ჩემო,
შენი მშრალი, ფიცხი ბაგის გემო...

იან კუპალა

ნუ ექუ

ნუ ექუ იღბალს უცხო მხარეში,
და ნურც – შორეულ ველთა ხავერში.
სადღაც, უსიერ ტევრის ხმაურში,
ლურჯი ზღვის ზვირთის აურზაურში,
ბედს ნუ დაექუ უცხო მხარეში.

ბედნიერება მანდ სულ ახლოა,
სად მშობლიური სამოსახლოა,
სადაც აკვანში დედა განვენდა,
“ძილისპირულით” სადაც გარწევდა,
თუკი მოძებნი მანდვე, ახლოა...

უცხოთა შორის ძმობილს რად ექუ?
უცხოს და უნდოს უნდა გაექცე,
დიდი ქალაქი დიდი დარდია,
პანებთან ძმობა შენ არ გარგია,
მათში მეგობრებს ტყუილად ექუ.

შენ მათ იპოვი ახლოს ძალიან,
სად შენი კერის ნაპერწკალია,
სად შენი ყრმობა ნახირს მწყემსავდა,
სადაც ბალახში ცელი კვესავდა.
სწორედ იქ ნახავ – ახლოს ძალიან!

სხვაგან ნუ ექუ სამშობლოს კარებს,
ასდევნებიხარ, ძმობილო, ქარებს,
ვრცელი ზღვები თუ უცხო ხმელეთი,
დალხინება თუ ელეთ-მელეთი.
შენ ვერ შეგიცვლის სამშობლოს კარებს!

შენ მას იპოვი შენს ფესვზე მდგარი,
ვინ თავის მინდორს პოულობს ქარი,
ეგ არჩევანი გულისთქმას ანდე,
ექუბე სულშიც და ახლოს, მანდვე
შენ გაგეხსნება სამშობლოს კარი!

მურათჳან მუნგანი

ძვირფასო ჩემო, საყვარელო ჩემო ობოლო,
თვეს თვე მიჰყვება, დრო კი დგას და აღარსად მიდის,
დახშულა კარი, ეს დღეც უნდა გადავაგორო,
გავცქერ ქვეყანას – და ქვეყანაა დაბინდულ მინის...
მიდის ცხოვრება, მიუყვება, თანაც არ იძვრის,
შენ რომ გიყვარდა, ის სიმღერა ოთახში ისმის
(ორის მაგივრად მე სიმღერის მოსმენაც მიმძიმს),
შენ რომ გემოსა, ის სამოსი ტანზე მაცვია,
შენ რომ ხედავდი, ის სიზმრები ძილმა მანვია,
სურნელი შენი შენს პერანგად მხრებზე მასხია,
დღე ინავლება... კვლავ ფინჯანში ყავა ასხია...
არ ვალეზ კარებს, ტელეფონის არ ვუსმენ ზარებს
და უმომავლო მოგონებებს ვუთენებ ღამეს...
ჩემო ობოლო, რა ალალი ღიმილით გვიცქერ,
რას არ დავთმობდი, ეგ ღიმილი კვლავ რომ მანახა...
შენ ხომ არ იცი ამ ფოტოზე
რომ აღარა ხარ...

სენურ სენეზი

სიყვარული ნება-ნება ვახვიე და აეხვია,
მაგრამ შალის გორგალივით უცებ ჩრჩილი დაეხვია,
ჩრჩილი ხელმოკლეობის და ეჭვების და არჩევანის
(მე მგონია, სიკვდილშიც კი არჩევანი კარგი არის),
არჩევანი ლექსისათვის მოცლისა და უქმად ყოფნის, –
ვერც ლექსს დაწერ, ვერც – მანიფესტს,
არჩევანი თუ არ გყოფნის...

ტრფობის ძაფი ნება-ნება ვახვიე და აეხვია...
ეგებ მობრუნებულიყავ, – ეგ სიმშვიდე დაგერღვია?
ეგებ ყველა სიძნელესთან უკან აღარ დაგვეხია?
მე ნაოჭებს დავუსხლტები,
შენ ჭალარა დაგეძლია...

თაქებანსი

მობრუნდი და ჩვენს გარშემო ყველა ვარდი გალალდება
და შვილების იჭენეული შეკითხვები დამთავრდება,
ვით ლარნაკში – ყვავილები, – ჩვენი ყოფაც აყვავდება...

ტრფობის ძაფი ავახვიე, დავახვიე,
აბა, სცადე, – ეს გორგალი დაშალე და დაარღვიე,
გააცალე ტკივილები, ტანჯვის მჩხვლეტი ბუსუსები
და აქციე სუფთა ძაფად ყურადღების და ღირსების...
გავიაროთ ათას ქირში, გავიაროთ ათას ქარში,
ყმანვილების დახოცვაში,
მეგობრების დაკარგვაში...
და ამბორი მიძღვენ ერთი,
სანამ მოვა უკუნეთი...

ალექსანდრე პუშკინი

მე თქვენ მიყვარდით... ტრფიალით იგი
მთლად არ მიმქრალი სულში, ეგების,
თუმცა, თქვენ ამის არ გქონდეთ ფიქრი, –
მე თქვენს სიმშვიდეს არ შევეხები.
უსასოოდ და სიტყვის უთქმელად
მიყვარდით კრძალვით თუ იჭვით სავსეს,
მიყვარდით ისე ნაზად, გულწრფელად,
რომ ღმერთს ვთხოვ, სხვასაც უყვარდეთ ასე...

ალექსანდრა პუშკინი

ანა კარნისაღვი

ჩემს თვალნი იდგა შენი მშვენება! –
 იმ წამის ხსოვნა მარად ჩემია,
 გჭვრეტდი, ვით შორად გამკრთალ ჩვენებას,
 ვით სილამაზის უქრობ გენიას...
 ქანცის გამწყვეტი ნალველიც მერგო,
 – ამაოების შფოთით წამებაც,
 და მდევედა დიდხანს ნაზი ხმის ექო,
 და მდევედა ნატიფ ნაკვთთა ზმანება...
 გამოსდნენ წლები... ძალუმ ქარიშხალს
 გადაურეკავს ჩემი ნატვრები,
 მე მიმავინყდა შენი ნაზი ხმა
 და ზეციური შენი ნაკვთები...
 და ვით დილეგში, უმზეოდ, უხმოდ,
 დღეები ერთურთს ებმოდნენ მხოლოდ, –
 უშთაგონებოდ, უცრემლოდ, უღვთოდ,
 უსიყვარულოდ და უსიცოცხლოდ...
 და ჰა! – დაბრუნდა შენი მშვენება! –
 სულს ჯერ სიფხიზლე შემორჩენია!
 და გჭვრეტ, ვით შორად გამკრთალ ჩვენებას,
 ვით სილამაზის უჭკნობ გენიას!
 კვლავ ნეტარებით აძგერდა გული,
 ერთად შეირხა და აღდგა მკვდრეთით:
 სიცოცხლე, ცრემლიც და სიყვარულიც,
 ზეშთაგონებაც და – თვითონ ღმერთიც!...

ანა ასმატოვა

შენ ხარ მარად უცნობი და იდუმალი,
მე სულ უფრო თვინიერი ვხვდები,
ტრფობა შენი – გოროზის და მიუვალის,
ცხელი შანთით გამოცდაა, ვხვდები...

ამიკრძალე სიმღერა და გალიმება,
რა ხანია აღმიკვეთე ლოცვა,
შენთან ვიყო, შენთან ვიყო, რა იქნება?! –
არას ვნუხვარ, შენთანა ვარ, როცა...
ცას და მიწას ჩემი თავი შეაჯვარე,
აღარ ვმღერი, დგას სიჩუმე სრული,
ჯოჯოხეთსაც, სამოთხესაც შენ წაჰგვარე,
თითქოს, ჩემი უბორკილო სული...

ანა ასმატოვა

გათანგულმა შენი მზერის სიხარბით,
მეც ვისწავლე მთანგველ მზერის გაბმა,
მე ხომ ერთი ნეკნი ვიყავი, –
როგორ უნდა არ მიყვარდე, აბა?

ვყოფილიყავ შენი ლალი დობილი, –
ოდით მაძევეს ბედის განაჩენი,
მე კი გავხდი უძლები და ორპირი
და უტკბესი გავხდი მონა შენი...

მაგრამ როცა წყნარად მოვიკალათებ
შენს თოვლივით მოქათქათე მკერდზე,
გული შენი ზეიმობს და ანათებს,
გული მზეობს, მამულს მითბობს ეს მზე...

ნათია შუკაყანიძე

ა. პუშკინი

არა, არა, ვერ გავბედავ და ვერც შევძლებ, ვიცი,
რომ გიჟური სიყვარულის მღელვარებას ვენდო,
ვუფრთხილდები ჩემს სიმშვიდეს მარად მკაცრი ფიცით
და არ ვაძლევ გულს უფლებას, ტრფიალებით ენთოს...
ალარ მინდა შევიყვარო, თუმც, რად არ მაქვს ნება,
ჩავიძირო მეც წუთიერ ოცნებებში... როცა
თვალწინ ასეთ უსპეტაკეს, ნაზ ქმნილებას ვხედავ,
ვისაც ზეცა ამ მაღლიან მშვენებისთვის ლოცავს!
მხოლოდ წამით ჩამივლის და... მეკრძალება განა,
რომ სევდიან ოცნებებში ავედევნო ჩრდილად?
მსურს, თვალებით მივეფერო და ვუსურვო მარად,
ბედნიერად გაუთენდეს მას ყოველი დილა!
სულ მიცემდი მას ცხოვრების მთელ სიკეთეს ფერადს,
სულს მხიარულს ნურასოდეს ნუ დაუდებს საზღვრებს.
ისიც იყოს ბედნიერი, ვინც არჩია ყველას,
ვინც მეუღლის, მას ოდესმე, ნაზს დაარქმევს სახელს!

ს. გოროდეცკი

ნაჩილი უკონსილან

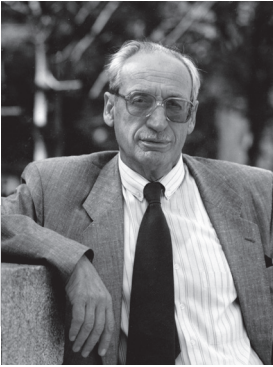
მხოლოდ შენ ხარ ერთადერთი ფიქრი, ჩემო,
მონატრების ათინათით გამთბარი,
უსაშინლეს ბედისწერას ღამით ვჩემობ,
შენ არ იგრძნო ოღონდ ცივი ზამთარი.
სევდიან ცას კვლავ მოსწყდება წყვილი ცრემლი,
წვიმის წვეთი ან კარუნდა ბალებში,
ვაშლებმა კი ფანტელებით მორთეს ველი,
სევდამ ცეცხლის გამახვია ბადეში...
მან მოიცვა უსასრულო სივრცე თითქოს,
აისიც კი მიინავლა ტალღებში,
მან წამართვა ვარსკვლავების სხივთა სითბო
და დამტოვა მიუსაფარ ღამეში...
შიშის მომგვრელ ალისფერით გრგვინავს ზეცა,
შენ კი ღიმიტ, შუქთაფენით მაცოცხლებ,
სიზმარეულ ნეტარებას შენში ვხედავ,
მწამს, ძვირფასო, გადარჩენას მაცნობებ!
უნუგეშო წყვდიადიდან გიწვდი ხელებს,
შეშლილ ხელებს, უშენობა ნაგემი,
ნეტავ, როდის ჩახუტებას შევძლებ შენსას,
რომ შევერწყათ, ვით მუსიკის ჰანგები...

ს. ასენიძე

დამავიანდა, ან იქნება ადრეა ჯერაც,
 ვინ იცის, ნეტავ, რაზე ფიქრში გავლიე წლები,
 თითქოსდა უკვე ვემგვანები დონ ჟუანს ფერადს
 და ჭეშმარიტად ქარაფშუტა პოეტი ვხდები!
 რა დამემართა, რომ ვიცოდე ჩემს თავს რა მოხდა,
 ყოველდღიურად ვკოცნი მუხლებს სხვათა და სხვათა,
 ვერ ვურიგდები თუმც ლალატის მომწარო გრძნობას,
 და საკუთარი თავისადმი სიბრაღულს ვკარგავ...
 მუდამ მენადა, არ გამევილო არასდროს გულში,
 ნაზი, უბრალო გრძნობებისა მცირედი ჩქამიც,
 რას ვეძებ ნეტა, ცრუ ქალების ცარიელ სულში,
 და ყალბ მზერაში რად გავლიე ცხოვრების შარმი...
 ჰე, შემაკავე, სიძულვილო, სულ თან რომ მახლავ,
 შენით ყოველთვის ვირჩეოდი მე სხვათა შორის,
 სულში უცეცხლოდ დუღილია გრძნობების ახლა
 და იასამნის შრიალია, ცისფერი, მგონი...
 დაისის ფერთა ლიცლიცია გაცრეცილ სულში,
 თუმცა ნისლს იქით შემომესმა სიტყვები მწველი,
 თავისუფლებას სდევს სასჯელის მახვილი გულში,
 დონ ჟუან, უნდა გამონვევა მიიღო ჩემი!
 და გამონვევას მეც მივიღებ უჩვეულ რიდით,
 მაინც კი ირგვლივ არაფერი შეიცვლის სახეს,
 მაისის ვარდებს ქარიშხალი წამართმევს, ვიცო,
 რადგან სიყვარულს შეუფერებს ვუნოდებ სახელს...
 ეს დამემართა, აი, თურმე ჩემს თავს რა მოხდა...
 და ამიტომაც ვკოცნი მუხლებს სხვათა და სხვათა,
 ვერ შევურიგდე, რათა ისევ ლალატის გრძნობას,
 ფიქრით, რომ შორით მოღიმილე სიხარულს ვკარგავ...

Ձեռք

Ես չեմ կարողանում
մի քանի անգամ

კიკო ჯაბსა

ქაეი მსხვერპლისა

ჭალარა პროფესორმა მოვარდისფრო ნაიარევეებით დალი-ანდაგებულ მკერდზე დიდრონი სათვალე პროჟექტორივით დამანათა.

– კარგად შეხორცდა, – მაჯა გამისინჯა, – მოტორიც ჩინებულად ამუშავდა, ყოჩაღ! – ისე შემაქო, თითქოს ყველაფერი ჩემი წყალობა ყოფილიყოს. ბებრულ თითებს გულთან ფრთხილად მიკაკუნებს, – აწი მაინც გაუფრთხილდი და... ბიძიკო, ყმანვილ კაცს გულის კუნთები არ გივარგა. უნდა ივარჯიშო. სუფთა ჰაერზე ბევრი იარე, სირბილიც მოგიხდება.

ოჯახის მთელი შემადგენლობა სასონარკვეთილი ისე დამჩერებია, როგორც საიქიოდან ახალდაბრუნებულს, თან დასტაქრის ყოველ სიტყვას დამშეული ბელურებივით კენკავენ.

ჰოდა, როგორც კი მოვიკეთე, სიარული შევძელი, ჩემებმა ამიქშიეს, ადრიან დილით ნამომავდებენ და ჰერიი!

თავიდან სიზარმაცე მძლევდა. დილის ძილი ტკბილია. ეს წინააღმდეგობა წარმატებით დავძლიე. ცისკრის ვარსკვლავიც რომ შემომიჩნდა? ფანჯრიდან შემოიჭრება, ისეთი ლამაზია, მონყვეტა მოგინდება. თავიდან იყო ძნელი, თორემ მერე თვითონ გამიტაცა. სიცოცხლის მეოცე გაზაფხულზე პირველად შევიგრძენი განთიადის სიდიადე.

იმ დილით ალიონმა ბივრითის ცას მოზრდილი ნაჭერი რომ ჩამოაცალა, მე იაღლუჯის ფერდობს აკრულ ბილიკს მივთელავდი. მერე უჩუმრად სხვებიც შემომეპარნენ, მხრებში შემიდგნენ და მალლა-მალლა ამიტაცეს. გეგონება, ფრენის გაკვეთილებს მიტარებენო.

აბა რა ვიცოდი, თუ ეს ჯადოსნური ალიონი დიდ ხიფათს გადა-
მყრიდა?!

ის იყო, პირველსავე ბორცვთან შევისვენე, რომ ათასი ჯურის,
ფერისა და სურნელის ყვავილებმა ზღაპრების სამყარო გადამი-
შალეს.

თითო-ოროლა მათგანი კი ვიცანი: ცეცხლივით ბრიალა ყაყა-
ჩოები, თეთრფრთება და ყვითელგულა გვირილები, წვრილი
მარცვლებით თავშემოკრული, ქათიბდანიწკლული თავშ-
ავა... სხვები კი იმდენი იყო, სხვადასხვა გვარის, მორთუ-
ლობის, კომნიები, ლამაზები, რომ მათი სახელები კი არა, არ-
სებობის შესახებ წარმოდგენა არც კი მქონდა.

დავკრეფ, ბებოს, დედილოს, ჩემს პატარა დაიკოს გავახარებ-
მეთქი და მივადექი. ყვავილებმა ისე გამიტაცა, წელში რომ
გავიმართე, ვეებერთელა მზე ჰორიზონტზე არშიად გავლე-
ბულ შავ ღრუბლებს ნაწიბურზე ცეცხლს უკიდებდა.

ლექციაზე დაგვიანების შიშმა ელეთმელეთი დამმართა.
თავდაღმართზე ისე დავეშვი, ნაოპერაციევი გული არც კი
გამხსენებია. დაბლა, მთავარ მაგისტრალთან, გაჭენებულ მან-
ქანას კინალამ ზედ შევასკდი. სკვერში დაჭრილი ნადირივით
რომ შევვარდი, ვილაცამ ცივად იკივლა, ვაი, დედა, როგორ
შემაშინეო.

ახლა კი ვიკადრე შეჩერება. შემოვტრიალდი. ლოყებბუთ-
ხუზა, სახეავარდისფერებულ ქალიშვილს შიშისაგან გული
ხელით ეჭირა.

– მაპატიეთ, – ძლივს ვსუნთქავდი. მერე, დანაშაული რომ
გამომესყიდა, თაიგული მოკრძალებით გავუნოდე.

– ვაი, რა ლამაზია, – ქალიშვილს ერთბაშად ავიწყდება
წელანდელი შიში, ძვირფასთვლიანი ოქროს ბეჭდებით განწყობი-
ლი თითებით თაიგულს ფრთხილად მართმევს.

– ჩხა, ჩხა, ჩხა... – სადენებშემოგლეჯილ ელექტრობოძზე
შემოსკუპებულ ჩხიკვს საჭორაო გაუჩნდა.

– თეა, შეხე, მთვარე როგორ გალეულა! – ამჯერად მეორე შემ-
ინებულ-გაბუტული აღმოვაჩინე. იგი ვეებერთელა ნაძვის ჩეროში
თავისთვის წარწარობს, არარსებული მუსიკის ჰანგებსა და აერ-
ობიკის რიტმებს აყოლილს, ნაბლისფერი გაშლილი თმები მხრე-
ბზე ეტალდება. მომხიბვლელი სწორი ნაკვთები მაჯადოებს. რაკი

ერთი მიმიჯაჭვა, მზერას ვერ ვაცილებ. მალე მივხვდი, დოცლაპი-ასავით ხახადაბჩინილი რომ მივაშტერდი. შემრცხვა და მთვარეს დავუწყე ძებნა. ერთიანად გალეულს, მზის სხივებში ტაფაზე დაგდებული კალმახივით რომ სხმარტალებს და ცეცხლის ალში ლღვება, ძლივს ვპოულობ.

– ბილ, ბილ! – ეტყობა, თეა რომ ჰქვია, ის ქალიშვილი ისევ განანწყენე, რაკი ტუჩებმოხუსხული ვილაცას საშველად უხმობს.

– რაო, კლინტონიც თქვენთანაა? – ვცდილობ ხუმრობით შემოვირიგო. ამ დროს ბუჩქებიდან კაკვასიურმა ნაგაზმა ბომბორა თავი გამოყო და ვხვდები, არც მთლად სალალობოდ მაქვს საქმე.

– ქართულ ქოფაკს უცხოური სახელი საიდან?! – ერთბაშად დასერიოზულებული ვცდილობ გარკვევას. ძალლი კი დინჯად მოიწევს, უფერულ თვალებს მიბრიალებს, პირს ფართოდ აღებს, ალისფერ ენას სიგრძეზე გადმოფენს და ქათქათა კბილების (ალბათ ყოველ დილა-სალამოს თუ უხეხავენ) სიბასრის დემონსტრირებას ახდენს.

– როგორ, ვერ ხვდები?! მამაჩემი ქართულ-ამერიკული ფირმის პრეზიდენტი! – თავს იწონებს თეა, თან ნაგაზს ამუნათებს.

– ო, რა დოცლაპია ვარ, – ქალიშვილის ხორბლისფერ კისერზე ოქროს ძენკვს, მოლიავებულ მკერდზე ასევე ძვირფასი თვლებით განწყობილ ჯვარს თვალს ვერ ვაცილებ. დილით ჰაიჰარად ვინც ასეთ სამკაულებს დაატარებს, მისი სასახლე რომ ოქროზე დგას, ამას რა დიდი თავისმტვრევა სჭირდება? მე უკვე ნაგაზს ვეპირფერები, – ალბათ ინგლისურიც ეცოდინება?

– ორდენებიც აქვს, – ქალიშვილი ძალღს აძაგრულ, ნაცრისფერ ბალანზე ხელს უსვამს, – ხომ, ბილ?

– უეჭველია, ღირსების ორდენიც ექნება... ყოჩაღ, ბილ! ჩვენი ხელმწიფე გულუხვია. – ამჯერად დიდი მონდომებით შევაქე ბილი. მერე მახსენდება, რომ ლექციაზე ვაგვიანებ. რაკი თეასთან და ბილთან მშვიდობა დავამყარე, არხეინად ვემშვიდობები, მერე იმ მეორესთან ახლოს ჩავლისას ხმადაბლა ვამბობ:

– თქვენ ხვალ მოგიტანთ, უფრო ლამაზს, განსაკუთრებულს...

– ნუ შენუხდებით, – წამით წარბებს არკალავს. მერე ნუშის თვალებს ისე მომანათებს, მეორე ცისკარი მეხსნება ამ დილით.

იმ დღეს ლექტორების საუბარი ქარის ბუბუნით ჩამესმოდა, რვეულის ფურცელზე კი ნუშისთვალემა ჯეირანს ვხატავდი.

საკმაოდ მემარჯვება ყალმის მოსმა, სკოლაში გამოფენებშიაც ვმონაწილეობდი... ამოდ – ამჯერად ვერას გავხდი.

* * *

მომდევნო დილა უწყური, ნისლით დამძიმებული, ცრიატი დამიხვდა. სადაცაა განვიმდება. ალბათ ისინი აღარ გამოვლენ. იმედი გადამენურა. შინ შებრუნება აღარც მიფიქრია. ფერდობს ჯერ ნელა შევუყევი, ვუფრთხილდები ჩემს „მოტორს“... ის უფრო-დაუფრო იმედიანად ფეთქავს, სანვავად სუფთა, კამკამა ჰაერით შეჯერებულ სისხლს უხვად ღებულობს.

იაღლუჯზე ნისლიც შემოიცრიცა, სადაცაა ინათებს. ვარსკვლავებით დაცხრილული თუჯის ცის კაბადონს ალიონი ნაპირებს აფშენიდა.

– ფრ, ფრ, ფრრრ... წკრ, წკრრრ... – ერთი კი შემაშინა მალლა აჭრილმა ტოროლამ.

– დაგასწარი, გზა ნახე, ტყუილა ბაქიბუქობ, – მივაყოლე გულ-მოცემულმა.

– ფრრრ! – ამჯერად მამალი შეენთო ზეცას. თვალი მივადევნე. ხატულა ფრთებმა სხივებში ოქროსფრად გაიელვა. ზევით, სულ მალლა, სანადიროდ გამოსული არწივი დაყაშყაშებდა. მერცხლებმა რეაქტიული თვითმფრინავებით გადამიფრინეს. ეტყობა, ფრინველთა მეფე ფეხებზე ჰკიდიათ.

არწივი მოულოდნელად ცას მოწყდა, ფრთებმოწურული დაბლა ქვასავით დაეშვა, სულ რაღაც წუთით გაუჩინარდა. მერე, ხელახლა მალლა რომ აიჭრა, მის კლანჭებში უშველებელი გიურზა იკლაკნებოდა. ქვენარმავალი თავს მალლა სწევდა, უნდოდა ფეხებში სწვდომოდა და დაეგესლა. არწივი კი, ფრთების მძლავრი ტყლაშუნით, ზევით მიიწევდა. ბოლოს მსხვერპლი გაუშვა და ...

ასე სცოდნია, უხსენებელს ცის კიდიდან დაბლა რომ დაანარცხებს, ხერხემალს გადაუმსხვრევს, მერე მიუბრუნდება დელიკატესს.

– ჯიგარი ხარ, ფრინველთა მბრძანებელო, მაგრა კი მოუტყე... მაგ წყეულმა ამასწინათ შიში მაჭამა... ძალიან კი მომრავლდნენ უხსენებლის ჯილაგისანი...

ბეჭობზე, აქლემის კუზად რომ დასკუბულა, ლაღად შევიმართე. მერე ქალაქს გადავხედე. მალლივი სართულები შედედებულ

ნისლში ლაღად რონინობენ, კვამლგამქრალი მილები სევდის-
მომგვრელად გარინდულან... ბურუსი მაჯლაჯუნასავით ანევეს
აქაურობას, ადამიანებს სუნთქვას უხშობს, მაგრამ რაკი ზემოდან
მზის ნათელი დაჰფენია, იმედი მომეცა. პაპაჩემის ნაშენ-ნალოლია-
ვები სალოცავი კვლავ აღსდგება, გაცისკროვნდება. ამასობაში
მზე ამოიბურთა, სხივები ფერდობს გულუხვად შეაფრქვია, ყაყა-
ჩოთა მდელოს ცეცხლი წაუკიდა. მერე გვირილებმაც მოითრთ-
ვილიანეს, ათასი ფერი ცვარ-ნამში აციმციმდა. მეც მივდექი და
წუმისთვალას საკადრისი თაიგული შევუკონე. უკან ჩამოსვლი-
სას ქალიშვილებს შორიდან მივესალმე. თეას გვერდი ავუარე და
იმ მეორეს თაიგული მივანოდე.

– ოჰო, თქვენ არ ხუმრობთ, ეს მართლაც საოცრებაა... – მის
ხმაში ბროლის ზარებმა გაინკრიალა.

– ჩემი? მე... – თეამ შეჰკვივლა, მერე უცებ ზურგი მაქცია, ტუჩე-
ბი მობუხსა, – ბილ, სად ხარ, ბილ?

– დიდი გამოუსწორებელი ბედოვლათი ვარ, – უმაღ ვა-
ლიარე, – ხვალ ორივეს მოვუტან, ბილ, დედას გეფიცები...

ბუჩქებიდან გამომძვრალმა ქოფაკმა ისევ ავად შემომხედა.

– კეთილი, ბილ, დღეს ვაპატიოთ! – როგორც იქნა, თეამ შე-
მიწყალა.

ძალღმა ორჭოფულად აიხედა. მერე ალბათ იფიქრა, ქა-
ლების ხუმტურის აყოლა არ მეკადრება, ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ
ხომ მამრები ვართო და დაწყებული საქმის დასასრულებლად შე-
ბრუნდა.

ამჯერად ერთად წამოვედით. უბნელები ვყოფილვართ. ხათო
მქვიაო, იმ მეორემ.

– მე ხატიას დაგიძახებ.

– ვითომ რადაო? – ო, როგორ უხდება წარბების ამშვილდ-
ვა. თვალებიდანაც ნაპერწკლები სცვივა თითქოს.

ხეივანთან პირველი თეა ჩამოგვცვილდა. იქვე, ქუჩის გადაღ-
მა უცხოვრია. ბილმა ამრეზით შემომხედა.

– მამაშენი ჭკვიანი კაცი ყოფილა, ამისთანა ქოფაკები
მგლებისგან მთელ ფარას იცავენ, ბილს შენი დარაჯობა არ გაუ-
ჭირდება-მეთქი.

– კაი, რა! – გაინაზა თეა.

მე და ხატია ერთმანეთს ქვემოთ, ხეივნის შუაგულთან
დავცილდით. მარტონი კი დავრჩით, მაგრამ რა? თითქოს ენა
გადამეყლაპოს.

* * *

– ახალი მთვარე... შეხედე, რა ლამაზია! – რა მაგიური ძალა აქვს ხათოს ხმას, მთელ სხეულში ჟრუანტელად დამივლის ხოლმე.

– მთვარე?! აბა სადაა, აგერ, გუშინ თუ გუშინწინ ამომავალი მზის სხივებში არ ჩაიღვენთა?

ნინა დილით, თეა რომ ჩამოგვცილდა და გზა მარტო განვაგრძეთ, როგორც იქნა, საუბარი გავუბი. რაკი ერთი ავინწყვიტე, რა გამაჩერებდა. მერე ადვილად დავაჯერე, რომ სუფთა ჰაერზე გასეირნება ბევრად სასარგებლოა, რომ შებინდებას თავისი ხიბლი აქვს, ახლადგამოღვიძებული ვარსკვლავები სიყვარულის იდუმალ მუხტებს აფრქვევენ და თუ მთვარეც გამოჩნდა, ზღაპრებით ივსება სამყარო. ამ დროს ანგელოზებს ამური სასეირნოდ გამოჰყავთ. ის მოზიდული მშვილდით დაიარება და ჯერ არ გაჩენილა სულიერი, მისი ისრისთვის მკერდი არ მიელერებინოს. ოღონდ აჩრდილებს უნდა უფრთხილდე. მათ ზურგს უკან ზოგჯერ ჭინკები იმალებიან. სამაგიეროდ, ციციანათელები აკვესებენ ცეცხლს და მთვარის ქიმზე ჩამომჯდარი ორფეოსიც ჯადოსნური ჰანგებით უგალობს შეყვარებულთ.

და ხათომაც დამიჯერა...

– მთვარეს შეევედრე, რამე სთხოვე, სურვილებს აგისრულებს... – აიჩემა ხათომ. თითქოს მაძალებს კიდეც. მისი ბაგეები ისე თრთიან, როგორც ლოცვის წარმოთქმისას. მეც ვარსკვლავებით გაკვანჭილ ცას ვათვალიერებ. მერე სადღაც შორს, ამჯერად დასალიერში, ძლივს ვპოულობ ნამგალივით დაწვრილებულ, ოქროსფრად მოელვარე, შარავანდედით მოსილ მნათობს.

– მთვარეს რა უნდა ვთხოვო? ასეთი რამ პირველად მესმის.

– როგორ, არაფერი გაქვს სათხოვარი?! – შავი წარბები მალა რომ აირკალება, მეც უმალ გონება მინათდება.

– ო, როგორ არა, – უცებ აფორიაქდნენ ჩემს სულში შემოჭრილი ჭინკები. ისინი რომ არა, ვერ გავბედავდი, სათხოვარი მთვარესთან კი არა, შენთან მაქვს-მეთქი, თრთოლვაატანილმა ჩავიჩურჩულე. უცაბედად წინ გადავუდექე, ორივე ხელი მხრებზე მაგრად მოვხვიე, მკერდში ჩავიკარ და მისი ბაგეები მოვძებნე.

ეს იყო წამი ან... საუკუნეც. თავიდან მომეჩვენა, ხათოსთან ერთად ავფეთქდი და ჩვენი სხეულები ლაჟვარდოვან სივრცე-

ში განიბნა. ან იქნებ ზიარჭურჭელად ვიქეციო და ორი არსების სისხლი ერთმანეთში გადაიღვარა? არ მახსოვს, ვსუნთქავდი თუ არა... ნუშის თვალეში მთელი სამყარო რომ იყო მომწყვედელი, მხოლოდ ამის ხილვა მოვასწარი.

ხათო გონს რომ მოეგო, უცებ ამიჯანყდა, მკერდზე ხელი მკრა და ჩიტივით გამიფრინდა. მე კი კარგახანს გაოგნებული, მონუსხული ვიდექ. როცა გამოვფხიზლდი, გვიანი იყო. არადა, ღმერთი, რჯული, სხვა ბაგეთა სიტკბოც მიგემნია, კი, დავნაფებივარ, მაგრამ ეს სულ სხვა იყო და მეც თავგანწირვით ვეკვეთე ღამეს. დიდხანს ვიბორიალე ხეივანში. მისი სახლის წინ მესვეტედაც გამთენიამდე ვეყუდე. ბოლოს გული იმ იმედით ვინუგეშე, ერთი კოცნის გამო შეეყვარებულს რომ არ ჰკარგავენ.

მეორე დღითაც ისევ წყვილად ვკონავდი თაიგულებს. ჩემი მთა მწყალობდა, ველური სურნელებით გაჯერებულ ყვავილებს არ იშურებდა ჩემთვის. ოღონდ ეგ იყო, რამდენადაც არ ვეცადე, თეასთვის განსხვავება არ მეგრძნობინებინა, ხათოს თაიგული ყოველთვის განსაკუთრებული, უკეთესი გამომდიოდა, რის გამოც ბილი ხშირად მინანყენდებოდა.

* * *

გაჩერებაზე ვწრიალებ.

ჩვენი გრძელცხვირა, კუზიანი ავტობუსი იგვიანებს.

ამჯერად ინსტიტუტში აღარ მაგვიანდება...

ერთადერთი, ყველაზე დიდი განძის, ტელევიზორის გაყიდვაზე რომ მიდგა საქმე, ოჯახი აფორიაქდა.

ბიძა, რომელიც სხვებზე უკეთ მოერგო ახალ ცხოვრებას, საბაზრო ეკონომიკას რომ ეძახიან, ბიჭს სამუშაოზე გავაჩალიჩებო და მეჯართეობას დამპირდა.

– სწავლა? ბავშვი ძლივს უმაღლესში ჩაირიცხა! – შეიცხადა დედამ.

– მაგ ყაჩაღებთან ჩემს შვილს რა უნდა? – კატეგორიული აღმოჩნდა მამა.

პურის ფულს ამ ერთხელ კიდევ შეგაშველებო, მერე თქვენ იცითო, უფრო პრინციპული მაინც ბიძა გამოდგა.

– ჩვენი ოცდაოთხი ლარი თუ გვიშველის? – ორჭოფობს პაპა. მისი და ბებოს გაერთიანებული პენსია, რაღაც სასწაულით

გაგანია ზაფხულშიც უიმედოდ რომ იყინება, საქმეს მართლა ვერ შველის.

– მოვდივარ! – ავიტაცე ბიძიას წინადადება. ეს ჩემგან მართლაც გამირული გადანყვეტილება იყო. ნაოპერაციევი გული-სა და პროფესორის მიერ დაწუნებული კუნთების პატრონს მეტი რა მოეთხოვებოდა.

ავტობუსი ჰორიზონტზეც არ ილანდება. დააგვიანებ და... ჩვენი პატრონი, რომელიც ჩემს უფროს კოლეგებსაც თვალთ არ დაულანდავს, დიდი დესპოტი ვინმეა. ისაა ჩვენი კანონმდებელი, პროფკავშირიც, მოსამართლეს... ამბობენ, თვით ხელმწიფეც ფეხებზე ჰკიდიაო.

იმედგადაწურულმა მალლა ავიხედე. მიმცხრალი ბორბალა მთვარე დამჩერებია.

რა მალე დაბერებულა მთვარე!

ის წმინდა გიორგი და მისი რაშიაო, ერთხელ პაპამ ჩვეული გულდაჯერებით დამანახა მთვარეზე გაბნეული ჩრდილები, გველესაპს ებრძვისო...

წმინდა გიორგი რით ვერ მოერია ამდენ ხანს იმ ურჩხულს და რად არ ჩამოდის ამდენი ყაჩაღის, გარენრის, ქვეყნის ამომგდების დასალახვრად, ჩემთვის გაუგებარია.

მთვარე ხათოსთან გადამაბარგებს. თუმცა ხათო უიმისოდაც ყოველთვის ჩემთანაა... ეს მეორე კვირაა, ვერ ვხვდები. შევხვდე, ან როგორ... გამთენიისას სამუშაოდ მივდივარ. მზე რომ ჩაესვენება, მხოლოდ მაშინ ჩამოდგება ჩვენი ავტობუსი. მანამდე კი ვშლით, ვამსხვრევთ ძველ თუ ახალ დანადგარებს, აგრეგატებს, ძრავებს. კიდევ რას, ვინ იცის... მერე მე თვითონ ვარ დალენილი, დაქუცმაცებული და დანანეკრებული, ძვლები ძლივს მიმაქვს საწოლთან.

მზე თავისას უბერავს. ჯერ ცეცხლით გაარღვია ღამეული ცა, იქიდან ვარსკვლავები პირწმინდად გახვეტა, მერე თვითონაც ერთბაშად ამოგურგურდა...

ავტობუსი ისევ არ ჩანს. უკვე წნევა მალლა მიწვეს. უცებ წინ ვერცხლისფერი უცხოური მანქანა საბურავების ჭრიალით ჩერდება. ალბათ რალაც უნდა მკითხოს, ამქვეყნად მისამართარეულს რა გამოლევს.

მქრქალი მინა ნელა იწვეს დაბლა. ოქროსფერთმიანი პატარა თავი იკვეთება. წყალი არ გაუვა, საჭესთან ქალიშვილია. კიდევ ცოტაც და შავი სათვალე შემომანათებს.

– კახა, გამარჯობა!

– თეა, შენ? – დაბნეული ვაცეცებ თვალებს. ისე კი, ბილის პატრონს ეს ვეშაპი რო ეყოლებოდა, კი უნდა მცოდნოდა.

– სად დაიკარგე?

როგორ არ მინდოდა აქ მასთან შეხვედრა. მოდი და ებაზრე, სად ვიკარგები, რას მივედ-მოვედები... ამისთანებს მაინც ვერ გააგებინებ.

– ვმუშაობ, – დაჟეჟილს გატეხილი ვარჩიე.

– ინსტიტუტი?!

– ბილი როგორ არის?

– აუუუ, – დაბალ ხმაზე გააბა ქოფაკმა, თან უკანა სავარძლიდან გადმოიქაჩა. მოვნატრებივარ.

– დაჯექი.

– ვაგვიანებ. სადაცაა ავტობუსი... – საათს დავხედე, – ძალიან მკაცრი პატრონი გვყავს.

– კაი რა, – თეა მარჯვენა მხარეს იხრება, კარს აღებს.

– შორს, ქალაქგარეთ მივდივარ, დასაკარგავში. იქ ისეთი გზებია... – წყალნალებული ხავსს ვეჭიდები.

– კაი რა... – თეა სათვალეებს იხსნის და მისი თვალები ბრძანებას აფრქვევენ.

ჯანდაბას, ცოტა მოშორებით გავაჩერებინებ. არ მინდა, ჩემი ჯოჯოხეთი ქვის სამტეხლო, კუპრის სახარში დაინახოს. მანქანას უკანიდან მოვუარე. სალონში წელმონწყვეტილი შევდივარ. ტყავისა და ხავერდის სავარძელში ფრთხილად ვალაგებ ჩემს დანანვერებულ სხეულს. მერე კარს ვხურავ, თეა მინას მალლა სწევს. ერთბაშად გარე სამყაროს გამოვეყავით... ვერც კი გავიგე, როდის დაიძრა მანქანა. ციფერბლატისკენ ვაპარებ მზერას – ასოცი, ასორმოცი... ისარი საოცარი სისწრაფით მიიწევს მალლა.

– ჩქარი სიარული გისწავლია, როდის მოასწარი? – გულში შიში მეპარება, მანქანა მიფრინავს, თითქოს გზაზე კისერმოსატეხი ღრმულები და ორმოები არ იყოს.

– როგორ თუ მოვასწარი? ეს ხომ მესამეა, მამამ დაბადების დღეზე მაჩუქა! – თეა ცალ ხელს საჭიდან იღებს, ჩანთიდან მობილურს დააძრობს, ნომრებს კრეფს.

კაი ჩიტი კია ეს მობილური, ყველგან ჭიკჭიკებს. ოღონდ ესაა, ბლომად საკენკი სჭირდება და ჩემისთანების გამოფხეკილ ჯიბეებში არ იბუდებს.

– დედიკო, შენა... იცი რა? შეიძლება ამაღამ ვერ მოვიდე... – დედიკოს ხმა არ მესმის, – რა თქმა უნდა, ქუთაისში, მე და ჩემი მეგობარი!

– თეა, ხომ არ გაგიჟდი?! – ახლა ვამჩნევ, რომ სულ სხვა გზით მივდივართ, სავარძლიდან წამოვიქაჩე. ციფერბლატზე ისარი ასოთხმოცს უახლოვდება, – თეა, გეხვეწები, სამსახურიდან გამაგდებენ, ძლივს შევეწყვე. ხომ იცი, ოჯახი...

– კაი რა, რამდენს გიხდიან? – თეა მშვიდად, ნაზად მიღიმის.

რამდენს მიხდიან, პატრონს რა ვუღირვარ? ერთ ჩემს კბილა სტაჟიანს ვკითხე, ხელფასი რამდენი გაქვს-მეთქი. მხრები ცივად აჩჩეჩა, აიღებ და ნახავო.

– ტამბური გამიხსენი, – პასუხი რომ არ გავეცი, თითქოს მიბრძანა თეამ და მის ბაგეზე კატის ცბიერი ღიმილიც გაკრთა.

ღილაკს თითი დავაჭირე. ტამბურის საკეტი გაიხსნა თუ არა, მწვანე დასტები, ლიმონს რომ ეძახიან, ლამის დაბლა გადმოცვივდა.

– ბანკი ხომ არ გატეხე? – მართლა შევშინდი.

– კაი რა, სულელურ კითხვებს შეეშვი... მამიკოს მოვუტეხე.

– ოჰო, ესეც შენი მამიკო... მაგარი დეტექტივია, ყველაფერი გაგითვლია... – ბოღმა მეძალება.

– კაი რა? – ტუჩები მობუსხა და ციფერბლატზეც ისრები კატასტროფულად ავარდა.

– ცოტა ნელა, – შევეხვეწე. – ჯანდაბას, რაკი ასეა, – უცებ მომეჩვენა, თითქოს მხრებიდან ლოდები ჩამომცვივდა. ეს მწვანე ფერი როგორღაც მზერას მტაცებს, მაცდუნებს... მილიონერთა პრეზიდენტის სურათი იქედნურად მიღიმის, თითქოს მარიგებს, ღმერთი წყალობას ყველასთვის როდი იმეტებს, საქმე ნახეო. ისე, ჯართის მსხვერვეის ნაცვლად ასე მსუბუქად რომ ვზივარ რბილ სავარძელში, მანქანა თავანწყვეტით რომ მიმაქროლებს, მსიამოვნებს კიდევაც. თეამ რადიომიმღები ჩართო. სალონი ჯადოსნური მუსიკის ხმებით ივსება. ძილი

რომ არ მომერიოს, არადა ძალიან მაკლია, სარკმლიდან ცას ვაჩერდები. მთვარე ისევ არ შემომეფეთა?! მიმცხრალი, ფერდაკარგული, ასე ჩქარა დაბერებული, კისრისტეხით მოგვდევს და რალაცას მომძახის, მაფრთხილებს, მევედრება, მაგრამ ამ კაკაფონიაში, მანქანის ძარაში რომაა გამომწყვდეული, რას გაიგონებ. დალლას თავისი გააქვს, დამტკვრეულ-დალენილი სხეული ერთბაშად მიყუჩდება, სასიამოვნო განცდა მეუფლება. რულმა თვალეზე ფარდა ჩამომაფარა. მერე მე თვითონაც მთვარეზე აღმოვჩნდი... წმინდა გიორგის წინ მუხლებზე დავეცი, შევლაღადე: დიდო წმინდანო, ჩემს ხალხს ყველაზე მეტად შენ უყვარხარ, შენი სჯერა, ყოველი მეორე საყდარიც შენს სადიდებლად აუგია. ჰოდა, მონყალო, მოგვხედე, ეს ყაჩაღები, ნაძირლები, ავაზაკები ჩამოგვაცილე. ამ ერთ გველეშაპს რომ ჩაჯინებხარ, ათასმა ურჩხულმა ქვეყანა წალეკა, მალე ღმერთთან მლოცველი კაცი არ დარჩება-მეთქი. თან დედამინაზე გადმოვასხედე.

– აუ, აუ, – ჩაიბუხუნა ბილმა და ერთბაშად ისევ მანქანის სალონში გამომამწყვდია.

გახელილ თვალეში კვლავ დასტები შემომრჩა.

– ბილ, შენ გამორჩეული ჯიშ-ჯილაგისა ხარ, ქუჩის მანანწალებს მაინც ჯობიხარ, იმ ყაჩაღებს, დღეს ქვეყანა რომ ჩაიჯიბეს, სრა-სასახლეებში განებივრდნენ, გახელმწიფდნენ. ჰოდა, ჩემო ბილ, რაც არის, არის... დავრჩები შენთან!

თითქოს გაუხარდაო, ჩვენი პირველი და ერთადერთი მაცარი უკანა სავარძლიდან წინ გადმოიქაჩა, ჩემსა და თეას შორის, თუჯისაგან ჩამოსხმულივით, ამაყად გაიჭიმა და გზაშარას მიაჩერდა.

ნაღდად კარგი მანქანაა, რა მაგრა მიერეკება, ცა ქუდი და დედამინა – ქალამანი... პირველ რიგში ტარებას ვისწავლი. ჰო, მართლა, ახლა მახსენდება – შინ უნდა დავრეკო, ჩემები გადაირევიან...

მთვარე კი, ასე აწყვეტილი რომ მოგვდევდა, საიდანღაც ამოქოჩრილ ღრუბელს ასკდება და სარკესავით იფშვნება.

საბრალო მთვარე, მარტოხელა მეოცნებე. ის არ ეყოფოდა, ასე თვალსა და ხელს შუა რომ დაბერდა?

ქალი ჯუჯა ნაკვის ჩიკოტი

ქალმა, ქალაქის განაპირას დაგვალულ ნაძვს რომ შეჰფარებოდა, თვალი მომტაცა. მე კი არა, ჩემი აწყვეტილი მანქანაც გააგიჟა. მეგონა, საბურავები არ შერჩა, ნივილ-კივილით ადგილზე გაქვავდა.

აქ რა უნდა-მეთქი, ერთი გავიფიქრე და გონს მალევე მოვეგე. ახლა ხომ ნებისმიერი ასაკის მდედრი გზატკეცილებზე პატრულებივით არიან ჩამწკრივებულები, ეგ რაღად უნდა გამკვირვებოდა?! მანქანა ოდნავ უკან დავხიე, ნაძვს გავუსწორდი, კარი გამოვალე და გავიტრუნე.

ამ გზაზე ლამის ყოველდღე დავდივარ. ეს ხე პირველად შევნიშნე. ალბათ, ამ გაყოლებაზე სხვაც ბევრი დაირგებოდა. მერე, როგორც წესი, ქორფა ნაძვები უპატრონოდ მიაგდეს. მხოლოდ ამ ერთმა გაუძლო გვალვასა და გულგრილობას, სიცოცხლისათვის ახლაც იბრძვის. საცოდავად დაღვლარჭნილს წინვებგაცვენილი ტოტები ცისკენ სამონყალოდ აუნვართია, მცირეოდენი ნამი რომ გამოსტყუოს ზეცას, ფესვები მიწას ნაყურს ცინცლავენ... აი, ეს ლამაზმანი კი ისე შეჰფარებია ხის ჩეროს, თითქოს არც უნდა შეამჩნიონ და კიდევაც დაინახონო. მის ოდნავ მოგრძო, ფერმკრთალ პირისახეს წინვებში გაცრილი სხივები იდუმალი ფერებით ხატავენ და ჯადოსნურად მიმზიდველს ხდიან.

კარგახანს გახევებული იდგა, დაკოჟრილ ნაძვს მიყრდნობილი, არ განძრეულა. ალბათ არ ვევასე-მეთქი, გავიფიქრე. კარის მოხურვა დავაპირე, ჩანჩქერს ასხლეტილი კალმახივით ჩეროს მოსწყდა და სალონში შემოიჭრა.

მანქანა ნელა დავძარი. წინა ლამის ნაბახუსევს გული ისე-დაც ძალუმად მიცემდა. ასეთ დროს სხეულში გვალვა ივანებს, გწყურია და წყურვილს ვერ იკლავ... ცოტა რომ წავიმანძილე, თვალი როგორც იქნა, მოვწყვიტე გლუვი მუხლისთავების სითეთრეს. უცებ გრუხუნი შემომესმა. შორს გავიხედე, დასავლეთი ერთიანად ჩაბურუსებულიყო. ერთბაშად ქარიც ამოშლიგინდა, ღრუბლები მგელშესეულ ფარასავით აქოჩრა, მიწიდან მტვერი ახვეტა, ხვინჭაც მიაყარა.

ქალი ხმას არ იღებდა. ბოლოს, როგორც იქნა, შეიშმუნა, თავი მოაბრუნა. აწყვეტილ წარბებს ქვემოთ შეფარულ წამწამ-

თა ტევრიდან ისეთი ნაპერწკლები მომაფრქვია, გეგონებოდა, რაც ცაზე ვარსკვლავებია, ამ ეშმაკის ფეხს სათავისოდ მოუხვეტიანო. გამიგონია, ასეთი წარბების მქონენი თითქოს პასიურები არიან, მაგრამ სიამოვნება უყვართ, დახვეწილი ინტუიციით და ემოციით, გარეგნული მომხიბვლელით ატყვევებენო მამაკაცებს.

ეტყობა, დიდი გაცვეთილი ვინმეა. ვინ იცის, სად და რა ჯურის მამაკაცებთან იქნება ნათრევი. არ ვიცი, ამინდის მკვეთრმა ცვლამაც იმოქმედა თუ რა, იქნებ შიშმაც, რამე უბედურებას არ გადავეყარო-მეთქი.

ისე, ჯოჯოხეთურად ლამაზი კია-მეთქი, გავიფიქრე. არადა, წინა ღამით, საძმაკაცოში, რა ქება-დიდება არ ვუძღვევნიტ ქალებს, სადღეგრძელოებს ლოცვასავით ვაყოლებდით სადიდებელს: ქალი – დედა, ქალი – და, შვილი... თუ ვინმემ ქალზე ლექსი იცოდა, სათითაოდ ამბობდა. „შენ საქართველოს დედოფლობა დაგმშვენდებოდა...“ – ეს სტრიქონი ამეკვიატა ახლა. ვის ვის და ამ ქალს ნამდვილად დამშვენდებოდა-მეთქი. ახლარომ მოდაშია, სილამაზის დედოფლადაც აკურთხებდნენ უცხოეთის ნებისმიერ ქვეყანაში... იმ სადღეგრძელოებში ეს ქალიც ხომ იყო, ეს კი... ბოღმა თანდათან წყალში ჩაგდებულ ღრუბელივით სივდებოდა და მაგიჟებდა.

– რამდენი ღირხარ, ქალო? – უნებლიედ ამოხეთქა ღვარძლმა და თვითონვე მეხამუშა ჩემი უხეშობა.

ჩემი ნადავლი ლამაზმანი სამარესავით დუმდა, გაუნძრევლად იჯდა, თითქოს სანთლისაგან ყოფილიყო ჩამოსხმული.

– არ იტყვი? იქნებ ვერ მოვრიგდეთ! – ნერვებმა საბოლოოდ მილაღატა. არადა, ტონის შერბილება კი მინდოდა, მაგრამ, საუბედუროდ, საკუთარი სურვილის წინააღმდეგ ვმოქმედებდი. ეჭვი არაა, ამას ჩემი და ჩემი ძმაკაცების ლამაზ-ლამაზი სადღეგრძელოები მაკეთებინებს, ან იქნებ ნუნუა, რომელიც ჩემს ძარღვებში ისევ დათარეშობს, მაგრამ წყურვილს მიორმაგებს და ძალღივიტ ვიღრინები.

პასუხად სლუკუნნი შემომესმა. ხომ არ მეჩვენება-მეთქი, ცერად გავხედე. მას სახე ხელებში ჩაემალა, ყინვაში გაგდებულ კატასავით მოკუნტულიყო და უხმოდ ტიროდა.

– ძალად არ წამომიყვანიხარ, განა თვითონ არ ჩაჯექი? – უცებ გონს მოვეგე. ასე უხეშად ნამდვილად არ უნდა მოვქცეულიყავი. ქალი ქუჩაში დგას თუ მეფის ტახტრევანზე ნებივრობს, ის მაინც ღმერთის გაჩენილია-მეთქი, უცებ გავასამართლე საკუთარი თავი.

– არა, ბატონო, თქვენ... თქვენ რა შუაში ხართ... – მთელი სხეულით ძაგდაგებდა, ლამის ხმამაღლა ტიროდა. ახლა უკვე სიტყვებსაც ვეღარ უყრიდა თავს, – საკუთარმა უბედურებამ გამომბადო, ვეღარ გავუძელი დამშეული პატარების საცოდაობას... ქმარი საშოვარზე გადაიკარგა. ცოცხალია თუ არა, არც კი ვიცი... თუ რამ მებადა, ყველაფერი გავყიდე. მეზობელმა გოგომ მიჩნია, შევეცოდე, დამარიგა, თვითონაც...

ქალმა სახიდან ხელები რომ მოიშორა, მისმა სახემ შემზარა. წელანდელი მისი სილამაზე საცხ-საღებავებს დაეთხაპნა, წამწამებიდან შავი ლაქები იღვენთებოდა.

გული შემიქანდა, მოულოდნელობისაგან შეძრწუნებული ახლა ჩავწვდი ჭეშმარიტებას. მეც ხომ ცოლ-შვილი მყავს, ოჯახი... ხომ შეიძლებოდა, სადღაც გადავხვენილიყავი. რაღაც ბედად, საქმე უკეთ წამივიდა – იმ სხვა ათასებისგან განსხვავებით, ოჯახს ვარჩენ... ვინ იცის, ხვალ რა მოხდება, ჩემი ცოლ-შვილიც რომ განსაცდელში აღმოჩენილიყო... ღმერთო მაღალო, საჭე ერთბაშად მოვლრიცე და მანქანა შემოვატრიალე.

– ო, ნუ იზამთ, ბატონო, მე თქვენ... მე... – მაგრამ გული ამოუფხდა, ბურთი ყელში გაეჩარა და აზლუქუნდა. თან ცდილობდა, სახე მოეწესრიგებინა... ისევ დაებრუნებინა ჩვეული იერი, – განა ეგეთი მახინჯი ვარ?!

ყურადღება არ მივაქციე, სიჩქარეს მოვუმატე. ქალაქში შემოსულმა მთავარი ქუჩიდან გადავუხვიე. არ მინდოდა უცხო მანქანიდან ჩამოსული ვინმეს დაენახა, ასეთ დროს ათასი თვალი იმზირება. აწყვეტილი ჭორი საკბილოს ეძებს. მომყუდროებულში მანქანა გავაჩერე. მერე ჯიბეში საფულე მოვიძიე და თუ რამ მებადა, ერთიანად ამოვხვეტე.

– აჰა და ბავშვებს მიხედე, გზაზე დგომა შენი საქმე არ არის, – ფული ხელში ჩავუჩურთე, გადავიხარე და კარი გავუღე.

– რას ბრძანებთ, ბატონო, მე მათხოვარი არ ვარ, მე... – მისმა თვალებმა ისე გაკვესეს, თითქოს ავაზა ნახტომისათვის ემზადებოდა. შეურაცხყოფილ სახეზე აღმური ასდიოდა. მხრები ჩამოუცვივდა.

– შენ არც მეძავი ხარ! წადი, ბავშვებს მიხედე...

მანქანიდან წელმონყვეტილი ჩავიდა, თავჩაღუნული, ერთიანად მოშლილი, მორღვეული წალასლასდა.

ცოტა რომ გაიარა, წამით შეეყოვნდა, მერე მოტრიალდა. შემომხედა. ცრემლში ჩამხრჩვალ ვარსკვლავებს ეღვარება დაკარგვოდა.

– ბატონო, ღმერთი სიკეთით გადაგიხდით ჩემი ოჯახის გადარჩენისათვის, მე... მე... – მაგრამ ამჯერადაც ველარაფერი თქვა და გატრიალდა, თანდათან ნაბიჯს აუჩქარა. ხომ ეგეთი განადგურებული იყო და მაინც, მოკლე შავ კაბაში გამოკვალთულმა შოლტა ტანმა თვალი ისევ წარმტაცა. მაღალი, გრძელი ფეხები გედივით მიაქროლებდნენ. ტანი ალვასავით მიირწეოდა. შემეშინდა, უცებ ქარაშოტი არ ამოვარდეს და წელში არ გადაამსხვრიოს-მეთქი. ძარღვებში სისხლმა ისევ იხუვლა, ეგ რა გავაკეთე, რა თავი გავიგიჟე, ამისთანა ქალს ხელიდან აბა, ვინ ოხერი გაუშვებდა. ხომ არ გამოვეკიდო და დავიბრუნო-მეთქი, მაგრამ იქვე, შენობის კუთხესთან გაუჩინარდა.

მზემ თავისი გაიტანა, სტიქიას იქით შეუტია. წვიმით დახუნძლული ღრუბლები სხივებით დაცხრილა, დააბულულა და ქარს გაატანა.

თინათინ სუბაშვილი

თეთრი იასამანი

– ღიზა ძალოო... ღიზა ძალოო... – მეზობლის გოგო ღობეს გარედან მოსდგომოდა, თითის წვერებზე ინევდა, რომ როგორმე იასამნის ტოტს მისწვდომოდა.

– რა იყო, გოო... ვინმე ხო არ მოგდევს, რა ვქნა, – ღობის შიგნიდან გაეძრახა ახალგაზრდობამოთეული ქალი და მესერის დაფხავებულ ფიცრებს შუა გაიჭვრიტა. – რა შორიდან იძახი შენცა რა, შიგნით ვერ შემოხვედი? ამ ბოლო დროსა, რაღაცა, ძალიან კი აიკვირადლე აქავრობა დაა...

– იიჰ, ავიკვირადლე კი არაა! ერთი აემ იასამნის ტოტი მომიტეხე, ღიზა ძალოო... – გოგო თეთრად გადაპენტილ იასამნის ტოტს შესციცინებდა. თვითონაც თეთრ კაბაში გამოკვალთულიყო, კისერზეც თეთრი მანდილი უფრიალებდა.

– მოგიტეხოო... მემრე? ხე ცოდო არაა? ხო ეტკინება... ხესაც ხო ჰყავ დედა... ისიც ხო ცოდოა...

– ერთი პანანკინტელა კუნწულა რო მომიტეხო, რა იქნება! – არ ისვენებდა გოგო, ეხვენებოდა, ყელსაც უწევდა. – მეც ცოდო არა ვარ? მომიტეხე, რაა!

– კარქი... კარქი... აბა, უარი როგო გითხრა, შენც ცოდო ხაარ, მა რაა... მოგიტეხამ მეცა... ჰოო... აბა, რომელი? როგო თქვი?

– რომელი... რომელი დაა... აი, თეთრი იასამნისა...

– თეთრისაა? სხვა რო იყოს? ნამდვილი იასამნის ფერისა?

– არა, თეთრისა-მეთქი, ღიზა ძალოო... თეთრი იასამნისა...

თეთრი იასამნისაოო... იმ იასამნის ნერგი გვიან შემოდგომაზე სოსიამ მოიტანა საიდანღაც და ღობის ჩაყოლებაზე სხვა იასამ-

ნებს მიურგა. ნერგიც არ ეთქმოდა, ერთი პანანკინტელა, სული-სალევი ნკნელი იყო. არავის ეგონა, თუ იხარებდა, ან თუ იხარებდა, რა ფერის ყვავილს გამოიტანდა, ვინ იცოდა. ეს, ალბათ, არც სოსიამ იცოდა ეგება. ვერც იმის პირველყვავილობას შეესწრო. ჯარმა მოუწია... ლიზას ეს მეორე შვილიც ნავიდა ომში. უფროსი ბიჭი, გორგა, როგორც კი გამოცხადდა, მტერი ვერაგულად დაგვესხა თავსაო, დაძახებას არ დაელოდა, იმავე დღეს თვითონ მიაკითხა, მოხალისედ ნავიდა... სოსიაც, თვრამეტი წლისა შესრულდა თუ არა, ისიც ყველას გამოემშვიდობა და ჰაიდა, ფრონტისაკენ... ნავიდნენ ლიზას ობლები, როგორც იმათი კბილა ბიჭები... აბა, მა რას იზამდნენ, სოფელ-ქვეყანას ხო არ გამოაკლდებოდნენ. ჩვენ ჩვენ წილს ვიომებთ, მტერს გავრეკავთ, საიდანაც მოსულა, იქითვე ამოვაძუებინებთ კუდსა და დავბრუნდებითო, დაიბარეს. აი, მორჩებიან ომსა და მოვლენ ისინიცა, იქ კი არ დარჩებიანო, მოვლენ და მამა თუ არა, მე ხო დავხვდები შინაო, თავს ინუგეშებდა და იიმედებდა ომში წასულების დედა და იმათ მოლოდინში გაჰყურებდა გზას...

ნერგმა იხარა, გამოიზამთრა, გაზაფხულზე გაიბუჩქა, დაიტოტა, კიდევაც გაიფოთლა და აყვავდა, თეთრად გადაიპენტა. ლიზა იასამანს დაჰფოფინებდა, შვილსავით უვლიდა და ელოლიავებოდა. ჰოდა, ამანაც რალა მაინცდამაინც თეთრი იასამნის კუნწულა მოიგუნება, ვითომ რაო... გოგო პატარაობიდანვე სარძლოდ, სოსიას საცოლედ ჰყავდა შეთვალთვალეზული და შეგულეზული. ეს თვითონ და გოგოსა და ბიჭსაც რამდენჯერ ნაატანა თვალი... ისე, იდგნენ თანატოლებისაგან განცალკევებულები, ლაპარაკობდნენ და ლაპარაკობდნენ გვიან ლამედვე, მეტი არაფერი... მაგრამ დგომაცაა და დგომაც და იმათაც მეტი სალაპარაკო რა ჰქონდათ რო...

ეს მაშინ, ბიჭის ფრონტზე წასვლამდე... მემრე დღე არ გავიდოდა, იმ გოგო-ბროგოს სოსიას ამბავი არ ეკითხნა. შვილის ჯარისაცულ, სამკუთხა ბარათს რო მოუტანდნენ, დედაზე წინ ის დაავლებდა ხელს, გახსნიდა და სიტყვა-სიტყვითა და პწკალ-პწკალ უკითხავდა, თავისას საიდუმლოდ მალავდა, თორემ!

ჰოდა, ესლა, ცოტა არ იყოს, ეჭვმა გაკენწლა, სადედამთილოს თვალით შეხედა, ნეტავ სარაოდ გამოპრანჭულა ეგრეო... ან სავისოდ უნდა ჩემი სოსიას დარგული იასამნის კუნწულაო... რაშია საქმეო...

გოგო კი იდგა და ამოჩემებული იასამნის ტოტს თვალს არ აც-
ილებდა, თან ისე შეჭლიმილებდა, როო... ლიზაც, აბა, გულს ხო
არ ატკენდა იმ იასამნის ყვავილივით აფეთქებულ გოგოს... ტოტი
დასნია, ერთ კუნწულას შეელია, შეაცალა და ლობზე ფრთხ-
ილად გადააწოდა. იმანაც ყვავილი გამოართვა და შებრუნდა,
ისე წავიდა, უკან აღარ მოუხედავს, აღარც ლობისკენ და აღარც
სოსიას დარგულ იასამნის ბუჩქისაკენ...

ლიზა კარგა ხანს გაჰყურებდა მიმავალს... თავისი ადრე დაყ-
ვავილებული ყმანვილქალობა თუ გაახსენდა, ან ფიქრებით
ფრონტზე მყოფ შვილებს მისწვდა...

ის დღე მიიღია. ლამეც ჩამოდგა. კიდევაც გადავიდა, სადაცაა,
ირიყრაჟებდა. ჯარისკაცების დედას რა დააძინებდა, იქნება და
იმ დროს იმისი შვილები სად იყვნენ, ან როგორ იყვნენ... მაგრამ
ის ომი მარტო გორგასა და სოსიასთვის ხო არ დაიწყო, ვინ იცის,
რა დღეში იყვნენ სხვისი შვილებიცა... საბჭოს კაციც, ყოველ-
დღე რო ჩამოივლიდა უბან-უბან და ხალხს ამხნევებდა, ომი მალე
დამთავრდებო, უკვე მტრის ტერიტორიაზე ვიბრძვითო, სად-
აცაა, ბერლინსაც ავიღებთო, აქამდე როგო ვერ აიღეს და ომიც
ვერ დაამთავრეს... ლიზას ბიჭებთან ერთად და იმათ მემრე წა-
სულიც რამდენი დაბრუნდა, მართალია, ზოგი ცალხელა, ზოგი –
ცალფეხა, ზოგიც – კონტუზიანი, მაგრამ ცოცხლები ხო მიუვიდ-
ნენ თავიანთ დედას... იმისები კი არ ჩანდნენ.... მარტო იმათი სუ-
რათების ყურება და სიზმარში ნახვა რა ბედენა იყო!

ირიყრასავით. ლიზას, როგორც იყო, ჩასთვლიმა, მაგრამ
ის რა ძილი იყო... ვითომ თავისი სახლის ეზოში იყოო... თეთრი
იასამნის ყვავილები ჰაერში თოვლის ფიფქებივით ირეოდა, ისე
ირეოდა, მარტო ეზო და ორღობე კი არაა, იქით, მეზობლების
სახლები და კარ-მიდამოც კორიანტელში გაეხვია. ეს იასამნის...
თეთრი იასამნის... სოსიას ხელით დარგული იასამნის ყვავილები
და თვითონ სოსია? ღიპლიკანა, მთლად დედიშობილა, აი, პატრა-
ბიჭობისას ალაზანზე რო ჭყუმპალაობდა, ისეთი, მიწას ფეხს არ
აკარებდა, ყვავილის ფანტელებს მალლა-მალლა, ჰაერში დასდევ-
და და იჭერდა და ვერც იჭერდა...

დედას შეეცოდა შვილი, შეუწყრა, რა იყო, რას დასდევ ჰაერ-
ში ემაგ იასამნის ყვავილებსა, ემანდ არ ჩამოვარდე, არაფერი
დაიშავო და არ გამაუბედუროო... კი გაუწყრა, მაგრამ ბიჭს ვე-
რაფერი გააგებინა, ის ისევ ჰაერში დაბორიალობდა და თეთრი
იასამნის ყვავილებს დასდევდა...

სოსია ჰოო, მაგრამ თვითონაც ეზოში დარბოდა უთავბოლოდ, ხელებს იქნევდა, ცდილობდა, რგორმე მისწვდომოდა შვილს, მაგრამ ვერ სწვდებოდა...

ეგრე არ უნდაო, ლიზამ... რატო ჩემი ხმა არ გესმის, ბიჭო, შვილოო, დაიკვივლა... დაიკვივლა და თავის კივილზე გამოეღვიძა. აქეთ-იქით გაიხედ-გამოიხედა და მიხვდა ყველაფერს: თვითონ ქვეშაგებზე იწვა ეგრე, ტანზეგაუხდელი და არც დედიშობილა სოსია დასდევდა ყვავილებს ჰაერში... ახალი საფიქრალი გაუჩინდა, ნეტავ ეს სიზმარი რას უნდა ნიშნავდესო... ან ის რა იყო, ჯარისკაცი გუშინდელ ბიჭუკელასავით ტიტლიკანა, უნიფხო და უიმაო რო დარბოდა და დასდევდა ჰაერში ყვავილებს, უსირცხვილოდაო, მაგასა, ალაზანზე ხო არ ეგონა თავიო... მაშინ ხო მივტყიპე კარქათა, ხო ავუჭრელე კანჭები წკეპლითაო... ერთი უყურეთ მაგ დედასასიკვდილესა მაგასა, როგო არ იშლის თავისასა, ქააო... მაგრამ იმ ყვავილებს რო დასდევდა ჰაერში, რა იყო, როგო ერთი ცალი ვერ დაიჭირა მაინცაო... ეს სოსია ბიჭი და იმისი ძმა, გორგა რალას აკეთებს ამ დროსაო... ნეტავ მაცოდინა, ან ერთი სად არი, ან მეორე და როგო არიანო...

ძილგამკრთალსა და გაკვევლავებულს ხის ტოტების ლანალუნის ხმა მისწვდა. ლობის მხრიდან იყო. ქარი ამოვარდებოდა, ტიალი, სუ გააყრევიწებს იასამნებს ყვავილებსაო... ან არადა, ვილაც ამტვრევს ტოტებსაო... მაცალონ ერთი მაგათაო... ვაჩვენებ, როგო უნდა სოსიას დარგული იასამნის ხელის ხლებაო...

ნამოინია, მაგრამ წელი ვერ აილო. თითქოს რალაც დაეტაკა... ტკივილმა მთელ გულგვამში დაუარა, მემრე ჭიპს დაეძგერა, იქიდან ქვემოთ-ქვემოთ ჩაჰყვა და იქ იდგომლა. იქ კი რალაც ხდებოდა. დროდადრო ტკივილი წელდებოდა, მერე ისევ მოუვლიდა, ისე კი არა, შეუტევდა... ლიზას ტკივილი როგორღაც ეცნაურა და კიდევაც ეუცნაურა. სწორედ ისეთი ტკივილი იყო, როგორც... არა, სხვა შვილებზე არა, არც ერთზე... არც უფროს ბიჭსა და გოგოზე... სოსიაზე რო მშობიარობდა, სწორედ იმისთანა... სოსიელა იყო, ვაით რო შობა, ლამის გადაჰყვა... ძლივს მოაბრუნეს სააქაოსკენ დედაცა და ახალშობილიც... ეხლაც... მაშინდელივით...

რა ვქნა, რა ამბავია ჩემ თავსაო, ლიზამ. მეზობლის ქალები მოინაკლისა, სად არიან, მოვიდნენ, იქნება რამე იცოდნენ და მომხედონო... ლიზას სხვისაგან რა ესწავლებოდა, მთელი უბნის ექიმბაშსა და ბებიაქალს. სამეზობლოში ყველა ქალი და რძალი

იმისი მომშობიარებული და მოლოგინებული იყო, გოგო-ბიჭებსაც მისი ხელითა ჰქონდათ ჭიპი მოჭრილი... მაგრამ ძალიან რო გაუჭირდა, როგორც იყო, წამოფოფხდა, ფანჯარა გამოაღო და გასძახა, ვკვდები, მიშველეთ, ხალხი არა ხაართო?!..

ლიას უჭირსო და, მთელი უბნის საქალეთი იქ გაჩნდა. მისვლით კი მივიდნენ, მაგრამ რა ექნათ... არა და ისეთი და იმნაირი ტკივილები საკუთარ თავზეც ხო გამოეცადათ, სხვისიც ენახათ... რა და როგორ და რანაირად... საიდან... მაგრამ ლიზასთან საიდან სადაო... ჰოდა, ერთმა თვალემა დაიელმა და ისე გადახედა მეორეს, ვითომ... იმანაც, საამბოდა და საიმპოდ კი არა, ისე, თავისთვის რალაც ჩაიპუტუნა და ენას კბილი დააჭირა. მესამემ ხელი ქვედა კაბის ჯიბეში ჩაიყო, ვითომ ისე და ბარძაყზე ისეთი იჩქმიტა, ლამის ინივლა. რამდენიმე დედაქალი კუთხეში მიმდგარიყო, პირზე ხელმიფარებულები ეჩურჩულებოდნენ ერთმანეთს...

– ეს რა დამართნია ამ საწყალსა ამასა, ქაა... ფინთათაა ამისი საქმე... ამისი ქმრისა მგონია, ძვლებიც აღარაა საფლავში, იმისი გადაკრუხებული ქვრივი კიდენა... აქა... თურმე... ჩუმ-ჩუმელათა... საიდანა, ვისგანა, ჰაა? რალა დროს მაგისი ეგეთებია...

– ამისი ბიჭები, ორივენი... ომი რო დამთავრდება და ჩამოვლენ ისინიც ჯარიდანა, ნეტავ რა პირით უნდა ეჩვენოს იმათა... ან იმ გათხოვილ გოგოსა... ან...

– ღმერთო, შენ გვიშველე, ამას რას მოვესწარი... ამისგან ვინ იფიქრებდა რო...

– აბა, ქალო? შენ ეგა თქვი დაა...

ესენი რო ენას იქავლებდნენ, ერთმა ვერ მოითმინა და ქალებს დაუტატანა, რას უდგეხართ, მომეხმარეთ, ვერა ხედავთ, ქალი რა დღეშიაო? ხო არ უნდა გადაჰყვეს მშობიარობასა ეს უბედურ დღეზე გაჩენილი ესაო... მერე ჩვენ სად რა უნდა ვთქვაათო... იმათაც ხმა გაკმინდეს, დაფაცურდნენ სახვალთო და სახვალთოსხვალთო სალაპარაკოდა და სალაქლაქოდ საღერღელაშლილები...

ტკივილებისაგან გასავათებულ ლიზას იმათი ქირქილი და პუტუნნი ვინ იცის, არც გაუგონია, გაუგონია და, სად ეცალა შესაბზუკუნებლად, ქალი სიკვდილის პირას იყო, იქნება დილაც არ გათენებოდა... შვილების ჯარიდან დაბრუნებასაც ვერ მოსწრებოდა. მაგრამ იმათ, იმ ქვადასადებებსა იმათა, კაბის კალთა რო წამოხადეს, კუდა ნიფხავი გააძრეს, ფეხები წამოუპლაკეს და ხელებსაც ისეთ ადგილზე უფათურებდნენ, თანაც, აბა, ლიზავო, მიდი, მიდიო, შენც მოგვეხმარე, შე ქალოო... ჩვენგან რა გესწავ-

ლება შენაო... გუშინდელი პატარძალი ხო არ ხაარო, დასძახოდ-
ნენ, ცოტა არ იყოს, იუცხოვა... იუცხოვა რომელია...

– აბა, აბა? რა ამბავია... რა ხდება... რა დღეში ხართ თქვენა...
რას ფოთილობთ, რა გესაქმებათ მანდა... ხელები იქითა... იქი-
თა-მეთქი... რა დაქვარქნიათ, რას ეძებთ... სულთამხუთავებივით
რო დამდგომიხართ თავზედა და დამჩხავით იმასავითა... რას
ქოთქოთებთ... ეხლავე მოშორდით აქედანა, თქვე... – დაუცაცხანა
და ისე წამოიფოფრა, თითქოს ეგ არი და, თუ არ იდროვებდნენ
და თავისით არ გაილალებოდნენ იქიდან, ისიც ხელს დაავლებდა
ჯოხსა და ყველას სათითაოდ დაიფრენდა...

იმან დაუცაცხანა და ეტყობოდა, არც დაუხვავალიებდა. ისინ-
იც შეშინებული ბელურებივით დაფრთხნენ, უკუდგნენ, კედელს
აეკვრნენ დატუქსულები. ლიზა კი არ ცხრებოდა, ტახტზე წრი-
ალებდა, აქეთ-იქით ედებოდა, რა იქნა ჩემი ჯოხი, სად გადაქა-
ჯეთო...

იმათაც უნდა გაესწროთ... საქციელწამხდრებმა ჯერ აფორი-
აქებულსა და თავგზადაკარგულ ქალს გადახედეს, მერე ერთ-
მანეთს და უსიტყვოდ გაიკრიფნენ... მიდიოდნენ, ფლოსტებს
მიაფრატუნებდნენ და თავ-თავისთვის ტუტუნებდნენ, ეს რა ვნახ-
ეთო... არა, მაინც რა მოხდაო... რა მოეჩვენა ამ დედაკაცსაო... რო
იგრიხებოდა ტკივილითა, ნეტავი რა სჭირდა იმისთანაო... სახლ-
იდანაც რო გამოგვრეკაო... ვითომ თითონ არ დაგვიძახა, ვკვდე-
ბი, მოდით, მიშველეთ რამეო...

იმათი ფეხის ხმა მიწყდა და ლიზა თითქოს დაშოშმინდასავით.
ჩაგულისყურდა. თვითონაც უკვირდა და გაჰკვირვებოდა რალაც-
რალაცები, ადრინდელიცა და ეხლანდელიც, სულაც, წელანდე-
ლი... ისე ხო აკლდა საფიქრალი და საჭმუნავი, ახლაც იმდენი
დამხობოდა და დახვავებოდა თავზე, რომელ ერთს გამკლავე-
ბოდა მარტოქალი... რა დამემართაო, თავს ეკითხებოდა, მაგრამ
პასუხს ვისგან და როგორ მიიღებდა და არც ელოდა. ჯარიდან
შინმოსასვლელი შვილების მომლოდინესაც იმდენი საქმე-საკეთ-
ებელი ჰქონდა, რალაცრულაცების ჩხრეკისა და ჩიჩქვნისათვის
სად ეცალა...

ის ტკივილიც... გაუნელებელი და გამთანგველი, ქვემოდან
ახლა ზემ-ზემოდ, გულისაკენ დაძრულიყო... ჰო, ახლა ამ ტკივი-
ლისათვის უნდა გაეძლო... თვითონვე უნდა გაეძლო, როგორმე,
სხვების მიუხმარებლად... როგორც აქამდე... მანამდე... ამ ტკი-
ვილით უნდა ევლო და ეშავდღევა...

ამასობაში კიდევაც გადარიჟრაჟდა. კიდევაც მოთენდა. უიქაა, დამიდგეს თვალები, რას ვუგდივარ ლოგინში ამდენ ხანსა, მე სასიკვდილო, თავს შეუძახა, წამოჯდა, წამოლანლალდა, ჯერ ბაჯბაჯით გაიარა, მემრეთანდათან გამართა ფეხი. ჯოხიც მონახა. ეზოში ჩავიდა და თვალი იქით, ლობისაკენ გაექცა. რალაც არ ეთავისა და ეჩემა. რალა რალაც... იდგა თეთრი იასამანი ტოტებდალენილი, ჩამოყრილი ყვავილის ფურცლებსაც ბუჩქის ძირი დაეფიფქა და გადაეფითრებინა. ბუჩქის ძირიც და ლამის მთელი ეზოც... ქალმა თვალები ააფოფინა, იქაურობა გულდასმით მოხილა. არც ვინმეს ნაფეხურები ჩანდა მიწაზე, არც ნაქარალი ეტყობოდა რამეს... მოეჩვენა, რომ ლობესთან თეთრი იასამანი კი არა, თავისი შვილი, სოსია ბიჭი იდგა ხელებ და მხრებდალენილი და დედას უხმობდა საშველად, როგორც ბაღლობისას...

შვილო მოგიკვდეს და აღარა გყავდეს დედაბნედა ჩემი თავიო, აქვითქვითდა და აქულულდა ლიზა, იქნება როგო გიჭირს და გვერდით არა გყავ შენი დასამარხი და დასამინებელი დედაო... ველარ გაუძლო, იქვე ჩაიკეცა, თეთრი იასამნისა თუ სოსიასკენ ხელგანვიდლი. წამით სიკვდილი ინატრა საბრალომ, სვეგამწარებულმა, მაგრამ უმალ თავი გააქნია, არაო... აბა, რა დროს იმისი სიკვდილი იყო, შვილებს უნდა დალოდებოდა, ბიჭები ომიდან რო დაბრუნდებოდნენ, დედა ხო უნდა დახვედროდა იმათა...

იმ დღიდან ცოტა ხანი გამოხდა, იასამნებმა დაიყვავილეს, თეთრი იასამანიც სულმთლად ჩამოიფურცლა. ზამბახებიც გადახუნდნენ და ჩამოჭკნენ.

ერთ დილას სკოლის ზარიც რალაც სხვა ხმაზე აზრიალდა. აზრიალდა და გააბა, იზრიალა, აღარ გაჩერდა. რა ამბავია, რა ხდებოა, უბნელები გარეთ გამოცვივდნენ დიდიან-პატარიანად, შარაზე გამოეფინენ... საბჭოს კაცმაც ჩამოიარა... კი არ მოდიოდა, ფეხებდამძიმებული, როგორც ადრე, ბიჭბუჭასავით მოხტოდა, ომი დამთავრდა, ხალხოო!

ის დღე იყო და, ისევ მომრავლდნენ უბანში შარვლიანები და ქუდიანები. შინ ბრუნდებოდნენ ომგადახდილი, ბრძოლაში დავაჟკაცებული ბიჭები, ზოგი ხეიბრები, დასახიჩრებულები, თითო-ოროლა საღსალამათებიც... ლიზას გორგაც ჩამოვიდა, დაჭრილი... მაგრამ გამოკეთდა თუ არა, ისევ უკან გაბრუნდა, ომი კი დამთავრდა, მაგრამ ეხლა კიდევ ვარ იქ საჭიროო... წერილებსაც ინერებოდა, დედი, მე კარგადა ვარ, სოსიასი რა იცითო...

სოსია კი არ ჩანდა, არც თვითონ, არც იმისი წერილი და არც ამბავი რამე...

ბევრი არ ჩანდა...

დედები, ცოლები, შვილები, დედმამიშვილები დღეცისმარე ელოდნენ წასულებს და შინმოსასვლელებს, იმათ ლოდინში ათენებდნენ და აღამებდნენ... ლიზასაც ნიადაგ ჭიშკრისაკენ ეჭირა თვალი და ყური, ძილშიც ფხიზლობდა, შვილებმა ემანდ მძინარეს არ მომისწრონო...

დღეები გადიოდა ლოდინში. ერთმანეთს გამოებნენ კვირები, თვეები...

ერთი დღეც იყო და, ჭიშკართან ვილაც აიტუზა, გარედან. ლიზამ ვერც დაინახა და ვერც გაიგონა რამე, ისე, გულმა უგრძნო რალაც და საჩეხიდან გაეხმაურა, რომელი ხარ მანდა, რას უდგეხარ, კარი ღიაა, შემოო... უნდოდა, ამდგარიყო, მოსულს შეჰგებებოდა, მაგრამ ფეხები არ დაემორჩილა, დაუდუნდასავით.

შემოო და, ისიც შემოვიდა. ვაი იმ შემოსვლას... ნაფრონტალი ჩანდა – მწვანე, ხვლიკისფერ შარვალ-ხალათში ჩალაკლაკებულნი... ცალ ფეხს ძლივს მოათრევდა ყავარჯენზე ჩამოკიდებული, შარვლის ცალტოტაკეცილი.

ლიზას გულმა რეჩხი უყო. ესა, უამბოდ არ მოვიდოდა აქა, ნეტავ, ვინ არიო... თავს ძალა დაატანა, ადგა, მიეგება, საჩეხში შეუძღვა. სკამიც მიუჩოჩა და ხელიც შეაშველა, თვითონაც ახლოს მიუჯდა...

დუმილი მესამესავით ჩამოდგა იმათ შუა. ორივეს ეშინოდა ხმის ამოღება, ერთს – რა უნდა მითხრასო, რა აქ ამ ნაჯარისკაცალს ჩემთვის სათქმელიო, მეორეს – როგორ ვუთხრაო...

ბოლოს, ისევ მოსულმა იდროვა, აკანკალებული ხელი გულჯიბებში ჩაიცურა, მამაკაცის მაჯის საათი ამოიღო და გაფაციცებულ ქალს უხმოდ გაუწოდა. იმან დახედა საათს და იმავ წამს იცნო... ნეტამც არ დაეხედა, ან დაეხედა და ვერ ეცნო! სოსიას საათი იყო, სოსიასი... მილიონ საათში რო გამოარჩევდა. ერთხელ, სკოლაში, მოწაფეები რალაცაში შეაჯიბრეს ერთმანეთს, დედამ რა იცოდა, რაში... ლიზას სოსიას უთხრეს, ყოჩაღ, ყველას აჯობეო... მემრე ჯერ რაიონში წაიყვანეს გამარჯვებული ბიჭი, იქიდან კი თბილისში და აი, მაშინ, იქ დააჯილდოვეს ამ საათითა...

ხელი გაიწოდა, საათი კი არ გამოართვა, გამოსტაცა და გულში ისე ჩაიხუტა, იმ საათის პატრონს რო ჩაიკრავდა და ჩაიხუტებდა,

თუ იმისი ნახვა ეღირსებოდა... ეხლა? ეხლა თითონ სად არიო... სად არი ჩემი შვილი, ჩემი სოსიაო... შენა... ესა... იმისი საათი საიდანა გააქო, ამოიხავლა სოსიას დედამ და პასუხის მოლოდინში თვალეზად იქცა, ყურებზეც ხილაბანდი გადაიწია...

იმანაც, როგორც იყო, ამოიდგა ენა, აბლუყუნდა... ესაო... ისაო... საიდანა და, სოსია და მე ერთად ვიბრძოდითო... სუ ერთად ვიყავითო... ერთ ღამეს საბრძოლო დავალებაზე გაგვავაზა-ვნესო... იქიდან რო ვბრუნდებოდით, ფრიცებმა შეგვამჩნიეს და სროლა აგვიტყენესო... სოსია დაიჭრაო... როგორც იყო, დავუძვერით, გავალწიეთ სამშვიდობოსა და ჭრილობა შევუხვიეო... მემრე ექიმებს ჩავაბარეო... ეს საათიც მაშინ შეიხსნა და თავისი ხელით შემაბა მაჯაზეო... წვალობდა მოამბე, სულს ძლივს ითქვამდა, ნაყვანყვით ჰყვებოდა... შუბლს გამეტებით ისრესდა, სიტყვებს ეძებდა... ზოგ რამეს იხსენებდა და ვერც იხსენებდა, ეტყობოდა, რალაცას მალავდა...

დასამალი კი ჰქონდა, როგორ არ ჰქონდა, არ დაემალნა და როგორ ეთქვა უბედური დედისათვის, რო იმისი შვილი ხელში ჩააკვდა. სიკვდილის წინ კი საათი თავისი თანამებრძოლისათვის გადაეცა, მოესწრო დღედამოკლებულს, ეთქვა, დედაჩემს მიუტანეო... მაგრამ ჩემი ამბავი არ უთხრაო... უთხარი, შენი სოსია ბიჭი ცოცხალია, კარგადაა და მალე ჩამოვაო... ჰო, ეგრე უთხარი დედაჩემსაცა და ყველასაო...

იმასაც, ნუ გეშინიან, ბიჭო სოსიავო, გამაგრდი, კარგათ იქნებო, ყველაფერი კარგათ იქნებო... ამ საათსაც შენ თვითონ მიუტან დედაშენსაო, აი ნახავო, ჩაეძახნა და ჩაეყვირა მომაკვდავისათვის, მაგრამ რალა დროს...

– ჩემი შვილი, ჩემი სოსია დაჭრილია? მემრე? სად არი, ვინ უვლის, ან როგო არი... – ლიზა სკამიდან წამოიჭრა, თითქოს ეგ არი და, მიწას ფეხს დაჰკრავდა, ისარივით გაფრინდებოდა, ცხრა მთას გადაევლებოდა, დაჭრილ შვილს მოძებნიდა, იპოვნიდა, უწამლებდა და მოარჩენდა...

– მემრე ისა, როო... – დაიბნა ამბის მომტანი. ბოლოს, შუბლი კარგა მაგრა რო მოისრისა და კიდევაც ჩამოილადრა, რალაც სათქმელს თითქოს უპოვნა სათავე, გამოაგო და ამონაყა: – ჰოო... ეს საათი და... ჰოსიტალში რო ვნახე, რალაცა ქალაღებიც გადმომცა, გამომატანა თქვენთანა... წერილები იყო... ზოგი გამოუგზავნელი აქეთა... ზოგიც აქედან ვილაცისგან მიწერილი... რომელიღაც გაუხსნელი იყო... ალბათ, ვერ მოასწრო

გახსნა და წაკითხვა... ყველაფერი შევინახე საგულდაგულოდა... მაგრამა... მალე მეც დავიჭერი მძიმედა, ცალი ფეხი დავკარგე... ძლივს გადავრჩი... იმის შემდეგ აღარაფერი ვიცი იმ წერილებისა... აღარც სოსიასი... ეს საათი კი როგორღაც შემომრჩა და ეგე... ისა, სოსია, იგეთი კერკეტა ბიჭი იყო, გამოკვეთდებოდა, კარგათ იქნება და ჩამოვა კიდევაცა... მა რაა... შენ არ იდარდო, დედიო... – ამოთქვა, ამოყარა და ლოყაზე ჩამოგორებული ცრემლები რო გადაყლაპა, ცხვირზეც მოისვა სახელო და თვალები აცაბაცად მოავლო იქაურობას... ისე, ვითომ არაფერი...

მაგრამ დედის გულს რა გამოეპარებოდა. არც გამოეპარა...

ლიზა უსამართლობისაგან მოტეხილი, ცხოვრებას ცალად-შეჭიდებული ქალი იყო. ჯერ იყო და, იმისი წვრილშვილის მამა, ხარ-კამეჩი რო გყავ, რატო გყავო... შენა, კულაკი ხაარო, ხალხის მტერი ხაარო... საქონელი და საყოლელი ყველაფერი წაართვეს, ესეც არ აკმარეს, გადაასახლეს და გადაკარგეს... მერმე ადვილი იყო გაკულაკებულის ცოლობა და უსახსროდ დარჩენილი ოჯახის გაძლოლა, შვილების უმამოდ გაზრდა? ამ ყველაფერს გამკლავება და გაძლება არ უნდოდა? ესლა კიდევ ფრონტელი შვილების ლოდინი... სულილა შერჩა და იმედი ბიჭების ომიდან დაბრუნებისა... მაგრამ არც თვალთ აკლდა და არც ჯამანაკები არევია. დასანახს ხედავდა, გასაგებს იგებდა... ამ ნაჯარისკაცალმა კი სულ აუბნია თავგზა. იმისი სოსია რო დაჭრილი იყო, ეს ხო გაიგო... დაჭრილი ექიმების ხელთ რო იყო, ესეც... მაგრამ ეს საათი... მისდღეში რო არ იცილებდა, რატო მოიხსნა და გამოატანა ამასაო... წერილებიცა... ჰქონოდა თითონა, ხო არ დაამძიმებდაო... ან ის წერილიცა, ნეტავ რას ინერებოდა, რა უნდა ეთქვა დედისთვისაო... ეს ნაფრონტალიცა, რო იცრემლება და იცინგლება იმასავითა, რას იცრემლება და იცინგლება, ან რატო მარიდებს პირსა და თვალეზსაო... რა ვქნა, რა ამბავია ჩემ თავსაო...

ეს იმაზე და, თვითონ ცხოვრებაში ბევრ სიმწარენაწვნევს, არც ცრემლი ჩამოვარდნია და არც თავში ნაუშენია ხელები...

– როდის მოხდა ეგა, როდის დაიჭრა ჩემი შვილი... – მარტო ეს იკითხა პირგამეხებულმა, ისე იკითხა, ვითომ მანამდე ყველა კითხვაზე მიელო პასუხი და ესლა დარჩენოდა უკითხავი და საკითხავი. თანაც, ისე იკითხა, თითქოს თავისი გაჩენილისა და გაზრდილის კი არა, ვინმე ცხრა უცხოს, გადამთიელის შვილის ამბავს კითხულობდა.

როდის და, ადრიან დილითა, გარიჟრაჟზეო, ეს რო უთხრა, თვე და რიცხვიც დაუსახელა კითხულმა, იმანაც ვითომ იგრე, სასხვათაშორისოდ, რაა...

ლიზა ამის გაგონებას ელოდა და რაკი გაიგო, ჩაყურისძირდა, რალაც ინიშნა. გუშინდელივით გაახსენდა ის დღე, თვეცა და რიცხვიც და გარიჟრაჟიც. გაახსენდა, სოსია ჰაერში თეთრი იასამნის ყვავილებს რო დასდევდა დედიშობილა, იჭერდა და ვერც იჭერდა... ისიც, იმ უქარო გარიჟრაჟზე სოსიას ხელით დარგული იასამნის ტოტები ერთმანეთს რო ელენებოდა კაცის მხარმკლავივითა... ან ის ტკივილები რა იყო, სოსიაზე მშობიარობის ტკივილებივით რო მოუარა ქალობამოთავებულს...

ფიქრებმა წაიღო და კარგა ხანს აყურყუმელავა შინმოსასვლელისა თუ შინმოუსვლელის დედა, ვინ რას გაიგებდა... ვერც ლიზას გაეგო ვერაფერი. იდგა, ირწეოდა, ქანაობდასავით, ხელებს უმწეოდ ასავსავებდა, დასაყრდნობს თუ ეძებდა რამეს... მერმე უცბად მოერღვა და იქვე, ქვის კიბის საფეხურს დაეღვენთა...

დიდხანს, დიდხანს დაჰყურებდა შვილის მაჯის საათს, ახლა იმისგან ელოდა ამბავს თავის პატრონზე... ისეთს კი არა... არა, კარგსა და დედის გულის გასახარებელს.

როდის-როდის, თავი რო აიღო, მოასწრო, დაინახა, სოსიას ამბისა და იმისი საათის მომტანს ჭიშკარში გაელწია... ისე მიიპარებოდა, ვითომ იმ მომგონ და დამწყებდამწყველილი ომის, სოსიას დაჭრისა და ყველა ამქვეყნიური უბედურების ცოდობრალი იმას, ხეიბარს ედო კისერზედა... ვილაცაც დასაჭერად მისდევდა და იმას იყო, რო გაურბოდა...

ეგა, რა ვქნა, ეგრე რატო მიიძურნებო, ლიზამ, ან რო გარბის, რას გარბის, ვის გაურბისო... გზაზე გავიდა, გაეკიდა... კარგა მანძილზე სდია, მაგრამ ვერც დაენია და ვერც ხმა მიანვდინა... ისე, ვინმეს რო ეკითხნა, თვითონაც ვერ იტყოდა, რაზე მისდევდა... ანდა, კიდევაც რო დასწეოდა, რა მერე... იმასაც იმაზე მეტი რალა უნდა ეთქვა... რაც უნდოდა სათქმელად, ხო უთხრა...

დედაქალმა თვალი შორამდე მიაყოლა და როცა მოამბე მიეფარა, თვითონაც გამობრუნდა, შინ შელანლალდა, სოსიას სანოლს ჩაჰბლავლა, დაემხო და ღრმად შეისუნთქა შვილის სუნი, წლებით ხელუხლებ საბან-გობანსა და ბალიშს რო შერჩენოდა...

ლა მახაძე

დაღმარება

... გზა, უფრო სწორად, ბილიკი, კარგა გვარიან ფერდობზე ადიოდა. მალლა, სულ თავში, გავაკებული იყო და კიდევ უფრო ზევითა მთიდან, აგვისტოს გვალვიან დღეებში, საღამოობით მაინც, ისეთი ონავარი და ხალისიანი ნიავექარი უბერავდა, აქ თან-ატოლებთან ყოფნა, თამაში და გართობა, ნამდვილი სამოთხე იყო. ზევით, ლამის ერთ დაღლა არბენაზე, მეორე სოფლის დასაწყისში, საუკუნეების წინ მადლიან წინაპართა ხელით აშენებული წმინდა გიორგის ეკლესიის ჯვრიანი გუმბათი გეოგრაფიულ ულამაზეს ლანდშაფტს ისე უხდებოდა, ბუნებრივად ამოზრდილი ეგონებოდა პირველად მნახველს. ჩემი სოფლის ირგვლივ შემოჯარულ, ოკრობოკროდ ჩარიგებულ მთებს შორის, ეს ვაკეადგილიანი მთა, ამ ეკლესიასთან ერთად, ყველაზე საყვარელი და ახლობელი იყო ჩვენთვის. სირბილ-სირბილით, ერთმანეთთან პირველობაზე გაჯიბრებით ავირბენდით ყოველ საღამოს მეზობლის გოგობიჭები ბუჩქნარისა და ათასგვარი ტყე-მინდვრის ყვავილების სურნელით გაჯერებულ, ასე, დაახლოებით ათასმეტრიან ფერდობს და პირველად ასულნი ხტუნვა-ხტუნვით დავცემდით ყიჟინას, ისეთს, სოფელს რომ გაეგო.

აქედან ჩემი სამშობლოს მცირე ნაწილი, კონკრეტულად, ჩემი სამშობლოს სამშობლო ხელისგულივით მოჩანდა და მაშინვე, სიყმანვილის დღეებიდანვე ვიცოდით ყველამ, რომ ასეთი მშვენიერი და არნახული სილამაზე არსად და აღარასოდეს შეგვხვდებოდა, და, რაც არ უნდა გვენახა, აღარაფრის ხილვა მოგვანიჭებდა

ასეთ ბედნიერებას და რომ სწორედ ეს დედა ადგილი იქნებოდა მთელი ცხოვრების მანძილზე სამყაროს უსასრულობაში ყველაზე ძვირფას ფრაგმენტად ამოტვიფრულ-დანერილი ჩვენს ადამიანურ გულებზე.

...მერე, იმ სიყმანვილისა და ყმანვილქალობის მერე და მერე, ბევრ მთას, აღმართსა და ბილიკს შემახვედრა ექსკურსიებმა, ტურისტულმა მოგზაურობებმა, მთებზე წამომართული ქართული სინმინდების ხილვისას განცდილმა, მაგრამ ჩემი ციკვომბორის მთა, იმ მთის სიმაღლის აღმაფრენით დაძლევა თანატოლებთან შეჯიბრით, იქედან ხელისგულივით, ფერადნახატებიანი წიგნივით გადაშლილი ჩემი სოფელი თავსა და ბოლოში მეზობელ სოფლებში გაჭრილი შარაგზებით და უბნის ორღობეებით, ქართული კრამიტით დახურული ბანიანი და უბანო სახლებით, ძეძვით შემოღობილი ეზოებით, ამ ეზოებში მოფუსფუსე ჩემებურებით, ქიზიყური, ომახიანი, იუმორნარევი გადაძახილებით, ზოგჯერ სამეზობლო წიოკითა და ქოთქოთით, თონიდან ამოყრილი დაბრანული კახური შოთების სურნელით, საღამოობით მეცხვარეებისა და მეძროხეების დაქანცული შეძახილებით და, ყველაზე ძვირფასი, მთიდან წამოსული, სოფლის თავსა, შუაში და ბოლოში დღედაღამ მორაკრაკე ბუნებრივი წყაროებით, არა და არ მავინყდება. კი არა, ეს ყველაფერი კადრებად ლაგდება, სიუჟეტებად იკვრება და ამ სიუჟეტთა პლასტებში მობორიალეს, თვალზე ცრემლისდენით მთხოვს, არა, გულ-გონებიდან მიბრძანებს – დანერეო.

– რა-მეთქი, რა? ვერაფერს გამოვარჩევ, ან ვილასთვის უნდა დავწერო, ჩემს გულზედანერილი ვის რაში სჭირდება-მეთქი?

– არაო, უნდა დანერეო, გულს ბოღმა მოაცილო და შენი ნათქვამით სხვა თუ არაფერი, იქნებ სხვის ბოღმა-დარდსაც შეეხიდო, ანუგეშოო...

– კონკრეტულად, რა-მეთქი?

– აი ისა, აი ისა... სულ აღმაფრენაზე და აღტაცებაზე რომ წერ, დაღმაფრენაც ხომ გინახავსო?

ჰმ, მწარედ მეღიმება გულში და ჩვეულებისამებრ, პროფესიის კვალობაზე, ქართული ზმნის ამ ვითომ უმცირეს ნაწილაკზე, ზმნისწინზე, ანუ პრევერბზე, ვფიქრობ... აღმა და დაღმა, რა დიდი მსგავსებაა და ერთდროულად რამხელა კონტრასტი, ანტონიმები, რამხელა დაშორიშორებით...

ჰოდა, მეც დავინწყებ ერთს, გულში წლობით გამონასკვეულს და დღემდე მოსანანიებელს, მკითხველმა შემიხსენოს, თუ ღირსი ვარ შენდობის, თუ არადა, არც ისე ვთვლი თავს უცოდველ-უშეცდომოდ. ამ ცოდვა-შეცდომებს კი, ასე ვიცი დღემდე, ეშმაკის ცდუნებით რომ ჩავდივართ მეტ-ნაკლებად ყველანი, ერთგვარად, ალბათ დადებითი მხარეც აქვს, უკეთ რომ შევიცნოთ საკუთარი თავი და უფლის უპირველესი მოძღვრებიდან, „შეიცან თავი შენი“-დან გამომდინარე, მივხვდეთ, ვისთან რა და რატომ შეგვეშალა, მეორედ რომ აღარ შეგვეშალოს. თუმცა... აბა რა გენიოსი მე ვარ, მაგრამ ის კი ვიცი, რომ თვით პლატონმა ბრძანა, მე ვიცი ის, რომ არაფერი ვიციო. ანუ, ლოგიკაა, მასაც ეშლებოდა რალაც. მის მიერ ამ ზევით ნათქვამის შემთხვევაში კი, გასაგებია მსოფლიო გენიოსის თავმდაბლობა, ღვთიურ ჭეშმარიტებებს ნაზიარებს, ბევრისმნახველს, ალბათ პირველ რიგში სწორედ საკუთარი თავის ბოლომდე ვერშეცნობა ჰქონდა მხედველობაში და ის, რომ დიხახაც, ერთი სიცოცხლე, რაც არ უნდა ხანგრძლივი იყოს იგი, საკუთარი თავის ბოლომდე შეცნობის ვერშემძლებელია. და ეს იმიტომ, რომ საკუთარი თავის შეცნობა მხოლოდ და მხოლოდ სხვათა გვერდით ყოფნით და სხვათა შეცნობით ხდება უპირველესად, ეს კი ურთულესი პროცესია – ბევრის დათმენა და ბევრის გამოცდა რომ სჭირდება. იცის ეს უფალმა და პირველი მოძღვრებითაც სწორედ საკუთარი მე-ს შეცნობას გვიჩვენებს და გვავალდებულებს სხვათა უკეთ შესაცნობად. ჩვენ კი, სამწუხაროდ, მაინც მრავლად ვუშვებთ შეცდომებს...

მოკლედ, ამბავი დავინყო ის მირჩვენია და თითქმის ნამდვილი ამბის ნამდვილი თხრობით გაგაგებინოთ სათქმელი, შევძლებ კი? ხომ მოვინანიებ მაინც...

ის წლებია, ყმანვილობა რომ უკან ჩამოვიტოვეთ, სიცეტებთან ერთად, უადგილო სიცილ-ხარხარზეც კონტროლი რომ დავუნესეთ საკუთარ თავებს, მთაზე ასვლასაც მოვეუკელით სწავლას ჩაბეჯითებულებმა და ვითომ კი არა, მართლა, ცოტა დავსერიოზულდით.

ავგისტოს მეორე ნახევარია, მზით და შრომით გადაქანცული დღეებით, მშვიდი საღამოებით და ხიდან ხეზე გადამფრენი, სიგრილის მძებნელი ფრინველებით. ღამეც ფეხაკრეფით მოიპარება და ჩათვლემილ სოფელს ღრმა ძილში მალე წაიყვანს. მე, როგორც წესი, ჩვენი სახლის ღია აივანზე რკინის საწოლში ვწევარ,

ვუყურებ მთვარით გაბადრულ ირგვლივეთს, ცაზე უწესრიგოდ ჩამოწინწკლულ ვარსკვლავებს და იმხანად ძალიან შეყვარებული ასტროლოგიაზე, ცისიერ სამყაროს მთელი გულსყურით ვუთვალთვალე, მონყვეტილ ვარსკვლავებს ვითვლი და მათ ტრაექტორიას ვადევნებ თვალს. აღმა-დაღმა, ზოგი ზევითა და ზოგი ქვევით... ნეტავ რატომ წყდებიან ვარსკვლავები?.. ნუთუ ისინი განსაზღვრავენ მართლა ადამიანის, თითოეული მოკვდავის ბედს? მოკლედ, სამყარო შეცნობას ითხოვს, რა დროს ძილია...

ერთიც და, შუალამისას, ჯერ ჩვენს აღმართიან გზაზე მომავალი ავტომანქანის ხმა მომესმა, 2-3 წუთში კი, ჩვენი კარის მეზობლის ეზოში შემოჭრილმა ხმაურმა უნებურად წამომავლო ლოგინიდან.

მანქანიდან ჯერ ის, კატო ბებოს ულამაზესი, ჩვენი ასაკის მზია გადმოვიდა და მერე, საჭესთან მჯდომი მამამისი.

ბებია შენ შემოგვევლოს ძახილით გამოენთო ეზოში, გულში ჩაიკრა შვილიშვილი და სახლში შეუძღვა.

– დედი, ამაღამვე უნდა გავბრუნდე, აი გოგო, გებარებოდეს, აგრილების მაგიერ, ქალაქში ძალიან დაცხა, ათ დღეში ჩამოვალ და წავიყვან. აი, ეს ბარგიც... საშური საქმე მაქვს... – მერე შვილს მიუბრუნდა და ძალიან თბილად, მშობლიური მზრუნველობით უთხრა, აბა შენ იცი, შვილო, ამ უბნის იქით ფეხს არ გაადგამ, ეგე, ჩვენი მეზობლები და შენ, დედაშენსაც ჩამოვიყვან მალე... – სანამ მანქანაში ჩაჯდებოდა, აივანზე ლამის გადმოკიდებულს, თვალი შემასწრო, ხელი ამინია, მომესალმა, როგორ ხართო, მოგვიკითხა და ამასო, ხელი მზიასკენ გაიშვირა, შენ გაბარებ, შენო, იმედიანად დამიბარა.

– ნურაფრის გეშინია, ტარიელ ბიძია, აქ არა ვართ? – ვანუგეშე მეც და წავიდა.

ჩვენი ეზოს გოგო-ბიჭებიდან კი არა, რა ვქნა, გულწრფელად უნდა ვთქვა, მთელი სოფლის ახალგაზრდებიდან, სკოლის მოსწავლეებიდან, ყველა მიყვარდა, ერთის გამოკლებით და ყველას ვუყვარდი, ან კი, მაშინ, ვის ვინ ეჯავრებოდა? მე, უნდა ვთქვა, კი, მეჯავრებოდა და თან როგორ, სწორედ ჩემი მეზობელი, ჩემზე ერთი წლით უფროსი, უსაქმური და მოხუციგნო (სახელს

შევუცვლი და დავარქმევ ოთარს) ოთარი. პატარაობიდან სულ ამბიციები რომ ანუხებდა და თავის და-ძმისაგან ლამაზი გარეგნობითა და სიმაღლით გამორჩეულს, ყველაფრისმცოდნე ეგონა თავი, ცოტა ზევიდანაც გვიყურებდა... ამ ნიშან-თვისებების მიუხედავად, გოგონებს ყურადღების ცენტრში ჰყავდათ, ბიჭებსაც ლიდერად მიაჩნდათ.

მე არასოდეს ვიხევიდი უკან, აშკარად ვაგრძნობინებდი, მე-ჯავრები-მეთქი, თან, თანატოლების თანდასწრებით. უსიტყვოდ ჩაიღიმებდა მწარედ და უტეხად მიმზერდა. სანაცვლოდ, ერთ მშვენიერ დღეს, სამაგიერო რომ მოეზლო, სკოლაში მიმავალს, ახალი პალტო რომ მაცვია და თავი ზომაზე მეტად მომწონს, შენობის მეორე სართულის აივნიდან კაი მოზრდილი ქილითა თუ ბოთლით წყალი ჩამომასხა თავზე. ეგრე არ უნდა-მეთქი, სამჯერ შემოვარბენინე მასაც და საკუთარ თავსაც სკოლის გვარიანი შენობის გარე წრე, მეოთხედ, რომ დავენიე, მთელი ძალით ვკარი ხელი და ტალახიან გუბურაში მოვადენინე ზღართან.

მეორედ, გოგონები მივდივართ ჩვენი სახლის აღმართზე და უეცრად, კენჭზე კარგა მოზრდილი ქვა მომხვდა თავში, გავიხედე და, ეს ვირგლა, მეზობლის ბალიდან, არც იმალება, ხარხარებს და აშკარად უხარია, ტკივილისაგან რომ ვიმანჭები.

იცინის...

ავენტე...

– კარგო, – მამშვიდებენ გოგოები, – ნახევრად გიჟია, ან იქნებ, შეეშალაო.

არ შევარჩინ-მეთქი, ვიქადნები.

მოკლედ, ვერ ვიტან და როგორ, ვფიქრობ, ბიჭი რომ ვიყო, ერთი მაგრად მივბეგავდი-მეთქი...

ეს ორი შემთხვევა და სხვაც, მრავალი... ჰო, კიდევ გამახსენდა, ერთსაც ვიამბობ გართობის თავგადასავლებზე შეყვარებული მკითხველისათვის და შევჩერდები ისევე მკითხველის მოთმინების გათვალისწინებით, თორემ მე მოსაყოლსა და სალაპარაკოს რა დამიღევს. ორკაციანი აუდიტორიაც მყოფნის, გუდას პირი რომ მოვხსნა, ამ შემთხვევაში, ორი წამკითხველიც...

ზაფხულია, ალბათ, ისევე აგვისტო, 80 წლის ბებიაჩემს თავზე მწვანე, ქოლგას რომ ეძახიან, უშველებელი ფოთლით თავი წაუკრავს და ტახტზე მიწოლილი მეძახის, მოდი, შვილო, ერთი წუთითო.

– რა იყო, ბები? რით ვუშველო შენს წნევას?

– ეგე, ორი ლიტრიანი ქილა, შიგ ხურდა ფულია, გადადი ეგრე მოკლეზე საშა ბებოსთან და წუხანდელი შედედებული მანონი გამოართვი. შეეჭამ, იქნებ მიშველოს...

– აკი ერთი წუთითო? – ვეხუმრები მე, – ამ სიცხეში იქ გადასვლას ოცი წუთიც არ ეყოფა.

– შენი სიმარჯვე რო ვიცი, სანამ ოცს დავითვლი, მოხვალ კიდევ, – მამხნევებს ჩემი ჭკვიანი ბებია და მივდივარ ხელში ნაჭერი ხურდამოჩხრიალე ქილებით. ჩავირბინე ჩვენი დაღმართი და ის წუთია, მეზობლიანთ მომცრო აღმართს უნდა შევუდგე, ეგერ არ ვხედავ, ჩემს შეჯავრებულ ლაზღანდარას უბნის ორ ბიჭთან ერთად? დიდი კაკლის ქვეშ, ქვით კაკალს ამტვრევს და პირში იყრის ნედლ ლებანს, თან რაღაცაზე ახარხარებს ორივეს. გულმა რეჩხი მიყო. არც დაუხანებია, მკიდა თვალი, წამოხტა ფეხზე, ჯიქურ იყურება ქილებისკენ და ბიჭებისკენ წამით მიბრუნებული, სახეზე ერთი ხელის შემოკვრით ამბობს:

– აუ, რამხელა ჭიაა, გოგო, მაგ ქილაში, სად მიგყავს?

– ჭიაო? იცის, რომ ბავშვობიდან ფანატიურად მეშინია უმცირესი ჭიალუებისაც კი.

წამით რომ არ ვფიქრდები, შორიახლოს ვისვრი ქილებს და შეშინებული გავრბივარ სახლისკენ ქვებზე მთელი ძალით დანარცხებული, ყურსჩარჩენილი მინის მსხვრევისა და იმის უთავბოლო ხარხარის ხმით, ლამის სულშეგუბებული, ვიხედები უკან და ვხედავ, მუცელზე ხელებმოჭერილი იცინის, ბიჭები გაოცებით უყურებენ, ის კი ხმამაღლა ამბობს, ეგე, ხო ვეჯავრებიო...

აღრიალებული მივდივარ ბებიასთან და გულალი ტირილით ვუყვები ყველაფერს, ბებია მოთინებით მისმენს, დამჭკნარ „ქოლგას“ თავიდან იძრობს ერთბაშად და მეუბნება:

– შე არდასამინებელო, ქილაში ჭიებს რა უნდოდა, ხურდა არ ჩაგიყარე შიგ? ეგ არდასამინებელიც საიდან იგონებს ეგეთ რამეებს?

მოსალამოვდა, ჩვენი ეზოს ჭიშკარი იხსნება, შემოდის ღრეჭვით, ეძახის ბებიაჩემს, მუჭში ხურდას უყრის, თან ანიშნებს, რაღაც უნდა გითხრაო.

– მითხარი, – მკვახედ ეპასუხება ბებია.

– ჩემს შერცხვენას აქა-იქ თავი გაანებოს, მშიშარა, ჭიალუისა ეშინია...

- იცი, რას გეტყვი, შვილო, ამისმა მამამ არაფერი გაიგოს...
- იგეთი რა დავაშავე რო?..

გათენებული არც არის გვარიანად, მივადექი კატო ბებოს ერთსართულიანი, ერთოთახიანი ბინის საჩეხს ზედ შესასვლელ დირესთან.

– მზიამაც გაიღვიძა, შვილო, დაიცა, დავუძახებ...

რა დაძახება უნდოდა, გამოვიდა ჩვენი მშვენიერი, ტან-ფეხჩამოსხმული, მზეთუნახავი გოგო და ჩავეხუტეთ ერთმანეთს.

– აუ, იცი როგორ მინდოდა თქვენთან, მომენატრეთ.

– წუხელვე გავიგე, შენ რომ მოხვედი და დაიჯერებ, არ მძინებია...

რა უნდოდა ქვრივი კატო ბებოს მიძინებულ, მიჩუმებულ სახლში. ნავართვი მონატრებული შვილიშვილი და როგორც სხვა ზაფხულებში ვიცოდი, დილიდანვე ჩემთან გადავიყვანე. ჩემი მშობლები და და-ძმა ერთად ვმასპინძლობდით. თან ხაზგასმით ვეუბნებოდი, მაგრამ მართლა ვგრძნობდი პასუხისმგებლობას, უნდა გავფრთხილებოდი და, მორჩა. მეორე საღამოს მთაზე ასვლა ავიჩემეთ, თვითონაც ძალიან მოინდომა მზიამ, ბურთი წავიღოთ, გავერთობითო...

ინფორმაცია მთელ უბანს მოედო, ჯერ მზიას თბილისიდან ჩამოსვლის და მერე, მორიგი გასეირნების შესახებ. მოვგროვდით დიდ-პატარები, ჩვენი უბნელები და წასვლის წინ, კახელები რომ იტყვიან, ცხრა ჭირი მომჭამა კატო ბებომ, შვილო, შენ გენაცვალოს ჩემი თავი, ეს უცხოდ არის და თვალი არ მოაშორო, ამ ერთადერთს შეჰყურებენ ჩემი შვილი და რძალი, თვალისჩინივით გაუფრთხილდით.

– თვალისჩინივით კი არა, ჩემს და-ძმასავით გავუფრთხილდები, ისინიც მოდიან და ნუ გეშინია-მეთქი.

გადაგვწერა პირჯვარი და წავედით.

მართლა ვიხალისეთ, ვითამაშეთ, ვიცინეთ, ვიხარხარეთ ჩამოსული სტუმრის ყურადღებისა და სურვილების გათვალისწინებით.

დღეს მთქნარება რომ აუტყდა და მობინდებულზე, ზედა მხრიდან წამოსული თეთრი ღრუბლებით ზანტად გაიზმორასავით, დროა, ნავიდეთ-მეთქი, გამოვაცხადე თითქმის ყველას გასაგონად.

– დაიცა, რა გვეჩქარება, ახლა დაუბერა ნიავნანწალმაო, – იმან, მე რომ მეჯავრებოდა.

– არა-მეთქი, მოვჭერი მოკლედ, ჩავავლე მზიას ხელი, ამოვიყენე გვერდში დიდ-პატარა და დავეშვივით. არ გვაქვს ოცი მეტრი ფერდობზე ჩავლილი და, ხელმარცხნივ, ქვიანი ღრე-კლდესავით რომ არის და ძალზე ციცაბოა, მე აი აქედან, მოკლეზე ჩავალო, აიჩემა ჩვენმა სტუმარმა.

– აქედან ჩვენ არასოდეს გაგვიბედავს ჩასვლა, პაპა-ბებიიდან მოყოლებული, ამ ადგილს ეშმაკის ხეცს უწოდებენ-მეთქი, ვეუბნები და გოცებულები ვუყურებ.

– შენ რა გგონია, – ვითომ პატრონად მთვლის და მე მომმართავს, – თბილისელი რომ ვარ, მეშინია? სიმაღლეებზე სიარული მიჭირს? იქეთ, დედუღეთში, გურიაში რომ მივდივარ, უარესიც მინახავსო...

უნებურად, წერასატანილივით ხელს მაშვებინებს, ელვის-უსწრაფესად ინაცვლებს იქეთ, ჩვენგან მოშორებით, ნიაღვრებისაგან ჩახრიოკებულ, ქვებით ჩაზვავებული, მოშიშვლებული კბოლისაკენ და პირდაპირ ხევის თავში მდგარი, თამამი ნაბიჯით თავქვე მიემართება.

გავქავავდით, ვუყურებთ, რა მოხდება. მე ისტერიულად ორივე ხელს თავზე ვიჭერ და უნდა ვიკვილო – მზიაააა და, რას ვხედავ, ზედა დიდ ლოდზე შემდგარს როგორ ეცლება ფეხქვეშ კაი დიდი მომრგვალებული ლოდი და მთელი სისწრაფით, უკვე წაქცეული, მიექანება ქვევით მოხრიალე ქვიშა-ქვებთან ერთად.

ჰაერი აღარ მყოფნის, ენა მებმება, თვალებს ვხუჭავ, ვახელ და ჯერ კიდევ არდაღამებული ცის შუქზე, მთასა და ხეცს შორის თითქოს აშკარად ვხედავ შავ ტანსაცმელში გამონყობილ ეშმაკისებრ გამოსახულებას, თავზე რომ დაგვყურებს და ნიშნისმოგებით ხარხარებს. ამ ხევის მიღმა კი, აშკარად, შვებასავით, წმინდა გიორგის ეკლესიის თეთრი გუმბათი მოჩანს და გაუაზრებლად ვინერ პირჯვარს, უფალო, დაგვეხმარე...

... წამიც და სულ ბოლოს ჩაგორებულს თუ ჩავარდნილს, ქვები დაფარავს, ქვები კი არა, ნიაღვრებისაგან წლობით ნაგროვები

დიდ-პატარა ლოდები და ქვა-ლორღში ცოცხლად ჩამარხული, მკვდარიც ძნელად ამოსაყვანი გახდება.

საიდანღაც ყრუდ გვესმის – მიშველევით...

და აი, ამ ყოფაში, საბედისწერო განსაცდელთან პირისპირ მდგართ, ჯერ გვეჩვენება და მერე გვესმის ძალიან ისტერიული, არაადამიანური ხმით:

– მე აქ არა ვარ? ნუ გეშინიაათ! – ნიაათ, ნიაათ, ხმას გამოსცემენ ირგვლივ აღმართული გაყურსული მთები. ეს ოთარია, თვალებს არ ვუჯერებთ, გიჟივით იხდის პერანგს, ისვრის ჰაერში და მართლა გვეჩვენება თუ რა, ორივე გაშლილი ხელით კი არ ჩარბის, არაბუნებრივი ნახტომით დაღმა მიფრინავს მთის არნივივით. სუნთქვა გვეკვრის, რას მოგვიტანს მორიგი წამი... ეს მეორე წამიც და, ის ვაჟკაცურად სტაცებს ხელს წაქცეულ მზიას, რომლის მხოლოდ წითელ კაბას ვხედავთ, ჩაბლუჯავს ორივე ხელით, გვერდზე, ლოდებს მიღმა, შემალღებული მინის ზედაპირზე მოისვრის და მერე, ფეხზე მდგარი... ორივე ხელის აწევით გვანიშნებს, ნუ გეშინიათ, ცოცხალია, გადავრჩითო!

ჩვენ მთელი სისწრაფით ვეშვებით ფერდობის ბილიკიდან ქვევით და მთის ძირამდე ჩასულნი, მოკლეზე მიმავალი საცალფეხო გზით ვუახლოვდებით საბედისწერო ხევის ძირში თავჩაქინდრულ, თავ-პირ და ხელ-ფეხდასისხლიანებულ, თმააბურდულ მზიას, გაცოცხლებულნი ვანუგეშებთ, ის კი გვიყურებს, იტანჯება ტკივილებისაგან, ტირის და ამბობს: – თქვენი ბრალი არ არის, არ არის, ჩემი ბრალია, ჩემიიი... – მცირე სიჩუმის შემდეგ ისევ ტირილით ამბობს:

– ოთარმა გადამარჩინა, ის რომ არა, ხომ მოვკვდებოდი? მე-კითხებასავით თვალცრემლიანი და თვალს თვალში მიყრის. მეც მასთან ერთად ვტირი და მერე ძალიან თამამი მზერით გულზეხელებდაკრეფილ, თითქოს ერთბაშად დავაჟკაცებულ, შუბლშეკრულ, სადღაც ფიქრებში მოხეტიალე, ოდნავ ღიმილშეყინულ ოთართან მივდივარ, მხარზე თბილად ვადებ ხელს და ხმამალლა ვეუბნები:

– აღარ მეჯავრები, არ ვიცოდი, თურმე დაღმაფრენაც შეგძლება, შენ მზიას სიცოცხლე გვაჩუქე...

ირგვლივმყოფნი ცქმუტავენ და კმაყოფილნი გვიყურებენ.

მერე ზურგზე მოკიდებული ჩაგყავს მზია უბანში და არა მისი ბების, არამედ ჩვენს სახლში, ყველანაირ დახმარებს ვუნევთ,

რომ მდგომარეობიდან გამოვიყვანოთ, სანამ კატო ბებო მოვა და ავიშვიშდება.

დამშვიდობებისას ოთარი კიდევ ერთხელ ბრუნდება ჩვენკენ და ამბობს: – აბა, ეს დაღმართი ხომ დავძლიეთ, ხვალიდან ისევ ავირბინოთ აღმართი... ყოჩაღააად!

ღირდა ეს ამბავი სხვებისთვის მოსაყოლად? თქვენთვის არ ვიცი და მე, რამდენჯერაც თვალს შევაკვლებ ცივგომბორის მთებს და ჩემი სიყმანვილის მწვერვალს, იმდენჯერ უნებურად მეცრემლება თვალები. ამ მთიდან ჩემი ულამაზესი სამშობლოს პანანინა სამშობლო, ჩემი მშობლიური სოფელი მოჩანს აქ გატარებული ტკბილ-მწარე დღეებით და ძალიან ცხადად, იმ ადამიანებით, ვინც ბევრჯერ დამაფიქრეს და დღესაც მაფიქრებენ ამაოებასა და მარადიულობაზე, სიკეთესა და სიძულვილზე, სიცოცხლის არსსა და დროის სამ განზომილებაზე, სიყმანვილესა და მის განუმეორებლობაზე, მთების სიმაღლეზეც, რა თქმა უნდა, იმ სიმაღლეზე, რაც კაცთა შესაცნობი, ან შეუცნობელია, რწმენით სავსე ადამიანთა მიზნებით და ამ მიზნების შესრულებით, თორემ თავისთავად მათა სიმაღლე აბა, რა იქნებოდა?

აკი ვთქვი, ცხოვრებამ ბევრ მთას, ბილიკებსა და აღმართებს შემახვედრა-მეთქი, თვითმფრინავიდანაც უამრავი მთა დამინახავს.

მახსოვს, 1976 წელს, ტურისტული მოგზაურობისას, პრალიდან 300 კმ-ის დაშორებით, კარლოვი ვარში წაგვიყვანეს. მსგავსი სილამაზე არსად მინახავს. ამ ზღაპრული, თოვლიანი მთების ხილვამ დამატყვევა, მაგრამ ყველა სხვა ტურისტის აღფრთოვანებისგან განსხვავებით, თვალი რომ შევაკვლე, უნებურად ცრემლები გადმომევიდა. იმ წუთში ცის ლაყვარდოვან კაბადონზე, მაღალი მწვერვალები ზღაპრულად რომ ალამაზებდნენ და კისერგადაკიდებულნი ვუცქერდით, ჩემს დასანახად თითქოს გარკვევით დაინერა: ო თ ა რ ი და ყურშიც აშკარად ჩამესმა მისი ისტერიულად ამოთქმული: მე აქ არა ვარ? ნუ გეშინიააათ!

ჰო, ადამიანი ყველაზე მაღალ მთაზე და მწვერვალზეც მაღალია, თუ მან იცის, სად, როგორ და რისთვის იფრინოს აღმა და დაღმა! იქნებ, უფრო გასაგებად ვთქვა: ადამიანის უფლისმიერი

სიმაღლე იმით იზომება, რომ თავისუფლად იფრინოს, ოღონდ, სიკეთისა და სხვათა ბედნიერებისათვის თავისუფლების ღრმა და პირველყოფილი გაცნობიერებით.

რისკი? გურამ რჩეულიშვილისა არ იყოს, ვნების სიმძაფრე შენებაშია და არა აშენებულთ ტკობაში, მცირე მეტაფრაზით – სიცოცხლის მშვენიერებაც ერთმანეთისათვის თავგანწირვა-შია და არა უბრალოდ, სიცოცხლით ტკობაში...

...და მაინც, რამ ჩაადენინა ოთარს ეს საგმირო საქციელი? შინაგანმა ინსტინქტმა და უნარმა? თავგანწირვის ნიჭმა? სხვისი გადარჩენის კეთილშობილმა სურვილმა? თავის გამოჩენის ცდამ? მზიას შებრალების განცდამ? ყველაფერი, ვგონებ, ერთ განზომილებაში იყრის თავს – არა, უფლის ძალამ, რაც ახალგაზრდის ბუნებრივ, თავისუფალ ქმედებაში გამოიხატა საკუთარ თავში შიშის თავითგანცდის დაძლევის უმასშტაბო სურვილით და საკუთარი თავის შესაძლებლობების მორიგი შეცნობის მიზნით... მოგვიანებით, მას, უკვე შერიგებულს, სხვებთან თანდასწრებით ვკითხვ:

– ოთარ, არაფერი მოგვატყუილო, მართლა ფრინველივით როგორ ჩაფრინდი მაშინ?

– აბა, მომკვდარიყო? ვიღაცას ხო უნდა გადაერჩინა!..

– და შენც რომ დაღუპულიყავ?

– ამ დაღუპვას თავისი სახელი ერქმეოდა... აღარ გვინდა ლაპარაკი, მთავარია, რომ ეშმაკის ხევს ვაჯობე!

ჰოდა, ისევ სიტყვა დაღმარენა... რა იყო ნეტავ პირველად, სიტყვა დაღმარენა და მერე გაჩნდა აღმარენა, აღმასვლა, აღმოჩენა, აღტაცება თუ... ისე, დაღმართი რომ არ იყოს, აღმართიც ხომ არ იქნებოდა. რა ვიცი აბა, რა მნიშვნელობა აქვს, მთავარი ისაა, ახლა მაინც დავსვა კითხვა, რატომ მეჯავრებოდა ადამიანი, რომელსაც თურმე ნამდვილად ჰქონდა ჯანსაღი ამბიცია და რომ ის, თავისი შინაგანი ბუნებით, მართლაც გამორჩეული იყო თავისთავში ჩატეული ვაჟკაცური ბუნებით და მისი ჯანსაღი ამბიციაც თანატოლებში, ქვეცნობიერად, რაღაც გადაულახავის გადალახვის რწმენით იწყებდა დაბადებას ჯერ კიდევ ყმანვილკაცში, ჰოდა, უფლის ნებით, რწმენის გამოცდა საბედისწერო ჟამსა და ადგილას არა იმდენად გარემოების, რამდენადაც მისი შინაგანი მეს ძახილით და რისკის განევით მოხდა.

– დიახ, ის ჩვენს შორის ყველაზე ლამაზი, გონიერი, თამამი, რისკიანი, ამბიციური იყო... მე კი, რატომღაც, ათვალწუნებული მყავდა. აი, რატომ ვითხოვ შენდობას... მოვინანიე კი?

მისი გადარჩენილი მზია ახლა ბედნიერი დედა და ბებიია, სამი შვილითა და მრავალი შვილიშვილით გახარებული.

ოთარი? ამქვეყნიდან, სამწუხაროდ, ძალიან ადრე წავიდა და მრავალი წლის შემდეგაც ის ისევ მაფიქრებს სიტყვებზე და მათ ღრმა, პირველცნობიერ მნიშვნელობაზე: აღმაფრენა, აღტაცება, აღმასვლა, ხომ საუკეთესოა, არა? დაღმასვლა, დაღმაფრენა? არა მხოლოდ საუკეთესო, არამედ ამაღლებული და მშვენიერიც, ისეთი მშვენიერი, არასოდეს რომ არ გავიწყდება, ისე, კაცმა რომ თქვას, სიკვდილსგატოლებული თავგანწირვის რისკით დაღმა ფრენაც ხომ ფრენაა... ფრთიანი ადამიანები კი, სხვა თუ არაფერი, მარადისობაში რჩებიან.

ჯედილ ჯახუნაშვილი

მენაშუკა ქალის აღსაკრება

ალა ომამდე პეტერბურგში ცხოვრობდა. ბედის უკუღმართობის გამო, სამშობლოდან ხანგრძლივად გახიზნულს, დედის სიკვდილის შემდეგ გულმა კვლავ საკუთარ მიწა-წყალზე გამოუნია, რადგან ბინის საყიდელი ფული მოპარეს, იძულებული გახდა, მეგობრების დახმარებით სოლოლაკის ძველ უბანში ერთი ხელგაშლილი კაცისოდენა ოთახი ექირავებინა.

ალა ფათერაკებს ისე იზიდავდა, როგორც კლდე-ქარს. მისი თეთრი მკერდი საალერსოდ იწვევდა თვალებმობრიალე მამრებს. მის გარშემო ტურებივით აკივლებული ჩემი გრძნობები კი გაჩენის დღეს იწყებოდნენ. ამ ჩრდილოელი ქალის ამოუცნობი, იდუმალი მზერა, თითქოს გადამჩეხველ დღეებს რომ მაგუებდა, მსურდა ჩემს ტილოზე დამეტყვევებინა, მაგრამ უძლური ვიყავ, როგორც მის სამყაროში შეუღწეველი და გზააბნეული მოგზაური.

ბევრ უცნაურობასთან ერთად ალას ერთი თვალშისაცემი თვისება ჰქონდა, მუდამ, სადაც უნდა წასულიყო, თავის განუყრელ ტყავის ჩემოდანს დაატარებდა. მეზობლები გაოგნებულები უყურებდნენ და ვერაფრით აეხსნათ მისი ასეთი საქციელი. იმდენი მოყურადე ჰყავდა ამ იდუმალებით მოცულ ჩემოდანს, რომ მითქმა-მოთქმისა და ჭორების საბაბს აძლევდა ყველას. უბნის ინსპექტორიც კი საეჭვოდ უყურებდა ამ უცნაური ქალის საქციელს თეთრი ვარდებითა და განუყრელი ჩემოდნით რომ მიუყვებოდა ხოლმე სოლოლაკის აღმართს.

სინამდვილეში, ავი თვალისა და მრუდე ხელისგან დაუცველი მისი უბადრუკი ოთახი, არასაიმედო სამყოფელი იყო ალასთვის ძვირფასი და საყვარელი ნივთების შესანახად. იმის შიშით, რომ ძველი, ნახევრადმორყეული კარი არავის შეემტვრია, იძულებული იყო ხელით ეტარებინა მთელი ავლადიდება, ამიტომ ეს მისთვის, უბრალოდ, ჩემოდანი კი არა, ერთგვარი ხსოვნის სკივრიც იყო, სადაც სათუთად ეწყო მოგონებადქცეული მისი ისტორიის ფურცლები.

როცა ქალაქის ხმაურიანი ქუჩები და აჩქარებული მაჯისცემა არაქათს გამომაცლიდა, გული ყოველთვის სანაპიროსკენ მიმინევდა. ვინ იცის, ფიქრებში გართულს, რამდენჯერ დამთენებია აქ. სადღა იყო ბაბუაჩემისდროინდელი ძველი თბილისი თავისი მადათოვის კუნძულით, არღნებით, ფაეტონებით და მეტივეებით, ველარც დუდუკზე ნამღერ დილის საარს გაიგონებდით სადმე. ვილას ახსოვდა პიადესტალიდან და სამრეკლოდან ჩამოხსნილი „დაპატიმრებული ძეგლები“ და დედოზარები!

უმაღლ დარდები გადამეყრებოდა, როცა ვხედავდი, როგორ გამოატანინებდა მექისე აბო ჩაიხანიდან „სამოვარს“, თან ლოცვას კითხულობდა, მონაზონი ქალი კი მტრედებს საკენკს უყრიდა. ვინ იცის, რამდენჯერ ვყოფილვარ ამ სანაპიროზე რიჟრაჟის სტუმარი.

ერთხელაც, სანამ ალას ახლოს გავიცნობდი, ასეთი ამბის მომსწრე გავხდი, მშრალ ხიდთან, შუაგულ ქუჩაში სახეანითლებული და თმებგაჩეჩილი ალა თავის მეგობრებთან, ლილიტასთან და ბულოჩკასთან ერთად ძალით როგორ ჩასვეს გისოსებიან „ჩორნი ვარონაში“ თავიანთი საეჭვო ბარგით. ვილაც ცხვირწანვეტებული, შუახნის მელოტი დახლიდარი თავგამოდებით ყვიროდა, ახია მაგათზე, ახიო. ჯერ ვერ მივხვდი რა ბრალს სდებდა ეს ყბალონიერი კაცი წვრილი ნივთებით მოვაჭრე ქალებს. „ჩორნი ვარონის“ გისოსებიანი ფანჯრიდან ალა თავგანწირვით ცდილობდა ხალხისთვის მიეწვდინა ხმა, რომ მტკვრის სანაპიროზე მისი ბიჭი უკრავდა და იქნებ მისთვის როგორმე შეეტყობინებინათ, რომ მისი დედა უდანაშაულოდ დააკავეს და მთაწმინდის მილიციის განყოფილებაში მიეკითხა მისთვის.

ჩემდა უნებურად, თუხთუხით მიმავალ მანქანასთან წამის უსწრაფესად აღმოვჩნდი და მომხდარით თავზარდაცემულ ქალს იმედიანი სიტყვა გავაყოლე, რომ მის შვილს უსათუოდ მოვძებნიდი.

ამ ჯანდაბის გზაზე მიმავალ „რკინის რაშს“ თან მიჰყვებოდა ქურთი მეფოვეების სიმღერა და ონავარი ბავშვების სტვენა. სანამ მანქანა თვალს მიეფარებოდა, მომხდარით გულმოოხებული მომჩივანი ისეთი გაბადრული სახით გაჰყურებდა გზას, თითქოს მტრის ბატალიონი დაემარცხებინოს. ისეთი ელვისებური სისწრაფით ვითარდებოდა მოვლენები, რომ დღემდე არ ვიცი, რას ედავებოდნენ მაშინ ალას და მის მეგობრებს.

უცებ სანაპიროდან განწირული ხმა შემომესმა. მივტრიალდი და რას ვხედავ, შეჩოჩქოლებული ხალხი წყალს ჩაჰყურებს, მოდივებული მტკვარი მღვრიე ტალღებს მოაგორებს და ჯებირის კედელზე გამოშვერილ არმატურაზე ჩაბლაუჭებულ, ათიოდე წლის ბიჭუნას საცაა თავისი ბინძური ხელებით დაეჯაჯგურება და უსასრულობაში შთანთქავს. ბავშვს ყვირილის თავიც კი აღარ აქვს. მთელი ძალით ჩასჭიდებია რკინას და დანებებას მაინც არ აპირებს. მის წითელ ვიოლინოს კი, ასე გატაცებით რომ უკრავდა ნახევარი საათის წინ წყალდამშრალ რიყის ქვებზე მდგომი, მდინარე ისე მოაცეკვებს, თითქოს შურს იძიებს და სიცოცხლეს დასცინისო.

ცოტა ხნის წინ, მდორე და უსიცოცხლო, ახლა ისე გავეშებულა, თითქოს ამ დუნის ჯავრი და დარდუბალა ამ ერთ საწყალ ბიჭზე უნდა იყაროსო.

გადახტომას ვერავინ ბედავს, მხოლოდ სინანულის შეძახილები და სასონარკვეთილი მუდარა ისმის ირგვლივ. ყველაფერი წამების საქმეა. თითქოს დამავინწყდა, ხეირიანად რომ ვერ ვცურავ, მაგრამ გარისკვად ღირს ამ ბავშვის სიცოცხლე. ფიქრის დროც აღარ არის, იქვე მეთევზის ნიჩაბს მოვკარი თვალი, ხელი დავტაცე და ვცდილობ ისეთი ხელსაყრელი ადგილი მოვძებნო, საიდანაც ადვილად მივწვდები მსხვერპლს.

– ყოჩაღ, ყოჩაღ, პატარავ! ცოტაც და... – ვამხნევებ თავგანწირვით მებრძოლ ბიჭუნას, ისიც თითქმის უშეცდომოდ ასრულებს ჩემს მითითებებს, მთელი ძალით ებლაუჭება ნიჩაბის ტარს და აი, მეც ვწვდები მხრებში, ერთი პირობა ლამის გადამძალა, მაგრამ უფლის შეწევნით, მგონი გადავრჩით.

დაბნეული ხალხი უცებ გამოფხიზლდა, ზოგი ტაშს უკრავს, ზოგიც გვამხნევენს. ბიჭს სახეზე ახლალა დავაკვირდი და გაოცებისაგან გავშეშდი, ეს ხომ ის არის, გამუდმებით ალას რომ დასდევს, ნოე, ჰო, ნოე. აი, ბედის ირონია. ბავშვი შეშინებული აცეცებს თვალებს და რალაცას ეძებს, თითქოს მის გულში ვი-

ჯდე, ვამშვიდებ და პირობას ვაძლევ, რომ სახლში წავიყვან და ვიოლინოსაც ვუპოვი.

ის ის იყო, გადაწყვეტილება სისრულეში უნდა მომეყვანა, რომ ნოეს კრუნჩხვები დაენყო, ერთიანად აკანკალდა, პირიდან დუჟისმაგვარი სითხე გამდმოუვიდა და თვალები უკან წაუვიდა.

– სასწრაფო, სასწრაფო, – ვყვიროდი მე მთელი ხმით და თან ენაზე ვექაჩებოდი, რომ არ გადაეყლაპა. ბედად, ექიმები დროზე მოვიდნენ. პაციენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, საავადმყოფოში ვარჩიეთ მისი გადაყვანა.

როცა გონს მოეგო, მხოლოდ ერთ ფრაზას იმეორებდა, მაინც ვიპოვი, მაინც ვიპოვიო.

როგორც აღმოჩნდა, ნოეს ვიოლინო ვერელი გულახმედას სულელურ პრინციპებს შეენირა. მისი ყური ძალიან უხეში და მიუჩვეველი იყო კლასიკური მუსიკის აღქმნას. ამ ძალისმიერ კაცს, ქუჩური გარჩევები და ქურდული ცხოვრება უფრო იზიდავდა და ყველა სხვას დედიკოს ბიჭს ეძახდა. ისე აღმერთებდა ბანქოს, რომ ჰალსტუხზეც, რომელსაც განუყრელად ატარებდა, კარტები ეხატა. ბრიოლინით გაპრიალებული თმა და შავი სათვალე, ჩხუბის დროს გამრუდებული ცხვირის ნაკლს რომ უმაღავდა, ერთგვარ „ეგზოტიკურობას“ სძენდა.

იგი მშობლებისაგან გაზულუქებული შვილების ხარჯზე ცხოვრობდა. მისი გული რომ მოეგოთ, რას არ ეზიდებოდნენ მასთან: საზღვარგარეთულ ძვირფას სიგარებს, გამორჩეულ ვისკებს, მაჯის საათებს და ათასგვარ ნუგბარს. ალბათ, ღმერთის ნყალობა იყო, რომ ნარკოტიკი ჭირივით სძულდა და გაურბოდა.

გულახმედას მონყალე გულიც ჰქონდა, მაგრამ ხშირად მისი სიკეთის ქმნადობის ნადილი, მამამისის, ქურთი მენალის კისერზე გადადიოდა: ქუჩაში ლანჩმორღვეულ, ხელჯოხიან მოხუცს თუ შენიშნავდა, ყველა მამის სახარაზოში მიჰყავდა, ამიტომაც უბნის გაჭირვებული მოხუცები და ხელმოცარული ობლები კარგ კაცად მოიხსენიებდნენ. ის კი არადა, ზოგიერთი მას ვერელ არსენასაც ეძახდა.

– ნუ წუნუნებ, მამი! – თავად შეუძახებდა ხოლმე გულახმედა შვილის გულმონყალებისაგან შელონებულ მამას, თან ანუგეშებდა, „სამაგიეროდ სამოთხეში მოხვდებით“.

– კიდევ კარგი სამოთხეს მისამართი არა აქვს, თორემ ნახევარ დუნიაზე მეტი ბილეთს აიღებდა, იქით დაიძვრებოდა და დედამისის ღერძიც გაილუნებოდა, – თავს გააქნევდა ხოლმე მამამისი,

თავისი ამქვეყნიური ჯოჯოხეთითაც რომ კმაყოფილი იყო და მოთმინებით იტანდა ამ ცხოვრების დარღუბალას.

ისე, მეც აღვიდგინე გულახმედა, მაგრამ ნოესი არ იყოს, ვერაფრით ვპატიობდი გაუგონარ საქციელს.

ის ღამე საავადმყოფოში გავატარეთ. რამოდენიმე საათის განმავლობაში ხან ჯამბაზად ვიქეცი, ხან ბრძენი ვიყავი, ხანაც ნოეს უფროსი ძმა და მეგობარი, ვცდილობდი, როგორმე შემემსუბუქებინა მისთვის ის დიდი, დაუმსახურებელი ტკივილი.

ნოე ყველაფერთან ერთად დედაზე უფრო დარდობდა, ამიტომ, როგორც კი გაგვწერეს საავადმყოფოდან, სასწრაფოდ დავტოვეთ იქაურობა. სანამ ჭიშკართან მივიდოდით, შევნიშნეთ, რომ ჩვენსკენ ერთი უცნაური გარეგნობის, ასე, ჩემი კბილა ახალგაზრდა კაცი მოემართებოდა. რომ მოგვიახლოვდა, თავი მდაბლად დაგვიკრა, მერე რალაც, საგანგებოდ შეფუთული ნივთი გამოგვიწოდდა და გვითხრა: – გულახმედამ ბოდიში მოიხადა, თავად რომ ვერ გაახლათ ეს ვიოლინო, შემოგიტვალათ, ვერელი ბიჭების საჩუქარია და დარწმუნებული ვარ, უარს არ იტყვიითო.

გაოცებისაგან პირი დავაღე, მერე ინსტიქტურად ნოეს გადავხედე, ნერვიულობისაგან და მოულოდნელობისაგან გაოფლილი ხელი გავითავისუფლე მისგან და უცნობ კაცს გავუწოდე, ვიოლინო რომ გამომერთმია...

იმ წელს ასრულდა ჩემი დიდი ხნის ოცნება და სამხატვრო აკადემიაში ჩავირიცხე.

პრორექტორმა, ასე ორმოცდაათს გადაცილებულმა კაცმა, როცა აუდიტორიაში შემეყვანა, ჩემს თანატოლებს მზიანი ზურგები არც დაუძრავთ. ეს ვინ ოხერიაო, ალბათ იფიქრეს, ვინ უნდა ვყოფილიყავი? ერთი ცხოვრებაში ხელმოცარული, მწარე ბავშვობაგავლილი, სიყვარულში მოტყუებული კაცი...

ერთ მშვენიერ დღეს, როცა ნატურიდან უნდა გვეხატა, დეკანმა მენატურეებად ალა და ვერა შემოიყვანა, რომლებსაც ტანზე თხელი, გამჭვირვალე მოსასხამები ემოსათ, მათ სიცილითა და ტკარცალით შარშანდელი ქარები მომაგონეს. ისე შემომხედეს, თითქოს მიცნეს მალაკნების ბაზრისა და მშრალი ხიდის ბედეკი მენვრილმანე ნუმიზმატი.

ალამ ვერას თეჯირი ჩამოაფარა. ამ უკანასკნელმა დაიწყო გაშიშვლება. მე ცოტა ავნერვიულდი, ეს ქალი მეორედ უნდა ყოფილიყო ჩემი მენატურე, რადგან ის ერთხელ ჩემი სახლის მანსარდაზე უკვე მყავდა დახატული. სულში ჭინკები ამიკვივდა...

ჩემი პედაგოგი, სერგო, მენატურეს და ჩემს მიერ დახატულ პორტრეტს ადარებდა ერთმანეთს. – მღუპავ, ბიჭო, სად გამოვეყო თავი, განა ეს ჩემი სტუდენტის ნახატს ჰგავს?! – წმინდა ქართულით მითხრა მან, არადა, აქამდე მე ის რუსაპეტი მეგონა, რადგან ლექციებს მუდამ რუსულად გვიკითხავდა.

ჩემს წინ ორი მენატურე, ვერა და ალა იდგნენ. ისე, მათთვის რომ გეკითხა, აკადემიაში პოზირებას კერძო მიწვევა ერჩიათ. ფულსაც მეტს შოულობდნენ და სასმელსაც კარგად წრუპავდნენ.

თავიანთი თავები უფრო ლამაზები ეგონათ, ვიდრე ჩვენს მიერ შესრულებული მათი შიშველი ფიგურები. თითოეულს უფრო ინდივიდუალურად დახატვა ერჩია. როცა ერთხელ შევეკითხე, – ვერა პეტროვნა, სადაა თქვენი მეგობარი ბულოჩკა-მეთქი, ბუზღუნით მიპასუხა:

– ბულოჩკაზე კარგები არ ვართ? თანაც ის აკადემიაში კარგა ხანს აღარ მოვა, რადგან ბავშვს აჩენს.

– რა ხდება? რა ყველა კონკურენტად თვლის თავს. ნუთუ ზამთარს არ უყვარს ზამთარი ან ტკბილ-მწარე ვერ უთავსებს ერთმანეთს. ისე კი კარგია, როცა ერთმანეთს კონკურენტებად აღიქვამთ.

ბულოჩკა ადგილობრივი რუსი იყო. ქართული კარგად იცოდა. მას დიდი წვლილი მიუძღოდა ალას პეტერბურგიდან ჩამოყვანასა და თბილისში დაბრუნებაში. ისინი, სამივე ერთად დადიოდნენ აკადემიაში და პოზირებდნენ ახალგაზრდა მხატვრების წინ.

ალამ იმ დღეს შეათბო კარტოფილის ღვეზელები, ჩაიც დაუსხა თავის ათიოდე წლის შვილს, შემდეგ თმებზე გადაუსვა ხელი, ალერსიანი ღიმილით ეამბორა პუტკუნა ლოყაზე და სუფრასთან მიიპატიჟა. ნოემ საუზმე სწრაფად მიირთვა, ცხიმიანი ტუჩები ხელსაწმენდით მოიწმინდა. ჩანთაში ნოტების რვეულები ჩაალაგა, ვიოლინოს ბუდე მხარზე გადაიკიდა, ჯარისკაცული მოძრაობით მკვირცხლად შემოტრიალდა, ძველ სარკესთან თმები შეისწორა და დედა-შვილი დილის მოდერნისტული წინსვლით კიბეზე დაეშვენენ.

მალე მივიდნენ სამხატვრო აკადემიასთან. კარისკაცმა გაიგო რა მათი ნაადრევი მისვლა, ბუზლუნით გაუღო კარი და დამტვრეული რუსულით უთხრა:

– ალა, გეთაყვა, ან ბავშვი არ გეცოდება ან საკუთარი თავი?! ასე ადრინადად რომ კრეფ შენს ბარგი-ბარხანას და დაატარებ, აქ სანამ გინახო ეგ ჩემოდანი? გასატეხი ნივთები მაინც დატოვე სახლში. მე შენი ნივთების გარდა, უამრავი რეკვიზიტი და ათასი ჯანდაბა მაქვს საპატრონო. შენი ჩემოდანილა მაკლია სწორედ, თანაც მთელი საათით ადრე მოსვლა რაღაა, ღმერთმა შეგაჩვენოს, უცნაური გოგო ხარ! მიკვირს, როგორ გიძლებენ ეს ახალგაზრდა სტუდენტები, რომლებიც ყოველდღე გაშიშვლებულს გხედავენ.

– მე, ზახარიჩი, მიყვარს ჩემი საქმე, – მტკიცედ თქვა ალამ, – შენ რომ არ მეხმარებოდე, ყველაფერს დავეკარგავდი ჩემი სახლის მოშლილი კარიდან. რა ვქნა, ფულიც ვერ დავაგროვე იმდენი, ერთი რიგიანი ხის კარი მეყიდა.

ამ წელიწადს მეტი დასამახსოვრებელი ჩემთვის არაფერი მომხდარა. ყველაფერი ჩვეულებრივ მიმდინარეობდა. დრო სახრეგადარტყმული ხარივით მიიზღაზნებოდა. დამამახსოვრდა მხოლოდ შიშველი, სიცვიისგან მობუზული ალა და წითელი ვიოლინო პატარა ბიჭის მოყინულ ხელებში. ასევე ზახარიჩის მობუზლუნე და მოღუშული სახე. იყო მცირე სიხარულები. მე 40 ნეგრის ძალით ვუძლებდი აკადემიის მასწავლებლების შენიშვნებს. ამას ემატებოდა შავგვრემანი, თუში ქალის სიყვარული, ჯერ კიდევ ვერ გავრკვეულიყავი, მხატვარს ოჯახი უნდა შეექმნა, თუ არა.

ნოეს, ალას ბიჭუნას, დღითიდღე ვატყობდი, თუ როგორ ეზიზღებოდა მხატვრები, მათ შორის მეც, მიუხედავად წასული ურთიერთობისა. ზამთრის შუადღე, მოგეხსენებათ, თბილია, როგორც ნაცარში შენახული ნაკვერჩხალი. თხელ პალტოში გახვეულ ბიჭს, ვიდრე დედამისი სეანსს დაამთავრებდა, ჩვეულებად გადაჰქცეოდა დედის მოლოდინი, კბილებით ფრჩხილებს იკვნეტდა. ის, თითქოს, ჩვენს სულებში აფათურებდა ხელებს. მე, მისი ცოდვით, არა და არ გამომდიოდა ნახატი, ხშირად შესვენებისას ლექსებს ვწერდი, ალა კი სიგარეტს აბოლებდა. ამის უფლებას მას ჩვენი პედაგოგი, დიმიტრი აძლევდა.

ალა მენატურე იყო და ყოველთვის ცინიზმით უყურებდა ჩემს ნახატებს. მახსოვს, ერთხელ ნატურმორტიდან, საიდანაც ვხატავ-

დი, პომიდორი აიღო და ჩემს სურათზე საღეჭი რეზინივით მიაჭყლიტა, თან კისკისებდა და იმ ლამაზ, კატისებრ, ცისფერ თვალებს აუუყუნებდა. ასე მეგონა, თითქოს ჩემი სულის გასაღები მას ეპყრა. რატომღაც მან სხვებისგან გამომარჩია, თითქოს მიმიხვდაო გულის ნადებს. სტუდენტები ერთმანეთს ეცილებოდნენ, რომელი უფრო ლამაზად დახატავდა მას.

ვატყობდი, ალას არ მოსწონდა ჩემს მიერ დახატული მისი განკაცებული სხეული, ამიტომ იყო უკმაყოფილო. სეანსი დიდხანს გაგრძელდა. მეც გამიჩნდა საფიქრალი. აღარ ვიცოდი, რა უნდა მექნა. თითქოს ყველაფერი თავის ადგილზე იყო: მუცლის პრესი, მენჯი, ხერხემალი. მოჭუტული თვალით ერთხელ კიდევ გავზომე მენატურე ქალის თავი, რომელიც რვაჯერ ჩაეტია მთელს სხეულში. დავრმუნდი, რომ კლასიკური პროპორცია დაცული მქონდა. ვერაფრით მივხვდი რა ხდებოდა, ჩემი აღქმით, ალა თავისი შვილითა და განუყრელი ჩემოდნით, რომელსაც ის სულ მუდამ თან ატარებდა და რისთვისაც მას ხუმრობით ალა-ჩემოდანა შეარქვეს, თავისი ჩაუკეტავი კარით ნამდვილ ტკივილის ქალად ქცეულიყო, რომელიც საკუთარი სიშიშვლით ნაშოვნი ფულით კვებავდა მომავალ „მოცარტს“, შვილს, რომელსაც უმძიმდა დედის მენატურეობა, რცხვენოდა, როცა დედა უცხო მამაკაცებთან შიშვლდებოდა. დედა ხვდებოდა შვილის უკმაყოფილებების მიზეზს, მისი შვილი ხომ მომავალში კაცი იქნება. მეც მივხვდი, რომ ალას განკაცებული ფიგურის დახატვის მიზეზი სწორედ ეს იყო.

ერთხელ, ჩემი ნაცოდვილარი იმდენად დავინუნე, რომ მთელი კვირა აღარაფერი დამიხატავს, მარტო ალას მოდელზე ვფიქრობდი, ბოლოს, ფითხის ერთი ჩამოსმით, გადავწყვიტე მისი განადგურება. ალამ ეს მაშინვე შენიშნა და ხელში მწვდა, – მე ასეთი არასოდეს არავის დაუხატავარ. ერთი თხოვნა მაქვს მხოლოდ, ხელი მოაწერე და მაჩუქე. მე მას მთელი სიცოცხლე შევინახავ! – მაშინ გადავწყვიტე სწორედ ალას შიშველი ფიგურის სხვა ვარიანტი შემექმნა.

პედაგოგი მიმიხვდა, ჩემი უგუნებობა ჩემი მარცხით რომ იყო გამოწვეული. როცა დიმიტრი ბრაზდებოდა, სტუდენტებს გვარით მოგვმართავდა ხოლმე. ახლაც, სათვალე მოიხსნა, დააორთქლა და ქალაღდის ხელსახოცით დაინყო მისი განმენდა. მერე თვალი თვალში გამიყარა. ვიგრძენი, თითქოს ნემსების მთელი ნყება შემასო, ხარის რქებით გამფატრა ისე, როგორც ეს კორიდაზე ხდება ხოლმე და დარიგების კილოთი დამამშვიდა, –

გულს რატომ იტყვ? თუ შენი ნახატი შემოქმედებითი ნიჭით და-
ჯილდოებულ ერთ კაცს მაინც მოსწონს, ეს უკვე მიღწევაა და სა-
დარდებელიც არაფერი გაქვსო...

ნოეს, ბოლო დროს, უგუნებობა ყველაფერში ეტყობოდა. სიტყ-
ვაძუნნიც გახდა, მისი სხივჩამქრალი თვალები სასიკეთოს ვე-
ლარაფერს ხედავდნენ. ვიოლინოსაც გაუუცხოვდა და მეგობრებ-
საც უგანა. დედასაც კი აღარ ანუხებდა ზედმეტი მოთხოვნით.
წინათ, სულმოუთქმელად რომ ელოდებოდა ხოლმე ალას ხელფა-
სის აღების დღეს, როცა დედა მისთვის საყვარელი ნუგბარებითა
და საჩუქრებით ანებივრებდა, ახლა ის დღეც სძულდა და ის ფუ-
ლიც. ყველაფერი სძულდა, რაც დედამისის სიშიშვლესთან იყო
დაკავშირებული. თითქოს ერთბაშად გაზრდილიყო. საშინლად
რცხვენოდა იმის გაფიქრების, როცა ის სამხატვრო აკადემიის
სახელოსნოს კარს მიღმა მოთმინებით უცდის სტუდენტების წინ
გაშიშვლებულ მენატურე დედას, რომელიც თავშესაქცევად და
დროის მალე გასაყვანად წითლად ლოყებაღაჟღაჟებულ ბიჭს ხან
ფუნთუშას და კარტოფილიან ღვეზელს უტოვებდა, ხან აკადემი-
ის ბუფეტში ნაყიდ 25 კაპიკიან ხაჭაპურს. მართალია, ამ ყველა-
ფრისათვის ასეთი პროტესტის გრძნობა არ ჰქონია, მაგრამ სტუ-
დენტების მიერ ნაჩუქარ ტკბილეულს ხელს მაინც არ აკარებდა.

მუსიკალურ სკოლაში წასასვლელად ფეხები უკან რჩებოდა.
ჭაბუკობაში ახლადფეხშედგმული ვაჟის ზედმეტად თავმოყვარე
ბუნება და იმის ქვეშეცნეული, პანიკური შიში – მის მეგობარ
გოგონას არაფერი შეეტყო დედამისის საქმიანობის შესახებ,
ყველაზე მეტად უბურღავდა ტვინს. თათია ხომ მისთვის ჩვეუ-
ლებრივი მეგობარი არ იყო. თუკი ვინმეს და რაიმეს სიყვარული
დაკლებოდა მის უიღბლო ბავშვობას, ყველაფერს მის თვალებ-
ში კითხულობდა. თათიას ძმა წელს მოწყობილიყო სამხატვრო
აკადემიაში, ვაითუ მისმა ძმამ... და ამის იქით გაფიქრებაც არ
სურდა. ახლაც ყურებში ესმოდა მისი დამცინავი და ბრაზისაგან
გაბზარული ხმა: „ტოჟე მნე პაგანინი... ჩემი დის გვერდით არ
დაგინახო, თორემ მაგ ვიოლინოს თავზე გადაგამტვრევ“ - ო, არა-
და, ყველა რომ ვიოლინოს დამტვრევით ემუქრებოდა! რომ არა
ბედად გამოჩენილი გულახმედა, ვინ იცის, რა შარში გახვევდა ამ
საცოდავ არსებას ეს ვერელი, ვითომდა ყოჩი ბიჭი.

განა რამდენ ხანს ეყოფა გულახმედას მიერ ამორტყმული პანჩური, დასთან რომ არ ჩამიშვას, – ფიქრობდა ნოე და კიდევ უფრო მეტად ეძლეოდა სასონარკვეთილებას.

– არა, არა! – თითქოს ერთბაშად გამოფხიზლდა მენატურის ვაჟი, წამოხტა და ბოლთის ცემა დაიწყო, – რამე უნდა ვილონო, ასე არ შეიძლება. ისევ გულახმედა გაახსენდა, მისი მოხერხებულობისა და გამჭრიახობის წყალობით, იქნებ როგორმე დაეღწია თავი ამ საშინელი განსაცდელისთვის.

როგორც კი შეღამდა, ის და გულახმედა, თითქოს დედამიწის შეფხიზლებას ერიდებიანო, ისეთი ფრთხილი ნაბიჯებით მიუყვებოდნენ სამხტვრო აკადემიის აღმართს.

– შეძლებ სხვენში აძრომას, თუ მე მომანდობ ამ საქმეს? – კიდევ ერთჯერ შეახსენა გულახმედამ, თითქოს მეგობრის შნოს და მარიფათს ამონმებსო.

– შევძლებ, შევძლებ! – წარმოთქვა ნოემ ისე, რომ ეჭვიც არ შეპარვია თავის ნათქვამში. სახანძრო კიბის საფეხურზე შედგა და გულახმედას ანიშნა, მიჰყოლოდა. მისდა უნებურად, ვიდრე სამტრედემდე მივიდოდა, ჭერის ქაპანზე განყობილ კრამიტს წამოჰკრა ფეხი, რომელიც აკადემიის ეზოში ისეთი ზათქითა და ზრიალით ჩამოვარდა, თითქოს კოსმოსიდან გზააბნეული კომეტა ყოფილიყოს.

ერთხანს იყუჩეს მეგობრებმა, რეაქციას დაელოდნენ. რა თქმა უნდა, დარაჯებს არ გამოპარვიათ ეს საეჭვო ხმა. – ქუხილი წვიმის გარეშე არ იქნებაო, – ჩაულაპარაკა ცალთვალა ილომ ბენედიქტე ხუცურაულს. შენობის ცენტრალური კარიდან დაწყებული თუ რამ დასაგმანი იყო, ყველაფერი დაგმანეს. აკადემიაში არალეგალურად შემოღწევის ყველა შესაძლო ვარიანტი გათვალეს და რაკი კრამიტი ჭერიდან იყო ჩამოვარდნილი, ისევ სხვენი დაგმანეს. ერთხანს ისინიც გაიყუჩნენ, მსხვერპლი თითქოს ნებაზე მიუშვეს, რომ საჭირო დროს, საჭირო სიტუაციაში წამოდგომოდნენ თავზე.

პირველივე წარუმატებლობით ოდნავ დამფრთხალმა და ნირწამხდარმა შურისმაძიებლებმა მაინც შეაღწიეს სახელოსნოში, იქ, სადაც სტუდენტები ნოეს დედას შიშვლად ხატავდნენ. ბიჭს ერთი სული ჰქონდა, როდის გადაშლიდა და გააქრობდა სამოსწავლო ტილოებიდან დედის სახეს, მაგრამ უცებ გაქვავდა – რა ამბავია ერთბაშად ამდენი ალა? ოცდაათიოდე შიშველი ფიგურა, დასრულებული და დაუსრულებელი, გაღიმებული და

ნაღვლიანი, ბედნიერი და უბედური, სასონარკვეთილი და იმედიანი, – ყველა მას შეჰყურებდა, თითქოს პატიებას ითხოვდა და საშველად უხმობდა. წამით შეეცოდა დედა. ნეტავ კი შეიძლებაოდეს მისი დახმარება! მაშინ ხომ მათ წაშლას და განადგურებას არ მოინდომებდა. რა არ მოსდიოდა თავში ფიქრად: – ჰო, შენკენ ვარ დედა, მესმის, რომ უნდა გაგეზარდე ამ უცხო ქალაქში, ყველასაგან მიტოვებულს, თავი ხომ უნდა გაგვეტანა? მაგრამ ახლა რა ვქნა, როცა მივხვდი, რომ მწარე იყო შენი ლუკმა, – ჩურჩულ-ლულულთით გამოსცემდა ნოე ბგერებს და მუშტით ინმენდდა ლანვზე ჩამოგორებულ კურცხალს.

უცებ გამოფხიზლდა, დარაჯების ფრთხილი ნაბიჯების ხმა გაიგონა. გულახმედამ ხელი ჩაავლო ერთ ადგილზე გახვევებულ ბიჭს და თეჯირის უკან შეათრია. ნოეს გული ისე უფართხალებდა და ისე ერთიანად ცახცახებდა, რომ ძლივს იკავებდა მისი მეგობარი.

გულახმედამ შეანჯღღრია ბიჭი, რათა გონზე მოეყვანა, მერე თვალი თვალში გაუყარა და უხმოდ უბრძანა, მოდი, ეხლა მაგის დრო არ არისო.

ნოე თითქოს დაჰყვა მის ნებას, იატაკზე უღონოდ დაეშვა და მიაყურადა, ფეხის ხმა აღარ ისმოდა, ცოტა სული მოითქვა.

– სულ მაგ ჩექმების ბრალია ყველაფერი, არქეოლოგიურ გათხრებში ხომ არ იპოვე, ბიჭო. ეგ რომ არა, კრამიტიც არ ჩამოვარდებოდა, – ჩურჩულთით უთხრა ნოეს გულახმედამ.

– აბა, რა მექნა? ორივე ფეხსაცმელს ლანჩი აქვს ამძვრალი, რალაც ხომ უნდა ჩამეცვა. ჩვენს სხვენზე შემთხვევით აღმოვაჩინე ჯარისკაცის ჩექმები და ისინი ჩავიცვი.

– ჩუმად, ჩუმად, მგონი ვილაც მოდის, – საჩვენებელი თითი ტუჩებთან მიიტანა გულახმედამ და ნოეს ანიშნა, გაჩუმებულიყო.

წამით ჩამოვარდნილი სიჩუმე კარის საკეტის ხმამ დაარღვია. შაშხანიან დარაჯს გასაღებების აცმა ეჭირა ხელში და თავის მენყვილესთან ერთად გულმოდგინედ ათვალიერებდა იქაურობას.

– თქვენი ნებით გამოდით სამალავიდან! – ყვიროდა ცალთვალა ილო, თან ბენედიქტეს აქეზებდა, ყველა კუთხე-კუნჭული შემოეარა.

– რა გაყვირებს, ჩვენ არ ვიმალებით, – პირველმა გულახმედამ გამოჰყო თავი სამალავიდან და ილოს დანახვაზე ოდნავ გაელიმა.

– ეჰ, ბიძაჩემო, ნეტავ შენ ახლა ცალთვალა მეფე იყო, მე კი მოხერხებული მხატვარი. ნადირობის დროს დაგხატავდი და შენს გულსაც მოვიგებდი.

– დახე ერთი, ეს უზრდელი ლაპარაკსაც რომ ბედავს, – ბრაზობდა ილო, მაგრამ როცა გულახმედას გვერდით ნოეც დალანდა თავის ბრუციანი თვალით, მთლად გადაირია.

– ბიჭო, რაც მე შენთვის ცხელი ჩაი მისმევია და ფუნთუშებით გაგმასპინძლებივარ, ასე მიხდი სამაგიეროს? ახლავე რექტორთან დარეკე, ბენედიქტე! თუ საჭირო იქნება, ვირის აბანოშიც მიგაბრძანებთ!

ასეთი უმწეო გულახმედა არ მენახა. იგი ხომ ყოველთვის, ყველაზე რთულ მდგომარეობაშიც კი პოულობდა გამოსავალს, მაგრამ ახლა ერთბაშად გაეცნობიერებინა, რომ ეს ქუჩა არ იყო და არც ქუჩური გარჩევების ადგილი. აქ სხვა სიო ტრიალებდა და სხვა ხალხით იყო გარემოცული, თანაც მისი ზედმეტი აქტიურობით, ალას ისედაც საეჭვო რეპუტაციას კიდევ უფრო მეტად შელახავდა, ვერც ამ სანყალი ბიჭის გულს მალამოდ ექცეოდა ამ მოხუც დარაჯებთან გაბრძოლება. ნეტავ ამ შარს არ გადაყროდნენ და დროულად შეეჩერებინა ნოე. ნანობდა გულახმედა, მაგრამ ურემი უკვე გადაბრუნებული იყო და თითზე კბენანიც დაგვიანებული.

სულ რალაც 15 წუთიც არ იყო გასული, რომ ვილაცამ კარი, კი არ გააღო, შემოლენა და ერთიანად აცხცახებული ალა ისეთი ინერციით შემოჰყვა ლამის შემონგრეულ კარებს, რომ თავი ველარ შეიკავა, თავის ჩემოდნიანად წაბორძიკდა და წაიქცა. სახე ბროწეულისფერი გახდომოდა, გაკვირვება, ცნობისმოყვარეობა და ბრაზი ერთმანეთში არეოდა. მისი თვალები უსიტყვოდ თხოვდა ყველას, მითხარით, რა მოხდაო.

დარაჯებმა არ დააყოვნეს და წვრილად უამბეს ყველაფერი ქალს, თუმცა მათაც არ იცოდნენ „დაუპატიჟებელი სტუმრების“ იქ ყოფნის მიზეზი.

ბიჭები თავჩაქინდრულები იდგნენ. ცალთვალა ილო კი ისევ ბობოქრობდა.

– ბედი შენი, რომ უცხო არა ხარ და ლამის ჩვენს თვალწინ გაიზარდე, თორემ ახლავე მილიციას ჩაგაბარებდი, მაგრამ იცოდეთ, ამალამ აქედან ფეხს ვერცერთი მოიცვლით, სანამ ხვალ რექტორი არ მოვა. აი, მერე როგორ აჭიკჭიკდებით, მაგასაც ვნახავთ.

ალამ ლამის მუხლებზე დაუჩოქა დარაჯებს, ოღონდ ამალამ გამოუშვით ორივე და ხვალ ჩემი ხელით ჩაგაბარებთო, მაგრამ სასტიკი უარი მიიღო.

ნოეს მთელი ღამე თვალი არ მოუხუჭავს, გულახმედაც უგუნებოდ იყო, რადგან არცერთმა არ იცოდა რას უქადდა მათ ხვალინდელი დღე...

რექტორი, ჩვეულებისამებრ, ცხრა საათზე მოვიდა. ცალ ხელში განუყრელი ჩანთა ეჭირა, მეორე ხელზე კი იტალიური სანწიმარი ლაბადა ჰქონდა გადაკიდებული. ისედაც ბრგესა და ახოვანს ინგლისური შლიაპა კიდევ უფრო მეტ ელევანტურობას მატებდა.

ნოე და გულახმედა მისაღებში იცდიდნენ. რექტორის დანახვაზე ელდანაკრავებივით წამოხტნენ.

– ათ წუთში შემოვიდნენ, – მკაცრი ხმით დაუბარა მდივანს რექტორმა.

ათი წუთი კი არა, თითქოს საუკუნე ჩამდგარიყო მათ შორის. ეს წყეული აღფრედ სირუნოვიც ახლა გაახსენდა, რომელიც ბოლო წვეთი იყო ნოეს მოთმინების ფიალაში. გაზაფხულის მშვენიერი დღე იდგა. სეანსი ჩვეულებრივზე მეტხანს გაგრძელდა. ბიჭს მობებრდა კორიდორში წაღმა-უკულმა სიარული, გადანწყვიტა ეზოში ჩასულიყო. ახლაც კი ზარავს ამ ამბის გახსენება, როცა სახელოსნოს ფანჯარაზე კიბემიდგმული ოცდაათიოდე წლის ნახევრადშეურაცხადი აღფრედა დაინახა. მას ორივე ხელი მოეჩრდილა და ღამის ცხვირით მიჭყლეტოდა ფანჯრის მინას. ალბათ შიშველ ქალს პირველად ხედავდა. მაგრამ არა, ნოეს გაახსენდა უბნის ბიჭებში რომ ტრებახობდა. დედამისს თურმე ბავშვობაში გოგირდის აბანოში, ქალთა საერთო განყოფილებაში დაჰყავდა. მის დანახვაზე როცა ქალები აკივლდებოდნენ, დედამისი მათ დამშვიდებას იწყებდა, ნუ გეშინიათ, ბავშვიაო. ამ დროს აღფრედა თვალებზე ხელებს ფორმალურად იფარებდა, სამაგიეროდ თითებს შორის დარჩენილი ჭუჭრუტანებიდან ზვერავდა ხოლმე მობანავე ქალებს. დედაჩემის გარდა ყველა ქალი მახსოვსო, ამბობდა ხოლმე ბიჭებში მოტრებახე სირუნოვი.

ახლა კი მისი რეგვენი თავი და თვალები ალას ნატიფს ხეულს ზვერავდა და აღტაცებისაგან ყვიროდა, ბიჭო, რა ქალია, რა ქალიო.

როცა ნოემ წარმოიდგინა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება ბირჟაზე ისევე დაემღერებინა დედამისის სიშიშვლის ამბავი, როგორც იმ მობანავე ქალებისა, ტანში გასცრა და ისე, რომ არც დაფიქრებულა კიბესთან მიიჭრა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა შეანჯღრია ისედაც მოფანჯალეული კიბე და არამკითხე

მჭკვრეტელმაც ძირს მოადინა ზღართან. მაშინ აკადემიის ბიჭებმა იხსნეს ნოე გამწარებული ალფრედას კლანჭებისგან.

ნეტავ რექტორმა თუ იცის ეს ამბავი, – გულმა რეჩხი უყო ნოეს, რომელსაც თან რცხვენოდა, თანაც ბრაზი ახრჩობდა, ერთ სურათზეც რომ ვერ იძია შური. „ვენდეტა“ არ შესდგა. ისევ ისე შერცხვენილმა უნდა იაროს ამ ქვეყანაზე, თითოეული ნაცნობის დანახვაზე ბუჩქებს ამოეფაროს, მათი დამცინავი მზერა აიტანოს. ამ ფიქრებში იყო დარაჯმა რომ ანიშნა, შევიდეთო. სხვა რა გზა ჰქონდა, წელათრეული და თავჩაღუნული გაჰყვა მოხუცს.

კაბინეტში შესვლისთანავე ნოეს მოეჩვენა, რომ აქ სხვა აურა იყო. აქამდე ხუნდებით შებოჭილი მისი სხეული თითქოს ეშმას აეშვა. გულახმედაც შვებით სუნთქავდა. ამ ყველაფრის მიზეზი კი პატივცემული რექტორი იყო. მისი გარეგნული სიმშვიდე, განონასწორებულობა, მოზომილი სიტყვა-პასუხი, დარბაისელი კაცისათვის შესატყვისი ყველა ნიშან-თვისება, მიუხედავად იმისა, რომ შინაგანად დუღდა და გადმოდუღდა, ნებისმიერს აფიქრებინებდა, რომ ამ კაცის მიერ მიწვდილ შხამით ავსილ ფიალასაც უყოყმანოდ დავლევ, თუკი ღირსი ვიქნებიო.

– აკადემიაში მალულად შემოჭრის მიზეზი ამიხსენით, ყმანვილო, – ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ მიუბრუნდა რექტორი ნოეს და ლამის მერამდენედ დაუსვა ერთი და იგივე შეკითხვა.

ბიჭი ისევ სდუმდა. თავი ჩაექინდრა და თვალეში ვერ უყურებდა რექტორს, რომელსაც, მისდა გასაკვირად, ერთი ტონითაც არ აუწევია ხმისათვის, მაგრამ როცა მიხვდა, რომ ამ კერპი ბიჭისგან მაინც ვერაფერს გაიგებდა, მცირე პაუზის შემდეგ უთხრა:

– თავი ასნიე და თვალეში შემომხედე, ყმანვილო, მე შენი ბაგიდან მაინტიერესებდა, თორემ ისედაც კარგად ვიცი დანაშაულის ჩადენის მოტივი და მიზანი. მოგეხსენება, ყველაფერი, რაც დაფარულია, მაინც გაცხადდების.

ამის გაგონებაზე ნოე წამოწითლდა, ყელი გაუშრა და რაღაც წაილულულა, თითქოს უნდოდა ეთქვა, თუ ყველაფერი იცით, ამათი თანდასწრებით რაღას მეკითხებითო.

– იქნებ თქვენ მითხრათ, ახალგაზრდავ? – ახლა გულახმედას მიუბრუნდა გიორგი.

– მე, მე უბრალოდ გამოვყევი ნოეს, მეტი არაფერი ვიცი, ბატონო რექტორო, – თავი არ აუწევია, ისე წაილულულა მანაც.

– გასაგებია... – სიტყვა არ ჰქონდა დამთავრებული ბატონ გიორგის, რომ უცებ ვილაცამ გაუფრთხილებლად შემოხსნა კარი.

ახალგაზრდა ერთ-ერთი იმ სტუდენტთაგანი იყო, რომელიც ნოეს დედის შიშველ ფიგურას ხატავდა.

– სხვა შემთხვევაში პასუხს გაგებინებდი ამ უტაქტობისათვის, მაგრამ ახლა დროულად შემოხვედი და გპატიობ, – მკაცრად უთხრა სტუდენტს გიორგიმ. – ალბათ ამ ყმანვილს კარგად იცნობთ, ქალბატონ ალას ვაჟია, თუკი შენი კურსელებიც დაგიჭერენ მხარს, მინდა ამ გზააბნეულ ბიჭს და მის მეგობარს დანაშაულის გამოსწორებაში დაეხმაროთ.

– კი, მაგრამ ჩვენ რა შეგვიძლია? – მხრები აიჩჩია კაბინეტში უბოდითოდ შემოჭრილმა ახალგაზრდამ.

– რა და, კარგა ხანია, რაც ერთი აზრი მიტრიალებს თავში. ჩვენს სარდაფს, რომელიც ასე უფუნქციოდ და უყურადღებოდ გვაქვს მიგდებული, მინდა ახალი ფუნქცია დავაკისროთ. ჩვენი ძალებით გავასუფთაოთ და რესტავრაციის მერე არტკლუბი გავხსნათ სამხატვრო აკადემიის სტუდენტებისათვის, მე მგონი საშური საქმეა. ამით ორ სიკეთეს ჩაიდენთ, თქვენს მეგობრებს ექნებათ გასართობი ცენტრი, ხოლო ამ ბიჭებს შრომის ფასს გააგებინებთ და სწორ გზაზე დააყენებთ.

– უკაცრავად, მაგრამ მე მხატვარი ვარ და არა შრომა-გასწორების კოლონიის უფროსი, თანაც არ ვიცი ჩემი კურსელები რას იტყვიან. იდეა კარგია, მაგრამ, სამწუხაროდ, ვერაფერში დაგეხმარებით.

დარაჯებს გაცემებისაგან ღიმილი სახეზე შეეყინათ, ხოლო ნოესა და გულახმედას იმედის ბოლო ნაპერწკალიც ჩაენაცლათ.

– ახლა კი ყურადღებით მომისმინე, ყმანვილო, – თითქმის ბრძანების კილოთი მიმართა რექტორმა ურჩ სტუდენტს: – ამბობ მხატვარიო, არა? ვინ ვინ და სხვამ თუ არა, როცა ამ კედლებში შემოდის, ჩემმა ვაჟმა მაინც უნდა იცოდეს, თუ აქამდე არ გაუგია, ეხლა მაინც ჩაიბეჭდოს ტვინში, რომ კაცი, რომელსაც თანამედროვენი „ღვთაებრივს“ უწოდებდნენ, თვითონ როგორ აფასებდა თავის თავს. აბა, კარგად დამიგდე ყური, ჯერჯერობით შეუმდგარო მხატვარო, როდესაც მიქელანჯელო 77 წლის იყო, ცივად გააბრუნა წერილი, რომელზეც მის თანამემამულეს წაენერა „მოქანდაკე მიქელანჯელოს“, თან დასძინა, უთხარით მას, რომ თავის წერილებს ასე აღარ წაანეროს, რადგან მე მიცნობენ მხოლოდ, როგორც მიქელანჯელო ბუონაროტის. მე არასოდეს ვყოფილვარ მხატვარი ან მოქანდაკე, იმ გაგებით, რომ სანარმო მქონდა. მარ-

თალია, მე პაპებს ვემსახურებოდი, მაგრამ ამას ძალდატანებით ვაკეთებდიო.

და კიდევ, შენ რომ მოყვასისათვის ხელის განძრევას თაკილობ, აქაოდა მხატვარი ვარო, აი, სწორედ იმ „ღვთაებრივმა“ კაცმა თავისი მაშინდელი მტრის, ბრამანტეს მიერ დაწყებული სამუშაო დაასრულა, – წმინდა პეტრეს ტაძარს გუმბათი დაადგა, სხვათა შორის, უარი თქვა ყველანაირ გასამრჯელოზე თავისი ბოლო, დიდი ქმნილებისათვის. ვინ იცის, რამდენი მტვერი უნდა ყლაპოთ, რამდენჯერ დახატოთ და წაშალოთ, რამდენი ღამე უძილობით ამოათეთროთ, გამწარებულს რამდენჯერ შემოგატყდეთ ვიოლინოს ხემი, უკმაყოფილო მსმენელმა თუ დამთვარიელებელმა რამდენჯერ უნდა გადაშალოს აფიშაზე თქვენი გვარი, ნაქციუღი რამდენჯერ უნდა წამოდგეთ რომ, ბოლოს და ბოლოს, ხელოვანად შესდგეთ და საზოგადოებამ გინამოთ.

მაგრამ კაცებად შედგომის უპირატესი პატივი არც დიდი შემოქმედის ხელში განვრთნილ ფუნჯის ძალას და არც სტრადივარიუსის ვიოლინოზე დაკვრის უფლებას შეუძლიათ მოგანიჭოთ. ეს ყველაზე დიდი ღირსებაა ამქვეყნად – კაცად ყოფნის ღირსება. რაც შეეხება შენს კურსელებს, მათ მე თვითონ მოველაპარაკები. ახლა კი ყველამ დამტოვეთ, მხოლოდ ნოე დარჩეს. – თქვა ემოციებისაგან დაცლილმა რექტორმა და როცა ყველა გავიდა კაბინეტიდან, მივიდა ნოესთან, თვალი თვალში გაუყარა, თითქოს მის სევდიან მზერაში და დარცხვენელ გამოსხედავაში წაიკითხა, რომ ბიჭი გულწრფელად ნანობდა ჩადენილს. ნოეც გრძნობდა, რომ ამ გრძნეულმა კაცმა თითქოს მთელი საიდუმლო ამოხაპა მისი სულიდან და ახლა ცოდვა-მადლის სასწორზე წონიდა ყველაფერს. ფიქრი დამთავრებულიც არ ჰქონდა, რომ ბექებზე ბატონი გიორგის ხელის შეხება იგრძნო. თითქოს მშობლიური სითბო ჩაეღვარა სხეულში. მას ხომ აქამდე არასოდეს ეგრძნო მამის ხელის ძალა და სიმტკიცე.

გიორგი დაიხარა და ყურში რაღაც უჩურჩულა, მერე კარი გაუღო და გაისტუმრა.

ბიჭი გაოგნებული ტოვებდა აკადემიის კედლებს, მიდიოდა და ყურში ძალუმად ჩაესმოდა პატივცემული რექტორის სიტყვები, დედაჩემიც მენატურე იყოო.

9 აპრილის დღეებია. თბილისში პოლიტიკური მოვლენები დულს და გადადულს. ხალხი დამოუკიდებელ საქართველოს ითხოვს. იმართება მიტინგები, რომლებსაც ქართველი დისიდენტები უძღვებიან.

მე მაინც, ჩვეულებისამებრ, მოლბერტთან ვდგავარ და ჯიუტად ფუნჯს არ ვუშვებ ხელიდან. ჩემი სახელოსნო რუსთაველის პროსპექტზეა, მოვლენების ეპიცენტრში. ფანჯრიდან ვადევნებ თვალს, მაგრამ გული მაინც გარეთ მეწევა, დღეში ორ-სამჯერ თუ არ ჩავედი მომიტინგეებთან, ისე რა გული გამიძლებს.

იმ დღესაც უკვე კართან ვიდექი და წასასვლელად ვემზადებოდი, რომ უცხო კაცმა დამიკაკუნა და მოკრძალებით მკითხა ვინაობა. როცა გაიგო, რომ სწორ მისამართზე იყო მოსული, თავაზიანად გამიღიმა, გამეცნო და შემოსვლის ნებართვა მთხოვა. მე, რა თქმა უნდა, ერთი-ორი ნაბიჯით უკან დავიხიე ისე, როგორც ჩვენი ადათი და წესია, სახელოსნოში შემოვუძეხი სტუმარს და მოკრძალებით ვკითხე მოსვლის მიზეზი.

აღმოჩნდა, რომ ეს სიმპათიური, ორმოციოდე წლის ბატონი, იმ საერთაშორისო მარათონის ხელმძღვანელი იყო, რომელიც თბილისში უნდა გამართულიყო.

– ძალიან კარგი, – მივუგე მე, მაგრამ ვერ გამეგო, როგორ ამეხსნა ჩემი მარათონთან კავშირი.

ბატონმა სტენლიმ, ასე ერქვა მარათონის ხელმძღვანელს, უცებ საქმიანი სახე მიიღო და მითხრა, რომ მოსკოვში „ცედეხაში“ მონყობილ ჩემს პერსონალურ გამოფენაზე უნახავს ექსპოზიცია და მას შემდეგ მიუღია გადაწყვეტილება, რომ ჩემს მშობლიურ ქალაქში მოეწყო მარათონი.

წინადადება წესიერად არც კი ჰქონდა დამთავრებული, რომ უცებ ბრბომ კარები შემოგლიჯა, მათგან განსაკუთრებით ხუთი-ოდე კაცი აქტიურობდა. ერთი მათგანი მოლბერტს მივარდა და ამოაყირავა, მეორემ საღებავიანი ფუნჯები დაამტვრია, მესამე ისტერიულად ყვიროდა, რა დროს ხატვანო.

შემეშინდა. არა, ეს ჩვეულებრივი შიშის გრძნობა არ იყო. მე უფრო სხვა რამის მეშინოდა და მტკიოდა. არ მინდოდა მეფიქრა, რომ ეს ეგზალტირებული ადამიანები, რომლებიც მზად იყვნენ ხელოვნების სიყვარულისთვის ანათემისათვის გადაეცათ ჩემი თავი, ნუთუ ჩემი ქვეყნის ნაწილი იყვნენ, იმ სამშობლოსათვის გულანთებული, გამირი ხალხის ნაწილი. ანკი ღირ-

და მათ მიერ მოტანილი თავისუფლება, თუკი ბარბაროსებად იქცეოდნენ?!

ჩემს უცხოელ სტუმარს, რომლის გაცნობაც ხეირიანად ვერც კი მოვასწარი, მივუბრუნდი და მათ მაგივრად ბოდისში მოვუხადე. ნამდვილი საქართველო ამ სარკმლის მიღმაა-მეთქი, ვუთხარი.

ბატონმა სტენლიმ მრავალმნიშვნელოვნად გადმომხედა და უსიტყვოდ მანიშნა, ყველაფერი გასაგებიაო.

– ბედი შენი, ეს უცხო ტომის კაცი რომ დაგვხვდა აქ, თორემ კიდევ უფრო სხვანაირად დაგელაპარაკებოდით, – მითხრა ერთმა მელოტმა და თავისიანებისკენ მიბრუნდა. ეტყობა, გაალიზიანა ჩემმა სიტყვებმა.

– მეტი რაღა უნდა გექნათ, თქვე დალოცვილებო, მთელი სახელოსნო თავდაყირა დააყენეთ. რაკი გულზე მჯიღებს არ ვიცემ, იქნებ თქვენზე მეტად შემტკივა სამშობლოზე გული. სხვათაშორის, სურათი, რომელიც თქვენ მოლბერტიდან ჩამოაგდეთ, უფრო დიდი პროტესტია, ვიდრე თქვენი მიტინგები. მე მას „ჩექმებიანი ვირთხები“ ვუნოდე და ჩვენი საერთო მტრის ნამდვილი სახე დავანახე ადამიანებს. ჩემი იარაღი ფუნჯია და არავის ძალუძს, ხელყოს ჩემი უფლება ჩემებურად ბრძოლისა. ახლა კი კეთილი ინებეთ და მიბრძანდით.

ბატონი სტენლი მიხვდა, რომ ყალყზე შემდგარ საქართველოს ახლა ნამდვილად არ ეცალა მართონისათვის, მაგრამ იმით კმაყოფილმა, რომ გამიცნო, მხარზე მეგობრულად მომხვია ხელი და ყურში ჩამჩურჩულა, უახლოეს მომავალში ჩვენ კვლავ შევხვდებითო.

თავაზიანად დავემშვიდობე სტუმარს და მომიტინგეებთან ჩავედი. ასეთი საპროტესტო მუხტი ჯერ არსად მენახა. 1956 წლის 9 მარტის ამაზრზენ ფაქტებს თვითმხილველებისაგან ვგებულობდი ხოლმე, რადგან მაშინ პატარა ვიყავი და სასწაულებრივად გადარჩენილი მამაჩემის მხრებზე ვიჯექი, როცა სადამსჯელო ოპერაცია დაიწყო. ბუნდოვნად მახსოვს, შაშხანებიდან გასროლილი ცეცხლისფრად მოელვარე ტყვიები ციციანთელები მეგონა, და კიდევ, მამაჩემის გულისძგერა მახსოვს, ტყავის პალტოს შიგნით ბელურასავით რომ შემმალა და ასე ცდილობდა ჩემს დაცვას.

ახლა? ახლა კი უარესს მიგრძნობდა გული. მთელი ღამე ლოცვასა და პატრიოტულ შეძახილებში გავატარეთ. შუალამე გადასული იყო, ავისმომასწავებელი ინფორმაცია რომ გავრცელ-

და, პატრიარქის თხოვნას, ეკლესიაში შეესულიყავით და იქ გველოცა, სამწუხაროდ, ყური არავინ უგდო. სიკვდილის ლანდი, აქამდე რომ ჩუმად დაძრწოდა ჩვენს შორის, რეალობად იქცა. როდიონოვის არმიამ ტანკებითა და სასანგრე ნიჩბებით დაიწყო მშვიდობიანი მომიტინგეების დარბევა.

მე ინსტიტუტურად მხატვრის სახლისკენ გავიქეცი. სანამ შენობას თავს შევაფარებდი, დავინახე გაზონებში წაქცეული, სისხლში ამოთხვრილი ქალი, ტყავის ჩემოდანს მთელი სხეულით რომ გადაფარებოდა. გულმა რეჩხი მიყო. ეს ხომ ჩვენი ალას ჩემოდანს ჰგავს. ადგილზე გავშეშდი. ჯალათმა არ იკმარა მისი დასახიჩრება, ალას ქეჩოში წაავლო ხელი, ჩემოდანს ააგლიჯა და სასანგრე ნიჩბით დაჩეხა იქიდან გადმოვარდნილი ვიოლინო. დამსჯელ რაზმს უკვე გადათელილი ჰქონდა მთელი რუსთაველი, სასტიკად ნაცემი და დაჩეხილი ადამიანების და სასწრაფო დახმარების მანქანების გულისწამლები სირენების ხმა ისმოდა მხოლოდ.

ასე ერთმანეთზე მზრუნველი, მოსიყვარულე, ერთ მუშტად შეკრული საქართველო ჯერ არ მენახა. ვისაც როგორ და რანაირად შეეძლო, ისე იცავდა და შველოდა ერთმანეთს.

ალა სულ ერთიანად კანკალებდა და მისტიროდა ვიოლინოს, რომელიც ჯალათმა მის თვალწინ დაამტვრია, თან ისტერიულად ტიროდა.

პიჯაკი გავიძრე და მოვახურე. როგორც შემეძლო, ვანყნარებდი.

– ალა, შეხედე შენს თავს, რა დროს ვიოლინოა, მთელი სახე და მხარი გაქვს გადაჩეხილი, სისხლი თქრიალით მოგდის.

უცებ გამახსენდა, რომ ჩანთაში დილით ნაყიდი სამხატვრო ტილო მედო, რომელიც ყველაზე ნაკლებად ვარგისი იყო ამ საქმისათვის, მაგრამ რა მექნა, ლამის სისხლის გუბებში ინვა ქალი. მაშინვე დავხიე ტილო და მოვწმინდე სისხლი, ჭრილობაზე კი სუფთა ცხვირსახოცი დავაფინე.

– ახლავე სასწრაფოს მოვიყვან და საავადმყოფოში გადაგიყვანენ, თორემ სისხლისაგან დაიცლები. – ვუთხარი და უახლოესი სასწრაფო დახმარების მანქანისკენ გავეშურე.

დაახლოებით 10 წუთში დავბრუნდი სასწრაფოსთან ერთად. ალას საავადმყოფოს გაგონებაც არ უნდოდა, სახლში ითხოვდა წასვლას. სამედიცინო ბრიგადა გაოცებული შეჰყურებდა მას, რომელიც მსახიობს უფრო ჰგავდა, რომელსაც პერფორმანსის დადგმა გადაეწყვიტა. მის ტკივილიან და ნანამებ სახეზე

არაამქვეყნიური იერი რომ დაჰკრავდა, იმ წუთში რას არ წაიკითხავდით. ტკივილისგან დაკლანკილი მისი სხეული, ყოველთვის გრაციოზულობის სტატუსს რომ სძენდა, ახლა გათელილი, დაჩეხილი, ჯალათის მიერ შეურაცხყოფილი, თითქოს ბოლო ძალებს იკრებდა. მისი არეული ფსიქიკა თავისებურად აღიქვამდა მოვლენებს, რუსთაველის პროსპექტზე ატეხილი ხმაური მას მოცარტის რექვიემი ეგონა.

– ეს მოცარტია, მოცარტის რექვიემი. აი, ეს კი ბერლიოზის რექვიემი გახლავთ. მას ვილაცამ სიკვდილის იავნანა უწოდა. ჰოდა, სიკვდილის იავნანაა, სიკვდილის იავნანა... – ბუტბუტებდა ის.

გაოგნებული შევყურებდი ამ საცოდავ ქალს. უნებურად გამახსენდა სახელოსნოში, შიშველ აფროდიტესავით მდგარი მისი გრაცია, ახლა კი რა დღეშია. უცებ, იქვე ახლოს ვიოლინოს ნამსხვრევი აიღო და გულში ჩაიხუტა.

ფრთხილად დავანვინეთ საკაცეზე. მან ხელი ხელზე მომიჭირა და თითქოს თვალებით მემუდარებოდა, არ დამტოვოო. ექიმის თანხმობის შემდეგ ალას ჩემოდნიანად მეც სასწრაფო დახმარების მანქანაში ავედი, რომელმაც გეზი პირველი საავადმყოფოსკენ აიღო...

ასეთი დილის თბილისი სიზმარშიც კი არ მენახა. მინდოდა თვალეზე ხელი ამეფარებინა, რათა ეს საშინელი სურათი სამუდამოდ არ ჩამრჩენოდა მეხსიერებაში.

გზა თითქოს უსაშველოდ გაგრძელდა. ალა რაღაცას გაურკვევლად ბუტბუტებდა და ცრემლები ღვარად ჩამოსდიოდა.

ოპერაციამ ერთ საათამდე გასტანა. მე ჩემოდნიანად კორიდორში ვიცდიდი, სანამ ალა პალატაში არ გადაიყვანეს. გორგოლაჭებიანი სანოლი რომ ჩამოატარეს, დავინახე, ალას ეძინა, სახე უკვე დამშვიდებული ჰქონდა.

გადავწყვიტე, მის გამოღვიძებამდე ფეხი არ მომეცვალა. ჩამოვჯექი. მხოლოდ ახლა ვიგრძენი, თუ როგორი განადგურებული ვიყავი. მართალია, ჯალათების ნიჩბებს გადავურჩი, მაგრამ სამაგიეროდ სული მქონდა აჩეხილი. ბრაზსა და ბოლმას როგორღაც გავუმკლავდებოდი, მაგრამ შეურაცხყოფის გრძნობას ვერაფერს ვუხერხებდი. ამასობაში ექთანი დამადგა თავს.

– ალამ გაიღვიძა? ხომ კარგად არის? – კითხვები დავაყარე ექთანს.

– ალამ გაიღვიძა და თქვენ გკითხულობთ. შებრძანდით, ოღონდ ეცადეთ, არ გადაღალდეთ. – მითხრა მან.

თანხმობის ნიშნად თავი დავუქნიე და პალატის კარი შევადღე. ხმაურზე ალა შეიშმუნა, თვალები გაახილა და პირველი მზე-რა ჩემი ხელებისაკენ გააპარა. როცა ჩემოდანი დაინახა, შვებით ამოისუნთქა. ეტყობა, ლაპარაკი უჭირდა. თვალებით მანიშნა, დაჯექიო და გულწრფელი მადლობა გადამიხადა ლულულდით.

– ალა, თავს ძალა არ დაატანო. ემოციები მოთოკე და სიმშვიდე შეინარჩუნე! – ვაწყნარებდი ქალს, ლამის ბრძანებასავით გამომივიდა ნათქვამი. თვითონ შემრცხვა ჩემი თავის.

– ახლა რომელი საათია? – ძლივს ამოდერდა მან.

– ცხრის ხუთი წუთია, – მივუგე მე.

– 12 საათზე, სულაც საკაცით რომ მიმიყვანონ, ერთ ადგილას უნდა ვიყო.

გაოცებისაგან ჩემი შუბლზე ასული წარბები რომ დაინახა, გადანყვიტა, მიზეზი გაემხილა.

მართალია, ლაპარაკი ძალიან უჭირდა, მაგრამ როგორღაც მოახერხა და მითხრა:

– რომ არ მივიდე, გულახმედას მოკლავენ ისინი.

ელდა მეცა, რატომ? ვინ ისინი? ათასი კითხვა აირია ერთმანეთში.

– გულახმედას საცოლე უკვდება, ლეიკემია სჭირს, გერმანიაში უნდოდა წაეყვანა საოპერაციოდ, მაგრამ საჭირო თანხა არ ჰქონდა. მერე გავიგე, იმედგადაწურულ ბიჭს ბანქო უთამაშია და დიდძალი ფული წაუგია. დღეს, 12 საათზე თუ არ მიიტანს თანხას, მოკლავენ. – გაჭირვებით მამცნო ალამ.

– მერედა, შენ რა შეგიძლია? ნამუსზე შეაგდებ თუ შეაშინებ იმ შეიარაღებულ ბანდას ან ამ მდგომარეობაში იქამდე როგორ მიხვალ?

– საქმე იმაშია, რომ გულახმედას პირობა მივეცი, ვიოლინოს მივუტანდი და დავიხსნიდი განსაცდელისაგან. – თქვა ალამ და თვალები ცრემლებით აევსო.

– არ გადამრიო, ადამიანო, ვის რაში სჭირდება ახლა ეს ნამსხვრევებად ქცეული ინსტრუმენტი?! ანდა მაშინ, როცა მთელი იყო, ვინ გაიღებდა მის საფასურად კოლოსალურ თანხას.

– ეჰ, ჩემო ნიჭიერო მხატვარო, ვინ ვინ და შენ მაინც უნდა მიმხვდარიყავი, როცა იმ ნამსხვრევებს კრეფდი, ხელში ნაფოტე-ბადქცეული სტრადივარიუსი გეჭირა. უფრო სწორედ, ნოეს კი-ლობანის ხისგან დამზადებული ვიოლინოს გაგლეჯილი სხეული.

ახლა კი მართლა დავიბენი, რა სტრადივარიუსი, ან ნოეს კი-

დობანი. გავიფიქრე, ისევ ჰალუცინაციები ხომ არ დაეწყო-მეთქი ამ საბრალოს.

ალა მიხვდა ჩემი დაბნეულობის მიზეზს და შეეცადა აეხსნა:

– ძველი ლეგენდის თანახმად მიიჩნევდნენ, რომ ამნაირ ჯადოსნურ ხმებს სწორედ ნოეს კიდობანის ხისგან დამზადებული ვიოლინო გამოსცემდა. ჩემი შვილის სახელიც ამ ლეგენდას უკავშირდება. შენ, ალბათ, გიკვირს და ვერ აგიხსნია, რომ ეს ყველაფერი ნაქირავებ ოთახში მცხოვრები ქალის შიზოიდური ახირებაა, რომელიც თურმე ჩვეულებრივ ნივთებს კი არ დაატარებს ჩემოდნით, არამედ განძადქვეულ, საგვარეულო რელიქვიას, რომელიც მისთვის დიდი ფულის შოვნის საშუალება კი არაა, არამედ უფრო სხვა, დიდი ფასეულობა. არადა, ამ ჩემოდნის გადამკიდე, ვინ იცის, რამდენი დაცინვა და იქედნური გამოხედვა ახსოვთ ამ თვალებს.

გაოცებული შევეყურებდი ამ ქალს. მიკვირდა, ამხელა სტრესისა და ტკივილის შემდეგ, როგორ ერთბაშად ამოიღდა ენა, ზებუნებრივი ძალა თუ ალაპარაკებდა. ესეც ბედის ირონია, ნუთუ ამ დღისათვის ინახავდა ამ საგანძურს?!

ერთ ნაშში კადრებივით გაირბინა ჩემს წინ, თუ როგორ იდგა ნახევრადგაუთბობელ სახელოსნოში ალა და პოზირებდა. ერთხელ, შესვენებისას, მახსოვს, ჩემმა კურსელმა გოგონამ თავისი თბილი მოსასხამი მოახურა. გარეთ, მოსაცდელში ლანჩებამძრვალნი ფეხსაცმლით მომლოდინე შვილი ეგულებოდა, ვინ იცის, რამდენჯერ წარმოუდგენია ალას ნოე დიდ სცენაზე, დიდ მუსიკოსად შემდგარი, დიდი წინაპრის მიერ დანატოვარი სტრადივარიუსით ხელში. ეს კი, ალბათ, ყველაზე დიდი კომპენსაცია იქნებოდა ალას დუხჭირი ცხოვრების წილ, იმ შავ-თეთრი დღეების საფასურად, რომელსაც უკვე გაეწეო და კიდევ მრავლად ელოდა...

ალარ ვიცოდი, რომელ ერთზე მედარდა: გულგაგლეჯილ, უსამართლოდ დასჯილ ქვეყანაზე, გაუბედურებულ ალაზე, ზვარაკად შესაწირ გულახმედაზე, ნოეზე თუ ჩემს ოჯახზე, რომელთა შესახებაც გუშინდელის აქეთ არაფერი ვიცოდი. ჩემი დაუდევარი უმცროსი ძმა, სულ მუდამ სიურპრიზებით რომ გვაოცებდა, წუხელ, ალბათ, მოვლენების ეპიცენტრში იყო.

ალა გადარჩება, მაგრამ გულახმედას როგორ ვუშველო? ეხლა ეს აზრი მიბურღავდა ტვინს და ყურებში თითქოს განგაშის ზარები ჩამესმოდა.

ხანგრძლივი მდუმარების პაუზა ისევ მე დავარღვიე:

– შენს მაგივრად მე რომ წავიდე, მითხარი, ალა, რის გაკეთებას შევძლებ გულახმედასთვის? ან შენ რით უშველი იმ საცოდავ ბიჭს?

– ამ დამტკვრეულ ვიოლინოს წავუღებ. ავუხსნი, რაც დამემართა, ისინიც ხომ ამ ბედკრული ქვეყნის შვილები არიან. წუხანდელი ტრაგედია ხომ მათი ტრაგედიაც უნდა იყოს. ვთხოვ, რომ შელავათი გაგვიწიონ და თანხის მიტანის დრო გადაგვივადონ. იქნებ ასე მაინც დავიხსნა ის საბრალო მათი კლანჭებიდან.

– ჯერ ერთი მათ კარგად იციან ამ ვიოლინოს ფასი და მეორეც, ბოროტებას არც სამშობლო აქვს, არც ეროვნება, არც ასაკი და არც გვარ-სახელი. მათგან შორსაა სინდისი და სიბრაღული. მე წავიღებ ამ დამტკვრეულ ვიოლინოს, – მტკიცედ ვუთხარი ქალს და საათზე დავიხედე.

– არა, შენ არა! არც გაბედო მაგაზე ფიქრი. ალბათ ვერასოდეს ვაპატიებ ჩემს თავს. რატომ თავიდანვე არ დავუთმე ახალგაზრდებს ვიოლინო. ახლა ორივე მათგანის სიცოცხლე სასწორზეა შეგდებული. ნოეს როგორ ჩავხედო თვალებში. რა ვუთხრა, ჩემი მამა-პაპის ნაანდერძევი რელიქვია ვერ გავიმეტე-მეთქი? თუ ჩემი შვილის მომავალზე ზრუნვამ გადასწონა, მაგრამ ახლა დავრწმუნდი, რომ ამქვეყნად ყველაზე ღირებული მაინც ადამიანის სიცოცხლეა. – მერე მომიბრუნდა და მითხრა, – სიცოცხლის ფასადაც რომ დამიჯდეს, აქედან შენ გამაპარებ!

სიტყვა ბოლომდე არც კი ჰქონდა დამთავრებული, რომ ვილაცამ კარები შემოაღო და შემოვარდა.

– ნოე, – თითქმის ერთდროულად აღმოგვხვდა ორივეს, – ცოცხალია, ცოცხალი, – შვებით ამოვისუნთქეთ.

ბიჭი მოკრძალებით მომესალმა, მერე დედამისთან მივიდა და, ჭრილობები რომ არ სტკენოდა, ნაზად ჩაეხუტა.

– შვილო, უკვე 12 სრულდება. გულახმედას გადასარჩენად ვიოლინო უნდა წამეღო, მაგრამ იგი ფაქტიურად აღარ არსებობს, მარტო ნამტკვრევებია.

– ეჰ, დედაჩემო, სამწუხაროდ, გულახმედას ახლა მთელი ვიოლინოც ვერ უშველის.

უეცარმა ელდამ მოგვწუხა. ალა ერთიანად კანკალებდა, მაგრამ ექიმის დაძახების უფლებას მაინც არ გვაძლევდა.

– აკი 12 საათზეო? – ჰკითხა ნოეს.

– ჰო, მაგრამ წუხელვე დასრულებულა ყველაფერი, ის ხომ მათი მძევალი იყო. როგორც ხმა გამოვიდა, ერთ-ერთ არამზადას

დაუკვებნია, გადაგდებას გვიპირებდა და აბა, რას ვუზამდითო. თურმე გულახმედას უთხოვია, პირობა შემიცვალეთ, მე იმ გაჭირვებული ხალხისგან ასეთ მსხვერპლშენიშვას ვერ დავუშვებო.

– და იმ თახსირებმაც ქვეყნის გაჭირვებას და არეულობას შეაწმინდეს ხელი, არა?

– ჰო, ნუხელ რუსთაველზე სამართალს და თავისუფლებისადმი ლტოლვის დაუოკებელ სურვილს აუგეს წესი, მთანმინდაზე – ერთ გულიან, სიკეთის ქომაგ ბიჭს. – თქვა ნოემ და რომ არ ეღრიალა, გარეთ გავარდა. რომ გავაკითხე, კედლის კუთხეში დასჯილი ბავშვივით იდგა და ქვითინებდა.

მე, ალასგან დაფარულად, ექთანთან მივედი და ვთხოვე, დამამშვიდებელი გაეკეთებინა მისთვის. ისეთი უსუსურები იყვნენ ორივენი, რომ ვერ მივატოვე, სწორედ ახლა სჭირდებოდათ გვერდში დგომა, არადა, ჩემიანების დარდი ცალკე მკლავდა.

ალას რომ გაელვიდა, თავისთან გვიხმო და გვთხოვა, ყურადღებით მოგვესმინა.

– ალბათ, არ გაგიკვირდებათ, თუ გეტყვით, რომ ეს ვიოლინო ჩემი სულის ნაწილია, – მერე ნოეს მოუბოდიშა, რომ აქ, ამ ვითარებაში უნდა მოეყოლა მისი წინაპრების სამასწლიანი ისტორია, რომელიც ამ საკრავთან იყო დაკავშირებული. – ჩემი მანჯურიელი დიდი ბაბუა ჩინური აბრეშუმით ვაჭრობდა. ერთხელაც, იტალიაში ყოფნის დროს, ქალაქ კრემონაში მოხვედრილა, სტრადივარიუსის მშობლიურ ქალაქში, სადაც 166 კრემონულ ლირად შეუძენია ეს ჯადოსნური საკრავი და გახარებულს სამშობლოში წამოუღია. მერე კი, დაუნესებია, რომ მისი შვილებიდან ან შვილიშვილებიდან ყველაზე გამორჩეულს და ნიჭიერს გადაეცემოდა იგი. და მართლაც, ასე თაობიდან თაობაზე ესტაფეტასავით გადადიოდა ეს ვიოლინო და თითქმის სამი საუკუნის განმავლობაში უფაქიზებდა სულს მის შთამომავლებს. ასე გრძელდებოდა 1904 წლამდე, ვიდრე რუსეთის იმპერიის დამპყრობლურმა, უძლებმა ნებამ სიკვდილის ცელით არ შემუხრა მანჯურიის მიწა.

ჩემს ქართველ ბაბუას, ლევან ციხისთავს, როგორც რუსეთის არმიის ოფიცერს, მანჯურიაში უკრეს თავი. მერე ხშირად უთქვამს, მანჯურიაში რა მინდოდა, როცა ჩემი ეზო-ყურე ოხრად მრჩებოდაო.

ერთ მშვენიერ დღესაც ჩემს უცხოელ წინაპრებს რუსები მიჭრიან სახლში და ყველაფერი თავდაყირა დაუყენებიათ, აქაოდა, რუს დეზერტირებს იფარავთო. აკანკალებული მოხუცი თავის ქალიშვილს აფარებია, მე მომკალით, ოღონდ ჩემს შვილს არაფერი დაუშავოთო.

ამ ამბავს, გზად მიმავალი ლევან ციხისთავიც შესწრებია. იგი ცხენოსანთა არმიის ჯარისკაცებთან ერთად ნაწილში ბრუნდებოდა. ეს ამბავი რომ დაინახა, ეზოში გამწარებული შეიჭრა ისე, რომ ცხენიდან არც ჩამოქვეითებულა, თავისზე ჩინით უმცროს ოფიცერს მიეჭრა, სამხრეები მოქაჩა და უყვირა, – მართალია ეს ომია, მაგრამ მასაც აქვს თავისი დაუნერვლი კანონები. შენ ამ ქვეყნის არმიას ებრძვი და არა უდანაშაულო, უმწეო მოხუცებსა და ქალებს, რითაც ბლაღავ ჯარისკაცის მუნდირს. ახლავე წაიყვანე შენი ხალხი და აქაურობას მეორედ არ გაეკარო! გახარებული მოხუცი ფეხებში ჩავარდნია ლევანს. ლოყებშიფაკლულ მის ქალიშვილსაც მორცხვად დაუკრავს თავი.

ცხოვრებას ეშხი და მომხიბლაობა დაეკარგებოდა, მოულოდნელობებით რომ არ ყოფილიყო სავესე.

როგორც ჩანს, ის შეხვედრა პირველი და უკანასკნელი არ ყოფილა.

მანჯურიელებისათვის ოჯახი წმიდათა წმიდაა და მისი შებლავის უფლებას არავის აძლევენ, თუმც ომი ყოველგვარ ადათს და ტრადიციას თავის ნებაზე გადანერს და თავისებურად თარგმნის ყველა ფასეულობას. ლევანს იმთავითვე მოუპოვებია მათი სიმპათია და სიყვარული. ის რამდენჯერმე ესტუმრა მათ ოჯახს, მაგრამ ერთ მშვენიერ დღესაც უგზო-უკვლოდ გამქრალა. ჩემი მანჯურიელი დიდი ბაბუა ცინების დიდი დინასტიის წარმომადგენელი ყოფილა, იმ ძლევამოსილი დინასტიისა, რომელიც თითქმის სამი საუკუნე მართავდა ქვეყანას. მთელი თავისი სანათესაო და სანაცნობო ფეხზე დაუყენებია და ტყვედჩავარდნილი ლევანისათვის მიუტკვლევია.

1905 წლის ზაფხულის მიწურული ყოფილა. რუსეთის იმპერიის ძლევამოსილი არმია სულს ძლივს ღაფავდა, დასუსტებული ძალებით იაპონიის მორიგ შეტევებს ვეღარ უმკლავდებოდა. ღამ-ღამობით სოფელ-სოფელ დაძრნოდნენ მშვიერი ჯარისკაცები და ნაალაფარით ირჩენდნენ თავს.

ტყვეობიდან თავდაღწეულ ლევანს ერთი სული ჰქონია, როდის ნახავდა თავის მშვენიერ მეუღლეს და ახალშობილ ვაჟს, რომლის

არსებობის შესახებ სულ ახლახანს შეეცყო. მალულად გადაევი-
ლო ღობეს, კარი და ფანჯრები ღია იყო. ნანვიმარზე ფეხსაც-
მელი გაუსრიალდა და ფეხი იღრძო. ანაზდად ჩვილის ტირილი
შემოესმა. კოჭლობით შევიდა სახლში და რას ხედავს, დაჭრილი
ბერიკაცი იატაკზე გდია და სულს ლაფავს. გონი მოიკრიბა და
ცოლსა და შვილს მივარდა. ქალს თვალეები ღია დარჩენოდა, სახ-
ეზე საშინელი ტანჯვის კვალი ემჩნეოდა. ლევანმა პირველ რიგში
აკანკალებული, მტირალი ბავშვი დააწყნარა, მერე შუბლზე ეამ-
ბორა მეუღლეს და თვალეები დაუხუჭა. თვითონაც ბავშვივით ტი-
როდა. მოხუცთან ჩაიმუხლა, უნდოდა ეთქვა, გამაგრდიო, მაგრამ
მიხვდა, სადაც იყო, კაცი სულს განუტყევებდა.

მომაკვდავმა ძალა მოიკრიბა და ლევანს დაუბარა: – ლევან,
ორ საგანძურს გაბარებ – შვილიშვილს და სტრადივარიუსის ვი-
ოლინოს, რომელიც ჩვენი საგვარეულო რელიქვიაა. წადი შენს
სამშობლოში, წაიყვანე შენი შვილი და ღირსეულ კაცად აღ-
ზარდე, ხოლო რაც შეეხება ვიოლინოს, კარგი იქნება, თუ ჩვენს
ტრადიციას გააგრძელებ, ჩემი ძვლები იმქვეყნიდანაც დაგლო-
ცავენ, თუ არა და, როგორც გიღირდეს და გჭირდებოდეს, ისე
გამოიყენე. – თქვა ეს და დახუჭა თვალეები.

ამხელა კაცს თუ რამე წააქცევდა, ვინ წარმოიდგენდა, მაგრამ
მაშინ ლევანს უმძიმესი წუთები ედგა, როცა გონს მოვიდა, ნიჩაბი
და ძალაყინი მოიძია, მიცვალებულები გააპატიოსნა და როცა კრ-
ძალავდა და სველი მინის ბელტებს აყრიდა, ეგონა, უკუნ ღამეს
მარხავდა იმ იმედით, რომ გათენდებოდა და ყველაფერი ისევ ისე
იქნებოდა.

დილაუთენია საფლავზე დამხობილი ლევანი ახლადგაღვიძე-
ბული პატარის ტირილმა გამოაფხიზლა. სასწრაფოდ შევარდა
სახლში. ჩვილი, რომლის სახელის თქმაც ვერ მოასწრეს, გულ-
ში ჩაიკრა და უთხრა: – შენ დღეიდან იმედა გერქმევა და მეც
იმედიანად დავინყებ შენთან ერთად ცხოვრებას. მერე ბავშვი
დედის საფლავთან მიიყვანა, რათა კიდევ ერთხელ შეეგრძნო
დედის სურნელი.

იმ დღესვე, ცალ ხელში ატატიებული ბავშვით, მეორეში სტრად-
ივარიუსის ვიოლინოთი და ზურგზე მოკიდებული შაშხანით
დაადგა სამშობლოსკენ მიმავალ გზას. მიდიოდა ამ უმისამართო
ქუჩებით სადღაც შორს, ძალიან შორს და თან გულში ლოცულობ-
და, ღმერთო, შინ მშვიდობით დამაბრუნეო. მისი მგზავრობის ამ-
ბავი კიდევ ცალკე ისტორიაა.

ალამ ამოიოხრა და ცოტა ხანს შეისვენა. მე და ნოე გასუსულები ვუსმენდით მის მიერ მოყოლილ საოცარ ამბებს. ლამის დაგვაზინყდა, რომ მისთვის ამდენი ლაპარაკი არ შეიძლებოდა. თვითონ გადმოგვხედა ისეთი თვალებით, თითქოს ჩვენს თანხმობას ელოდებო. არ ვიცი, ცნობისმოყვარეობამ გვძლია თუ სხვა რამ, მექანიკურად დავუქნიეთ თავი.

– ჰოდა, – გააგრძელა ალამ, – საქართველოში რის ვაი-ვაგლახით ჩამოლწეულმა ლევან და იმედა ციხისთავებმა სტრადივარიუსთან ერთად ახალი, ქართული ცხოვრება დაიწყეს.

ბაბუაჩემი, ლევანი ჭკვიანი და გამრჯე კაცი იყო, იმხელა ზვრები გააშენა, რთველს ორ-სამ კვირაზე ადრე ვერ ითავებდნენ. პურის ყანებიც ჰქონდა, საქონელიც ჰყავდა, მაგრამ ცალუღელა დადიოდა. იმედას ხანშიშესული ბებია ზრდიდა. ხუთი წლის შემდეგ ძლივს დაითანხმეს მეგობრებმა, რომ ახალ ოჯახზე ეფიქრა. მთელ დუნიაზე იშვიათად დადიოდა იმნაირი ქალი, როგორიც თელაველი თამარ ხოდაშნელი იყო.

ასე თუ ისე, ბედნიერი ცხოვრება ჰქონდა მამაჩემს. 20 წლის ასაკში ბაბუამ ის პეტერბურგის კონსერვატორიაში გააგზავნა სასწავლებლად. იმდენად ნიჭიერი იყო, რომ უდიდეს მომავალს უწინასწარმეტყველებდნენ.

ამასობაში კოლექტივიზაციის საშინელი წლები წამოენიათ. გაკულაკების შიშით, რაც რამ ებადათ, ყველაფერი კოლექტივს მიუთვალეს. ერთი პერიოდი უხმობაში ვცხოვრობდითო, მწარედ იხსენებდა თურმე ბებიაჩემი. მერე დედაჩემმა ამიხსნა, უხმობა არჩევნებში მონაწილეობის უფლებას ნიშნავსო. წინ ოცდაჩვიდმეტი წელი გველოდა. მაშინ თვეების ვიქნებოდით. მე რა მახსოვს, მაგრამ დედა მიყვებოდა ხოლმე, მამაჩემი ოპერისა და ბალეტის თეატრში, ევგენი მიქელაძის სიმფონიურ ორკესტრში უკრავდა, პირველი ვიოლინო იყოო...

ერთხელ, თელავში, დილაუთენია წყალზე მიმავალ ბებიაჩემს ვილაც უცნობი შეხვედრია და მოკეთესავით გააგულისპასუხებია, ფრთხილად ყოფილიყო. ბებია, ელდანაკრავივით, შუა გზიდან ცარიელი კოკით მობრუნებულა. შინ ცომი ჰქონია მოზელილი, თურმე პურის გამოცხობას აპირებდა. თეთრ ზენარში საგულდაგულოდ შეფუთა ვიოლინო და ვარცლში, ცომის ქვეშ ამოდო. სწორედ ამ დროს ჭიშკარს სამი კაცი მოადგა, რომლებიც ვიოლინოს წასაღებად იყვნენ მისულები. მთელი სახლი გადააბრუნეს, მაგრამ ვიოლინოს ვერსად მიაგნეს. მერე სათონესაც მიადგნენ,

აღბათ თონეში გადამალაო და ბებია აიძულეს, ფიჩხისათვის ცეცხლი წაეკიდებინა. მოკლედ, ეს სამტროდ შემოხეტებული კაცები საბოლოოდ დარწმუნდნენ, რომ მასთან არავითარი ვიოლინო არ ინახებოდა.

როგორც იქნა, შვევით ამოისუთქა თამარმა, ინსტრუმენტს ზენრები შეხსნა, შეამონმა, ცომმა ხომ არ დააზიანაო და დაიწყო იმაზე ფიქრი, თუ სად დაემალა ვიოლინო. ბევრი ფიქრის შემდეგ საიმედოდ შეფუთა და ბუხრის საკვამურში ჩაჰკიდა.

ახლადშებინდებულზე სახლში მოსულ ლევანს დილანდელ თავგადასავალს რომ უყვებოდა, სწორედ მაშინ, ყოველგვარი ძახილისა და კაკუნის გარეშე, კვლავ მოვიდნენ დაუპატიჟებელი სტუმრები.

ბევრი რომ არ გავაგრძელო, იმ ღამით, ერთსა და იმავე დროს, თელავში ლევან ციხისთავი, თბილისში კი ოპერაში, სპექტაკლზე წასასვლელად გამზადებული მამაჩემი სადარბაზოსთან დააკავეს. რა თქმა უნდა, სტრადივარიუსიც თან გაიყოლეს. იმ დღის მერე არცერთი გვინახავს.

ბებიაჩემი, თურმე, საკუთარ თავს ადანაშაულებდა მომხდარში და სულ მჯიღებს იცემდა გულში, მაგრამ სისტემის დანაშაული მის მომცრო მხრებს როგორ დაიტევდა! თბილისის სახლიც წაგვართვეს. დედა იძულებული იყო, თელავში გადასულიყო საცხოვრებლად. ბაბუაჩემს რუსეთ-იაპონიის ომი გაუხსენეს და დეზერტირობაში დასდეს ბრალი. ხოლო ამ საცოდავი ვიოლინოს არსებობა უცხოეთის კაპიტალისტურ წრეებთან კავშირს მიაწერეს. მამა-შვილი მას შემდეგ აღარავის უნახავს. რა სამართალი უნდა გენახათ იმ ქვეყანაში, სადაც დასაპატიმრებელი ხალხის გეგმები არსებობდა, ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ, ვინ უფრო მეტ ადამიანს დახვრეტდა. „ტროიკა“ შვიდათ წუთში წყვეტდა ადამიანების ბედს.

ამას წინათ მეგობრები მომიყვნენ მოხუცი მენაღის ისტორია, რომელიც 1937 წელს დახვრიტეს. მოხუცმა ფეხსაცმლის მკერავმა, მუშაობისას მახათი გაზეთში ჩაარჭო და უნებურად სტალინის ფოტოს თვალი გაუხვრიტა. ამის შესახებ შინსახკომს იმ მოქალაქემ აცნობა, რომელსაც მკერავი ფეხსაცმელს უკერავდა. მოხუცს სტალინზე ტერორისტული აქტის მომზადება დააბრალეს და დახვრიტეს. ჩვენ კი: ბებიაჩემს, დედას, მამიდას და მე, უსუსურ ბავშვს ხალხის მტრის შვილების და ოჯახის წევრების სტა-

ტუსი მოგვენიჭა. იმედი, რომ მამა და ბაბუა დაბრუნდებოდნენ, მაინც გვექონდა.

როგორც დედაჩემის მონათხრობიდან ვიცი, ერთ დღესაც, ნაგვიანევი შემოდგომის წვიმიან ტაროსს რომ შეეფერება, ახალშებინდებულზე, ტალახში ამოგანგლული, თავიდან ფეხებამდე წვიმაში გალუმპული უცხო კაცი მოსულა ჩვენთან, ბებიაჩემი ცალკე გაუხმია და ჩუმად რაღაცას ელაპარაკებოდა. როგორც აღმოჩნდა, ის კაცი ბებიას შორეული ნათესავი ყოფილა და ექსკავატორის მძღოლად უმუშავია. თურმე ის ძალთაპირები თბილისი-რუსთავის გზატკეცილზე დიდ ტრანშეებს ქრიდნენ და დახვრეტილ, უდანაშაულო „დამნაშავეებს“ სატვირთო მანქანებით ჰყრიდნენ „საძმო სასაფლაოში“. თურმე იმ კაცს, სანამ მიწას მიაყრიდა, გარდაცვლილებს შორის მამაჩემი ამოუცვნიდა და როცა მარტო დარჩენილა, რის ვაი-ვაგლახით ამოუთრევია იქიდან. ჯერ ისევ თბილი ჰქონია სხეული საბრალოს. მოუპარავს გვამი და შუალამისას კუკიის სასაფლაოზე თავისი მამის გვერდით დაუკრძალავს. თითქოს ხელახლა მოკვდა მამაჩემი. იმ დღის მერე იოტისოდენა ნაპერწკალიც ჩაქრა.

ერთი ამოუღმუვლია თამარს, კივილ-ტირილიც კი აკრძალული იყო მაშინ. მერე სულ ხელები უკოცნია იმ მაღლიანისათვის, აწი შვილის საფლავი მაინც მეცოდინებო.

სანამ მამაჩემის უდანაშაულობა არ დამტკიცდა და რეაბილიტირება არ მოხდა, საფლავზეც ქურდულად დადიოდნენ ჩემები.

ხელ-ფეხი გამეყინა. თურმე რამდენი ტკივილი უტარებია ამ საცოდავს! მე კი ერთი, ჩვეულებრივი მენატურე მეგონა განუყრელი ჩემოდნით და ანტურაჟით. ხან ქარაფშუტა მეჩვენებოდა, თუმცა, თვალებში ღრმად თუ ჩახედავდი, მიხვდებოდი, რომ იოლი ცხოვრებით არ იყო ნაცხოვრები.

– დედა, – როგორც იქნა, ხმის ამოღება შეძლო ნოემ, – ეს ყველაფერი გასაგებია, მაგრამ ვფიქრობ და ვერ ამიხსნია, ეს ვიოლინო როგორღა დაბრუნდა თქვენთან, ციხისთავებთან?

– ეს კიდევ ცალკე დიდი ტკივილია, შვილო. ჩემი მამიდა, თაია ციხისთავი, ნამდვილი ფრთაშესხმული ანგელოზი ყოფილა, რომელიც მოგვიანებით გაუჩნდა ბებია თამარს. მაგრამ მისდა სავალალოდ ერთ ცალხელა, შინსახკომელ კაცს შეჰყვარებია. შინსახკომის ხსენებაზე ჩვენს ოჯახში ყველას ელეთ-მელეთი მოსდიოდა, თანაც უნაკლოც რომ ყოფილიყო, ერთ ცოდვაში მაინც ხომ იქნებოდა გარეული, როგორც ბებიაჩემი ამბობდა, მაგრამ

არსებობდა კიდევ ერთი მაგრამ. თაია ხომ „ხალხის მტრების“ შვილი და და იყო. მიუხედავად ამისა, ის კაცი მაინც არ ეშვებოდა.

მამიდაჩემი თურმე წარჩინებული მოსწავლე იყო და სწავლის გაგრძელება სწყუროდა, მაგრამ მისთვის, თავისი სტატუსის გამო, ყველა კარი დახურული იყო. ვერაზე ერთი პატარა ოთახი დაიქირავა, რადგან ნათესავებთან მისვლა აკრძალული ჰქონდა. ერთ დანყევლილ დღესაც მის კარზე კაკუნის გაისმა. ერთი კი შეუქანდა გული, მაგრამ კარი მაინც გააღო და რას ხედავს, კარებში შინსახკომელი გაბო დგას. მაგიდის ირგვლივ, სკამებზე ჩამოსხდნენ. შემცბარი ქალი ერთიანად კანკალებდა.

– თაია, – დაიწყო გაბომ, – რაც დრო გადის, მით უფრო ვხვდები, რომ უშენოდ სიცოცხლე არ შემიძლია, მაგრამ გულახდილად გეტყვი, ცოლად რომ მოგიყვანო, ყველაფერს დავკარგავ, შეიძლება ციმბირიც უკან დამრჩეს. ინსტიტუტშიც მოგაწყობ, არც სხვა ოჯახს შევქმნი, ოღონდ შენს გვერდით ყოფნის უფლება მომეცი.

თაიას, როგორც მოსალოდნელი იყო, შორს დაუჭერია შეყვარებულ კაცის ხვეწნა-მუდარა. მე სხვა მიყვარს, დანიშნულები ვართ და მალე დავქორწინდებითო, მოუტყუებია, თავიდან რომ მოეშორებინა ეს ძალად მაცხონე კაცი.

– შენ რომ მართლა გიყვარდე, მიხვდებოდი, რომ არც ჩემი ოჯახის ტრადიციები, არც ჩემი პატიოსნება და მრწამსი და არც ჩემი ახლადგარდაცვლილი მამისა და ძმის ხსოვნის პატივისცემა არასოდეს მომცემს იმის უფლებას, რომ ვინმეს ხასა გავხდე, მაგრამ იმდენად გკლავს ჩემი დაუფლებების სურვილი, უბრალოდ, ახირებად გექცა ის, შენ რომ სიყვარული გგონია.

– არა! შენ თავს ვფიცავარ, ასე არ არის, – წერაატანილივით თრთოდა გაბომ და ემუდარებოდა ქალს, რომ მისი გამხდარიყო, მაგრამ მისგან სასტიკ წინააღმდეგობას აწყდებოდა. ცალი ხელით რომ ვერ მოერია, იარაღი დაადო შუბლზე. ბრძოლისაგან დაღლილმა და განადგურებულმა თაიამ სახეში შეაფურთხა მოძალადეს და მეტი არაფერი ახსოვდა, გული წაუვიდა... გონს რომ მოვიდა და თვალები გაახილა, ისევ გაბომს დუჟმორეული სახე შეეფეთა. უნდოდა ეყვირა, მაგრამ კაცმა თითი ტუჩთან მიუტანა და ანიშნა, იყუჩეო. საბრალო თაიას ისტერიული ტირილი აუვარდა.

გაბომ ოდნავ შეალო ფანჯარა და პაპიროსი ამოიღო. ერთი-ორი ნაფაზი დაარტყა და ჩააქრო. საფერფლე რომ ვერსად ნახა,

ისევ ვერცხლის პორტსიგარში ჩააგდო ნამწვი. თაია კი უსულო საგანივით ეგდო სანოლზე, ბალიშში თავჩარგული.

გაბომ გადაწყვიტა, წასულიყო. კიდეც ერთხელ მივიდა ქალთან, უნდოდა თავზე ხელი გადაესვა, მაგრამ იმხელა ზიზლი იგრძნო, უხმოდ გამობრუნდა და კარისაკენ წავიდა. აქამდე სიყვარულის მათხოვარი გაბო კარის ზღურბლზე ისევ გაბრიელად, შინსახკომის მაღალჩინოსნად იქცა. წამით შემობრუნდა და თაიას გაბზარული ხმით უთხრა, დივანზე თქვენი სტრადივარიუსი დევს და გაუფრთხილდითო. მაგრამ თაიასთვის ახლა ყველაფერი სულერთი იყო. როცა ბოლომდე გაიაზრა თავს დატყეხილი ამბავი, ჩაიცივა, კარი მაგრად გამოკეტა და... მას შემდეგ ის არავის უნახავს.

ორი დღის შემდეგ მტკვარმა გამორიყა უცნობი ქალის ნაწამები გვამი, მასში თაია შეიცივნეს.

ორმოცი დღე რომ გავიდა, რძალ-დედამთილი თბილისში წასულან თაიას ნივთების წამოსაღებად. ოთახი რომ მიუთვალ-მოუთვალეირებიათ, დივანზე ჩვენი ვიოლინო უნახავთ. თამარს უნდოდა ეთქვა, ჩვენი ოჯახის დამაქცევარიო, მაგრამ ვერ გაიმეტა. ვიოლინო გულში ჩაიხუტა, როგორც მისი მეუღლისა და ვაჟის ხელშენავლები ნივთი, რომელიც მათ აგრერიგად უყვარდათ.

თაიას ბნელით მოცული ამბავი კი სულ ახლახანს გაირკვა. თბილისის მოხუცებულთა თავშესაფარში უპატრონოდ გარდაიცვალა პოლიციის გენერალი გაბრიელ სანოძე. მან სიკვდილის წინ ეს ყველაფერი აღსარებასავით უამბო მომვლელ ქალს, რომელიც ბებია თამარის და და თაიას დეიდა აღმოჩნდა.

– როგორც ვიცი, თქვენ პეტერბურგიდან გადმოსახლდით, ქალბატონო ალა. მაინტერესებს, იქ როგორ მოხვდით? – ახლა ისე მინდოდა ამ საბრალო ქალის ცხოვრების ყველა დეტალი მცოდნოდა, ანგარიშს აღარ ვუნწევდი, რომ მისი გადაღლა არ შეიძლებოდა. ექიმებიც გულმონწყალენი აღმოჩნდნენ, ამდენი ხნით რომ გვაჩერებდნენ მასთან.

შევატყვე, ალას თითქოს განსაკუთრებით ემძიმებოდა მისი ცხოვრების ამ პერიოდის გახსენება, სურვილი კი ჰქონდა, ბარემ ბოლომდე გაენდო ჩვენთვის ყველაფერი.

– თელავში რომ საშიში გახდა ჩვენთვის ცხოვრება, მავსტრო, ბებიაჩემმა, რომელიც ძალიან ჭკვიანი ქალი იყო, დედაჩემი იხმო

და უთხრა, რომ სანამ აქ ვითარება გამოსწორდებოდა, დროებით თავის მშობლიურ ქალაქში, პეტერბურგში დაბრუნებულიყო, თუ არადა, მას შორეული აღმოსავლეთის შრომა-გასწორების კოლონიაში გაამწესებდნენ, როგორც მოღალატის ცოლს.

დედას ცრემლები მოერიო. ეს წასვლა მამაჩემის ხელმეორედ დაკარგვას ნიშნავდა. ბოლოს დათანხმდა, უფრო ჩემს გამო. ბებია მთელი თავისი დანაზოგი ფული და ვიოლინო გადასცა იმ იმედით, რომ მის შვილს გამოადგებოდა, ერთ კვირაში უკვე პეტერბურგში ვიყავით. ფაქტიურად, გამაპარეს ჩემი სამშობლოდან. სულ ვოცნებობდი უკან დაბრუნებაზე, რადგან თბილისი ძალიან მიყვარდა, მე ხომ აქ დავიბადე. დედა ძალიან წესიერი ქალი იყო, არასოდეს არავისში გაუცვლია თავისი ქმრის სიყვარული. სულ საქართველოზე გვიყვებოდა, მიღვივებდა ჩემი ქვეყნის სიყვარულს. ჩვენი ერთადერთი დასაყრდენი, ბებია თამარიც მიიცვალა, დედაც ხშირად ავადმყოფობდა, ამიტომაც ვერ ვახერხებდით დაბრუნებას.

– სხვა რა იყო პეტერბურგში? – მინდოდა ალას სადაგი დღეები გაეხსენებინა.

– რალა რა იყო: ბლოკადა, სიკვდილის შიში, შიმშილი, მაგრამ რაც ყველაზე მთავარია, ნოეს დაბადება, ჩემი ნოე. – თქვა და სიყვარულით გადახედა შვილს.

მე ნოეს თვალი ჩავუკარი. ორივეს გაგვეღიმა.

– დედა რომ გარდაიცვალა, – გააგრძელა ალამ, – გადავწყვიტე თბილისში დავბრუნებულიყავი. ჩემი პატარა ბინა გავყიდე და ერთი ახლობლის მეშვეობით თბილისში შევარჩიე ფართი, რასაც ჩემი თანხა გასწვდა, მაგრამ ფული დავკარგე, ვილაც ავაზაკებმა მომპარეს. საარსებო საშუალება არ მქონდა. ავდექი და სამხატვრო აკადემიაში დავინწყე მუშაობა. დანარჩენი შენც იცი, მაესტრო. ისე, რა საოცარია ცხოვრება. საბრალო დედაჩემი მეტყოდა ხოლმე, თუ გინდა, რომ გემრიელი სადილი გააკეთო, სიყვარული, ღიმილი და კეთილი აზრები ჩააყოლე შიგო. ახლა რომ ვუკვირდები, ყველა სფეროში ასეა: ხელოვნებასა თუ მწერლობაში, მუსიკასა თუ ცეკვაში, თუნდაც ხელოსნობაში, რომელი ერთი ჩამოვთვალო?

ცნობილია, რომ ანტონიო სტრადივარიუსს შავმა ჭირმა ცოლი და ხუთი შვილი მოუკლა. კაცი განადგურდა, მაგრამ იმ დიდი ჟამიანობის დროსაც ცრემლიანი თვალებითა და გაბზარული გულით მაინც ჰქმნიდა თავის ჯადოსნურ ვიოლინოებს. ალბათ, ჩემს

ვიოლინოსაც ასეთი უჩვეულო ბედი დაჰყვა, ჟამიანობის დროს შექმნილი, ჟამიანობისას დაიმტვრა. და კიდევ, თავის დროზე მანჯურიაში დამარცხებული და კუდამოძუებული რუსის ჩექმა რვა ათეული წლის შემდეგ, აქ, საქართველოში, რუსთაველის პროსპექტზე წამოენია შურისმაძიებლად ჩემი მანჯურიელი წინაპრების საგვარეულო რელიქვიას და თავისი ბინძური ფეხებით გათელა. გული მარტო ერთ რამეზე მწყდება, მე, ცინების დინასტიის შთამომავალმა, სასოებით დანატოვარ რელიქვიას რომ ვერ მოვუფრთხილდი. ახლა კი ერთი სათხოვარი მაქვს, მინდა, ეს ნამსხვრევები მამაჩემის გულზე დაასვენოთ, როგორც მისი სულის მალამო. მის დაწყვეტილ სიმებზე ხომ ოდესღაც მისი დედის და შორეული წინაპრების თითები სრიალებდნენ. იქნებ ასე მაინც იგრძნოს მშობლიური ხელის სითბო, მისგან განუცდელი მოფერების დღესასწაული.

ბოლო სიტყვებს რომ ამბობდა, ხმა თითქოს ჩაუნწყდა, მერე თვალებით გვანიშნა, ჩემოდანი მიგვეტანა. ერთი ნამსხვრევი ამოიღო, დაჟეჟილი ხელით გულში ჩაიხუტა, ნაზად ეამბორა და დაემშვიდობა ჯადოსნურ სტრადივარიუსს.

აღას თხოვნა პირნათლად შევასრულეთ, ნოე ძალზე დათრგუნული იყო, ამიტომ ხელი არაფერზე მოვაკიდებინე, სახლშიც წავიყვანე.

მეორე დღეს დედას ვთხოვე, აღასთვის საუზმე მოემზადებინა. ერთ საათში საავადმყოფოში ვიყავი. პალატის კარი რომ შევხსენი, ელდა მეცა, აღას საწოლი ცარიელი დამხვდა. ექიმებთან გავიქეცი, მათაც არაფერი იცოდნენ. სად არ ვეძიეთ, მაგრამ აღას კვალს ვერ მივაკვლიეთ. ნოე თელავშიც კი წავიდა. გაჭირვებით მიაგნო ციხისთავების ნანგრევებად ქცეულ სახლ-კარს. უყურებდა ობობას ქსელებში გახვეულ კედლებს, ჩამონგრეულ ჭერს, მორღვეულ ღობეს, ვაზზე ობლად შერჩენილ მტევანს და უჩვეულო გრძნობა იპყრობდა, თითქოს ამ იავარქმნილ ადგილზე თავად ველური სიჩუმის დიდებულება თვლემდა.

ნოეს უნდოდა, ოთახები დაეთვალეირებინა, შიშით შევიდა შიგ. ერთი ოთახის კედელთან კარადა შენიშნა, კახელები წალოს რომ ეძახიან. ფრთხილად გამოალო კარი, მაგრამ შიგნიდან იმდენი მტვერი გადმოჰყვა, თვალში ძლივს გამოიხედა. თაროებზე საბნები და ჩრჩილისგან შეჭმული ფარდაგები ელაგა. მისდა უნებურად ფარდაგის ქვეშ შეაცურა ხელი და ქაღალდში გახვეული ფოტოები იპოვა. ფურცელი გაშალა, ანდერძი აღმოჩნდა. როცა

წაიკითხა, გაცეცებისაგან პირი დაალო. ანდერძის მიხედვით ბებია თამარი მთელ თავის ავლადიდებას ალას უტოვებდა. მერე გაუგზავნელი წერილებიც წახა. ზოგი ტკივილიანი, ზოგიც მხიარული, შვილიშვილს მის ენაზე რომ ეტიტინებოდა. ყველაზე მძიმე წასაკითხი იმ პერიოდს ეკუთვნოდა, ლენინგრადის ბლოკადა რომ მძვინვარებდა. თქვენ რომ რამე მოგივიდეთ, ჩემს თავს არ ვაპატიებო, წერდა. ბოლო წერილი 1945 წლით თარიღდებოდა, იმ დროს ალა 7-8 წლის თუ იქნებოდა.

– საბრალო დედაჩემო, გაქურდულს, უსახლკაროს რამდენჯერ გიტირია, რომ მიუსაფარი და არაფრისმქონე იყავი, მაგრამ ხომ ხედავ, ქვიშის კარიერის გენერალი ყოფილხარ. – ხმამაღლა ფიქრობდა ნოე.

თბილისში დაბრუნებულმა ყველაფერი წვრილად მიაჩნო. ჩვენ მაინც ვაგრძელებდით ალას ძებნას. ვერელები გულახმედას მკვლევებს აბრალებდნენ მის გაუჩინარებას. ზოგიერთი იძახდა, მგონი გუშინ დავინახე, დაბარგული მიდიოდაო.

ნოე ხანდახან საათობით იჯდა აკადემიის კიბეებზე, იქნებ საიდანმე გამოჩენილიყო დედა. დრო კი უმოწყალოდ გარბოდა.

ერთი კია, ვერის აღმართზე მიმავალს, ქვის ერთ ფილაზე ალას ორივე შიშველი ფეხი, მისივე ნებით შავი საღებავით შემოხაზული, მაგონებდა მის დაუდევარ თავს და რომ გავუსწორდებოდი, ასე მეგონა, მხარში ამომიდგებოდა და გამომყვებოდა.

გავიდა წლები. მოგონებებში ჩაიძირა და გაფერმკრთალდა აკადემიაში ნადავიდარაბი ახალგაზრდობა. დიდი ოჯახის ტვირთით საზრუნავმოკიდებული ვათენ-ვალამებდი პალიტრასთან. სახვითი ხელოვნების სიყვარულით ზეშთაგონებულს ფუნჯი არასოდეს გამიგდია ხელიდან, ვქმნიდი ახალ-ახალ ტილოებს და ასე დაუსრულებლად ვწერდი და ვშლიდი, ვშლიდი და ვწერდი. სახელოსნო იყო ჩემთვის ბროდვეიც და მონმარტრიც, საჭარაც და ჰავაის კუნძულებიც. თუმცა, არც მოგზაურობა მაკლდა გამოფენებთან ერთად. მოუცლელმა და თავგადასავლებით სავსე ცხოვრებამ ჩემი ჭაბუკობისდროინდელი გატაცება, ძველი ნივთებისადმი სიყვარული ვერ გაანელა. როგორც კი თავისუფალ დროს მოვიხელთებდი, მაშინვე გული მშრალი ხიდისკენ მიმინევდა. ერთხელაც, შემოდგომის მბჟუტავი მზის სხივიფიცხებულ

გამყიდველთა შორის, ერთი მოხუცი დავლანდე, ძველ ჩარჩოში ჩასმულ ქალის პორტრეტს რომ სთავაზობდა გამვლელ-გამომვლელს. უცებ შევდექი, დავაკვირდი ოციოდე წლის წინ ჩემს მიერ შესრულებულ ალას პორტრეტს, მერე ჩემი ინიციალებისაკენ გავაპარე მზერა და უჩვეულო პაემანიც შედგა. თითქოს ალას ძველი ჩემოდნიდან თავდაღწეული ჯინი ჩვენს შორის გაბოტილიყო და წარსულში მახედებდა. ეტყობა, ისეთი სახე მქონდა, ბერიკაცმა უმალ ამოიკითხა ჩემს გამომეტყველებაში, რისი თქმა მსურდა.

– ეჰ, შვილო, ამის პატრონი ამ სურათს რომ ჰყიდდა, ლამის მთელი გული გამოაყოლა თან. რომ არა დიდი გაჭირვება, ამას როგორ გაიმეტებდა. ავტორი, როგორც მოგეხსენებათ, ცნობილი მხატვარია. თუ არ გჯერათ, აგერ კატალოგსაც გაჩვენებთ. კარგა ხანია, რაც ეს ნამუშევარი შევიძინე, ახლა მეც გამიჭირდა, თუ მოგწონთ, ფასზე მოვრიგდებით.

უხმოდ ავიღე პორტრეტი, დიდხანს ვატრიალე ხელში, ის ხომ ჩემი ბიოგრაფიის ნაწილი იყო. მოხუცს არ შეევატრებივარ, ფული მივუთვალე და ბედნიერმა გავწიე სახლისაკენ, თუმცა, ერთი კითხვა მიბურღავდა ტვინს – სად არიან ნეტავ ახლა ალა, ან თავისი მუსიკოსი ბიჭი...

ამ ამბიდან დიდი დრო არ იყო გასული, როცა კულტურის სამინისტროდან მაცნობეს, რომ პარიზში მოწყობილ ქართული კულტურის დღეებში უნდა მიმელო მონაწილეობა. რა თქმა უნდა, სიამოვნებით დავთანხმდი.

მონმარტრზე, ერთ-ერთ ტაძარში, მოენყო ქართველ მხატვართა გრანდიოზული გამოფენა. ჩემს ექსპოზიციას მთელი კედელი ეკავა. ახალ ნამუშევრებთან ერთად ძველი ტილოებიც იყო წარმოდგენილი, მათ შორის, ალას პორტრეტიც, რომელიც ერთ დროს თავად ალამ გადაარჩინა განადგურებას. გმადლობ, ალა, სისულელის ჩადენაში ხელი რომ შემეშალე. მას შემდეგ ვინ აღარ დამიხატავს, დიდი აღიარება და სახელიც მომიხვეჭავს, მაგრამ ასეთი გულწრფელი და მეტყველი თვალები იშვიათად თუ მინახავს.

დადგა გამოფენის გახსნის დღეც. ვის არ ნახავდით დარბაზში: ელჩებს, საკონსულოების წარმომადგენლებს, პარიზის ქართულ სათვისტომოს, ქართველ და უცხოელ ხელოვანებს, თვით მონმარ-

ტრის მეფედ წოდებულ პიკასოს, დალისა და მოდილიანის თანამედროვე მოხუც რაინდს. ქართულ „მრავალჟამიერსა“ და სხვა პოლიფონიურ სიმღერებს პარიზის სიმებიანი ორკესტრი ენაცვლებოდა: მოცარტი, ბახი, ვივალდი, ჩაიკოვსკი...

ალას პორტრეტი ყოველი მხრიდან იკითხებოდა. საითაც უნდა წასულიყავი, ალას მზერა გეგებებოდა. ერთი პირობა მომეჩვენა, თითქოს მისი ბაგეები ყურში ჩამჩურჩულებდნენ, იქ, აკადემიაში, როცა ახალგაზრდა იყავი და ჩემს პორტრეტს ხატავდი, წარმოიდგენდი, ოდესმე მსოფლიო საგამოფენო დარბაზებს თუ დაიპყრობდიო?

ტრანსიდან არც კი ვიყავი გამოსული, რომ უცებ ვიოლინოს ხმამ შემაფხიზლა და რეალობაში დამაბრუნა. უკან მოვიხედე, ალას პორტრეტთან ახალგაზრდა მევიოლინე იდგა და ქართულ მელოდias – „სულიკოს“ უკრავდა. სული შემიგუბდა თითქოს. ხან ალას პორტრეტს მივშტერებოდი და ხანაც ახალგაზრდა კაცს ვაკვირდებოდი. კიდევ ერთი შეხვედრა, თანაც სად? პარიზში, ჩემთვის ეს მოულოდნელი იყო. ეს ხომ ის პატარა ბიჭია, დედის მოლოდინში, მოსაცდელში რომ რეპეტიციობდა პატარა ვიოლინოთი, მუდამ გაბუტული რომ იყო ჩვენზე – დედამისის სიშიშვლის უტყუარ მონმეებზე. აქ ყველაზე ნაკლებად მოველოდი მასთან შეხვედრას. ნეტავ თუ „გვაპატია“ ჩვენც და დედამისსაც.

ქართული სიმღერა თითქმის მთელმა დარბაზმა აიტაცა და სიკეთის წამით განზავდა ჟამი უჟამური. „ყოჩაღ, ნოე!“ – ვეუბნები და ვეხვევი კაცობაში ფეხშედგმულ ბიჭს, ჩემი წარსულის ნანილად რომ ქცეულა. თვალებში ვატყობ კეთილგანწყობას და ვხვდები, რომ აღარ ვძულვარ. ისიც მეხვევა და გულში მიკრავს.

მას შემდეგ ხან თბილისში მხვდება ალა თავისი ჩემოდნით, ხან პარიზში, ხან კიდევ სად. ეს ჩემოდანი თავის პატრონთან ერთად მანამ იმოგზაურებს ქვეყნიდან ქვეყანაში, ქალაქიდან ქალაქში, ქუჩიდან ქუჩაზე, სანამ მე ვიბოგინებ ამ დუნიაზე, რადგან ის ჩვეულებრივი ჩემოდანი კი არა, თითქოს ჩემი სიჭაბუკის სულის სამალავია, რომელიც თან დამყვება მთელი ცხოვრება.

ქე უნდა დავეკუნიდე უინ, სოსუქუმი!

ქე უნდა დავეკუნიდე უინ, სოსუქუმი!
(ომის ქრონიკაში)

რამდენჯერ ვცაბდე დამენერა სოსუმში ჩემი დაბრუნების ამბავი. დავინწყებდი და წავშლიდი... დავინწყებდი და წავშლიდი... ალბათ იმიტომ, რომ სული ნამდვილ დაბრუნებას ელოდებოდა. რა კარგი იქნებოდა, კარგი კი არა, ბრწყინვალე, საუკეთესო, არაჩვეულებრივი, სიტყვით გამოუთქმელი... რომ სოსუმში უკვე დაბრუნებულსა და ხელახლა დაფუძნებულს დამენერა მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების თავგადასავალი – ამბავი, რომელსაც ვერსად წაიკითხავ, ვერც ინტერნეტში მოიძიებ, ვერავინ გაამბობს თვითმხილველისა და თვითგანმცდელის გარდა.

სოსუმი 2 ოქტომბერს დავტოვე, როცა რუსულმა ჯარებმა გაგრა აიღეს და ფრონტის ხაზმა მდინარე გუმისთაზე გადმოინაცვლა. მტრის სამიზნე ქალაქის ახალი რაიონის მრავალსართულიანი სახლები აღმოჩნდა. ძერჟინსკის ქუჩა ხომ მდინარის პარალელურად მიემართებოდა, მერე მარცხნივ უხვევდა აგრბას ქუჩა, რომელზეც მე ვცხოვრობდი. 2 ოქტომბერს, ორი პატარა ბავშვით მარტო გამომამგზავრეს თბილისისაკენ. სამი კვირა საგარეჯოში აღმოვჩნდი გარსიაშვილების ოჯახში, რომელმაც მაშინ სამი დევნილი ქალი შეიფარა ოთხი პატარა ბავშვით. მერე თბილისში, ერთი თვის შემდეგ კი რუსთავში დავმკვიდრდი და უკვე ვიცოდი, რომ ომის დასრულებას მე-12 მიკრორაიონის ერთ-ერთი სახლის მე-9 სართულის პატარა ბინაში უნდა დავლოდებოდი. ბინაში გადასვლამდე ჭოლოკავების ოჯახს შევეხიზნეთ და სწორედ ისინი

დაგვეხმარნენ ახალ საცხოვრებელში გადასვლაში. მათი სახლიდან მოვანესრიგეთ და საცხოვრებლად გამოსადეგი გავხადეთ ბინა და მერე მათგან წამოღებული ქვეშაგებით, ჭურჭელითა და ყველა აუცილებელი ნივთით ვიცხოვრეთ 1993 წლის აპრილამდე.

დეკემბერი იწურებოდა. მოახლოვდა ახალი წელი. მთელ რუსთავს უჭირდა. არ იშოვებოდა პური, არ მოქმედებდა არცერთი მაღაზია. პურზე რიგში ღამეებს ათენებდნენ. საახალწლოდ ნაძვის ხის ერთი ტოტი ვიშოვეთ, სადღაც გზისპირას ვიღაც მოხუცი ქალისგან ბრჭყვიალა „წვიმები“ და მისალოცი ბარათები ვიყიდეთ, ფერადი ყვავილები და სათამაშო ცხოველების გამოსახულებები ამოვჭერით და ნაძვის ხე მოვრთეთ ჩვენს პატარა ოთახში. ახლოვდებოდა ახალი წელი, ჩამოვიდა ჩემი ძმა, მამუკა, ტანსაცმელი და საკვები ჩამოგვიტანა სოხუმიდან. სულ სამი ჩანთა იყო, მაგრამ დიდი სითბო და სიყვარული ჩამოჰყვა. მანდარინი და ლიმონი ნაცნობებსა და დიასახლისსაც ზღვის სანაპიროზე გაბნეული მზის სხივებივით ვუწილადე. გავჯიუტდი, უნდა დავბრუნდე-მეთქი, ბოლოს და ბოლოს ახალ წელს ხომ ოჯახში უნდა შევხვედროდი. როგორც ახალ წელს შეხვდები, მთელი წელი ისე იცხოვრებო, ამბობდა ბებია... მეც შინ მიმიწევდა გული და ფოსტაში საქალაქთაშორისო სატელეფონო განყოფილებაში რამდენჯერმე რიგში ვიდექი. მრავალსაათიანი ლოდინისა და ცრემლების შემდეგ დეკემბრის ბოლოს ძლივს დავითანხმე ჩემები შინ დაბრუნებაზე.

29 დეკემბერს თბილისის ვაგზლიდან მატარებლით გავემგზავრეთ სოხუმისაკენ მე, ჩემი პატარა გოგონები, მამუკა და მამა. ბაქანი სავსე იყო. მატარებელი უცებ დაიტვირთა ხალხითა და ბარგით. ერთ ადგილზე ალბათ სამი ადამიანი იჯდა, ვაგონებში უწესრიგოდ ეყარა დაბერილი ჩემოდნები ჩანთებით და სხვადასხვა სახის პროდუქტებით გაძეძგილი ტომრები. ვაგონებში

ღია კუპეები იყო, სამი შეიარაღებული სამხედრო პირი გვაცვილებდა, რადგან ხშირი იყო დაყაჩაღების შემთხვევები არა მარტო აფხაზეთში, სადაც ომი იყო, არამედ სხვა რეგიონებშიც. მატარებლები ხშირად იძარცვებოდა და უგზო-უკვლოდ იკარგებოდა ტონობით შაქარი, ფქვილი, ბურღულეული... ბენზინი. ირგვლივ ხმაური, ფაციფუცი, გადაძახილები და ზუზუნი აწყდებოდა დათოვლილი თბილისის ვაგზლის მიმდებარე ქუჩებს...

მატარებელი ჩაქჩაქითა და ქოთქოთით დაიძრა. ლამის ყოველ

კილომეტრში, ყოველ ხელის დაქნევაზე ჩერდებოდა. სრჭიალით დაამუხრუჭებდა ძველი ტაქსით და გალიმებული სახეებით ამოცვივდებოდა 5-6 ადამიანი გასაყიდი ტვირთით. ზოგჯერ უაზროდ გაჩერდებოდა და საათობით ველოდით ხან ელექტროენერჯის მიწოდებას, ხან გზის გათავისუფლებას ან მოსალოდნელ საფრთხეს. გულგანვრილებულები ველოდით როდის-როდის დაიძრებოდა საცოდავი, მოყანყალეული მანქანა. რაც უფრო უახლოვდებოდა აფხაზეთს, მით უფრო ცარიელდებოდა. ენ-გურის ხიდზე ნახევრად ცარიელი მატარებელი გადავიდა, ჩანდა, აფხაზეთში ბევრი არ მიემგზავრებოდა. ორი დღე მიიღია ამ ჩაქჩაქში. მშვიდობიან დროს სოხუმიდან სალამოს 10 საათზე გასული მატარებელი თბილისში დილის 6-7 საათზე ჩადიოდა.

1993 წლის 1 იანვარი ჩვენთვის ოჩამჩირის სადგურში დადგა. მატარებელი ორი საათი იდგა, თითქოს მოწყენილი და დადუმებული. მერე ატყდა სროლა, ფანჯარა ორ ადგილას გახვრიტა და გაბზარა ბრმა ტყვიამ და ვაგონში გამჭოლი ტრაექტორიით გაიწეილა... ხალხი იატაკზე პირქვე ვინექით. ბავშვებს ზევიდან გადავეფარეთ დიდები. ასე ვიყავით კარგა ხანს, მერე მატარებელი დაიძრა და ამოვისუნთქეთ, თუმცა, განა დაძრულ მატარებელს არ დაენევა ბოროტი ტყვია?!

1993 წლის 1 იანვარი... დილის 6 საათი... დანჯღრეული, ნატყვიარი, ალაგ-ალაგ მინებჩალენილი მწვანე მატარებელი სოხუმის ცენტრალურ ვაგზალში ჩამოდგა. ჩვენ გარდა ათიოდე მგზავრი ჩამოვიდა და უცებ დაიკარგა რიჟრაჟის ალაგ-ალაგ სითეთრე-გამოკერებულ სიბნელეში. დანარჩენები გზადაგზა შემოეცალნენ მატარებელს. ჩვენ ხუთნი ვიყავით: მე ორი შვილით, ჩემი ძმა და მამა. ცივა, სუსხია, მაგრამ სულში თბილა, რადგან სახლში ვბრუნდები. ახლა ჩემი ქალაქის ომისგან გადათხრილ ქუჩებსა და მოყანყალეულ სახლებს უნდა გავუყვე.

მოწყენილი, ომისგან გატანჯული დამხვდა ჩემი ქალაქი, ჩემი სოხუმი, ჩემი ცხუმი, ჩემი დიოსკურია, ჩემი ოცნების ქალაქი... არ თოვდა, მაგრამ მუხლამდე თოვლი იდო. გამიკვირდა.

ამოდენა თოვლი სოხუმში არასოდეს ყოფილა. ზოგჯერ თუ ჩაგვიკრავდა თვალს „სუბტროპიკული თოვლი“, ისეთი, ნაკვალევს რომ ძლივს დაიტყობს გულზე... და იმ თოვლიანი ორიოდ საათის განმავლობაში ცოცხლდებოდა ქალაქი, ყიჟინა და მხიარული კისკისი ისმოდა ქუჩებში... მთელი ქალაქი ფოტოებს

იღებდა, რადგან სოხუმს თოვლი ეღირსა და, სანამ გაიპარებოდა ეს თეთრი იდუმალი სტუმარი, უნდა მოესწროთ მისი აღბეჭდვა ფოტოებზე. ისე გადიოდა ხოლმე წლები, რომ ერთი ფანტელიც კი არ ჩამოვარდებოდა, ან თუ მაინც ჩამოწყდებოდა ფიფქები ზღვარეკლილ კამკამა ზეცას და თუ თოვლი მზისგან გამთბარი მიწის ამბორს მოასწრებდა, თბილი სიო დაახვედრებდა თბილ ხელისგულს და ისიც წვიმის ცრემლებად დაიღვრებოდა.

1993 წლის 1 იანვარი... დილის 6 საათი... დანჯღრეული, ნატყვიარი, ალაგ-ალაგ მინებჩალენილი მწვანე მატარებელი სოხუმის ცენტრალურ ვაგზალში ჩამოდგა... და დაუწყევით ახალ რაიონამდე, სადაც ჩემი სახლია, რამდენიმე კილომეტრია. ახლა გონებაში ვითვლი და ავტობუსის 9 თუ 10 გაჩერება გამომდის. ნინო მე შევისვი კისერზე, თამუნა, როგორც ცოტათი უფროსი და შედარებით ძმამე – ძმამ და დაუწყევით ეშბას ქუჩას. ასფალტი მოყინული იყო, ალბათ წინა ღამის მონათოვი თხელ ფენად ედო ყინულს. რამდენჯერმე დავეცი, მაგრამ გაკვალული თოვლის გვერდებზე უმტკივნეულოდ ვგორდებოდით მე და ჩემი შვილი. თავზე დაგვათენდა, მაგრამ ადამიანის ჭაჭანება არსად ჩანდა. გავუხვიეთ ძერჟინსკის ქუჩისკენ. აქ გზაჯვარედინია. ერთ დროს ხალხისა და მანქანების ნაკადს ვერ იტყვდა იქაურობა. ახლა არავინაა და ჭურვებისგან ათხრილი ასფალტი და დამსხვრეული ავეჯის ნარჩენებელია იქცევს ყურადღებას. მივდივართ, მივდივართ... გავიარეთ ე.წ. „ტაქსომოტორი“. ისიც დანგრეულია. ბავშვობაში, სკოლიდან დაბრუნებისას, ავტობუსი რომ გაუვლიდა ამ დანესებულეებს, ვცდილობდი ვეებერთელა ეზოს შიგნით გეომეტრიული სიზუსტით ჭადრაკულად დალაგებული ყვითელი ტაქსები დამეთვალა. ალბათ 200-ზე ნაკლები არასოდეს იქნებოდა. ახლა მორღვეული ღობის მიღმა ღრიჭოებიდან სიცარიელე აცეცებდა თვალებს, ალბათ ჩვენი არსებობა აოცებდა.

გავიარეთ ცნობილი კაფე „ვეტეროკი“... და აი, სახლში ვართ... აგრბას ქუჩის 6ა... მეორე სადარბაზო, მეორე სართული, სითბო, მხიარულება, „კერასინკაზე“ გამომცხვარი პურის სურნელი, დაგმანული ფანჯრებიდან სანთლის შუქმა არ უნდა გააღწიოს! ერთი ოთახი პროდუქტებისა და ფქვილის საწყობად ქცეულა, ალბათ გვეყოფა გაზაფხულამდე... მერე? – მერე დიდი იმედი იმისა, რომ ომი დამთავრდება და ძველი ბედნიერება დაუბრუნდება ქალაქს.

1993 წლის პირველი იანვარი... დილის 6 საათი... დანჯღ-

რეული, ნატყვიარი, ალაგ-ალაგ მინებჩალენილი მწვანე მატარებელი სოხუმის ცენტრალურ ვაგზალში ჩამოდგა... ვყვები მე და მერე დედა განაგრძობს, რომ ჩვენი სადარბაზოს მე-7 სართულზე მცხოვრები ქალი ბომბმა იმსხვერპლა, გვერდითი სახლიდან 12 წლის ბიჭს აფეთქებამ ფეხი მოგლიჯა, მაგრამ გადარჩა, საბავშვო ბაღს, სადაც თავად მუშაობდა, ბომბი დაეცა, მეორე ბაღი კი ისე აფეთქდა, რომ მის ადგილას ადამიანების სიავითა და გულგრილობით გულგაგლეჯილი დედამიწის მონყენილი თვალი ორმოდან იმზირება. გარდაცვლილებს ლამით ან ბინდისას ყოველგვარი ზედმეტი რიტუალის გარეშე კრძალავენ, რადგან თავშეყრილი ხალხი ხშირად ხდება მტრის სამიზნე, ამიტომ ერიდებიან პროცესიების გამართვას. რამდენჯერმე შეკრებილი საზოგადოება ბომბის მსხვერპლი გამხდარა. ჩვენს სახლსაც ეტყობოდა ბომბის კვალი, პირველი სადარბაზოს მე-7 სართული გამოთხრილია. სამი ქალი დილით ყავას მიირთმევდა ამ ჩამონგრეულ ოთახში, რომელსაც ჭერზე ფარად დაზავების მახვეწარ თეთრ დროშასავით შერჩენია. ...და სწორედ იმ დროს მოხვედრია სახლს ბომბი, სწორედ იმ ოთახში დაღუპულა სამივე...

ის, ვისაც რეალური ომი არ უნახავს, ალბათ იკითხავს, როგორ, ომი იყო, ისროდნენ და რა დროს ყავის სმა იყო, რატომ თავს არ უშველესო. ადამიანი თურმე ყველაფერს ეჩვევა. ეს მისი ბუნებრივი ადაპტაციის უნარია, მაგრამ ყველაზე საშინელი მონობას შეგუებული ადამიანია, დღეს ეს უფრო ხშირია... ომის არმნახავთა ბუზღუნიც მსმენია, რას გამორბოდითო აქეთ, განყდნენ ეს მეგრელებიო, საქართველოს გეოგრაფიის არმცოდნე, გაუნათლებელი ყაყანებდა ბაზარში და არც კი იცოდა, რომ მეგრელი ეგრისში მცხოვრები ქართველია, რომ აფხაზეთი სხვა კუთხეა და სამეგრელო – სხვა, რომ საქართველოს კუთხეებისადმი ქართველთა მიკუთვნება გვარის მიხედვით არ ხდება, რომ არსებობენ კახელი ხვინგიები, მეგრელი ძიძიგურები და კაკაშვილები, გურული ლორიები და კვარაცხელიები... რომ ილია ჭავჭავაძემდეც იცოდნენ პროგრესულმა ქართველებმა, რომ არ არსებობს მხოლოდ ქართველი ადამიანი, რომ ყოველი ქართველი ან იმერელია, ან კახელი, ან მეგრელი, სვანი, ხევსური, მესხი... ჩვენ ერთად ვართ ქართველები და ნებისმიერი კუთხის ამონყვეტა საქართველოს სიკვდილის ტოლფასია... რას გამორბოდითო? ჩვენ კი არ გამოვრბოდით, ბედისწერა მოგვაქანებდა და არავინ იცოდა, სად,

როგორ და რას მიგვანარცხებდა, სად შეგვანჩერებდა... ძალიან ბევრი აფხაზეთში დაიღუპა, ბევრი აფხაზეთის მიწის ნატვრაში გარდაიცვალა, ბევრს დღესაც უგზო-უკვლოდ დააქანებს ბედის ქარავანი. ამ შემთხვევაში „ბრძნად მეტყველებათ ვერცხლი არს, ხოლო დუმილი – ოქროი რჩეული, – ვითარცა სთქვა სოლომონ.“ უმჯობესია დავდუმდეთ და საქმე ვაკეთოთ, რადგან არ ვიცით, ხვალ რას გვიმზადებს არსთაგამრიგე.

1993 წლის პირველი იანვარი... დილის 6 საათი... დანჯღრეული, ნატყვიარი, ალაგ-ალაგ მინებჩალენილი მწვანე მატარებელი სოხუმის ცენტრალურ ვაგზალში ჩამოდგა...

ჩემი მეუღლე მერხეულიდან ველოსიპედით ჩამოვიდა, რადგან მანქანებს მხედრიონელები ართმევდნენ, პოლიციელებსაც კი. შინ ვარ, საღამოა და ნაჩქარევად ვაწყობთ შარშან გადანახულ საახალწლო ნაძვის ხეს, უმოქმედოდ დარჩენილი გაბჭურის გვერდით ღუმელში ტკაცუნობს შეშა და იმედივით ღვივის ნაკვერჩხალი. ბებია რალაც ტკბილს ამზადებს... თან გვიყვება: როცა ადამიანები თავხედდებიან და ქვეყნად უსამართლობა, ომი და სიკვდილია, ბუნებაც ბრახდება და მკაცრდებაო. ასეთი თოვლი და სუსხი არასოდეს ყოფილაო ზღვისპირეთში. 1911 წელს მოსულა აქ დიდი თოვლი და ეს ყველას უკვირდაო. მე მაშინ დაბადებული არ ვყფილვარ, ჩემი მშობლები არაკად ჰყვებოდნენო. კი, ბატონო, ახლა ომია და დააშავეს ადამიანებმა, ღმერთს შესცოდეს, მაგრამ იმ დროს რა ხდებოდა? ალბათ მაშინაც გამოიჩენდნენ ადამიანები სიავეს. ვინ იცის რა ხდებოდა, ალბათ მაშინაც შესცოდეს ადამის ძეთა უფალს. მე-20 საუკუნის გარიჟრაჟსაც არ აკლდა ომი, ბრძოლა, სისხლისღვრა, შური და ღალატი, მაგრამ არც დასასრულს დააკლდება, როგორც ვხედავთო.

– ახალ წელს როგორც შეხვდები, მთელ წელს ისე გაატარებო, ამბობდნენ ჩვენში. მე, ალბათ, სულ გზაში ვიქნები ეს წელი ხო? – ვხუმრობ მე.

– მაშინ ეს წელი ოჩამჩირეში, მატარებელში უნდა გაატარო ბავშვებიანად, მოგინწყობთ კუპეს... – ხუმრობს ბებია.

ის სითბო და სიყვარული, ბედნიერების მაშინდელი განცდა, დღემდე მომყვება.

იმ დღეს არავინ გასულა გარეთ, არცერთი მეზობელი არ მი-ნახავს ფანჯრიდანაც კი. ვის ჰქონდა ახალი წლის ძველებურად აღნიშვნის თავი.

1993 წლის 20 თებერვალი: ერთი კვირაა ახლოს სროლის ხმა არ ყოფილა. შორიდან, გუმისთის გაღმიდან აღწევს ხოლმე ავტომატის შორეული კაკანი. სადღაც მთებში „გრადი“ გაიშხუილებს და გრუხუნის მოაწყდება ქალაქს. ხალხისთვის ესეც შვეებაა. სროლის ხმას არავინ უფროთხის უკვე.

19 თებერვალს ღამით ატყდა ზანზარი, ნუილი, გრუხუნის, რუსულმა მიგებმა გადასერეს ცა და დაიქცა და ჩამოიქცა ის ღამე. მთელი ღამე აბაზანაში დაყრილ ქვეშაგებზე გავატარეთ. ეს ერთადერთი ადგილია, რომელსაც ფანჯარა არ აქვს. სხვა ოთახებს კი ლეიბები აქვთ აფარებული აივანზე გამავალი კარების მინებზე, რადგან ტყვია მატყლსა და ბამბაში ვერ გააღწევს. თუმცა ეს მეთოდი ასაფეთქებლის ნამსხვრევებისგან ვერ დაიცავს სახლს. დილით აივნის კარები გარედან ნატყვიარებიოთა და ნამსხვრევების ქრილობებით იყო სავსე. გადანყდა, დილითვე უნდა გამოვემგზავრო რუსთავში, იქ პატარა ერთოთახიანი ბინა მელოდება, რომელიც მე-12 მიკრორაიონის მე-9 სართულს მერცხლის ბუდეცავით გამოკერებია. ომის საშინელების ექო აქაც იგრძნობა, აქაც საშიშია შეღამებულზე სიარული და აქაც შეიძლება წამოგენიოს ბრმა ტყვია, თუმცა ალბათობა ბევრად ნაკლებია, ვიდრე სოხუმში.

თითქოს ძაძებში ჩაცმულმა გაიღვიძა სოხუმმა. ორიოდ მოქალაქის ნაბიჯებმა ძლივს აახმაურა ქალაქი. მამაჩემის მანქანით გავემართეთ ცენტრალური სადგურისაკენ. ეშბას ქუჩა, რომელიც მანამადე თავს ინონებდა ორსართულიანი ღამაზი კერძო სახლებით, ნანგრევებად ქცეულა. მიგების ბომბებს გადაუსწორებიათ იქაურობა. ვჩქარობთ, მივდივართ, მატარებელს უნდა მივასწროთ. სადგურზე გრუხუნის ისმის, მაგრამ მგზავრები მაინც სხდებიან მატარებელში და მე, ორი შვილითა და ბებუის თანხლებით (რომელიც ჩემი ერთადერთი დამხმარე და იმედი), მოვემგზავრებით თბილისისკენ. გვაცვილებს მამა, რომელიც, ალბათ იმავე მატარებლით დაბრუნდება უკან.

მატარებელი კვლავ ორი დღე იყო გზაში. ოჩამჩირეს რომ გავცდით, ისევ ატყდა სროლა და მგზავრები კვლავ იატაკზე ვინექით გაჩერებულ მატარებელში, მაგრამ ყველაფერი მალე მიწყნარდა და, თუ შავი იუმორით ვიტყვი, ომისგან „გამოწრთობილემბა“ შეშინებაც ვერ მოვასწარი. ეს ჩვენთვის, სოხუმში განცდილთან შედარებით, არაფერი იყო.

ენგურის ხიდიდან დიდხანს შეყოვნდა მატარებელი. ხმა დაირხა, ენგურის ხიდიდან გზას ქობალიას რაზმები აკონტროლებენ და ყველაფერს ამოწმებენო. დავიბენით და შეგვეშინდა, თუმცა პანიკაში არავინ ჩავარდნილა. ყოველ ვაგონს ორი შეიარაღებული სამხედრო პირი აცილებდა. გამოაცხადეს, არაფერი მოხდება, შემოვლენ და აქაურობას შეამოწმებენო. ამჯერად, დახურული კუბეები ჰქონდა მატარებელს, რომელიც შედარებით ახალი იყო, ვიდრე წინანდელი. კარზე დაგვიკაკუნეს. გამოჩნდა ოთხი სანდომიანი ახალგაზრდა პირი, უფრო სწორედ, ორი შემოვიდა კუბეში, ორი – ღია კარის მიღმა დადგა. კბილებამდე შეიარაღებულიაო, ალბათ ასეთებზე ამბობენ. შემოსულები მოგვესალმნენ, წარმოგვიდგინენ თავაზიანად. ბავშვებს მოეფერნენ და გაეთამაშნენ, რაღაც ბრჭყვიალა პატარა ბურთიც აჩუქეს; გვეითხეს, რამე ხო მარ გვჭირდებოდა, ვინმემ ხომ არ შეგვანუხა, ან რამე პრობლემა ხომ არ გვექონდა. წყალი ხომ არ გინდათო ბავშვებისთვის ან სხვა რამე, რაც შეგვიძლია, ყველაფერში დაგეხმარებითო. ისე შინაურულად და თბილად გაგვესაუბრნენ, გამიკვირდა კიდეც შეიარაღებული ხალხისგან ასეთი მოპყრობა. აშკარად კახური აქცენტით საუბრობდა ორივე ახალგაზრდა. მამაჩემმა ჰკითხა, სადაურები ხართო. გვითხრეს, რომ საგარეჯოელები იყვნენ და ქობალიას ჯარში მსახურობდნენ. – დავალება გვაქვს, აფხაზეთიდან თბილისისაკენ მომავალი მატარებლები შევამოწმოთ და ხალხსაც დავეხმაროთო. ჩვენი მატარებლისთვის ბოლო ორი ვაგონი მოუხსნიათ. ერთი „გრადი“ ჭურვებითა და საბრძოლო იარაღით ყოფილა დატვირთული, მეორე – ხალიჩებითა და ტელევიზორებით. იარაღი თბილისიდან აფხაზეთში უნდა შედიოდეს და ამას ხელს არ ვუშლით, მაგრამ აფხაზეთიდან თბილისისაკენ ვის და რატომ უნდა მიჰქონდესო საბრძოლო მასალა.

1993 წლის 14/15 მარტი: რუსთავის ფოსტაში დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ რომელიღაც კაბინაში მიხმეს. 10 წუთის ფული გადავიხადე, იმედია მალე არ გამითიშავენ. მცირე, ნაჩქარევი მოკითხვის შემდეგ შორიდან მესმის ოჯახის ნევრების ხმა. ბებია და ჩემი პატარა გოგონები ფოსტის დარბაზში ჩუმად სეირნობენ. ბებია ხან დარბაზში ფილაქანის იატაკის ამოცვენილი ფილების „ღრიჭოზე“ გადაახტუნებს პატარებს, ხან ფანჯრებზე მიაქცევინებს ყურადღებას, ხან ქარით აცახცახებულ ხის ტოტეებზე, რომელთაც უკვე ეტყობათ დაბერილი კვირტები. დარბაზი

ხალხით არის სავსე, ყველა სადღაც რეკავს, რაღაცას ბუზღუნებს, ჩივის, წუნუნებს, არცერთი ხალისიანი ხმა, სადღაც კუთხეში თუ დაიჭერ სევდიან ღიმილს, რომელიც შეგახსენებს, რომ ქვეყნად მხოლოდ მუქი ფერები და სევდა როდი არსებობს, იმედიც ჭიატებს სადღაც.

დედას ვუკითხავ გრძელ სიას, რომ მჭირდება რაღაც რაოდენობის ჭიქა, საინი, ჩაიდან, ქვაბი... ჰო, ფერადი ფანქრები და პლასტილინიც ბავშვებისთვის. ვიცი, ახლა ვერსად იყიდის და არც რუსთავეში იშოვება, მაგრამ ჩემი კარადის ქვედა უჯრაში გადანახული მქონდა იქ, სოხუმში. აუცილებლად უნდა გამოიგზავნოს... დედა წერს სიას და მეუბნება, რომ აქ საშინელება ტრიალებს, ქალაქი იბომბება... მტერი გუმისთაზე გადმოვიდა. ცოტა ხნით ადრე თბილისმა კიდევ ერთი შეთანხმება დადო რუსებთან და ჯარის ნაწილების უმეტესობა და ისედაც დანჯღრეული ტანკები, ყოველ 5 კილომეტრში რომ შესაკეთებელი იყო, გაიყვანეს, ხალხსაც ჩამოუარეს და იარაღი ჩამოართვეს. გუმისთაზე გადმოსულ მტერთან სოხუმელები რკინის მილებით, წალღებითა და ჯოხებით გავიდნენ საომრად. ბევრი დაღუპულა, განსაკუთრებით უნივერსიტეტის თანამშრომლებს უმარჯვიათ და საკუთარი სიცოცხლის ფასად შეუჩერებიათ მტერი (გული მწყდება, ეს არნახული გმირობის ერთი ფურცელი არსადაა აღბეჭდილი საქართველოს ისტორიაში). ცოტა ხანს ვჩუმდები, არ ვიცი, რა ვთქვა... მეშინია, ამდენ ძვირფას ადამიანს, ამდენ სიცოცხლეს, მთელ ქალაქს სიკვდილი ემუქრება. დრო გადის... გესმის, გესმის, გაითიშა? – მეძახის დედა და მართლაც მთავრდება გამოყოფილი დაუსაბამო და უსასრულო დროის სატელეფონო საუბრისთვის ჩემთვის გამოყოფილი მცირე ნაწილი.

მერე? მერე რა მოხდა? – გაგრძელება აუცილებლად იქნება. განა შესაძლებელია ომის ქრონიკების ორიოდე სტრიქონში თავმოყრა. მერე? – მერე არმოსახდენი მაინც მოხდა. მერე? – მერე ველოდები დროს, როცა შევძლებ დავწერო: 20?? წლის პირველი იანვარი... დილის 6 საათი... მატარებელი სოხუმის ცენტრალურ ვაგზალში ჩამოდგა... ან თვითმფრინავი ბაბუშერას აეროპორტში დაჯდა... ან მანქანით მივადექი სახლს, რომელიც ამდენი წელია ერთგულად მელოდა და მწვანე ბალახში ჩემი ბავშვობის ნაფეხურების სურნელს სულის კუნჭულში ინახავდა... მნიშვნელობა არ აქვს, როგორ, მე უნდა დავბრუნდე! მე უნდა დავბრუნდე შინ, სოხუმში!

ქეთევან სიმონიძე

ის აგვისტო

დოკუმენტური პროზა

რაც თავი მახსოვს, სულ იმას ჩაგვძახოდნენ, ომი არ გინახავთ და იმიტომ ხართ ასეთი განებივრებულები და, თქვენი ჭკუით, თავისუფლებიო... თავისუფლები რომ არ ვიყავით და ყოველდღიურად პროკრუსტეს სარეცელზე გვჭრიდნენ, ამას კარგად აღვიქვამდით მაშინაც... მაგრამ გვჭრიდნენ სხვისი გეგმისა და ბრძანების მიხედვით, ჩვენივე თვისტომნი... თუმცა, შეიცვალა ახლა რამე ამ 30 წლის მერე?! ისევ გვჭრიან და, ერთმა ეშმამ უწყის, ვის მიერ შექმნილ თარგებზე...

მერე ომი კი არა, ომებიც ვნახეთ და ლალატიც... ქუჩის სხვადასხვა მხრიდან ძმების მიერ ერთმანეთისთვის ნასროლი ტყვიებიც ვიხილეთ და დანგრეული, განადგურებული რუსთაველის პროსპექტიც, თბილისის გული... 50 წლით გასხვისებული ტყეებიცა და დავით აღმაშენებლის გამზირზე თურქულ ყაყანსაც მივაჩვიეთ ყური... განადგურებული საყდრისიც და... ახლა რიონის ხეობის დამდგარი ჯერი... მაგრამ ის აგვისტო მაინც სულ სხვა იყო... იმდენად სხვა, რომ საკუთარი ქართველობა და სხვებზე აღმატებულობა კიდევ ერთხელ გვაგრძნობინა! მაგრამ უსუსურობის გრძნობა კი გაგვიჩინა, უსუსურობის გრძნობა! მხოლოდ არა შიშით სხვისადმი მორჩილების უნარი!

ზუსტად იმ დღეს დედუღეთიდან ვბრუნდებოდი თბილისში. სამარშრუტოში წინ ვიჯექი და გავიგონე, წიფის გვირაბში მძღოლს რომ შეატყობინეს, გორს ბომბავენ და უკან გამობრუნდიო... სურამთან გავჩერდით ერთ-ერთ სასაუზმესთან... დაზა-

ფრულები ვუყურებდით საინფორმაციო გადაცემის პირდაპირ რეპორტაჟს... უხმოდ, თვალებგაფართოებულები შევეყურებდით ტელევიზორის ეკრანს, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ აღვიქვამდით სიტუაციის მთელ სიმძიმეს. ომი დაიწყო! და თან როდის?! ოლიმპიადის დროს, როცა ტრადიციულად, უკვე დაწყებული სხვა საომარი მოქმედებებიც კი წყდება ხოლმე! ასეა საერთაშორისო კანონებით!

მძლოლმა, მგზავრებთან მოთათბირების შემდეგ, მაინც გადანყვიტა თბილისისკენ გზის გაგრძელება. არ ვიცი, მშვიდობით ჩააღწიეს თუ არა დანიშნულების ადგილზე. მე სურამში ჩავედი ჩემს ნათლულთან. ნათლიდედას დამსვენებლები ჰყავდა. გზები რომ ჩაიკეტა (და უკვე ჩაკეტილიც იყო, მე რომ მათ ვეწვიე), სამი დამსვენებელი შეგვრჩა, თითოეული სამ-სამი ბავშვით, ორიც ჩვენი გვყავდა და კიდევ ნათლიდედას დისშვილი. ერთი სიტყვით, 12 ბავშვის, 5 ქალისა და ერთი სტუდენტის მოვლა-პატრონობა დაეკისრა ჩემს ნათლიმამას... თან ბავშვებში 4 მონიფული გოგონა გვყავდა...

ბაზარი აღარ არსებობდა... სასურსათო მაღაზიებიც დაიკეტა... სამხრეთიდან გორის მიმართულებით წამოსული ბომბდამშენები ჩვენი ეზოს შუაგულში იკვლევდნენ გზას ცაში. ტელევიზორში კი დედაქალაქის ტაშ-ფანდურსა და ჩვენი „გამარჯვებული“ პრეზიდენტის ბაქიბუქს ვუსმენდით, რუსეთი დავამარცხეთო... გულზე ვსკდებოდით, უიარალო, ნახევრადშიშველ ჩვენს პირტიტველა ბიჭებს რომ ვხედავდით, რუსი სნაიპერების ტყვიებს გადარჩენილებს... საზარბაზნე ხორცად რომ არ ქცეულიყვნენ, რცხვენოდან და თვალეში ველარ გვიყურებდნენ... ვერ დაგვიცვეს შიშველი ხელებით... ისევ მოსახლეობამ ივაჟკაცა... დაუყვავეს, დააპურეს, ჭუჭყიანი სამხედრო ტანსაცმლის ნაცვლად ნორმალურ სამოსში გამოანყვეს, რომ დადევნებულ ოკუპანტებს ჩვენს თვალწინ არ ჩაეცხრილათ... მერე სადღაც მანქანებიც გაახაზირეს და შეძლებისდაგვარად ჩამოარიგეს სახლებში. დასავლელებიც გაიყვანეს გვირაბს იქით და თავისი გზით გაუშვეს.

მარიამობის მარხვის დაწყებისას, უფლის ამარად დარჩენილები, ტაძარში შევიკრიბეთ წირვაზე... მოძღვარი ქადაგებისას საქართველოს უწინდელ ძნელბედობებს გვახსენებდა და ბოლოს დაამატა, საქართველო გაბრწყინდებაო... მერე ქალებისა და ბავშვების კოჰორტას შემორჩენილი სამიოდე მამაკაცი დაიტოვა ტაძარში რაღაც საქმეების მოსაგვარებლად. გარეთ რომ

გამოვედით, ცენტრალურ ტრასაზე ტანკები მიდიოდნენ დასავლეთისკენ... ნამდვილად მეგონა, ჩვენები ბრუნდებოდნენ...

კვირაცხოვლის ტაძრის შესასვლელი შლაგბაუმებით იყო გადაკეტილი და უკვე იქ ვაპირებდი გასვლას, წინ ტენტგადახდილი „კოლხოზნიკი“ რომ ჩამიდგა. ჩემს უკან ქალები იდგნენ პატარა გოგო-ბიჭებით.

– Нука расходитесь, – გვიბრძანეს.

ტაძარს გავხედე... წამებში მივხვდი, თუ უხმოდ არ გავეცლებოდი იქაურობას, ჩვენს წივილ-კივილზე მამაკაცები გამოცვივდებოდნენ და რუსები ჩაცხრილავდნენ ავტომატებით...

– პანიკის გარეშე ჩადით ქვედა კიბეებით! – თავიც კი არ მიმიტრიალებია, ისე ვუთხარი ჩემს უკან მდგომებს. თავად ვიცდიდი, ბავშვები გაეყვანათ...

– А ты кто? чивож стоишь! – ახლა მე მიყვირა, ეტყობა, მეთაურმა.

– Уйдут женщины и дети и я уйду! Без паники! – ვუპასუხე მშვიდად და თვალებში შევხედე.

მივხვდი, მარტო რომ დავრჩი და ფეხაუჩქარებლად მშვიდად გაუყევი გზას. მანქანა ჯერ ისევ იდგა, ალბათ, ტაძარში შესვლას თუ აპირებდნენ და ბოლოს, ველარ გაბედეს... რამდენიმე წუთის შემდეგ ძალიან ნელა გამომყვინენ. სახლისკენ მივდიოდი და ვფიქრობდი, რომელიმე მოსახლისთვის ხომ არ დამეკაკუნებინა ჭიშკარზე და დროებით შემეფარებინა თავი?.. მაგრამ ეს ოხერი ავტომატის ტყვია კილომეტრნახევარზე აღწევს მიზანს და, რომ ესროლათ?! სხვა რაღად უნდა გამენიროს, თუ მესროდნენ?.. მანქანა ისევ ნელა მომყვებოდა.

უკან, მშრალ ხიდან, სახლისკენ რომ ჩავუხვიე, მანქანამ მერეღა მოუმატა სიჩქარეს და დასავლეთიდან მოქროლილმა ნიავმა ჩემამდე მოიტანა:

– Ну и баба!

წამოვდულდი... „ბაბაც ხარ და, ორით მეტიც! თქვენი ქალები არ გეგონოთ!“ – შემოვწყერი გონებაში. აშკარად გაუკვირდათ, რომ ვერ დაგვაშინეს...

ეზოში შესულს ფერწასული და დაზაფრული ნათლიდედა სხვებისგან მალულად დამელაპარაკა:

– ოქროული ყველას შევახსნევინე და გადავმალე, შენიც მომეცი! ძალიან გთხოვ, შენი ოთახიდან არ გამოხვიდე, მეორე სართულზე იყავი, თუ რუსები აქაც შემოვლენ, გოგონებს, შიდა

კიბით, ზემოთ ამოვუშვებ და წლის ბაკის კიბეებით გადადით მეზობელთან... პირველი ორი დღე ჩემს ოთახში შეკეტილი ტანსაცმლიანი ვთვლემდი, დროდადრო... ყოველ გაფაჩუნებაზე აივნისკენ გავრბოდი და ვამონმებდი, რა ხდებოდა. პირველი სართულის აივნის გარეთ დადგმულ ტახტზე რიგრიგობით მორიგეობდნენ ნათლიდედა და ნათლიმამა... მერე და მერე უფრო გათამამდა ხალხი... ცოტა ამოძრავდა სურამი... ქუჩებში გამოჩნდნენ ადამიანები... ამბობდნენ, ამ სატანკო ნაწილის უფროსი ჩვენთან, სურამის ბავშთა სახლშია გაზრდილი და იმიტომ აკონტროლებს ასე კარგად თავის ლოთებსო... შედარებით სიმშვიდეს ინტერპრეტაციას უკეთებდნენ... ქართველი კაცის ფანტაზიად ჩავთვალე თავიდან, მაგრამ მერე სარწმუნო წყაროებიდან გავარკვიეთ, რომ ეს სრული სიმართლე იყო... მისივე კლასელმა გვიამბო.

რუსების მეთაური ქართულადაც მშვენივრად საუბრობდა თურმე... სურამის ტყეებიც სწორედ მისი წყალობით გადაურჩა გადანვას... ის ბრძანებაც მისი ყოფილა ლოთობისა და მარადი-ორობისათვის ადგილზე დახვრეტიტ რომ ემუქრებოდა თავისი-ანებს...

„რუსებზე გამარჯვებული“ ქვეყნის მცხოვრებლები კი ტელევიზორში ვუყურებდით დედაქალაქის ზეიმს და მტრის სამხედროების ბრძანების ყაიდით ვცხოვრობდით...

ოჯახში ჩვენთან შემორჩენილი დამსვენებლების თანხლებით შემოვუსხდებოდით ხოლმე საერთო სუფრას და ვცდილობდით, ბავშვები დაპურებულები გვყოლოდა... შიშიც უნდა აგვერიდებინა მათთვის, თუმცა, დროდადრო სარდაფშიც ვიკეტებოდით ხოლმე, ჩვენკენ მომავალი ბომბდამშენების ხმას რომ ვიგებდით შორიდან...

ერთ საღამოს, სუფრასთან რომ ვისხედით, დავინახეთ, ცენტრალურ გზაზე მიმავალი ბეტეერი და ტანკი როგორ მიადგა მეზობლის ქიშკარს... ბეტეერმა ლულა შეყო აგურით ნაშენი ლამაზი სახლის ქიშკარში... ჯარისკაცები შეუპატიჟებლად შელაგდნენ ეზოში.

ადგილზე მიღურსმულები ვიყურებოდით მეზობლის სახლისკენ. რით გვეშველა?! ჩვენ სუფრასთან მხოლოდ ერთი მამაკაცი იჯდა, ჩემი ნათლიმამა... დანარჩენები ქალები და ბავშვები... უფროსები დავიძაბეთ... გამორიცხული არ იყო, ჩვენც მოგვდგომოდნენ... ვინ მოგვცემდა გარანტიას?! ჯარისკაცები მალევე

გამობრუნდნენ სურსათ-სანოვაგით ხელდამშვენებულები... ეგნატე ნინოშვილი და გურიის „ეგზეკუცია“ გამახსენდა...

– მაგათ ავანოკებინებდი შვილიშვილებს და ფერებფერებით ნაშენებ სახლს დავანგრევივინებდი?! მივეცი, რაც მთხოვეს და გავისტუმრე! – უთქვამს იმ ოჯახის უფროსს. სამაგიეროდ, ერთი საათის მერე ჩვენთან მოსულმა მოხუცმა კარის მეზობელმა გაჭორა ის კაცი, აქაოდა, მტერს როგორ მისცა სურსათ-სანოვაგეო. ეტყობა, სახეზე დამენერა, რასაც ვფიქრობდი. შემომხედა და, გაჩუმდა...

– თვითონ დაპატიჟა საკუთარ სუფრასთან თუ? შეუცვივდნენ და წაიღეს! ღმერთმა დაგიფაროთ და, თქვენთანაც რომ მოსულიყვნენ, ყველაფერს გაატანდით! – ვერ მოითმინა ჩემმა ნათლიდედამ.

ტანკისა და ბეტეერის ლულით კი არა, დანის მუქართაც კარგად გაგფცქვნიდნენ, ქალბატონო! – გავიფიქრე, მაგრამ ვერა შევკადრე რა მოხუცებულს.

ჩვენ კი, ჯერ ისევ მეზობელთან რუსების სტუმრობის არდასრულებულ სურათს ვუყურებდით... სუფრაზე ბუზის გაფრენის ხმაც კი ისმოდა... ჩემი ნათლული პირველი მოვიდა აზრზე.

– დედა, აქაც რომ მოვიდნენ?! – იკითხა სასოწარკვეთილი ხმით.

– მოვლენ და თქვენ წამოგყრით სუფრიდან და მაგათ დავსხამ! შიათ მაგათაც! – უპასუხა დედამ სრულიად მშვიდად.

– მერე, ჩვენ რომ დაგვერიონ?! – არ ცხრებოდა გოგონა.

– ნუ გეშინიათ, აქ არ ვართ დედები?!

– მერე, ნათლიაჩემი?!

– ნათლიაშენს ერთი თავი აბარია და როგორმე მიხედავს თავს! – გამომიტანა განაჩენი.

დავაპირე, მეც რამე ისეთი მეთქვა, სიტუაცია ოდნავ მაინც რომ განმემუხტა. – უყურე შენ, ჩემთვის როგორ ვერ...

სიტყვა პირზე შემაშრა... ნათლიმამა ადგილიდან წამოხტა, სწრაფად გადაჭრა ეზო და თავდაღმართზე დაეშვა. შეგვეშინდა, გულში რა ედო, არავინ იცოდა...

– გადაირიე?! – მივუბრუნდი ნათლიდედას, – საკუთარი უსუსურობის შეგრძნებამ, ჩვენი დაცვა არანაირად რომ არ შეუძლია, ლამის ჭკუიდან გადაიყვანოს კაცი და შენ და შენი შვილი კიდეც ცეცხლზე ნავთს უსხამთ?! კაცი ლამის გათავდეს და... – ჩავიქნიე ხელი...

– ტყუილი ვთქვი რამე?! – მიპასუხა მშვიდად და მაგიდის ალაგებას შეუდგა.

ბავშვები ისე უხმოდ თამაშობდნენ ეზოში, რომ არ დამენახა, ვიფიქრებდი, დასაძინებლად წავიდნენ-მეთქი. უფროსები თან მაგიდას ვალაგებდით, პროდუქტებსა და მაცივარში დარჩენილ საკვებს ვამონმებდით და ვახშამზე ვფიქრობდით.

– ლობიო, ფქვილი, კონსერვები და კომპოტები ერთი კვირის სამყოფი კიდევ გვაქვს სარდაფში! მერე ღმერთი მოგვცემს! – გამოგვხედა დიასახლისმა სამზარეულოდან.

ნამდვილად მშურდა ჩემი ნათლიდედის სიმშვიდის...

დალამდა. კომენდანტის საათიც დაიწყო და, ოჯახის უფროსი არ ჩანდა. მობილურზეც არ გვპასუხობდა... შიშს ყველა ვმალავდით. სახლის მეორე სართულის საკუთარი სათვალთვალო პუნქტიდან თვალი იმ გზისკენ მეჭირა, საიდანაც ნათლიმამა უნდა გამოჩენილიყო. გავიდა ორი საათი, სამი... არ ჩანდა... აღმართის ბოლოში, ჩვენი ეზოს ზემოთ რუსებსაც ჰქონდათ სათვალთვალო პუნქტი... ლამის ხედვის აპარატებით გვზვერავდნენ... სროლის უფლებაც ჰქონდათ, რალა თქმა უნდა... ნათლიდედა აივანზე სცემდა ბოლთას... ის იყო, თავები დავიმშვიდეთ, კაცი ბიძაშვილებთან დარჩა ალბათო, რომ მისი მჭექარე სიმღერის ხმა შემოგვესმა ქუჩის ბოლოდან: „თავს არ მოიკლავს ქართველი, არა!“ სიმღერ-სიმღერით უახლოვდებოდა ეზოს. მეზობლებთან ფანჯრები განათდა...

დღესაც არ მახსოვს, როგორ ჩამოვედი მეორე სართულიდან, კიბით თუ მეხანძრესავით – მილით... ნათლიდედა და მე ერთდროულად გავჩნდით ჭიშკართან.

– გაგიჟდი, კაცო?! მადლობა ღმერთს, რომ არ გესროლეს!

– კიდევ მე გავგიჟდი?! შენ რა დღეში იყავი სადილად?! – ამოაყოლა დაგროვილ ბოლმას ნათლიმამამ??

სახლში უხმოდ შევედი, ერთმანეთს შევატოვე ცოლ-ქმარი...

არც იმ ღამით მძინებია... ანდა, რა დამაძინებდა?!

ჩვენს თაობას ხომ ომი არ უნახავს... თუმცა, ჩვენი ყოველდღიურობა ბრძოლაა გადარჩენისთვის და, რალა თქმა უნდა, ომია, აბა, რა ჯანდაბაა?!

ვასილ კიკვიძე

გული არ ბერდება

რკინიგზის სადგურის დაცარიელებულ დარბაზში აქა-იქ გაფანტულ სკამებზე ჩაფიქრებული მგზავრები ისხდნენ, ზოგს ჩასძინებოდა კიდეც.

– ვარლამ ბატონს გაუმარჯოს! – მიესალმა ახლადშემოსული მგზავრი ჩემს წინ სკამზე მჯდომ მოხუცს და გვერდით მიუჯდა.

დამხვდურს სალამზე პასუხი არ გაუცია.

– გძინავს, კაცო? – ჰკითხა მოხულმა ვარლამს და მხარზე ხელი მოუთათუნა.

მძინარე შეკრთა და გაიღვიძა.

– რა ხდება, ვარლამ, ხომ არ დაბერდი, ბიჭო?!

– ტარიელ, ეს შენ ხარ? – იკითხა ახლადგამოღვიძებულმა.

– მე ვარ!

– ჰო, ჩამძინებია, აბა!

– ფრთხილად იყავი, ვარლამ, ფრთხილად!

– ვითომ რატომ უნდა ვიყო ფრთხილად, რამე მაქვს მოსაპარი და მომპარავენ თუ...

– გაგექცევა! – ყურში ჩასჩურჩულა მოხულმა მოხუცს.

– კარგი ახლა, შენ რომ გგონია, მთლად ისე კი არ არის საქმე...

– საქმე როგორაა არ ვიცი, მაგრამ რაც ის ქალი აგარაკზე გადმოსახლდა, შენ რომ დაგკარგე, ეს კი კარგად ვიცი.

– რალა დროს ჩემი ეგეთებია, კაცი უკვე მერვე ათეულს მოვითვლი.

– ხომ გაგიგონია, ვარლამ, სიყვარულმა დრო და ასაკი არ იცისო, – თქვა ტარიელმა და ეშმაკურად ჩაიღიმა.

– ენას კბილი დააჭირე, ნუ მოსდებ სოფელს ამ ამბავს.

– მე არ მოვდებ, მაგრამ გახსოვდეს, შუბი ხალთაში არ დაიმალეობაო. ღამღამობით რომ გამოძვრები ხოლმე შენი ჭიშკრიდან და ცუნცულით მიუყვები გზას მარინესაკენ, როგორ გგონია, ვერავინ გხედავს?

– ნუ დამძრახავ, ძმაო, ყველაფერი მარტოობის ბრალია.

– მართალი ხარ, ვარლამ. მარტოობამ ფიქრი იცის და მონატრებაც, ალბათ მოგენატრა შენი ახალგაზრდობა და გული აგიყუნცულდა. ასეა, არა? – თქვა ტარიელმა და ჩაიცინა.

– რატომ დამცინი, ტარიელ? შენც ხომ ჩემი კბილა ხარ და ნუთუ ამდენ ხანს ვერ მიხვდი, რომ ადამიანის გული არასოდეს ბერდება?

საუბარში გართულ მოხუცებს სადგურზე კვილით შემოსულმა მატარებელმა გაანყვეტინა ბაასი. მისი შემოსვლის შემდეგ ვარლამს ფანჯრისათვის აღარ მოუცილებია თვალი. ბაქანს გასცქეროდა, ეტყობოდა, მომსვლელთა შორის ვიღაცას ეძებდა. მატარებელმა დატოვა თუ არა სადგური, მოხუცს მონყენილობა დაეტყო, ხმას აღარ იღებდა და ტარიელის კითხვებზე ესლა ჰქონდა პასუხად: ჰო და არა.

– რა მოგივიდა, ვარლამ? – ჰკითხა შეცბუნებულმა ტარიელმა მეგობარს.

– არაფერი! – იყო მოკლე პასუხი.

– მაშინ თქვი, შე კაცო, რამე. აქამდე ასე სიტყვაძვირი არ ყოფილხარ.

ვარლამმა მეგობრის კითხვას არ უპასუხა და მოსაცდელი დარბაზის კარს გახედა, საიდანაც მისივე კბილა ილარიონი შემოდინოდა.

– ილარიონ! ილარიონ! – გასძახა ვარლამმა.

– ვაჰ, ვარლამ, აქა ხარ?

– ჰო, მატარებელს მოჰყევი?

– დიახ!

– ის ხომ არ გინახავს მატარებელში?

– კი, შევნიშნე. ეს ნუთია გასასვლელში გავიდა. ჯერ არ ექნება სადგურის წინა მოედანი გადაკვეთილი.

– მართლა?! – შესძახა მოხუცმა და ახალგაზრდული სიმკვირცხლით დარბაზიდან გავარდა.

გახარებულ მოხუცს თვალი გავაყოლე.

წერილები ღვინისათვის

– რა ხდება, შვილო? – მკითხა, ღამის ორ საათზე ჩემს საძინებელში შემოსულმა მამამ.

– არაფერი არ ხდება, უბრალოდ, არ მეძინება და...

– ვითომ?

– დამიჯერე, მამა, მართლა არაფერი ხდება.

– თუ შენი საიდუმლო მარტო შენ გეხება, შეგიძლია არ გამომხილო, – მითხრა მამამ, – მერე ჩუმად ქვეშ-ქვეშ ჩაიცინა, ჩემს სახეზე ახლადწამოსულ ღინლს შეავლო თვალი, კითხვით კი არაფერი უკითხავს, კარისაკენ შებრუნდა და ის იყო, უნდა გასულიყო, რომ ჩემი ხმა დაეწია.

– მამა!

ის სწრაფად შემობრუნდა ჩემკენ.

– მამა! შენ რომ ფიქრობ, საქმე ისე არ არის, მე წერილს დედასთვის ვწერდი.

– წერილი რა საჭიროა, როცა ასე ხშირად უკავშირდებით ერთმანეთს?!

მამისთვის კითხვაზე არაფერი მიპასუხია, ახლად დაწერილი წერილი ავიღე და უხმოდ გავუწოდე.

– წავიკითხო?

– რა თქმა უნდა...

– ხმამალლა?

– როგორც შენ გსურს.

– „დედა! – ხმამალლა დაიწყო კითხვა მამამ, წამიერად გაჩუმდა და ისევ განაგრძო კითხვა თავიდან. – დედა! ახლა აქ ღამის პირველი საათია, ყველას სძინავს ჩემს გარდა. მეც მეძინა, მაგრამ შენ გნახე სიზმარში და სიხარულისგან გამომელვცა. ზუსტად ისეთი იყავი, როგორიც გაგაცილეთ. ისევ ის ტანსაცმელი გეცვა, რომლითაც სამშობლოდან წახვედი.

დედა! შენ კი იყავი ისეთი, როგორიც მე მახსოვხარ, მაგრამ აქ, შენი ნასვლის შემდეგ, ყველაფერი შეიცვალა. მე, შენი გაცილებსას მხარზე რომ ვყავდი დასკუბული ჩვენი მეზობლის ლევანას, გავიზარდე, ალბათ, სექტემბერში, სკოლაში მისვლისას, წვერი მექნება გაპარსული. დედა! ჩემს ცხოვრებაში სხვა რამეცაა ახალი, მაგრამ ახლა არ გაგიმხელ, შენი ჩამოსვლისას უნდა გამცნო.

ხომ გახსოვს, ჩვენს ჭიშკართან, შენი წასვლის წინა დღეს, მამამ ბლის ხე რომ დარგო? რა თქმა უნდა, გახსოვს. აბა, რა დაგავიწყებდა, როცა დღე და ღამე აქაურობაზე ფიქრობ. ჰოდა, ის ბლის ხე იმხელა გაიზარდა, რომ ზედ ასვლა გვიჭირს ჩვენუბნელ ბიჭებს. კარგი ჯიშის კი გამოდგა დალოცვილი.

დედა! გუშინ პირველად მოფრინდნენ ჩვენი მერცხლები. მოფრინდნენ და აახმიანეს მთელი უბანი. ჩვენ ძროხასაც შეეძინა ხბო, ძალიან ლამაზია, მაგრამ რად გინდა, ახლოს არ გვიკარებს არავის, სულ დაკუნტრუშობს.

დედა! მერცხლები დაბრუნდნენ თავიანთ სამშობლოში, შენ როდის დაბრუნდები?!“ – ეს წერილი დედას უნდა გაუგზავნო, შვილო? – მკითხა მამამ.

– არა!

– მაშინ, რატომ დაწერე?

– წერილებს ჩემს ფიქრებს ვანდობ ხოლმე. – ვუთხარი მამას და დედასთან მიწერილი წერილების დასტაზე მივანიშნე.

შოსნ ჭყავაძე

აწუთქება გზეზე

სიტყვები ქვანასროლ ჩიტებივით ფრენდნენ – სწრაფად და მძიმედ, სწრაფად და მძიმედ. ჩიტებისთვის თითქოს ხეებიც გაეკაფათ და უსუსურ ფრთებზე მდულარე მზე ჟონავდა... ხელებში სისველე ვიგრძენი...

გაკვეთილი ჩვეულებრივად მთავრდებოდა. საქმეთა მმართველმა ყველა პედაგოგი გააფრთხილა: – გაკვეთილის მერე სამას-ნავლებლოში მობრძანდით, თათბირია!

თათბირებს თანამშრომელნი მიჩვეულნი იყვნენ, ხშირად იმართებოდა, ისინი ხან ჩატარებულ ღონისძიებას ეხებოდა, ხან – ჩასატარებელს, საორგანიზაციო საკითხებს, სიახლეებს, მიღწევებს (მიღწევები სკოლას ნამდვილად ჰქონდა). დირექტორის ორატორული ნიჭის წყალობით თათბირები დიდხანს გრძელდებოდა.

დირექტორი შუახნის კაცი იყო. გარეგნულად ტიპიური ხელმძღვანელისთვის შეიძლება ვერც კი მიგემსგავსებინათ – სახეზე დაღვივით არ ესვა სიმკაცრე, თანამშრომლებს მოზომილად, თავის მძიმედ დაკვრით არ ესალმებოდა, პირიქით, მოკრძალებაც კი იმზირებოდა მისი თავფლისფერი თვალებიდან.

სამაგიეროდ, დირექტორს ერთგული ძალღვივით სდევდა სიჯიუტე, საკუთარი პოზიციების სისწორეში მუდამ დარწმუნებული იყო და ყოველგვარ სხვა აზრს მჭრელი მახვილივით ხვდებოდა. თანამშრომლები მალე დარწმუნდნენ, წამოსულ სეტყვას (თუკი ასეთი რამ ოდესმე იქნებოდა!) შესაფერისი ქვა რომ დახვდებოდა და ოქროს დუმილს მიეჩვივნენ.

ყველა სიახლეს ეჭვით მაცქერალი მეტი ჰყავს, ვიდრე მომხრე და დამფასებელი, დირექტორს კი სიახლეები განსაკუთრებით უყვარდა, სიახლეს ისე აჰყვებოდა, როგორც თევზი წყალს. ეჭვით მაცქერალ თანამშრომლებს მღვრიე წყალშიც აიყოლიებდა და მალე სკოლა ქალაქში კი არა, მთელ ქვეყანაში გახდა ცნობილი. აქ მოხვედრაზეც ბევრი ოცნებობდა. ამსკოლეობა ბევრს ეამაყებოდა.

მართალია, ხელფასი ევროპულ სტანდარტებს ჩამორჩებოდა – პედაგოგების უმეტესობას თვიდან თვემდე თავი ძლივს გაჰქონდა, სამაგიეროდ, მათი მატარებელი ევროპულ რელსებზე იდგა – ბევრი რამ აითვისეს, ბევრი რამ ახლებურად დაინახეს, გაიაზრეს და ბოლოს და ბოლოს, მარტო ხელფასისთვის ხომ არ შრომობს მასწავლებელი?!

დროის მდინარემ კალაპოტი, მართლაც, ბევრჯერ იცვალა. მასწავლებელი მბრძანებლურად, ხელში ჯოხით აღარ დადიოდა, ბავშვებს მოწინავე მოსაზრებებს თავს არ ახვევდა, აზროვნებას ასწავლიდა. ისინიც გათამამდნენ, უდედოდ დარჩენილი, დამფრთხალი კრავებივით აღარ გამოიყურებოდნენ, თავდაცვაც შეეძლოთ და...

სამასწავლებლოს კარი წამდაუნუმ იღებოდა. ოთახში დაღლილი პედაგოგები შემოდოდნენ. გარედან სიცოცხლით სავსე ბავშვების ხმაური ისმოდა.

სკოლის წინ მდგარ ხის ტოტებზე ქარი შემომგზდარიყო. ქარი მღეროდა თუ ხარხარებდა, დაკეტილი ფანჯრებიდან არ ისმოდა. მხოლოდ ის ჩანდა, რომ ხეს მუხლები უკანკალებდა. ვინ იცის, გახელებული ქარი როდის მოისურვებდა ძირს ჩამოსვლას!

ბავშვის შეურაცხყოფისთვის სკოლა მეოთხე პედაგოგს ათავისუფლებდა სამსახურიდან.

– შეურაცხყოფების ჩამოთვლა აქ უხერხულია... სხვა გამოსავალი არ გვექონდა...

უცებ კოლეგების ხმამ ტყეში დარჩენილი კაცის ექოსავით დაიარა:

- მართლა?!
- როგორ?!
- როდის?!

– ვინ?!

– სხვა გზა რომ იყოს, პირველი ვიბრძოლებდი. – ირხეოდა სინანულნარევი ხმა.

კოლეგებმა ერთმანეთს უმწეოდ გადახედეს. თვალწინ წარმოუდგათ ენერგიული, ენაწყლიანი, თვალეში ცეცხლანთებული პედაგოგი. აბა, გაკვეთილზე რა ხდებოდა, შორიდან ვინ რა იცოდა?!

ბრალდებული მასწავლებლის მონმენი მხოლოდ პირველკლასელი მონაფეები იყვნენ, თუმცა, პედაგოგს ბრალდებები არ მოასმენინეს, მის გულს გაუფრთხილდნენ...

ზენო

ის იყო, ნისლი ზმორებით წამოდგა ხევებიდან, რომ ზემოთ ავიხედე – აღმართზე მაღალი, შავებში ჩაცმული ქალი იდგა, კაბა და მანდილი უფრიალებდა. ჩამწყდარი ხმა თავისით მომივიდა:

– ზენო მოდის, ზენო! ბებიაა!

– გვიშველეთ!

ქორდარეული წინილებივით ავკანკალდით. ძლივს ავაღწიეთ შინ. ბებია ამ არაფერი გვითხრა...

ზენო ახალგაზრდობაში ისეთი ლამაზი ყოფილა, თილისმა შეუბამთ, აქაოდა, თვალი არ ეცესო. ოჯახი რომ შექმნა, შვილები დაზარდა და მეუღლეც იმქვეყნად დააბინავა, სხვანაირი გახდა... ამბობდნენ, ჭკუიდან შეიშალაო. ისე, არავის არაფერს უშავებდა, არც რაიმეს ითხოვდა, არც თავის აზრს ახვევდა სხვებს თავზე ტომარასავით. აქეთ-იქით კი დადიოდა, ბევრს დადიოდა, თითქოს რაღაც დაკარგულს ეძებდა...

დაკვირვებული ვარ – ღრმა თვალეებს ღრმა მდინარესავით გაუბიან ადამიანები, ჩაძირვის ეშინიათ, ასეთი თვალეები ჰქონდა ზენოს, ხეებს უყურებდა, ჩიტებს, წინ შეხვედრილ ადამიანებს. ჩუმად იყო და თვალეებით მეტყველებდა.

ერთ დღეს ჩვენს ჭიშკართან გამოიარა. ეზოში არ შემოსულა. ბებიამ ცხელი პურები გამოუტანა. ზენო იქვე, დიდ ბრტყელ ქვაზე ჩამოჯდა მოკრძალებულად. კალთაში შხამიანი სოკოები მოეგროვებინა.

– შხამიანია, ზენო, არ განყინოს. – ფრთხილად უთხრა ბებიამ.

ზენომ თხოვნა მორჩილი ბავშვივით შეასრულა. მშვიდად პასუხობდა იქვე შესწრებულ მეზობლებს. მერე ადგა და თავისი გზით წავიდა.

იმ დღიდან ზენოს ნაჯდომ ქვას გვერდს ვუქცევდით, თუ დაგვაზინყდებოდა, ერთმანეთს ვახსენებდით:

– სად ჯდები, სად? მანდ ზენო იჯდა.

მერე წვიმებმა რამდენჯერ გადარეცხეს ზენოს ნაჯდომი ქვა.

ახლა ჭიშკარს რომ გამოვხსნი და იმ ქვას გადავხედავ, ან ზედ დავდგები, გული მიჩერდება...

სვენებ-სვენებით, მოხუცი კაცივით ამოუყვა ახლაც მთებს ნისლი, უკან მივიხედე – ცუგა მომყვებოდა. მერე ჩემი გზა უსიტყვოდ გამოიცნო და წინ გამისწრო...

სული მკვლედი

ჭრელი უშუა

თოვლია. გასაკვირი და უჩვეულო სითეთრეა ამ ადგილისთვის. ძლივს ემჩნევა ნაფეხურები... გრძელი, წყვდიადისფერი კაბის ბოლო ცდილობს, არ დატოვოს ნაკვალევი. სისინებს ქარი და ისიც ცდილობს, შავ თავსაბურავში შეფარებულ სახეს მიეახლოს შორიდან მოღწეული ჭორი... მკერდს ოდნავ შორდება ჯვარი და ქარს აშინებს. დედა პარასკევა კელიამდე მიაცილა სიცივემ და გამობრუნდა...

ღუმელში მიტოვებული შეშა დასჯილი ბავშვივით დადუმდა. მონაზონმა ასანთის დიდი კოლოფი მოძებნა და ერთხანს თავშეკავებული ცრემლი გამოათავისუფლა. ხელის კანკალით გაჰკრა ასანთის ღერი კოლოფის გვერდს და თითქოს ყველა მოგონების დასაწვავად ააგიზგიზა ცეცხლი. კედელთან ვიწრო სანოლი იდგა, ფითქინა, გახამებული მაქმანებიანი თეთრეულით. იქვე, ჩარჩოზე მიმაგრებული მოზაიკური შუშა, სევდით შელენილი, აფორიაქდა და დაიწყო ამბების მოყოლა...

პარასკევა ჯერ კიდევ ოცი წლის გოგონა იყო, როცა გრიგოლ ლეოპარდს შეუყვარდა, მაგრამ ეს ვილაცისგან გაიგო და თვითონ ბიჭი, სირცხვილისაგან ანითლებული, ყოველთვის გაურბოდა და ხან ერთ სოფელში გადაიკარგებოდა კვირების განმავლობაში და ხან... ღვთის განგებას ვერავინ და ვერასოდეს ამოხსნის უბრალო მოკვდავთაგან, რატომ ვერ შეძლეს ახალგაზრდებმა ერთმანეთთან მიახლებაც კი, დრომ ჩაიტანა იდუმალების ნანგრევებში, ცხოვრებამ, ანდროგენს ატეხილი სხეულივით, ქვეყნის სხვადასხ-

ვა მხარეს მოისროლა ახალგაზრდები. ხელისგანვდენაზე მყოფი ბედნიერება ადგილზე დარჩა და როგორც ხდება ხოლმე, დროის ხრახნისმა ყველაზე არასასურველ კედელზე მიამაგრა. ორივეს ყველაფერი დაენგრა, რაც კი აშენეს, სახლიც, ოჯახიც, თვით სიყვარულიც...

ოცი წლის მერე, ერთმანეთს ხალკიდიკის მიმავალ გზაზე, ბენ-ზინგასამართ სადგურზე შეხვდნენ. პარასკევა თეთრ კოსტიუმში იყო გამოწყობილი, ესტერ ლოუდერის მანდარინისფერი ტუჩ-საცხი ბუტია ბაგეებს ულამაზებდა, თვალები ეგეოსის ზღვისფრად ანათებდა, გული ამოვარდა სამკერდე ქოხიდან და რიგორის ქოხთან ჩამოდგა. იქ ძალიან მუქი ოთახი დახვდა. ქალის ქუსლმოტეხილი ფეხსაცმელი, ნაბილწული წვივსაკრავი, ჩამოდგა გული მეორე გულის კართან და არავინ შეუშვა, კაცს გლოვისფერი ზედატანი როლინგის საყელოთი, ისედაც სიცხიან დღეში სულს უხუთავდა. ზღაპრული კაის გმირივით, თვალში სარკის ნატეხი ჩავარდნოდა და გონებას არცკვი ახსოვდა, თუ ოდესმე უყვარდა...

ახლა უკვე ქალი და მამაკაცი ერთმანეთში ცვლიდნენ სურნელს და როგორც იქნა, მიხვდნენ, რომ ტელეფონით შეხმიანდებოდნენ ნატკენ და ზურგის ტკივილად ჩასერილ წლებზეც, თითქოს ყველაფერზე, მაგრამ არასოდეს სიყვარულზე.

ერთხელაც, ნაბახუსევზე წამოსროლილმა ფრაზამ: „მე მონასტერში წავალ!“ ცის ზენარი გახია.

გაჭირდა გათენება. პარასკევა დილას ელოდა, სახლში რომ მიეკითხებინა ახალგაზრდა კაცისთვის. ყურმილს აღარავინ პასუხობდა და მისამართიც არ იცოდა. ისევ დაკარგა... ისევ აეკრძალა ოცნებები! ისევ გაჩერდა კედლის საათი! ერთ წელზე მეტს ველარ გაუძლო და წავიდა წმინდა მამის მონასტერში, ჯერ მორჩილად იდგა. მრევლს რომ გაისტუმრებდნენ, ბერის საფლავთან მიდიოდა და ევედრებოდა, მოეცა ძალა გაძლების, მონატრების დათრგუნვის, გულისთვის აბჯარასხმის... მოთმენითა და დათმენით მონაზვნად აღიკვეცა და თავის პატარა კელიაში ართავდა ნისლებმორეულ ფიქრებს. ხატვა დაიწყო. მინაზე ფერები მიასხა და ბიბლიური დავითს სალამურით მუსიკალობდა ყველა ყვავილი, პეპელა, ჭიამაია ქალბატონი, მადამ ლალანია ცისფერი გალ-

იით, სევდიანი არფა, სარკმლიდან გამოქცეული ჩიტები, თეთრი ანგელოზი, მუხლზე ჩამოჩაჩული წინდებით დაზოლილი პეპი მოგზაურობდა უცნაური პალიტრით. ახლაც, მოზაიკურ შუშას ათვალიერებდა. ველურად მოცეკვავე ვარდისფერი ფლამინგოები ცეცხლს აფრქვევდნენ, ღუმელში შეშა ატკაცუნდა, თითქოს წინაღობა დაძლიეს... ცრემლების დამალვას აღარ ცდილობდა, შორიდან ისმოდა: კირიე ლეისონ!.. სკივრიდან თეთრი სამოსი ამოიღო, გამხმარი მარწყვის ფესვი და არავისთვის გასაგებად რაღაც თქვა... გარედან თოვლის ხმა ისმოდა, მძიმე ნაბიჯების ხმა, მძიმე, მაგრამ არა უხეში, კარებთან განწყდა ხმაური. პარასკევა უეცრად შეტრიალდა, ჭრელი შეშა გადმოვარდა და დაილენა... კარზე ფრთხილად დააკაკუნეს... პარასკევას თითებიდან სისხლი წვეთავდა, ტკივილი არ ახსოვდა, შიშისაგან აკანკალდა, კარი დამძიმდა გაღებისას... ზღურბლთან ჩვენი დროის გულივ-ერი იდგა, ძლივს ამოილულულა: „ჩემი ბრალი!“

ჩიტები გალიიდან გაფრინდნენ, ცეცხლი გაველურებით ისროდა ნაპერწკლებს... გლოვისფერი სილუეტი ვედრებად გაქვავდა. სიზმარი გაიქცა!

უხე ჩაქოვარდა

ჰო... აქ რაღაც უცნაური ხდება, მაგრამ არა, ვერამოსახსნელი... სადღაც შორეული სიბნელის ღრმა, დამაბრმავებელი წიაღიდან გამოვარდნილი ველური სისასტიკე აწყდება კაცობრიობის ყველაზე მშვიდ და ნათელ მონაპოვარს, რწმენის კედელს და უშნო ბრახუნით ცდილობს წმინდა კარიბჭის დაღწევას.

მზე ჩამოვარდა თითქოს და გაშავფერდა რომიც, ვატიკანიც, მილანიც... ესპანეთს სულის ჩუქურთმები შემოატეხა და ადამიანები ტოვებენ ერთმანეთს, იხოცებიან უპატრონო მოხუცები...

ინგლისელებმა ნისლებს შეჩვეული ცხოვრება შეიფერეს, დედოფალი ელისაბედი ბუკინგემის სასახლეს გაარიდეს და საკუ-

თარი თავის იმედად დარჩნენ... საფრანგეთს ნოტრ-დამის ცეცხლმოკიდებული ჭრილობა აენვა და ცრემლად იქცა უთვალავი ვერგადარჩენილი სიცოცხლის გამო...

ქრისტიეფორე კოლუმბის აღმოჩენილი ამერიკა წარმოუდგენლად მედგრად დგას ისევ და ცდილობს, სიბნელეს გადაურჩეს...

და ერთ პანანინა ქვეყანაში, სადაც მზისა და მთვარის ალერსში გახვეულა ყოველი მოკვდავი, ტაძრის ჩუქურთმას ჩაჰყოლია ღმრთისწილი ფიქრი და ფიფქისფერი მტრედი, სულიწმინდის უსასრულო გაგრძელება ენივთება ლოცვას ქართულს...

აქ სხვანაირად უყვართ, ახლა ყველა ერთად მუხლმოკეცილა და მოდრეკილა საუკუნეთა უწინარეს არჩეული ქრისტიე ღმერთის წინაშე.

აქ ლოცულობენ დედამინის, ადამიანების, ბუნების და ბოლოს, საკუთარი თავის გადასარჩენად...

უფალს ამბად წაუღებს თეთრი მტრედი, რომ ამ პატარა საქართველოში სიძულვილი არ უსწავლიათ, რომ სიკეთის ჯაჭვი შემოავლეს სარტყლად ქვეყანას და უერთმანეთოდ სიცოცხლე არავის უნდა!

გარინდულა ოქროსფერი ტაძარი და ტკბილი გალობა სერავს ფირუზისფერ ცის თაღს...

ვადიდოთ უფალი!

განვუფინოთ გული ჩვენი მაცხოვარს და შევავედროთ ჩვენივე ხელით გაბზარული სული...

ღმერთი სიყვარული არს! სიკეთე და უბრალოება... მომეციოთ ხელი, არ გამიშვათ, ერთად დავუხვდეთ უფალს!

გადავრჩებით!

სურვილი, შესაძლოა, ყველაზე გამჭვირვალე ქსოვილს მიანდო და გაჩუნდე... უამრავ სიტყვას ვამბობთ და ყველაზე ძვირფასს იშვიათად... სამყარომ იკმარა იღუმალება და ცდილობს, საუკუნოვანი სილამაზეები გაცხადდეს. ჩვენ უფრო ვრთულდებით და ვიღლებით.

უამრავ დღეს ვიგონებ, ვხატავ და ვეფერები, არ ვიცი, სადამდე?! არ მესმის სიტყვა ძველით და ახლით... ახალი წელია, საჭირო და საიმედო, ვიცი, რომ შარშანდელივით არაფერი არაა, ველარც იქნება. რაც არ მინდა, დავტოვე. ეს არ მაშინებს ახალი ფიქრე-

ბი მაქვს, მიზნებიც, შედეგებიც განსხვავებული იქნება. მოსათმენად და დასათმენად ველარ ვიმეტებ ჩემს თავს. მთის წვერზე თეთრი და მყუდრო კედელია, ვერგამხელილი სიტყვა მივაბარე, იქ მარტო არ დავბრუნდები!

თაფლის სურნელად დაიღვრება ათონის საკმეველი, ოქროსფერი ლითონი მორკალავს გონებას...

თეთრ შიფონზე ვარდისფერი ყვავილები ხავერდით ამოიქარგება და გობელენივით გაუცხოვდება... მომანოდეთ ჩემი თაიგული!

ვერ ვიტყვი, რომ ყოველდღიურად უკეთესი ვხდები, მაგრამ ვიცი, მუდმივად ვსხვანაირდები, რალაცით მეტი ვარ გუშინდელ დღეზე და ბევრად მეტი – გუშინდელზე... ყველაფერი უეცრად იცვლება, ვზომავ ჩემი ფიქრისა და მოლოდინის მანძილს და უკვე იმხელაა, ვშიშობ, არ ვინანო და ვჩუმდები. არ ვიცი, რა ჰქვია ამას, მაგრამ მუდმივად ვგულგრილობ, თუ სადმე ხელოვნური წინაღობა დამხვდა. მარტივად ვთვლი, რომ ალბათ ასეა საჭირო. მიძნელდება სულანაიარევი ადამიანებთან მიახლება, უბრალოდ, არ მიშვებენ ახლოს და მორჩა! ყველას ხომ არ ექნება ჟოფრეის არისტოკრატიზმი და მიზანსწრაფვა?! ვერც მე ვიქნები ვილაციის ანჟელიკა, ერთი მარტივი მიზეზის გამო – საუკუნეა რიცხვით 21-ე და ფეხდაფეხ მოგვდევს დიდი უარი! ბრძოლას არ ვთვლი საჭიროდ! ჯერ არავის გაუმარჯვია ბედისწერასთან ბრძოლაში! უბრალოდ, უფლება მაქვს დავიღალო და აღარაფერი მინდოდეს! არ მომწონს სიმარტოვე, არც ხმამაშულებელი დარდი! ვგრძნობ, ვინყებ მოგზაურობას... ვიცი, რომ არავინ გამომყვება, მაგრამ მეტი თავგადასავალი იქნება, სიცოცხლეს დავენაფები და ვერცხლისფერ ფოთლებს უკვე ახლად დავანერ სურვილს... ვერ დავბრუნდები!

ბავშვობიდან, როცა ზღაპრებს ვკითხულობდი, ძალიან მიყვარდა მეზადურები და სიკეთით გამორჩეული ოქროს თევზები. სულ მეშინოდა ცუდი ცოლების, რომლებიც, სიხარბით გამორჩეულები, ცხოვრების დამანგრეველ სურვილებს აბარებდნენ მეთევზეებს. პატარას და ვერაფრით განსაკუთრებულს, მტანჯავდა ფიქრი იმაზე, რომ შესაძლოა, ოქროსფარფლებიანი, მცურავი სილამაზე, გადაკარგულიყო და ვერ შევხვედროდი... ახლაც მჯერა, რომ ოცნებები სრულდება, თუ სიკეთით და სიყვარულით აავსებ შენს წილ სამყაროს! ვერაფერი სილამაზეა ძვირფასი სამკაულები იმ ადამიანებზე, ვისთვისაც ბრჭყვიალა თვლებით განისაზღვრება ლამის ყოველისშემძლეობა!.. კალმახი მომწონს, თითქოს მორიდებულობის ნინწკლები რომ ამშვენებს. ერთ დროს, ჯადოსნური თევზი მეგონა... მე ჩემი ჩუმი მოლოდინის ტბები მაქვს, ფსკერამდე სავსე ოქროს თევზებით და იქ ვერავინ მოვა კეთილი ადამიანის გარდა! ჩემი სურვილების ჩურჩულმინეულ სახეს და ზღვის ნაპირეთში ვაცილებ გასაგრილებლად... კალათში თეთრი ვარდები პატარძლობენ და არაფერი აღარ ახსოვთ – არც ვერცხლისფერი ცრემლები და არც მარტოობის კავალერის სიზმრისფერი მოლოდინი... სულ რამდენიმე წუთი და ჯადოსნური, ფარფლებიანი კეთილი თევზი ნაპირს მოაღწევს! სიჩუმე!..

სოფო ბოჯუაძე

ზღაპარი სიყვარულისა (ედღვნება ელენს, ემილის და ევას)

შებინდებულყო. ბუხარში აგიზგიზებულ ცეცხლს ოთახი მთლიანად გაეთბო. გარეთ კი ზამთარი იდგა. ქარს მძივებად აეკინძა თოვლის ფანტელები და წინ და უკან დაატარებდა, თითქოს უნდოდა, ყველასათვის ეჩვენებინა, თუ რამდენად ლამაზი სამკაული ჰქონდა.

სოფელში სიმყუდროვეს დაესადგურებინა. მხოლოდ აქა-იქ გაიგონებდით პატარების მხიარულ შეძახილებს.

ერთ პატარა სახლში, მხრებზე თმებჩამოყრილი, საღამურებში გამონწყობილი გოგონები დედის ზღაპარს ელოდნენ, ზღაპარს, რომელიც ყოველთვის ტკბილ ძილს ჰპირდებოდა.

იყო და არა იყო რა... ერთ ლამაზ სახლში სამი ულამაზესი გოგონა: ელენი, ემილი და ევანგელინა დედიკო თინუსსა და მამიკო დადუსთან ერთად ცხოვრობდნენ. ეს პატარა სიყვარულის ანგელოზები ბებოს და ბაბუს ხშირად სტუმრობდნენ. ბებო ჩაისთან მისაყოლებელ მურაბებს უმზადებდა, ბაბუ კი ათასგვარ ამბებს უყვებოდა სიყვარულსა და სიკეთეზე. იზრდებოდნენ გოგონები მზისტოლა სიყვარულში და ამიტომაც, განუმეორებელ სილამაზესთან ერთად, უსაზღვრო სიკეთეს აფრქვევდნენ ირგვლივ. ერთი სურვილი ჰქონდათ, ძალიან უნდოდათ ჯადოსნური ზარდახშა, რომელიც სურვილებს აუსრულებდა.

ეს ამბავი ფერია სარსალამ შეიტყო და ღამით, როდესაც გოგონებს ტკბილი ძილით ეძინათ, ჯადოსნური ზარდახშა საწოლთან დაუტოვა. გამოღვიძებულ გოგონებს დიდხანს არ უფიქრიათ, გადაწყვიტეს, ამ ჯადოსნური ზარდახშის საშუალებით ბევრ ადამიანს დახმარებოდნენ.

– დედაა, სინამდვილეში მართლა არსებობს ჯადოსნური ზარდახშა? – იკითხა ევანგელინამ.

– არსებობს, და ის თქვენშია! თქვენი გული თქვენი ჯადოსნური ზარდახშაა!

– ეს ხომ სასწაულია! – წამოიძახეს გოგონებმა.

– თქვენ ხართ ყველაზე დიდი სასწაულები! – ჩაეხუტა დედა გოგონებს.

სიკეთის ანგელოზებს ტკბილად ჩაეძინათ... გარეთ კი ისევ ზამთარი იყო...

ბუხარში ცეცხლი გიზგიზებდა...

ქობია კობიაძე

ბელონიკა

არც თუ ისე დიდი ხნის წინ, ერთი მოხუცი კაცი ცხოვრობდა, სახელად ემირი, რომელსაც, ამ ბოლო დროს, რატომღაც, ისე ძალიან მონატრებოდა თავისი ახალგაზრდობისდროინდელი მეგობარი გოგონა, რომ სულ იმის დარდში იყო, რატომ ის არ შევირთე ცოლადო! ბოლოს და ბოლოს, რომ ვეღარ დააღწია თავი ამ ოცნებას, გადაწყვიტა, რომ პარალელურ სამყაროში გადასულიყო, ეგებ, იქ მაინც შევხვდე ძველ სიყვარულსო. მოიძია შესაბამისი ლიტერატურა, გაეცნო თანამედროვე მიღწევებსაც ამ სფეროში და მიადგა თავის ბიძაშვილ დურუს, რომელსაც წიგნების კითხვაც უყვარდა, შესანიშნავი მძღოლიც იყო და კარგად გამართული მანქანაც ჰყავდა.

...საჭირო დროს, საჭირო ადგილას მისული ბიძაშვილები ერთმანეთს გამოემშვიდობნენ. დურუმ, ჩვეულებისამებრ, მანქანის შემონმებას მიჰყო ხელი, რათა უკან უხიფათოდ დაბრუნებულიყო, ემირი კი საჭირო წუთებს დაელოდა და ზუსტად მონიშნულ ადგილას შეერია სივრცეს...

პარალელური სამყარო რაღაცით ჰგავდა კიდევ და არც ჰგავდა აქაურს. მდინარის პირას ყვავილოვან მდელოზე წამომჯდარი ემირი სასიძოვნო მოლოდინში იყო, როცა მხარზე ფაფუკი და ნაზი შეხება იგრძნო. გული სიამით აუჩქროლდა, ქალის ხელს ხელით მოეფერა და მისკენ ნელ-ნელა ააპარა თვალი, მაგრამ... რაოდენ დიდი იყო მისი გაოცება, როცა მანანოს ნაცვლად თავისი ნამდვილი მეუღლე წამოსდგომოდა თავს.

– არ მელოდი? – ღიმილით იკითხა მან.

– შენ აქ საიდან გაჩნდი? – შეკითხვაზე შეკითხვითვე უპასუხა უხერხულ მდგომარეობაში ჩავარდნილმა ემირმა.

– ბიბლიოთეკაში მივდიოდი რაღაც საჭირო წიგნზე; შესვენების დანყებადღე მინდოდა მიმესწრო და ამიტომ ტაქსში ჩავჯექი. ჩემმა მძლოლმა, შემთხვევით, წინ მიმავალ თქვენს მანქანას მოჰკრა თვალი, რაღაც გაახსენდა და იყვირა: – ემ მანქანის პატრონს, დურუს, სასწრაფოდ რაღაც უნდა ვუთხრა და მერე თუ გინდა, სულ უფასოდ მიგიყვან იმ შენს ბიბლიოთეკაშიო. მეც დავთანხმდი, აბა, რა მექნა. ჰოდა, როცა დურუს მანქანიდან გადმოსული დაგინახე, ვიფიქრე, ნეტავ სად ჯანდაბაში მიდის მეთქი და მოგყევი უკან, აი, ასე აღმოვიჩნდი აქ. ახლა შენ მითხარი, რას აკეთებ აქ და რას ელოდები?

– არაფერს! უბრალოდ, კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ ბედისწერა ნამდვილად არსებობს და ვფიქრობ, ღმერთი რასაც აძლევს ადამიანს, იმას უნდა დასჯერდეს! – თქვა ღიმილით კაცმა, რომელიც ახლალა მიხვდა, რა ძვირასი იყო ეს ადამიანი მისთვის და როგორ გაუჭირდებოდა უმისოდ. ჰოდა, მოჰხვია ხელი მეუღლეს და ასე ჩახუტებულები დაბრუნდნენ უკან.

მორალი გვასწავლის: ადამიანი ხშირად არ აფასებს იმას, რაც აქვს, იმას ეტანება და ის ჰგონია უკეთესი, რაც არა აქვს და ეს არჩევანი ხშირად ძვირი უჯდება!

ჭირი იქა, ლხინი აქა.

მგლების ოჯახი

ჩემო პატარა მეგობრებო, მგლები რომ ოჯახის ერთგულებით გამოირჩევიან, ეს ალბათ უკვე იცით, ჰოდა, ამიტომ, ჩვენი ზღაპარიც ასე იწყება:

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი არაჩვეულებრივად მოსიყვარულე რუხი მგლების ოჯახი: მამა მგელი, დედა მგელი და ორი პატარა ბუნჩულა მგლის ლეკვი, რომლებმაც სულ ორიოდ დღეა, რაც რძის სმას დაანებეს თავი, მშობლების მონადირეებულის ხორციით იკვებებოდნენ და ცხოვრობდნენ მხიარულად და ბედნიერად, მაგრამ, რატომღაც, ერთ ბედნავსიან დღეს, მამა მგელი ისეთი დასახიჩრებული და დასისხლიანებული დაბრუნდა ნადირობიდან, რომ ალბათ კარგა ხანს ვერ გამოკეთდებოდა.

გაუჭირდა მარტო დედა მგელს ოჯახის გამოკვება, თითქმის დღე და ღამ ნადირობდა, რის გამოც გადაიღალა, თანდათან დასუსტდა და ნანადირევმაც თანდათან იკლო. ერთხელაც დედა მგელმა იმდენად მცირე ნადავლი მოიტანა, რომ მამა მგელსა და ორ პატარა მოზარდ ლეკვს რას ეყოფოდა, ამიტომ, შიმშილისა და ავამყოფობისაგან განანამებმა მამა მგელმა ლეკვებს თათი გაჰკრა, განზე გაჰყარა და თვითონ დაუნყო საჭმელს ჭამა.

მშიერმა ლეკვებმა თავები ასწიეს და საცოდავად დაიწყეს მოთქმა-ყმუილი: ვა-უ-უ, ვა-უ-უ, ვა-ი-ი, ვა-ი-ი!

მამა მგელი უეცრად შეჩერდა, გამოერკვა, მიხვდა, რაც ჩაიდინა, მშიერ ლეკვებს შეხედა, ამდენ საცოდაობას ველარ გაუძლო, ძლივს, ფორთხვა-ფორთხვით გამოვიდა ბუნაგიდან, კლდის ნაპრაღთან მიხობდა, ერთი საზარლად დაიყმუვლა: ვა-უ-უ, ვა-უ-უ! და ხრამში გადაეშვა.

...და აქ მოხდა სასწაული, რომელსაც არც მამა მგელი ელოდა და, ალბათ, არც მისი ლეკვები: ხრამის ბოლოში, ზედ ფლატეზე, პატარა ხვიარა მცენარეები, ჭინჭარი და სხვა ბალახ-ბუღახი ისე აბურდულიყო ერთმანეთში, რომ მასზე დაცემული მამა მგელი დაგორდა, ბალახ-ბუღახი და ჭინჭარი აითრია, აიყოლია, შიგ გაეხვია და ასე შეფუთულ-შეგორგლილი დაეცა ხრამის ძირას და გონება დაჰკარგა.

მგელს ჭინჭრისა და სხვა ბალახ-ბუღახისაგან ჭრილობები ისე ეწვოდა, რომ ტკივილი მთელ ტანზე ცეცხლივით ედებოდა და დროდადრო აფხიზლებდა, რის გამოც, ხანგამოშვებით გონზედაც მოდიოდა, თუმცა გონება მალევე ებინდებოდა და ძალაგამოცლილი ძილს მინებდებოდა ხოლმე.

ერთ მშვენიერ დღესაც, ალბათ ბალახ-ბუღახის სამკურნალო ძალამ თუ იმოქმედა, შხაპუნა წვიმამაც დასცხო და ეს ჩვენი მამა მგელი, სრულიად გამოჯანმრთელებული გამოძვრა თავისი „გორგალიდან“ და ირგვლივეთი მოათვალიერა: წინ ღამაზი, მშვენიერი და სანადიროდაც შესაფერისი ბუნება გადაეშალა. მგელმაც არ დააყოვნა, ჯერ პატარა მღრღნელებზე წაინადირა, მერე კი, როცა ცოტათი სული მოითქვა და მოღონიერდა, მოზრდილ ცხოველებსაც შეუტია და ერთ მშვენიერ დღეს, კარგა მსუქანი თხა მოიგდო ზურგზე და თავისი მშიერი ლეკვებისაკენ გააქანა.

შეგონება: – სადაც სიყვარულისთვის თავგანწირვაა, იქ ხიფათიც კი სიკეთით შეიცვლება!

ონაინ სუბჟეკტი

გვახსოვხართ გქვილითა და მონაზრებით... მარადისოებაში გადასულ თანამოკალმენს

გვახსოვხართ, არც არასოდეს დაგვევინწყებოდა, ან როგორ უნდა დაგვევინწყობოდა, თქვენ ხომ თქვენი გულისა და სულის ამოძახილით ეხმიანებოდით სამყაროს, ყველა მოვლენას, სამშობლოს წინსვლას შეჭხაროდით და მის სიყვარულს საოცრად გულწრფელი ლექსებითა და მოთხრობებით გამოხატავდით...

თქვენი ხსენება (და არა გახსენება!) კი აქედან და ასე უნდა დავინყო. არა, მხოლოდ გახსენებთ კი არა, გესაუბრებით, თქვენს სულს ვესაუბრები... ჩვენი თაობის თანამოკალმენი, ისევე, როგორც ნებისმიერი მკვიდრნი რუსთავ-ქალაქისა, ვამაყობდით რუსთავითა და ჩვენი რუსთაველობით. დიახაც, გვექონდა საამაყო: რუსთავი – მშენებელთა, მეტალურგთა, ქიმიკოსთა ქალაქი, ჩვენს თვალწინ შენდებოდა და ძლიერდებოდა და მის შენებაში ჩვენი შრომითი წვლილიც იყო... საამაყო ისიც იყო, რომ აღმშენებლობასთან ერთად აქ, ისტორიულ ქალაქში, აღორძინდა ლიტერატურული ცხოვრებაც და თქვენ იყავით რუსთაველი მწერლობის მესაძირკველნი.

მახსოვს, რუსთავში დამკვიდრებულს, როცა მეტალურგიული ქარხანა დავათვალიერე, ქართული ფოლადის გამოდნობას დავესწარი, ჩემმა ახლობელმა ერთი ახალგაზრდა კაცი დამანახვა და მითხრა, ეგ კაცი მუშა-პოეტია, ალექსანდრე ერქომანიშვილი, თბოელექტროცენტრალი საზეიმოდ რომ გაიხსნა, ტრიბუნასთან მივიდა და საკუთარი ლექსით გამოხატა თავისი და ყველა იქ

მყოფის სიხარული, „აგუგუნდა ქარხნის გულიო“. მას მერე რამდენი ლექსის მოყვარული გაგვახარე შენი ლექსებით, ალექსანდრე! „მზე მარტენში შეუგდიათო“... ეს შენი ლექსის სტრიქონია, ილო ლომიძე!

მაშინდელ საქარხნო და საქალაქო გაზეთებში – „მეტალურგსა“ და „სოციალისტურ რუსთავში“, ასევე, „რუსთავის ჩირაღდნებში“, სისტემატურად იბეჭდებოდა რუსთავში მცხოვრები პოეტებისა და პროზაიკოსების ნაწარმოებები, რომელთა ავტორები იყავით თქვენ: მაყვალა ჟორჯოლიანი, პავლე ხახაშვილი, ბოგუნ სურგულაძე, ვალერიან მესხი, ელგუჯა სულთანიშვილი, უშანგი მენაფიჩე, ოლია მაისურაძე, ნიკო ეგეტაშვილი, ნიკო ჭიპაშვილი...

შენი ლექსები თვითონ შენ, ავტორს გგავდა, დიკი რიმნისთაველს. რამდენი ლექსების წიგნი აჩუქე მკითხველს, კიდევ რამდენ ჭეშმარიტ სიხარულს გვპირდებოდი...

მერე და მერე, რუსთაველ მწერალთა ცალკეული შეხვედრები საფუძვლად დაედო მწერალთა ორგანიზაციის შექმნას, რომელსაც სათავე დაუდეთ თქვენ, ცნობილმა პროფესიონალმა მწერლებმა, სილოვან ახვლედიანმა, კარპე მუმლაძემ, ოთარ ღვამბერიამ, ვინც დიდი ამაგი გასწიეთ რუსთაველი შემოქმედების დასაოსტატებლად. თქვენ ამაცობდით მწერლობაში თქვენ მიერ დაკვალიანებული უკვე ცნობილი პოეტებით, რომელთა შორის განსაკუთრებით გამოირჩეოდნენ: დავით მჭედლური, თინათინ კვირიკაძე, ნოდარ ხვედელიძე, დორა გრატიაშვილი, ვისი ლექსებიც ზეპირად იცოდა მკითხველმა...

ამქვეყნიდან წასვლა, რასაც არსახსენებელი სახელი – სიკვდილი ჰქვია, ყოველთვის უდროოა, მით უმეტეს, შემოქმედი ადამიანებისათვის. უდროო იყო შენგან ჩვენი, თქვენი თანამოკალმეებისა და თქვენი ნიჭის თაყვანისმცემლების მიტოვება, სულით და ხორციით მშვენიერო ქალბატონო ანა იმედიძე, შენი მშვენიერი, სიცოცხლის, ადამიანების სიყვარულით გამთბარი ლექსები შენს სახელთან, შენს პიროვნულ თვისებებთან ერთად, მარად ცოცხლობენ...

კაცი – უგანათლებულესი, უკეთილშობილესი, ცხოვრების სიმწარენაგემი და მაინც გაუტეხელი სულის, თვითონ მხნე და სხვების, მრავალთ გამამხნეველები, ერთგულად მხარშიმდგომი,

მდიდარი სულიერი სამყაროს რაინდი, სიკეთის უშურველად გამცემი, ყველას მოძღვარი, ძმა და მეგობარი, ეს შენ იყავი, გიგლა (გიორგი) ჭავჭავანიძე და ასეთი დარჩი ჩვენს ხსოვნაში!

შენზე ამბობდნენ, კაცი კი არა, ლექსიაო, ალექსანდრე ჯახუა. შენ შენი პოეტური სიმაღლიდან, არც გაგხარებია და არც გწყენია შენზე, დიახაც, სიყვარულითა და პატივისცემით ნათქვამი. მაინც შეასწორე, ასე უკეთესიაო: კაცი—ლექსი, ჰო, ლექსებით აზროვნებდი, ლექსებით ცოცხლობდი, ლექსებით უმასპინძლდებოდი ყველას... ამქვეყნიდან კი ისე წახვედი, შენმა ახლობლებმაც კი, ყველამ როდი იცოდა, რომ დიდი პოეტი, დიდი მოლექსე იყავი...

შენი სახელი ქუხდა, როგორც საკუთარი პოეტური ხმის პოეტის, შენი ლექსები, მკითხველში გავრცელებული, ლამის ყოველ ნაბიჯზე გხვდებოდა. რუსთავი ამაყობდა შენით, ყველას გვიყვარდი და გვეამაყებოდი, იური ჯინჭარაძე. მაგრამ ისე გამოესალმე ამ წუთისოფელს, შენს წიგნს ვერ ველირსეთ, რითაც ორმაგი დაუყუჩებელი ტკივილი დაგვიტოვე...

იპოლიტე შავლობაშვილო, როგორ შეგკადრო, სად გაგონილა გარდაცვლილი პოეტისთვის თანამოკალმეთა და თაყვანისმცემელთა საყვედური, მაგრამ რა ვქნა, როგორ გამოვხატო ის ტკივილი, რომელმაც შენი სიკვდილით გული გაგვიგლიჯა და ამ სოფლისადმი პასუხგაუცემელი მწარე კითხვები გაგვიჩინა. შენ არავისგან არა გესწავლებოდა რა. როგორც მოლექსემ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის წარჩინებულმა სტუდენტმა, მწერალთა წრეში უკვე აღიარებულმა პოეტმა, დედაქალაქი და უნივერსიტეტი მიატოვე და რუსთავში დასახლდი, მეტალურგიულ ქარხანაში მუშაობა ირჩიე. შენი ლექსები ქვეყნდებოდა ადგილობრივ, ასევე პრესტიჟულ რესპუბლიკურ ჟურნალებში, გაზეთებში... როგორი ლექსებით აპურებდი მკითხველს, თვითონ ლექსი იყავი — ყველაფერ ქართულის მოსიყვარულე, ქომაგი, ახალგაზრდა პოეტების მრჩეველი და გზამკვალავი... ამაყიც — არავის ანუხებდი შენი ლექსების წიგნის გამოცემისათვის თხოვნით, როცა ისეთი ლექსები მექნება, თვითონ რომ შემეხვეწნებიან, მაშინ მივუტან ჩემს ლექსებს დასაბეჭდადაო, ამბობდი. არავინ შეგეხვეწნა! როგორც ხდება ხოლმე! ეგ კი არა, რამდენმა, შემდეგში ცნობილმა პოეტმა, დაიმშვენა თავისი ლექსები შენი რითმებით და, როგორც პოეტი, საკმაოდ მაღლაც აფრინდა... შენ კი, 34

წლის ასაკში. უნიგნო მუშა-პოეტის სახელით გამოეთხოვე სიცოცხლეს, რომელიც ძლიერ, ძლიერ გიყვარდა!

როლანდ ბერიძე – ლექსებს წერდი, მერე როგორ ლექსებს, თუმცა არ აქვეყნებდი... მხოლოდ უახლოესმა მეგობრებმა ვიცოდით... უშენლექსებოდაც პოეტი იყავი, მომთხოვნი და პრინციპული იყავი საკუთარი და სხვების შემოქმედებისადმი. ლიტერატურისმცოდნე, პირუთვნელი, მკაცრი შემფასებელი იყავი არა მარტო ჩვენი სამწერლო ორგანიზაციის წევრების ნაკალმევის მიმართ, არამედ, თვით ცნობილის, კლასიკოსი მწერლებისა და მათი ლიტერატურული მემკვიდრეობის მიმართაც. შენეული შეფასება მავანი მწერლის ლექსის, რომანის – იყო ბეჭედდამსმული განაჩენი, რომელიც გასაჩივრებას არ ექვემდებარებოდა, ამიტომაც შენს სახელს სიტყვა გარდაცვლილი არ მიესადაგება და როგორ დაგვაკლდი, როგორ გვაკლიხარ!

ულმობელმა ავადმყოფობამ დაგრია ხელი და სიცოცხლე მოგისწრაფა, ასლან კორძაია. ბევრი ვერ დაიკვეხნიდა შენისთანა მოქართულებით. ქართული ლექსის, ქართული ენის მახვში და მეციხოვნე იყავი. მშვენიერი ლექსების ავტორმა, ამასთან თავმდაბალმა და გადაჭარბებულად მოკრძალებულმა, ერთადერთი ლექსების წიგნის გამოცემა მოასწარი – „ვარჯი კაცი“ და თვითონ იყავი ვარჯი კაცი!

დურმიშხან კუპატაძე – რამდენი ახალბედა მოლექსე დაგიკვალიანებია კვალიფიციური რჩევა-დარიგებითა და მხარშიდგომით... მაინც როგორი, ვისთვის უცნაური, ჩვენი, შენი თანამოკალმეებისათვის კი კარგად საცნაური იყო შენი სიცოცხლის ბოლო დღეები, წუთები. არავის გაგვკვირვებია, როცა შენს საძინებელში მარტოს, ხელში კალმითა და ქალაღდის ფურცლებით გარდაცვლილი გნახეს... ლექსი ხომ შენი სიცოცხლე იყო და აკი ლექსის წერით გამოეთხოვე წუთისოფელს...

გივი ჭუმბურიძე – შუა ქართლიდან, შენი მამაპაპეულიდან იძულებით ლტოლვილს ისე ვერ მოგეფერეთ, როგორც შენ იმსახურებდი. სხეულზე ნატყვიარი ჭრილობებისა და ქართული ტკივილებით დამძიმებულს მოგესწრაფა სიცოცხლე, ან რამდენ ხანს და როგორ გაუძლებდი იმ ტკივილსა და სიმძიმის, როცა ჩვენი ქვეყნის ისტორიული მტრისაგან წაქეზებული და მხარდაჭერილი ხიზანი საკუთარი სახლის ეზოში თავს დაგესხა და ავტომატით მძიმედ დაგჭრა. როგორი იმედი გექონდა, რომ სიმართლე

გაიმარჯვებდა. ყველას ღირსეულად მიეზღვებოდა... ჩვენ კი, პანდემიის გამო, ვერ გამოგეთხოვეთ, უკანასკნელ გზაზე ვერ გაგაცილეთ...

სიკვდილი ყოველთვის უდროო და უღმობელია, მაგრამ შენ მაინც როგორ დაგვწყვიტე გული ყველას, შენი ნიჭის თაყვანისმცემლებს, თანამოკლამეებსა და მეგობრებს, ვანო ცინცაძე. როგორ ამშვენებდი ჩვენს ცხოვრებას, ჩვენს ქალაქს შენი იუმორით. როგორ გვაკლიხარ და როგორ დაგვაკლდები კვლავაც, მომავალში.

მერაბ ბადრიშვილო, შენი ლექსები და საისტორიო-სამეცნიერო ნაშრომები ერთს კი არა, ბევრი კაცის ბიოგრაფიას ეყოფოდა. საქართველოს, ქართველი ერის ისტორიის სიყვარული განწერიანებდა ისეთ პატრიოტულ ლექსებს, შენი ყოველი ლექსი შენი მეობის, შენი ქართველკაცობის გამოსატულება იყო... როგორ გინდოდა, მაგრამ ვერცერთი პოეტური კრებულის და ვერცერთი სამეცნიერო ნაშრომის გამოქვეყნება არ გელირსა ბედუკუღმართი ცხოვრებით გამწარებულს. შენი უიღბლობით გამონვეული ტკივილი თითოეული შენი მეგობრის ტკივილი იყო, მაგრამ, როგორც ხდება ხოლმე და, როგორც არ უნდა ხდებოდეს ხოლმე, ვერაფერი გიშველეთ და მოუწელებელი ტკივილი დაგვრჩა...

დანანებით და მონატრებით სახსენებლებო, თქვენთან საუბრისას რამდენჯერმე ვახსენე სიტყვა – „ტკივილი“. ეს სიტყვა საგანგებოდ არ მიძებნია, არც არავისგან მისესხნია, თავისით მოვიდა, აბა, სხვაგვარად როგორ და რანაირად იქნებოდა!

თქვენთან საუბრისას კიდევ ერთი ტკივილი თანმდევს და, გადაუჭარბებლად გითხრათ, მსჭვალავს. თქვენ რომ გახსენებთ, ისიც მახსენდება, როგორ უყვარდათ ადამიანებს ლიტერატურა, ლექსი, ლექსის შემქმნელები. ეწყობოდა ლიტერატურული საღამოები, მწერალთა ახალი წიგნების საჯარო განხილვები, შეხვედრები ქარხნებში, მშენებლობებზე, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. დედაქალაქის მწერლებს ვმასპინძლობდით: გალაკტიონ ტაბიძეს, გიორგი ლეონიძეს, იოსებ გრიშაშვილს, იოსებ ნონეშვილს, გურამ ფანჯიკიძეს, გამოდიოდა ალმანახი „რუსთავის ჩირაღდნები“.

ახლა ინდური და თურქული კინოპროდუქციის (არ ვამბობ, ფილმები-მეთქი!) ყურებით კმაყოფილი ადამიანები წიგნს, მხატვრულ ლიტერატურას შემოსწყრნენ. წიგნის მაღაზიაც, სადაც

წიგნის შექმნის მსურველთა რიგები რომ იდგა, აღარ არსებობს. აღარც წიგნის, ლექსის, რომანისა თუ მოთხრობის დამწერი აინტერესებთ...

ეს ყველაფერი ერთად მახსოვს და მენატრება. განა მარტო მე, მადლობა უფალს, ბევრს... ბევრს...

მკითხველის სამჯავახო ჩვენი „რუსთაველები“

წიგნს, როგორც ცოცხალ ორგანიზმს, გნებავთ, ადამიანს, აქვს თავისი ბედი და ბიოგრაფია, ისტორიაც. წიგნსაც ელიან... ისიც იბადება და იწყებს თავის სიცოცხლეს, მიდის მკითხველთან, მისი საკუთრება ხდება. მასაც, ადამიანივით, ჰყავს შემფასებელი და დამფასებელი, მომწონებელი, ან არმომწონებელი, ანუ დამწუნებელი. ზოგს მოსწონს, ზოგს – არა, რაც მკითხველის გემოვნებაზე, მის წიგნიერებაზე უფრო მეტად მეტყველებს, ვიდრე წიგნის ავ-კარგზე. არცთუ იშვიათად, მკითხველი გულგრილია... მაგრამ არავისთვის საიდუმლო არაა, რომ სწორედ ის წიგნია საინტერესო, რომელიც აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს და ბევრ კითხვასაც აჩენს. მკითხველი ზერელედ არ გადაიკითხავს, არ გადაფურცლავს ისე, მოლა ნასრედიანის ერთი პერსონაჟივით... სულაც, ბოლომდე წაუკითხავად, ჩაუთვალეიერებლად მაინც არ გადადებს გვერდზე. ასე ხდება წიგნი ჩვენი ყოველდღიურობის სულიერი თანაზიარი (ეს, რა თქმა უნდა, უკეთეს შემთხვევაში!) და მეგობარი (ეს კი, რა თქმა უნდა, საუკეთესო შემთხვევაში!).

რუსთაველი მკითხველიც, წიგნის მოსიყვარულე და არა უბრალოდ მოყვარული, ელოდა რუსთაველ მწერალთა მორიგ მხატვრულ-ლიტერატურულ კრებულს. ის დღეც დადგა. 2019 წლის დეკემბერში, ქალაქის ადგილობრივი ხელისუფლების ფინანსური მხარდაჭერით, კრებული „რუსთაველები“ გამოვიდა და კიდევაც გავრცელდა. ეს რუსთაველ მწერალთა ბოლო წლებში გამოცემული მეხუთე კრებულია ორი „ჩვენ, რუსთაველების“, „ვარ რუსთაველის“, „ქვემოქართლელი გულდებულების“ შემდეგ.

ნებისმიერი წიგნი, კრებული, შვილივითაა... ის იშვა, დაიბადა, საზოგადოებაში გავიდა, მივიდა მკითხველთან, მასთან,

ვისთვისაც ის დაინერა. მას უკვე აქვს თავისი ასაკი, ბიოგრაფია. ბუნებრივია, მათ, ვინც წიგნი მოამზადეს, აქვთ სურვილი, იცოდნენ, როგორ მიიღო მკითხველმა მათი ნაშრომ-ნაღვანი...

მანამდე კი, მკითხველმა უსათუოდ უნდა იცოდეს წიგნის შექმნის ისტორია, როგორ, რა პირობებში მზადდებოდა და ისიც, ვისაც წიგნის მომზადება დაევალა, გაამართლეს თუ არა და თუ გაამართლეს, როგორ და რამდენად გაამართლეს ნდობა...

მკითხველმა უნდა იცოდეს, რომ „რუსთაველები“ მომზადდა ექსტრემალურ ვითარებაში, სულ რაღაც თვენახევარში. მომზადდა ორი თანამშრომლის მიერ. ფაქტობრივად, ორი ადამიანი – ამ სტრიქონების ავტორი და პოეტი შორენა მამალაშვილი ვიყავით კრებულის რედაქტორებიც, რედკოლეგიის წევრებიც, კორექტორებიც. ამასთან, კრებული მომზადდა უპირობო პირობებში, როცა მწერალთა სახლის უქონლობის გამო, საჭირო ფართს მოკლებულებს, არ გვექონდა საწიგნე მასალაზე და ავტორებთან მუშაობისათვის აუცილებლად საჭირო საშუალება, რაც, ყველაფერი ერთად აღებული, წიგნების საგამომცემლო პრაქტიკაში, არც მეტი, არც ნაკლები, „ჩხ“; ან კუროიზია...

და მაინც, კრებული „რუსთაველები“ სახეზეა. რა გვაქვს სათქმელი მის შესახებ პირველ რიგში თვითონ მათ, ვინც მისი მომზადება ვივალდებულეთ და გავბედეთ? როგორია ჩვენი აზრით ჩვენეული „რუსთაველები“?

ფინანსური სახსრების გათვალისწინებით, „რუსთაველები“ მცირე მოცულობის და ფორმატის კრებულია, სულ 244 გვერდს მოიცავს. მასში წარმოდგენილია 44 ავტორი, ყველა – რუსთაველი შემოქმედი. კრებულს აქვს პოეზიის, პროზის, თარგმანის, ლიტერატურული წერილების, მეცნიერების განყოფილებები, რომელთაგან თითოეული ცალკე განხილვისა და შეფასების ღირსია.

რაოდენობრივად და თვისობრივად კარგად წარმოდგენილია პოეზიის განყოფილება. ლექსის მცოდნეთა და მოსიყვარულეთ სიამოვნებას ანიჭებს მარინე ცხვედიაშვილის, ლალი მჭედლიძის, ჯემალ კუხალაშვილის, მადონა დვალის, ბესიკ ზაალიშვილის, მურად ჭოლოკავას, ლია ბეჟანიშვილის, ნანა ყალიჩავას, თამარ ჯაჭვასძის, ამირან ჯანჯღავას შემოქმედების გაცნობა, რაც კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს დასარწმუნებელში, რომ ლექსი ლექსია და

მას ვერაფერს აკლებს ის, პროვინციაში იწერება თუ მეტროპოლიაში...

მისაბაძად ეროვნულს, თავისთავადსა და ინტელექტუალურ ლექსებს გვთავაზობს პიროვნულად მოკრძალებული ავტორი შორენა მამალაშვილი.

თარგმანის განყოფილება წარმოდგენილია ცნობილი პოეტ-ესას, ია სულაბერიძის რუსული და მალხაზ კვინიკაძის ფრანგული პოეზიის ნიმუშების მშვენიერი თარგმანებით.

რიცხოვრივად შედარებით მოკრძალებულად გვესახება მხატვრული პროზის განყოფილება. მაგრამ, რაოდენობა ამ შემთხვევაში ვერ ახდენს გავლენას ხარისხზე. მკითხველის ყურადღებას იმსახურებს ცნობილი ჟურნალისტის, პუბლიცისტისა და მწერლის, გივი ჯახუას ნოველა „სიყვარულს რას გაუგებ“.

როგორც ამ კრებულში, ისე საერთოდ, მკითხველს საინტერესო იგავებსა და ზღაპრებს სთავაზობს ემზარ გოგოლაძე. ავტორი ამ ჟანრში საკმაოდ ნაყოფიერი და წარმატებულია.

„ვერეს მერეს“, „ჭინკების“, „ზღვის კენჭების“ ავტორი, გიგა ვეფხვაძე, მწერლობაში საკუთარი გზანაპოვნი შემოქმედი. აქვს თავისი სათქმელი და მკვეთრად გამოხატული სტილი...

ინტერესით იკითხება გია ომანაძის, ციალა გორდუზიანის მოთხრობები.

მწერლობაში, პოეტურ პროზაში პირველ, მაგრამ სამომავლოდ საიმედო ნაბიჯებს დგამს სოფო ბოცვაძე.

თუ კრებულის ფურცლის, სანერ-კალამისა და წერილის ავტორობა თავის მოსაწონებლად გამოყენებაში არ ჩამეთვლება, მოხარული ვარ, რომ მკითხველმა გულთბილად მიიღო ჩემი ეპისტოლარული ჟანრის ნაკალმევი – „მარტოხელა შინაბერას წერილები დედას“.

„რუსთაველებისთვის“ სიახლეა ლიტერატურული წერილების განყოფილება, სადაც გამოქვეყნებულია ჟურნალისტისა და პროზაიკოსის ლია მარტაშვილის წერილი – „მეორე მეს“ შესაცნობად, რომელშიც განხილულია მარინე ცხვედიაშვილის ლექსები.

მეცნიერების განყოფილებას და, საერთოდ, მთლიანად კრებულს ამშვენებს პოეტისა და მკვლევარის, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორ ქეთევან სოხაძის ნარკვევი „კავკასიური ზოდიაქოს განსახლების პრინციპები“.

როგორც მკითხველის სამსჯავროზე გამოტანილი კრებულის რედაქტორსა და ერთ-ერთ ავტორს, „რუსთაველების“ ერთ-ერთ

მთავარ ღირსებად მიმაჩნია ის, რომ მის მოსამზადებლად განკუთვნილ (თუ არ ვიტყვით – მოსჯილ!) საოცრად მოკლე დროშიც, შევძელით აღმოგვეჩინა, წარმოგვეჩინა და ფართო მკითხველისათვის გაგვეცნო ცხრა ახალი ავტორი, რომელთა შემოქმედება ჭეშმარიტად მისაღები და გასაზიარებელია და ამ კრებულშიც საერთო დადებით ამინდს ქმნის...

და კიდევ, რაც ყველაზე მთავარი და მთავარზე მთავარია: „რუსთაველები“, ისევე, როგორც წინა კრებულები, არის სერიოზული განაცხადი იმის შესახებ, რომ რუსთაველ მწერალთა შემოქმედება, მათი ნაღვანი, არის თანამედროვე ქართული მწერლობის მოკრძალებული, მაგრამ საინტერესო და, ამდენად, აღსანიშნავად ღირებული შენაკადი, რომელიც, შეძლებისდაგვარად, აგრძელებს მრავალსაუკუნოვანი, მდიდრული ქართული მწერლობის ტრადიციებს, სულიერებას, სულის ინჟინერიას ემსახურება, მაგრამ რატომღაც და როგორღაც მაინც ჩრდილშია და სამომავლოდ მეტ ყურადღებას, მზრუნველობასა და მხარდაჭერას საჭიროებს.

ასევე თავისუფლად შემიძლია განვაცხადო: ამ კრებულში გამოქვეყნებული ლექსების, პროზაული ნაწარმოებების ავტორები დედაქალაქელები რომ იყვნენ, თვითონ ისინიც და მათი ნაკალმევიც უფრო დანახული, უფრო დაფასებული და უფრო აღიარებული იქნებოდნენ, მაგრამ... მაგრამ ის, რომ, ისინი არადედაქალაქელები, რუსთაველები არიან და მხოლოდ საკუთარი წარმატებების მოპოვებისათვის მოწოდებული და მოწადინებული ადამიანებით არიან გარემოცულნი...

ამას რომ ვაცხადებ, როდი ვჩივი, არა... დიახაც, მინდა, გამგებმა გაიგოს... გაიგოს, ეწყინოს და კიდევაც ეტკინოს და...

კიდევ რაზე შეიძლება მივაპყროთ მკითხველისა და განმსჯელის ყურადღება? გულსატკენია, რომ ისევ და ისევ მწირი დაფინანსების გამო, რუსთაველ მწერალთა წინა კრებულებისაგან განსხვავებით, „რუსთაველები“ თხელყდიანია. ამ გულისტკენას კი რამდენადმე ანელებს ის, რომ ასეთი ყდაც ბევრს ეუბნება მკითხველს – მასზე, ორივე მხარეს, გამოსახულია რუსთავის ისტორიული ციხე. ამ ფოტოს მოწოდებისათვის მადლობა რუსთავის ისტორიის მუზეუმის დირექტორს, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორს ნაზი პაჭიკაშვილს.

ისევ და ისევ ფინანსური მდგომარეობის გამო, კრებულს არ ჰყავს მხატვარი და ეს ფუნქცია და, საერთოდ, დიზაინი, შეითავსა ტექნიკურმა რედაქტორმა ირაკლი კორძაბიამ.

გულსატკენია, რომ დროის სიმცირის გამო, ჩვენ ძირითადად შემოვიფარგლეთ შემოსული მასალებით... რუსთავეში კი ბევრი საინტერესო შემოქმედია, რომლებიც ამჯერად კრებულის გარეთ დარჩნენ. არ გვაქვს პუბლიცისტიკის, იუმორის განყოფილებები.

ამ კრებულმაც თავი ვერ დააღწია ბოლო წლების ქართულ მხატვრულ გამოცემებში დამკვიდრებულ მავნე სენს – კრიტიკის უქონლობას. მარტო მათმებლური, მაქებარ-მადიდებელი წერილები მწერლობას სასიკეთოდ ვერ წაადგება. სასიცოცხლოდ აუცილებელია ჯანსაღი, ობიექტური და არა შურიტ ან სხვა რამ ქვენა გრძნობით ნაკარნახევი კრიტიკა. და რაკი კრიტიკასა და მის უქონლობაზე ვჩივი, ლოგიკურია, თვითკრიტიკასაც მოვუხზო. ცოდვა გამხელილი სჯობსო და, ვალიარებ, რომ, როგორც საერთოდ ხდება ხოლმე, მეც რალაც-რალაცებს ანგარიში გავუწიე და ჩემი სურვილის წინააღმდეგ, რედაქტორისათვის აუცილებელი პრინციპულობის გვერდის ავლით, დამთმობლობა გამოვიჩინე, „რუსთაველებში“ ადგილი დავუთმე რამდენიმე ავტორს (რასაც, საბედნიეროდ, კრებულის საერთო ღირსებებზე არ უმოქმედია!) იმ იმედით, რომ ის ავტორები სწორად გაიგებენ და შეაფასებენ ამ დათმობას, გაიაზრებენ გასააზრებელს და სამომავლოდ მეტი პასუხისმგებლობით მოეკიდებიან საკუთარ კალამსა და ნაკალმევს... და კიდევ, კრიტიკას თუ გადავეჩვიეთ, განხილვებს, საკუთარი შთაბეჭდილებების გაზიარებას მაინც რა უდგას წინ? ხელს ვინ, ან რა უშლის? პრესაში თუ არა, პრეზენტაციაზე მაინც... პირადად მე გული მწყდება, რომ ჩემი, საპრეზენტაციო კრებულის რედაქტორის გულწრფელი და პრინციპული თხოვნა, „რუსთაველების“ პრეზენტაცია ყოფილიყო არამარტო საზეიმო, არამედ – მკითხველის სამსჯავრო, მსჯელობის, ობიექტური კრიტიკის, საქმიანი წინადადებების შემოთავაზების ადგილი, დარჩა თხოვნად... ალბათ, ძველი ინერციით...

ეს ყველაფერი ჩემგან, „რუსთაველები“-ს რედაქტორისგან დანახული, ნაგრძნობი, გააზრებული და გულში ვერდატეული სათქმელ-ნათქვამია და, საინტერესოა, რას იტყვის თვითონ მკითხველი, როგორია მისი მსჯავრი?

ლა მუსყელა

ჯიმი გულა საქართველოშია...

არ დავმაღავ, ჩემდა საბედნიეროდ, ამ პუბლიკაციის სათაური რუსთაველებისათვის ძალიან კარგად ცნობილმა ქალბატონმა, იაკობ გოგებაშვილის მედალოსანმა პედაგოგმა, მოსწავლეთა მრავალი თაობის ღირსეულმა აღმზრდელმა, ამ შემთხვევაში ჩემმა რესპოდენტმა მარიკა შარიქაძემ მიკარნახა და არა გამიზნულად, არამედ სრულიად ბუნებრივად, როცა ერთ-ერთ კითხვაზე პასუხისას აღნიშნა: იცით რა, ტერიტორიული სიშორე ასეთი ადამიანებისათვის არაფერს ნიშნავს, ჯიმიშერ ბედიანაშვილი მუდამ საქართველოშიაო, და რაკი ბატონ ჯიმიშერს ღვიძლ დასავით უყვარს ქალბატონი მარიკა, ხოლო ამ უკანასკნელს მიაჩნია, რომ საკუთარ ძმებში არ გამოეჩინებოდა ჯიმი, სწორედ მარიკასთან ინტერვიუთი დავინწყებ მასალას ბატონ ჯიმიშერ ბედიანაშვილზე.

– როდის და სად გაიცანით გერმანიაში კარგა ხნის წინ წასული ჩვენი თანამემამულე?

– ოო, ეს ისტორია გერმანიამდე დაიწყო. 1992 წელია, მე-5 სკოლაში დირექტორი ლეილა გეგეშიძეა, აქ ხშირად იმართებოდა საინტერესო ღონისძიებები, მათ შორის, ჩემი ინიციატივითაც: ერთ-ერთი ასეთი ღონისძიების შემდეგ ჩემთან მოვიდა თითქმის უცნობი ქალბატონი, მანვდის მომცრო ლექსების კრებულს და მეუბნება, ეს ჩემი შვილის, ჯიმიშერის წიგნია, უნდა გაჩუქოთო. ქალბატონი ელზა ტალახაძე ჯიმის დედა აღმოჩნდა, წიგნი გადმომცა ისე, რომ დამატებით აღარაფერი უთქვამს, დაგვემშვიდობა და წავიდა. იმ საღამოსვე მე კი არა, ჩემი ოჯახის ყველა წევრს

წავაკითხე წიგნში შესული ავტორის ყველა ლექსი. ძალიან მოგვეწონა, მეორე დღეს, სკოლაშიც, მოსწავლე-მასწავლებლებთან ამ ლექსების წაკითხვამ იგივე რეზონანსი რომ გამოიწვია, ამ ფრაზის პირდაპირი მნიშვნელობით, ჯიმის ძებნა დავიწყეთ წიგნში მოთავსებული ფოტოებით. სამ-სამი მოსწავლე ქალაქის მიკრორაიონებში და ბინებში ეძებდა ლექსების ავტორს და ერთ დღესაც, ბოლოს და ბოლოს, მე-12 მიკრორაიონში ვიპოვეთ მისი სახლი. აღარ დაგვიხანებია, მოვუწყვეთ პოეტს შეხვედრა სკოლაში და ჩვენ მაშინვე მივხვდით, რომ მისი პოეზიიდან ის პიროვნება იკითხებოდა, რომელსაც ჩვენი დროის ნიჭიერ შემოქმედად აღიარებდნენ და მისით იამაყებდნენ.

ასეც მოხდა, მოვლენებსა და ფაქტებს თანმიმდევრობით არ გავყვები, ვიცი, თქვენ როგორც დანერთ მასზე, უბრალოდ, იმას კი გეტყვით, თუ რას აკეთებს გერმანიაში წლობით მყოფი ჩვენი თანამემამულე ჯერ მარტო ჩვენი სკოლისათვის.

2010 წელს მისი ინიციატივით რუსთავის მე-5 საჯარო სკოლაში დაარსდა ჯიმშერ ბედიანაშვილის სახელობის ლიტერატურული სალონი და დაწესდა ლიტერატურული პრემია.

ამ პრემიით შემოქმედებითი ნიჭიერებისათვის სხვადასხვა დროს დაჯილდოვდა ამ სკოლის 42 მოსწავლე და 28 მასწავლებელი.

2011 წლიდან დაფუძნდა ნორჩ შემოქმედთა საქალაქო კონკურსი (ლექსები, ჩანახატები) სახელწოდებით – „სული ლექსით გვიდგას“. დღემდე ამ კონკურსში 38 მოსწავლეა დაჯილდოებული.

„სული ლექსით გვიდგას“ ღონისძიებამ 2017-18 წლებში ფორმატი შეიცვალა და ჩატარდა ხატვის კონკურსი, სადაც ფულადი პრემიით დაჯილდოვდა 8 მოსწავლე, ხოლო ფასიანი საჩუქრებით 21 მოსწავლე.

ეს ყველაფერი, ბატონ ჯიმის ინიციატივით და ფინანსური მხარდაჭერით. სხვადასხვა დროს ბატონ ჯიმშერ ბედიანაშვილის პრემიით დაჯილდოვდნენ: ღვანლმოსილი პედაგოგები: – ანგელინა ცინაძე და აზა ბუაძე. რუსთავის მე-5 საჯარო სკოლის მრავალშვილიანი დედები – ფულადი პრემიით და სიგელებით. იაკობ გოგებაშვილის პედაგოგთა კავშირის ისტორიაში პირველად, სამეცნიერო კონფერენციაზე გამარჯვებული 4 პედაგოგი დაჯილდოვდა სიგელით და ფულადი პრემიით, ერთი თვის წინ

ბატონ ჯიმშერ ბედიანაშვილის ფულადი პრემია და სიგელი გადაეცა რუსთავის განათლების სისტემის წარჩინებულ, ღვაწლმოსილ მუშაკს, ამჟამად დუშეთში მცხოვრებ პენსიონერ პედაგოგს ვენერა გრიგალაშვილს...

– ქალბატონო მარიკა, ისლა დამრჩენია, უღრმესი მადლობა გადაგიხადოთ ერთი რიგითი ქართველის წილ იმ გულისხმიერებისა და ყურადღებისათვის, რომელსაც თქვენ, შორს, ემიგრაციაში მყოფი ქართველი თანამემამულის მიმართ იჩინებთ და არამხოლოდ თქვენ, თქვენი სკოლის იურისტთან, ქალბატონ ნინო ჩახვაშვილთან ერთად ბევრ რამეს აკეთებთ ბატონ ჯიმის დაფასებისათვის, მისი სახელისა და პოეზიის პოპულარიზაციისათვის. რად ღირს მარტო ის ფაქტი, რომ ასე აქტიურად მუშაობს ლიტერატურული სალონი, ეწყობა კონკურსები, მუდმივად მეგზურობთ მის წიგნებს საქართველოში, მასპინძლობთ საქართველოში ჩამოსულ მის შვილებს, თავად მასაც და ოჯახის წევრებით ახლობლად მიგაჩნიათ. აქვე, ჯანსაღი ამბიციით დავსძენ, რომ სწორედ თქვენი უშუალო კონტაქტით შედგა ჩემი, ქალბატონ თეა ასანაშვილის და ბატონ ჯიმის ერთ-ერთი შემოქმედებითი ურთიერთობა, რაც მისი ლექსების მორიგი კრებულის – „დამიხატე საქართველოს“ რედაქტორობაში გამოიხატა. ამ ფაქტმა, ცხადია, უდიდესი სიამაყის განცდასთან ერთად, მე და ჩემს კოლეგას თეას, პოეტმა მშვენიერი პოეზიიდან გამონაშუქი მრავლისმთქმელი სინათლე და სითბო გვაჩუქა სულიერების კიდევ ერთ ახალ საფეხურზე ასასვლელად. აქვე ვეტყვი მკითხველს, რომ 2000 ცალი ტირაჟით გამოსული ჯიმშერ ბედიანაშვილის ეს ახალი კრებული, რომელიც თურქეთში, ქალაქ სტამბულში დაიბეჭდა, სწორედ იმისი ნიმუშია, თუ როგორ უნდა იბეჭდებოდეს წიგნი მაღალპოლიგრაფიულ დონეზე ყველაზე გემოვნებიანი მკითხველის ყურადღების მისაქცევად. იგულისხმება წიგნის ვიზუალური მხარე, მისი შინაარსი ხომ, თავისთავად.

* * *

დაე, ეს მეგობრობა თქვენი სიცოცხლის მანძილზე გააგყოლოდეთ... გეთანხმებით, ჯიმი რეალურად ფიქრებით მუდმივად საქართველოშია და ძალიან ბევრ რამეს აკეთებს სამშობლოსათვის, ალბათ იმაზე მეტს, ვიდრე აქ ყოფნისას გააკეთებდა. ლექსების ბოლო კრებულის პათოსი ათასგვარი პოეტური ფერადოვნე-

ჩვენი თანამედროვეობა

ბით, როგორც ყველა სხვა მისი შვიდი წიგნისა, სამშობლოს სიყვარულია, სულ სხვადასხვა ასპექტში გაშლილი. კერძოდ, მონატრებული, ომგამოვლილი, ემიგრირებული, იმიგრირებული საქართველო, ისტორია და დღევანდელი სამშობლოსი, სხვა მრავალი და ეს ყველაფერი ერთდროულად პოეტის წრფელი გულითა და მაღალპოეტური ნიჭიერებით გადატანილი უმშვენიერეს პოეტურ სტრიქონებში. ამ მაღალგემოვნებიანი პოეტის მხატვრული ტროპებიდან მკითხველისაკენ ერთდროულად მიემართება, დიახ, არაფერი მეშლება, სწორედაც რომ საოცარი ენერგიით მიემართება ქართული სული, სამყაროს (ისევ საქართველოს) მართალი აღქმა, თანამემამულეთა უმასშტაბო სიყვარული და მონატრების ღრმა ლირიული განცდები, მიემართებიან თანამემამულენი სხვადასხვა ინდივიდუალური სიძნელეებით, სიმადლეებითა და საფიქრალით. ამ წიგნებიდან პოეტი გულს უშლის მკითხველს და სწორედ ამ გულის წაკითხვას სთავაზობს. მის პოეზიაში აშკარად გულისა და გულისყურის გასაგონად ისმის შავი ზღვის ტალღებისა და მთიდან დაშვებული მდინარეების ხმაური. შეიგრძნობა მშობლიური სოფლის სურნელი და ისმის ქართული ეზოების ყიჟინა:

შენი სიშორე ძილშიც მახოდებს,
ამ სიზმრის ბოლოც არადა არ ჩანს.
ეჰ, რას ვუდგევარ? დროა, გავრბოდე
იქ, სადაც ცელქი ბავშვობა დარჩა.
იქ არის ჩემი ფუძე, კერია,
ბებიას სახლი და ძველი თონე.
აქ კი, ოცნებაც გამომელია,
ეჰ, რას ვუდგევარ გავიქცე, თორემ,
ვეღარ ვუყურებ ნაცნობ ფასადებს,
მოვწყდი ფესვებს და დასაყრდენს ვეძებ.
სახლში, რომელშიც მე გავიზარდე,
დღეს სულ სხვაგვარად ღებავენ კედლებს.
შენი სიშორე ძილშიც მახოდებს,
ამ სიზმრის ბოლოც არა და არ ჩანს.
ეჰ, რას ვუდგევარ?! დროა გავრბოდე
იქ, სადაც ცელქი ბავშვობა დარჩა!

მოკლედ, ეს პოეტური მრავალფეროვნებით სავსე კრებული უდიდესი სიამაყისა და თავმონონების გარდა. კიდევ ერთხელ და ხაზგასმით აჩენს ავტორის ტკივილს ჩვენ გვერდით არყოფნისას.

ჯ. ბედიანაშვილი: მე ყოველდღიური კონტაქტი მაქვს საქართველოსთან, ჩემებთან, ქართველ მწერლებთან და პოეტებთან, მუდამ ვეხმაურები ქალბატონ მაყვალა გონაშვილს... ისინი ჩემს გვერდით არიან და მე მათ გვერდით ვარ. არ ღირს სათქმელად, მაგრამ მოკრძალებით მაინც დავსძენ, ძალიან ბევრჯერ გამოვუნოდე გერმანიიდან ხელი ჩემს შეჭირვებულ თანამემამულეებს. არც აქ ვაკლებ ყურადღებას, როდესაც ჩამოდიან...

– ბატონო ჯიმი, დედათქვენი პოეზიის მთავარი თემაა, რას იტყვით მასზე?

– გერმანიაში წასვლიდან რამდენიმე წელი, ვერ გავძელი უმისოდ და დედაჩემი აქ წამოვიყვანე, 13 წელი ჩვენს გვერდით იყო, რაც უდიდეს ბედნიერებას მანიჭებდა. მას საქართველო სიგიჟემდე ენატრებოდა და დადგა ის დღეც, როდესაც მოქალაქეობა მიიღო და საქართველოში გამოსამგზავრებელი ვიზაც. მოხდა საბედისწერო რამ და იმ ღამეს მეტიცმეტი სიხარულისაგან დედას გული გაუჩერდა. დედა? ეს მთელი სამყარო იყო და არის ჩემთვის...

გული პირველი გრძნობით სავსეა
და მე ხმამაღლა ამის თქმას ვბედავ:
ყველა წმინდანში შენი სახეა,
ჩემო ძვირფასო, ლამაზო დედა!

– ისე რომ, დედათქვენი ბიოგრაფიის მონმე და მონაწილეა...

– დიახ, 1993-94 წლებში, დასაჭერად რომ დამდეგდნენ, რისთვის, თავადაც არ ვიცი, ერთგვარად კალაპოტიდან ამოვვარდი, დედა გვერდში დამიდგა, ჩემი პოეტური კრებულით თავს იწონებდა და მე-5 საჯარო სკოლაში შეხვედრა მომიწყვეს. იმ სკოლიდან მიღებული დიდი ადამიანური სითბოთი დაიწყო ჩემი შემდგომი პოეტური და პიროვნული ახალი ცხოვრება, რისთვისაც უღრმეს მადლობას ვუხდის ყველა მე-5 სკოლელ პედაგოგს.

მალე ემიგრაციაში წავედი ოჯახით, 25 წლის მანძილზე არასოდეს გამიწყვეტია კავშირი რუსთავთან და მე-5 სკოლასთან.

– როგორ ახერხებთ, თქვენ არაჩვეულებრივი ოჯახი გაქვთ, გყავთ მშვენიერი ქართველი მეუღლე, ორი უნიჭიერესი შვილი,

ქალიშვილი – მხატვარი, ვაჟი – გერმანიაში უკვე აღიარებული მსახიობი. ბატონო ჯიმი, როგორ შეინარჩუნეთ არაქართულ გარემოში, უცხო მოსახლეობაში ოჯახის ფენომენი?

– ჰო, ეს მართლა საინტერესოა, ჩვენ აქ ნამდვილად გვაქვს ტრადიციული ქართული ოჯახი ყველანაირი ქართული ღირებულებით და ღირსებით. რაც შეეხება გავლენას, გადაუჭარბებლად გეტყვით, ბევრი მეზობელი და მეგობარი გერმანელის ოჯახი ჩვენს ყაიდაზე მოექცა, ჩვენგან იღებენ კულტურას, ჩვეულებებს, საქმლის მომზადების ტექნოლოგიას...

– თქვენს პოეზიაში ხშირად ახსენებთ ხილვებს, სიზმრებს, მაგალითად:

კვლავაც არ ვიცი, ვინ ვარ, ან როდის
დავიბადე, თუ დავიბადები,
მე მივეჩვიე უსაზღვრო ლოდინს,
სიზმრის და ცხადის ზღვარზე ვსახლდები...

გჯერათ კოსმიური კავშირების?

– კი, ერთ მაგალითს გეტყვით... აფხაზეთის ომში ყოფნისას, სიკვდილის პირისპირ მდგარს, ძილში ხშირად მეცხადებოდა მშვიდობის მტრედი... მე სასწაულებრივად გადავურჩი დაღუპვას...

– რა არის თქვენთვის ასაკი? სადაცაა, სამოცის გახდებით...

– განვლილი წლებიდან ყველას თავისი სილამაზე აქვს, დიდი განცდების მიუხედავად, ყველაზე მეტად ის მანუხებს, რომ საქართველოს მინა ტყე-მინდვრებიანად სხვას არ დარჩეს და როგორც ერთ ქართულ ლექსშია. ტყე შევუნახოთ შვილებსა..., მაგრამ სულ მეფიქრება, ვაითუ...

– როგორ ფიქრობთ, ქართულ საქმეებს საქართველოში უფრო გააკეთებდით, თუ მანდ აკეთებთ?

– ალბათ, აქედან უფრო მეტს ვაკეთებ და ვეხმარები ჩემს თანამემამულეებს.

– როგორ დაახასიათებდით საკუთარ თავს 3-4 სიტყვით?

– გულწრფელი, განონასწორებული, ბავშვივით ალალი და არასოდეს ვიხევე უკან.

– სიყვარული თქვენი პოეზიის ამალღებულის და განუშორებელი თემაა, პროზაულად რას გვეტყვით ამ თემაზე?

– ეს გრძნობა სიკვდილამდე განუშორებელია და მეორე, სიყვარულს სწავლა უნდა, უნდა ვისწავლოთ სიყვარული და მას

მუდმივად უნდა ველოდებოდეთ, ვუფროთხილდებოდეთ.

– თქვენ მსოფლიოს ბევრი ქვეყნის პოეტთან და მწერალთან მეგობრობთ, ვინ, რამ და როდის აგაღელვავთ ყველაზე მეტად?

– გეტყვით. შარშან, ათენში გამართული კონკურსის მონაწილეს, ძალიან ცნობილმა ქართველმა პოეტმა, კარგა ხანია ინგლისში რომ ცხოვრობს, სახელად შანდრა, ლექსი მომიძღვნა. ავლელდი, ქალი ქალია, ისიც ძალიან ლამაზი, მაგრამ თავს არ მივეცი უფლება, მისთვის, როგორც ქალისთვის, ისე შემეხედა.

– როგორ გესმით გამოთქმა – ქართველი რაინდი?

– ხვეისბერი გოჩას სიბრძნიდან და ილია ჭავჭავაძის მიმტყვებლობიდან. სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარული ყველა შემთხვევაში, უპირველეს ყოვლისა.

– რის დანერას აპირებთ უახლოეს პერიოდში?

– მე, აფხაზეთის და სამაჩაბლოს ომის მონაწილემ, ბევრი რამ ვიცი და ბევრი კადრიც მაქვს გადაღებული, როგორც ჟურნალისტს. უკვე ვმუშაობ წიგნზე, რომლის მასალები ბევრ რამეს ახლებურად მოჰყვანს ნათელს და ახლებურად დაანახვებს მკითხველს ომისდროინდელ ფაქტებსა და მოვლენებს. ამ წიგნს პირობითად სახელწოდებად ექნება: „გზა – არაფრისკენ“.

– საქართველოს მომავალი, თქვენი გათვლით?

– ერთად დგომა და მეტიმეტი გონიერება, სხვანაირად მტერი მოგვერევა...

– რისი გეშინიათ?

– ათასი ჯურის ხალხი ჭილ-ყვავივით შესევია საქართველოს.

– ახლა რას საქმიანობთ?

– ვწერ, უამრავ ქართულ ღონისძიებას ვუწევ ორგანიზებას, ვესწრები სათვისტომოს შეკრებებს, ვხვდები სტუმრებს და ვმასპინძლობ, უამრავი საქმე მაქვს და ჩემი ფინანსური შემოსავლების 25%-ს ისევ თანამემამულეებს ვუგზავნი, ვუნანილებ საქართველოში.

* * *

ჯიმშერ ბედიანაშვილი, როგორც პროფესიონალი ჟურნალისტის, საქართველოს და გერმანიის ჟურნალისტთა ფედერაციების წევრი, ძლიერი, მართალი და ოპერატიული კალმოსანი – ეს სხვა და საკმაოდ დიდი თემაა. მოკლედ ერთს ვიტყვი, მან, ჯერ

ჩვენი თანამედროვეობა

კიდევ სრულიად ახალგაზრდამ, აფხაზეთის ომი რომ დაიწყო, თავის პიროვნულ და პროფესიულ მოვალეობად ძმათამკველელ ომში წასვლა იმ მიზნით გადაწყვიტა, რომ გონიერი მედიატორის როლი შეესრულებინა. სამწუხაროდ, არ გამოუვიდა. ის თვეობით იყო აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ომებში ბრძოლის წინა ხაზზე ტელეკომერატორის ვიდეოკამერით და სიკვდილს უყურებდა თვალეში. მიძიმედ დაჭრილი სამხედრო ჰოსპიტალშიც მოხვდა და უდიდესი ტანჯვა-განსაცდელის ყამს ისევ ჯიუტად იღებდა კალამს ხელში და ლექსებს წერდა სამშობლოსა და თავისი ერის ტკივილიან რეალობაზე.

ღია კარები...

შავი აჩრდილი

და განწირული კივილი ჩემი...

და ნაბიჯების ხმაური ფრთხილი

და გაყონილი კედელში ცრემლი...

ღია კარები

და ჩუმი ოხვრა,

ღამის გულიდან ამონთხეული...

ღია კარები...

და შემოხობდა

მთვარე

დარდისგან გამოღეული...

ეს, ჰოსპიტალში...

და საერთოდ, ბატონი ჯიმისთვის ლექსის წერა, მართლაც საოცარი და ბედნიერი თავგადასავალია. წუთებია და წლები, ლექსები არ აძლევენ მოსვენებას პოეტს და ისიც არა და ვერ ასვენებს დროს. ის წერს იმიტომ, რომ სულისმიერი ტკივილები ოდნავ მაინც დაიყუჩოს, წერს იმიტომ, რომ თვითნაბად ნიჭიერებას, ლექსად რომ იბადება, განურჩევლად დროისა, კალამი შეაშველოს, წერს იმიტომ, რომ არაფერი დაავინწყდეს წარსულიდან, თავისი მშვენიერი მშობლიური სოფლით დაწყებული და დამთავრებული იმ გზებით, სამშობლოს რომ განაშორა. წერს და იმას ევედრება უფალს, რომ

ღმერთო, მე შენგან არაფერს ვითხოვ,

ოღონდ სამშობლო გადმირჩინე.

წერს დაუსრულებლად, წერს ისეთ თემებზე და იმგვარად, რომ მკითხველს მართლაც აოცებს პოეტური ნიჭიერების სიღრმე-სიღარბისლით და როგორც ყოველთვის, თითებზე ითვისის სარიტმე მარცვლებსა და ხმოვნებს. იწერება კიდევ „ლექსი“ ლექსზე, რაც მის პოეზიაში ჩემი აზრით, მეტისმეტად საინტერესო მიგნებაა მკითხველთან ფიქრის გასაზიარებლად.

ჭრაქის სხივები ცქმუტავენ ჭერში,
შუქი სიბნელეს მხოლოდ აყვითლებს.

ისევ კალამი მიჭირავს ხელში
და ისევ ვეძებ ფიქრებში რითმებს,
აი, დაიწყო გადათვლა ცერამ,
მეხუთე ხმოვანს მოკეცავს „ნეკი“,
თითებმა უხმოდ დაიწყეს ცეკვა
და მერე თავად მოვიდა ლექსი.

თემატური მრავალფეროვნება და პოეტური გულწრფელობა პოტენციურ მაღალმხატვრულ აზროვნებასთან და ლიტერატურულ გემოვნებასთან შერწყმული, სამყაროს უსასრულობაში ჩვეულებრივსა და არაჩვეულებრივში საკუთარი ხედვის, აზროვნების, ათვისისა და მიგნების შესაშური უნარი, ორიგინალურობა, მიბაძვაზე კატეგორიულად უარის თქმა, მხოლოდ საკუთარი თავის ძიება – და ეს გზა იმიტომ, რომ იცის, თავისი მოწოდების ადგილი, სიმაღლე, ხმა და რაც მთავარია, იცის, სად და როგორ თქვას პოეტური სათქმელი, მკითხველის გულთან მისასვლელად რომ ღირდეს. იცის ცხოვრების გრძელ, რთულ და საინტერესო გზაგავლილმა კაცმა, რომ დღეს პოეტობა ადვილიცაა და რთულიც, ადვილი მათთვის, ვისაც ლექსის წერა ტაშის დაკვრისათვის და ჯილდოსთვის სჭირდება, რთულია კი მათთვის, ვინც იმგვარად იცხოვრა, რომ არ დაწეროს, არ შეუძლია, მისთვის დაუწერლობა სასჯელი იქნება. ღრმა სულიერი განცდები ლექსებში პოეტს იმ მიზნით გადააქვს, რომ ადამიანებს სიყვარული ასწავლოს, ანუგეშოს და იმედებით აღავსოს.

მიჰქრის, მიფრინავს ცხოვრება ჩემი,
ქარი კლდეებზე დაიმტვრევს თავ-პირს,
ვით სტიქიასთან შებმული გემი,
მეც მივადგები დაღლილი ნაპირს...
ვიცი, მიყვავარ გზას არაფრისკენ.

ჩვენი თანამედროვეობა

ვიცი, ჩაქრება სულში ხანძარი,
წვიმა ჩამოშლის გაცრეცილ ფრესკებს
და დაინგრევა ყველა ტაძარი.

.....

დაე, წალეკონ დღენი წვიმებმა...
ვიცი, ცხოვრება ძალზე რთულია,
თუ დავბერდები, არ მეწყინება,
ჩემთვის სიბერეც სიყვარულია!“.

ისლა დამრჩენია, კიდევ ერთხელ ვუთხრა ბატონ ჯიმის, რომ
მისი პოეტური ნაწერებით აღფრთოვანებული ვარ და ეს საჟურ-
ნალე მასალაც მოკრძალებული მადლობა და შეფასებაა თქვენი
და თქვენი პოეზიის.

სურვილით კი, საკუთარ თავს რომ უსურვებთ, იმაზე უკეთე-
სად რა შეიძლება გისურვოთ.

იქ არის ჩემი ფუძე და კერა,
ბებოს სახლი და ძველი თონე,
აქ კი, ოცნებაც გამომელია,
ეჰ, რას ვუდგევარ, გავიქცე, თორემ...

**– ბატონო ჯიმშერ, საქართველოში თქვენ ჩვენი დროის
აღიარებული პოეტი ბრძანდებით!
გელით...**

ეკატერინე ზეხიძე

ანზორ ეჩქომაიშვილი

ქართული ფოლკლორის სიამაყე,
ქართული ხალხური სიმღერების საშემსრულებლო
ტრადიციების ღირსეული გამგრძელებელი

საქართველოს თანამედროვე ფოლკლორისტთა სახელოვან პლეადაში განსაკუთრებული ადგილი დაიმსახურა მსოფლიოში აღიარებულმა ჩვენმა თანამემამულემ – ანზორ ეჩქომაიშვილმა, რომელსაც დიდი წვლილი აქვს შეტანილი მსოფლიო ფოლკლორისტიკაში, ქართული ტრადიციული მრავალხმიანობის ზოგადსაკაცობრიო და უნიკალური მნიშვნელობის აღიარებაში, რაც იუნესკომ დაადასტურა 2001 წელს, როცა აღიარა ქართული მრავალხმიანი სიმღერა მსოფლიო არამატერიალური კულტურის ძეგლად. ცხოვრებისა და შემოქმედების დიდი, საინტერესო და მშფოთვარე გზა განვლო ანზორ ეჩქომაიშვილმა ერის სამსახურში, რადგან მის თვალწინ ყოველთვის იდგა სახელოვანი სასიმღერო ტრადიციების დინასტიის ღირსეული წარმომადგენელი – არტემ ეჩქომაიშვილი, რომელმაც სიცოცხლეშივე სწორად დააკვალიანა შვილიშვილი, აზიარა ქართულ-ხალხურ სიმღერებს, გურული ფოლკლორის რიტმობინტონაციებს და უანდერძა ამ სახელოვანი ტრადიციების ღირსეულად გაგრძელება.

ჯერ კიდევ კონსერვატორიაში სწავლის დროს დაიწყო ანზორმა გურული საგალობლებისა და ხალხური სიმღერების გადატანა ნოტებზე, დააარსა ამ სიმღერების შემსწავლელი ვოკალური

ანსამბლი „გორდელა“, შემდგომ გამოსცა „გურული ხალხური სიმღერების“ კრებული (1980).

1968 წელს მან დააარსა ვოკალური ანსამბლი „რუსთავი“ და გახდა მისი სამხატვრო ხელმძღვანელი. ანსამბლმა მრავალ ქვეყანაში გასტროლებით კიდევ უფრო მეტი თაყვანისმცემელი შესძინა ქართულ-ხალხურ სიმღერას.

ეს სახელოვანი კოლექტივი ნახევარ საუკუნეზე მეტია, საკონცერტო ფოლკლორული მიმდინარეობების სათავეშია. თავისი არსებობის მანძილზე ანსამბლ „რუსთავს“ გამართული აქვს 5000-ზე მეტი კონცერტი, გასტროლებზე იმყოფებოდა 80-მდე ქვეყანაში. ჩვენს ქვეყანაში მას მიღებული აქვს უამრავი ჯილდო: ზ.ფალიაშვილის სახელობის პრემიის ლაურეატი (1980), საქართველოს ხალხური სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო დამსახურებული ანსამბლის წოდება (1984), ალბერტ შვაიცერის სახელობის საერთაშორისო პრემია (1986).

უნდა აღინიშნოს ანსამბლ „რუსთავის“ პირველი შემადგენლობა: ჰამლეტ გონაშვილი, სალივერ ვადაჭკორია, ლადო ნივნივაძე, ომარ კელაპტრიშვილი, ანზორ ტუღუში, გაიოზ არაბიშვილი, ჯუმბერ ყოლბაია.

ანსამბლ „რუსთავთან“ ერთად ანზორ ერქომაიშვილმა გააკეთა ჩანაწერები და შექმნა ქართული ხალხური სიმღერების ანთოლოგია, რომელშიც შევიდა 400 სიმღერის ჩანაწერი დისკებზე (2013), შემდეგ გამოიცა 380 ქართული ხალხური სიმღერის ჩანაწერი (2015).

სადღეისოდ ანსამბლ „რუსთავს“ ჩანერილი აქვს 900-ზე მეტი სიმღერა და საეკლესიო საგალობელი, რომლებიც გამოცემულია როგორც ფირფიტების, ისე კომპაქტური დისკების სახით.

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში, სხვადასხვა დროს ჩანერილი ქართული ხალხური სიმღერების კოლექციები ინახებოდა მუზეუმების საცავებში. ანზორ ერქომაიშვილმა ამ კოლექციათა უმრავლესობა მოიძია, საქართველოში ჩამოიტანა და „კატალოგი და ასი ქართული ხალხური სიმღერა“ დისკების სახით გამოსცა (2008).

ფასდაუდებელი ამაგი დასდო ანზორ ერქომაიშვილმა ძველი ქართველი მომღერლების ავთენტური ხმების აღდგენას, რომლებსაც მიაკვლია მსოფლიოს არქივებში. მივიწყებული

წარსულიდან გამოიხმომ და გააცოცხლა თანამედროვე ხმის ჩამწერი ტექნიკის საშუალებით, მათი ხმები გამოსცა ფირფიტებისა და კომპაქტური დისკების სახით. ამ გზით ქართველ ხალხს დაუბრუნდა უდიდესი მომღერლების, ლოტბარების და სხვა გამოჩენილი პიროვნებების სახელები. მან ისინი ანსამბლ „რუსთავის“ რეპერტუარში დაამკვიდრა.

ანზორ ერქომაიშვილს გამოცემული აქვს აგრეთვე საინტერესო წიგნები: „ბაბუა“ (1980), „შავი შაში ჩიოდა“ (1988), „გზები, ადამიანები, სიმღერები“ (2011). ამ უკანასკნელ წიგნს თან ერთვის დისკი სათაურით: „ხმა უცნაური“ (ქართული ხალხური სიმღერების ცნობილი მომღერლების ჩანაწერები).

ქართული კულტურის ისტორიისათვის ძვირფასი შენაძენია ინგლისურ ენაზე გამოცემული სამტომეული – „საქართველოს ისტორია, კულტურა, ეთნოგრაფია“ (2020), რომლის პრეზენტაცია შედგა 2019 წლის 29 დეკემბერს თბილისის მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლეში. მზადაა გამოსაცემად ამ სამტომეულის ქართული ვარიანტი.

2020 წლის აგვისტოში ანზორ ერქომაიშვილს აღუნიშნეს დაბადებიან 80 წლისთავი მშობლიურ კუთხეში, გურიაში.

საზეიმო ვითარებაში ანზორ ერქომაიშვილს გადაეცა „ბრწყინვალეების საპრეზიდენტო ორდენი“.

2021 წლის 31 მარტს ანზორ ერქომაიშვილი გარდაიცვალა.

უკანასკნელ გზაზე გააცილა იგი ქართველმა ხალხმა საეკლესიო საგალობლებით და მისთვის საყვარელი ქართული ხალხური სიმღერების ჰანგებით. დაიკრძალა თბილისში, მთაწმინდაზე, გამოჩენილ ქართველ მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონში.

გურიაში შეიქმნა ანზორ ერქომაიშვილის სახელობის ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრი და გაიხსნა მემორიალური დაფა.

2020 წლის 20 იანვარს თბილისში, საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში საზეიმოდ გაიხსნა ერქომაიშვილის სახელობის ფოლკლორის კაბინეტი, სადაც თავმოყრილია წლების მანძილზე მის მიერ მოძიებული ძველი, ავთენტური ქართული ხალხური სიმღერების ჩანაწერები (ფირფიტები, დისკები), წიგნები.

1972-75 წლებში ანზორ ერქომაიშვილი იყო რუსთავის სამუსიკო სასწავლებლის დირექტორი, მე ვსწავლობდი ვოკალურ განყოფილებაზე, ვიყავი მისი სტუდენტი, მასწავლიდა დირიჟორობას.

მუსიკალური სასწავლებლის დამთავრების შემდეგაც ის ყურადღებით ადევნებდა თვალს ჩემს პედაგოგიურ და კვლევით მუშაობას, ინტერესდებოდა ჩემი სადისერტაციო ნაშრომით – „ვლადიმერ (ლადო) ალნიაშვილის პედაგოგიკური მემკვიდრეობა“. შემდგომში ეს მასალები მონოგრაფიად ვაქციე. მისი რეკომენდაციით, საქართველოს კულტურის სამინისტრომ დააფინანსა ამ სამეცნიერო ნაშრომის გამოცემა.

დავასრულე მუშაობა მონოგრაფიაზე იოზეფ რატილზე – გამოჩენილ ჩეხ საოპერო მომღერალზე, ქართული მუსიკალური კულტურის დიდ მოამაგეზე, რომლის გამოცემასაც საკუთარი სახსრებით კისრულობდა ანზორ ერქომაიშვილი. სამწუხაროდ, არ დასცალდა.

ელენ ლომიძე

საით მივაქანავით?!

„ერის გათავსირება იქიდან იწყება,
როცა იგი თავის ისტორიას ივიწყებს.“
ილია

ხვალე დღევანდელს უნდა სჯობდეს, მერმისი – ანინდელს, კანონი განვითარებისა და ბედნიერების იმედისა ამაშია და სხვა არაფერში“. – ასე გვმოძღვრავდა დიდი ილია. ასე ცხოვრობდნენ ჩვენი მამა-პაპანი...

დღეს კი, 21-ე საუკუნეში, აწმყოთი უკმაყოფილოთ, წარსული გაგვხდომია სანატრელად. ის დრო გვირჩევნია, როცა „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნოდა“. გვექონდა საამაყო ისტორიული წარსული, მდიდარი კულტურა, გვყავდა ლიტერატურისა და ხელოვნების გამორჩეული მოღვაწეები, მეცნიერები, სპორტსმენები... დღეს კი ვინ ვართ?! გათითოვაცებული, ღირსებადაკარგული ერი. მავანნი გვმოძღვრავენ, რომ მიღწევები გვაქვს ეკონომიკაში, განათლებისა და კულტურის სფეროში, მაგრამ რეალობას ხომ ვერ გავვექცევით?!

სალაპარაკო მართლა ბევრია, მაგრამ საქმე ისაა, რა გამოვა აქედან. წერილი მარტო „გულის ფხანას“ კი არ უნდა ემსახურებოდეს, არამედ მას გარკვეული მიზანი უნდა ამოძრავებდეს. თუმცა, ეს იყო ადრე, როცა კაციც ფასობდა და მისი სიტყვაც. ამის დაუნახაობას თუ ვერ ახერხებ, მაშინ ისლა დაგრჩენია, კალამი და ფურცელი აიღო ხელში და შენი გულისტკივილი სტრიქონებს მიანდო.

ამჯერად კულტურის სფერო ავირჩიე თემად. როცა ერს უჭირდა, ჩვენ ლექსით, სიმღერითა და ცეკვით ვინონებდით თავს.

დღეს კი თანდათან დავივიწყებ ჩვენი საამაყო ისტორია, ტრადიციები. უმეტესობას აღარ უნდა წიგნი, კინო, თეატრი. უყურადღებოდაა დარჩენილი მწერალი, მეცნიერი, მხატვარი, კომპოზიტორი, მსახიობი. კარგა ხანია საქართველოში კულტურის დეგრადირება ხდება. ეკონომიკური გაჭირვება ერთია, სულიერება კი – მეორე. ვფიქრობ, მეორე უარესია პირველზე.

„ლიტერატურა ხალხისათვის სიკეთეში გადამყვანი ხდება და ფონი! როგორც ცეკლუცისათვის სარკე, ისე ხალხისათვის ლიტერატურაა საჭირო, რომ შიგ ჩაიხედოს და თავისი სახე მისის ღირსებითა და ნაკლოვანებებით დაინახოს“. – წერდა აკაკი.

ჩემი თაობა წიგნზე გაიზარდა, წიგნით გაიგო ავისა და კარგის გარჩევა, ხელოვნების ნაწარმოებების შეფასება. წარსულს ჩაბარდა ის დრო, როცა ფუნქციონირებდა წიგნის მალაზიები, რჩეული მწერლების წიგნების ქვითრები ეხლაც შენახული მაქვს, მაგრამ სადაა? მოუთმენლად ველოდებოდით ფოსტალიონს, რომ გამოწერილი ჟურნალ-გაზეთები მიგვეღო. გაზეთები დღესაც იყიდება, მაგრამ მოსახლეობა მათ უსახსრობის გამო ვერ ყიდულობს.

ქალაქში არსებული 16 საქალაქო ბიბლიოთეკიდან დღეს მხოლოდ ხუთი ფუნქციონირებს (მათ გარდა ყოველ საწარმოს ჰქონდა საკუთარი, ტექნიკური ლიტერატურით აღჭურვილი ბიბლიოთეკა). ასეთი რა ჟინი აუტყდათ შენობების გაყიდვის, გაუგებარია. განა ჩვენთვის სულერთია, იქ ბიბლიოთეკა იქნება, პოკერ-კლუბი თუ ტოტალიზატორი?!

სადაც გაიხედავ, ყველგან აფთიაქი, მალაზია და ბანკია გახსნილი. ადრე მხატვრებს ჰქონდათ შესანიშნავი საგამოფენო დარბაზი მესხიშვილის ქუჩაზე, სადაც დღეს მალაზია „ფენიქსია“ განთავსებული. მხატვრები ექსპოზიციებს ბიბლიოთეკაში ან მუზეუმში ატარებენ. ასევეა მწერალთა სახლიც, ერთ დროს იქ იკრიბებოდნენ მწერლები, მსახიობები, მხატვრები და საერთოდ, შემოქმედი ადამიანები. აქ ეწყობოდა შეხვედრები ქალაქის მონინავე ადამიანებთან, წიგნის წარდგინებები, იუბილეები... ეს იყო ქალაქის ინტელიგენციის სულიერი კერა, რომელიც შემდგომში ლიტერატურულ თეატრს შეუერთეს, ფაქტიურად გააუქმეს. დღეს იქ სავაჭრო ობიექტები და აფთიაქია გახსნილი.

ქალაქში არსებული შვიდი კინოთეატრიდან დღეს არცერთი არ ფუნქციონირებს. იმედი გვქონდა, რომ კინოთეატრი „რუსთაველი“ მაინც იარსებებდა, მაგრამ ის უკვე სამი წელია, რაც „საქართველოს ბანკმა“ იყიდა. ორი კინოთეატრი საერთოდ

მინასთან გაასწორეს. დავრჩით ამ ინტრიგებით სავსე, უზნეო ტელესერიალებისა და არაფრისმომცემი შოუების ამარა.

რაც შეეხება ლიტერატურულ თეატრს, რომელიც ცნობილი ქართველი მსახიობის კოტე მახარაძისა და რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის, ჩვენი თეატრის უნიჭიერესი მსახიობის, ნათელა მუხუღიშვილის უშუალო ძალისხმევით დაარსდა, წლების განმავლობაში აქ პატარებისთვის და მოზარდებისთვის არაერთი მაღალმხატვრული ლიტერატურულ-მუსიკალური კომპოზიცია განხორციელდა. წარმოდგენები აგებული იყო ქართველ მწერალთა ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე. ამდენად, ის საპროგრამო და აუცილებელი იყო ჩვენი მოსწავლე-ახალგაზრდობისათვის. ისიც გააუქმეს, მის ადგილას ჯერ ლუდის ბარი გახსნეს, მერე კი საერთოდ დაანგრის.

თეატრის თემას შევეხე და მინდა აქაც აკაკის დავესესხო: „თეატრი ხელოვნების ტაძარია, სამოძღვრო ამბიონი და არა უბრალო გასართობი, საგუნდრუკო რამ. სცენა ეროვნული სარკეა, რომელიც უშიშრად და უტყუარად უნდა გვისახავდეს ჩვენი ცხოვრების ავ-კარგს.“ დამეთანხმებით, თუ ბავშვმა პატარაობიდან არ შეიყვარა თეატრი, ის ვერასოდეს ვერ გახდება ამა თუ იმ წარმოდგენის შემფასებელი. რუსთაველ პატარებს ჰქონდათ არაჩვეულებრივი თოჯინების თეატრი. აქ იდგმებოდა სპექტაკლები მოზარდებისათვისაც. რატომღაც ის დრამატულ თეატრს მიუერთეს, რითაც დიდი სიამოვნება მოაკლეს, როგორც პატარებს, ასევე მოსწავლე-ახალგაზრდობასაც.

რაც შეეხება ჩვენი ქალაქის დრამატულ თეატრს, სამწუხაროდ, პანდემიის გამო, აქაც შეფერხებულია მუშაობა. მსახიობებს ენატრებათ სცენაზე თამაში. არადა, ადრე იყო წარმატებული გასტროლები საქართველოს ქალაქებში, მოსკოვში, უნგრეთში, საბერძნეთში...

განა იმის ღირსია საუკუნეებგამოვლილი, მდიდარი კულტურის მქონე ქართველი ერი, რომ მხოლოდ წარსულის მოგონებებით იცხოვროს? ყველაფრის თავი და თავი ხომ ჩვენშია. მავანნი გვმოძღვრავენ – საქართველო კვლავ გაბრწყინდება, ჩვენ ხომ ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანა ვართო. ღმერთმა ისმინოს ეს ნათქვამი, მაგრამ არაფერი გვეშველება, თუ ჩვენ მხოლოდ დღევანდელი დღით ვიცხოვრებთ და მომავლისკენ არ გავიხედავთ. და თუ დროზე არ მივხედეთ კულტურას, სამშობლოც ხელიდან გამოგვეცლება.

კობეი (გა) იბნაძე

დოკუმენტური პროზა ბუნსაკში შეყრილი წერილებიდან...

ეს წერილები დაწერილია 2001-2011 წლებში, გარემოებათა გამო მაშინ ისინი ვერ გასაჯაროვდნენ და ავტორმა მოგიზგიზე ბუხარში შესაყრელად გაიმეტა.

მკითხველს დღეს ვთავაზობთ ამონარიდებს გამოუქვეყნებელი, ბუხარში შეყრილი წერილებიდან, რომლებიც ცეცხლს გადაურჩა...

* * *

ისე, როგორც შეუძლებელია „კაცის კაცი“ შედგეს ჭეშმარიტ კაცად, ასევე შეუძლებელია, ქვეყანა შედგეს სრულყოფილ სახელმწიფოდ, რომელიც ეძებს (და ეს ასეც უნდა იყოს) პარტნიორ ქვეყნებს და პოულობს „პატრონს!“

* * *

ერების გენეტიკურ კოდს, სხვა მრავალ ფაქტორთან ერთად, განსაზღვრავს სამი ფენომენი: რელიგია, ყოფა-ცხოვრების წესი და მათზე დაფუძნებულ-განვითარებული კულტურა, ამ სიტყვის ფართო გაგებით.

ერის არსებობაში ამ სამი პირობიდან ერთ-ერთის ამოგლეჯაც კი იწვევს ერის გადაგვარებასა და კვდომას.

ეს ბრწყინვალედ იციან ჩვენთვის ავისმოსურნეებმა.

ვერ გაგვიპატივებია ჩვენ, ქართველებს!

* * *

მეგობრობა სამ „ვეშაპზე“: – სიყვარულზე, ერთგულებაზე და მიმტყვევებლობაზე დგას. ერთ-ერთის უარყოფას მეგობრების ნაცვლად „ვიგოდნიკობასთან“ მივყავართ, რაც „კაცმაცუნების“ ცხოვრების წესია!

კაცობასა და კაცმაცუნობას შორის უზარმაზარი ზღვარია, მანძილი კი უაღრესად მცირე.

სწორედ ამ მცირე მანძილის არსებობის გამო, მავანთ და მავანთ არ უჭირთ მისი გადალახვა.

* * *

როდესაც მეუფე ათანასეს – უაღრესად განსწავლულ და პატრიოტ ღვთისმსახურს მოკრძალებით ვთხოვე, გამოეთქვა აზრი კომპიუტერის შესახებ, მისი პასუხი იყო: „ოოოო, ეშმაკისეულია, შვილო გიორგი, ეშმაკისეული! თუ გინდა, ბაღლ ერი და ბერი შააზიზლო და საკუთარი დედ-მამა აგინებინო, წიგნის მაგივრად სწორედ ეგ ჯოჯოხეთი მანქანა უნდა უყიდო!“

* * *

ძნელად (რთული) წარმოსადგენია, რა სიმალეებს მიაღწევდა დედამინისეული ცივილიზაცია, რომ არ ჰყავდეს მთავარი და მრისხანე მტერი – ცივილიზაცია!

* * *

მცირეოდენი სიცრუე და სიყალბეც კი საკმარისია უდიდესი რწმენის დასათრგუნად!

* * *

როდესაც უსმენ მის უწმიდესობას, კითხულობ საშობაო თუ სააღდგომო ეპისტოლეს, რწმენაში ოდნავადაც კი შესულ უბრალო მოკვდავს გიჩნდება სურვილი ხელახლა დაბადებისა, რათა არ დაუშვა ის ცოდვანი და სისულელეები, რაც განვლილი ცხოვრების გზაზე ნებსით თუ უნებლიედ დაგიშვია.

* * *

გეგმაზომიერად, წარმატებით მიმდინარეობს მომავალი თაობის გამოთავანების პროცესი. ცოდნის, ანალიზის, სიბრძნის წყარო – წიგნი (წიგნსაც გააჩნია) მიზანმიმართულად ჩაანაცვლა

„ჯოჯოხეთის მანქანამ“ – კომპიუტერმა, რომელმაც ისე დააპატარავა მსოფლიო, რომ მისი მართვა ერთ გვარდაუსახლებელ კოლმეურნეობის თავმჯდომარესაც კი შეუძლია!

არ გახსენდებთ ლეგენდარული „პინკ ფლოიდი“-ს გენიალური კლიპი – „კედელი?!“

* * *

ნურავინ იფიქრებს, რომ კომპიუტერის – კომუნიკაციის ინფორმაციის მიღება-გადაცემის, დამუშავების და პრაქტიკაში გამოყენების ამ უბადლო საშუალების წინააღმდეგი ვარ.

მე წინააღმდეგი ვარ იმ ალვირახსნილობის, შეურაცხყოფელი ტექსტების, ბოლმისა და ღვარძლისა, რაც უხვად იფრქვევა ამ სივრცეში და ემსახურება ერის გამოთაყვანების, უზნეობისა და უვიცობის პროპაგანდას.

* * *

კაცის ცხოვრება ერთი მრავალფეროვანი, უზარმაზარი ნიგნია, რომლის კითხვისას უსიამოვნო, მძიმე გვერდებს ვერაფრით ვერ გამოტოვებ.

* * *

ჩვენნაირი მცირერიცხოვანი ერის გადარჩენა-განვითარებისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სულიერი და კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება-განმტკიცებას, რასაც გააფთრებით ებრძვის ლიბერასტ – „გრანტიჭამიათა“ მთელი არმია.

მხოლოდ ღირსეულ, ეროვნულ ხელისუფლებას შეუძლია მათი ალაგმვა და ფუნდამენტურ ღირებულებებზე დაყრდნობით წარმატებული ქვეყნის მშენებლობა.

* * *

ძალა, რომელიც ხალხის თვალში დასავლეთის დისკრედიტაციას ეწევა, რეალურად, ეს არის სწორედ დასავლეთისგან დაფინანსებული ვითომ „მედასავლეთე“ ყბედი მუტანტების ნაზავი, რომელთა მხრიდან „ადამიანთა უფლებების მხარდაჭერის ეგიდით განხორციელებული ლ.გ.ბ.ტ. და სხვა ჭრელჭრულების მიმართ გამოხატული თანადგომა და მათი „საქმეთა საგმიროთა“ აგიტაცია კატეგორიულად არ თავსდება ქართულ და ზოგად კავკასიურ მენტალიტეტში.

მისასაღმებელია სწრაფვა ჭეშმარიტად ღირსეული და ფასეული ევროპისაკენ. მაგრამ ასევე აუცილებელია ევროპის მოწვევა საქართველოში, რათა უფრო ღრმად გავაცნოთ ჩვენი ღირსებები და ფასეულობები.

* * *

ქართული წმინდა სამოციქულო ეკლესია და მისი ღირსეული ღვთისმსახურნი – ესაა დულაბი ჩვენი სულიერების, კულტურის და სახელმწიფოებრიობის მშენებლობაში. ამიტომაც სასტიკად ებრძოდნენ საუკუნეების მანძილზე ქართულ ეკლესიას ყველა ჯურის მომხდურნი და ავაზაკები. ანადგურებდნენ ეკლესიამონასტრებს, ამსხვრევდნენ ზარებს, ჯვრებს, ბილწავდნენ წმინდა ხატებს, უმონყალოდ ხოცავდნენ ბერ-მონაზვნებს.

დღეს ამ „მისიას“ დემოკრატიის სახელით წარმატებით ახორციელებენ რენეგატები და ჩიპიანი მუტანტები, ხოლო მახვილი შეცვალა ანტიქართულმა იდეოლოგიამ და მწვანე ბანკნოტებმა.

მართლმადიდებლობის გადარჩენა-განმტკიცება მართლმადიდებელთა ერთიანობაშია...

* * *

ღმერთისგან ქართველებისთვის ნაბოძებ ნალკოტში, საქართველოში, უნიკალური კლიმატის და ბარაქიანი მიწა-ნიადაგის გარდა, არსებობს უზარმაზარი სიმდიდრის მტკნარი (სასმელი) წყლის აურაცხელი მარაგი.

ცივილიზაციის შემდგომი განვითარების პერსპექტივაზე მომუშავე სწავლულთა პროგნოზით, ადვილი შესაძლებელია უახლოეს ათწლეულებში სასმელი წყლის ფასი გაუტოლდეს ნავთობპროდუქტების ფასს!

სახელმწიფოს (მთავრობის) პატრიოტული ვალია, დააფინანსოს და შექმნას შესაბამისი ინფრასტრუქტურა ბიუჯეტიდან და არა მოწვეული ინვესტორების ჯიბიდან, რათა შემდგომში რეალიზებული პროდუქტებიდან მიღებული მოგებით და სიკეთით ისარგებლოს საქართველოში მცხოვრებმა ყველა ადამიანმა და არა ერთეულმა ფულის ტომრებმა.

* * *

წარმატებულია სახელმწიფო, სადაც იერარქიის ყველა საფეხურზე კადრების შერჩევა-განთავსება დაფუძნებულია „4კ“-ს პრინციპზე. ესენია: ა) პატრიოტიზმი, ბ) პროფესიონალიზმი, გ) პრინციპულობა, დ) პასუხისმგებლობა.

* * *

ულტრა-თანამედროვე ტექნოლოგიების პირობებში, რამაც მნიშვნელოვნად „დააპატარავა“ სამყარო, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სახელმწიფოს გონივრულ მართვას.

გონივრული მართვა გონიერი ხელისუფლების ხვედრია. გონიერ ხელისუფლებას კი მხოლოდ გონიერი ხალხი ირჩევს.

* * *

დრომ გვიჩვენა, რომ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის ხშირად მკაცრ მოთხოვნებამდე დასული ე.წ. „რჩევები“ და „რეკომენდაციები“ სხვა არაფერია, თუ არა განვითარებად ქვეყნებზე პოლიტიკური ზემოქმედების, გნებავთ, ზეწოლის მძლავრი ფინანსური ინსტრუმენტი.

* * *

თუ გაეროს შესაბამისი სამსახურების ანალიზს დავუჯერებთ (და სხვა გზა ალბათ არა გვაქვს) 2050 წლისათვის საქართველოში ქართველები უმცირესობაში აღმოვჩნდებით.

დემოგრაფიულ პრობლემებზე და საშიშ პერსპექტივაზე ჯერ კიდევ 70-80-იან წლებში მრავალი სტატია გამოაქვეყნა პერიოდულ პრესაში ცხონებულმა გურამ ფანჯიკიძემ. ამის შესახებ წერდნენ ერის სხვა განსწავლული და პატრიოტი ადამიანებიც. ვფიქრობ, არა მარტო რიგითი ქართველის, არამედ ნებისმიერი ჩინოვნიკის, გნებავთ მინისტრის, სამუშაო დღე უნდა იწყებოდეს პროფ. ანზორ თოთაძის ისტორიულ-ანალიტიკური ნაშრომების და წიგნების გადაკითხვით მაინც, რათა თავიანთ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, ყოველ წუთს ახსოვდეთ ის დიდი პასუხისმგებლობა, რაც აკისრიათ ერის გადარჩენა-განვითარების თანამედროვე ურთულეს ეტაპზე.

* * *

პოლიტიკური ქრთამით ანგაჟირებული ე.წ. „ექსპერტები“ ხშირად გვმოდღვრავენ, რომ საქართველო ღარიბია წიაღისეული სიმდიდრეებით და ეკონომიკის განვითარებისთვის მასზე დაყრდნობა არ შეიძლება. ვეკითხები ამ ე.წ. ექსპერტებს:

– რა იციან მათ საქართველოში არსებული ოქროს, ვერცხლის, სპილენძის, სტრონციუმის და სხვა მარაგების შესახებ და ვინ განკარგავს მათ მოპოვება–დამუშავება–რეალიზაციის უფლებას?

– იციან თუ არა იმის შესახებ, რომ რაჭაში ჯერ კიდევ საუკუნუნახევრის წინ აღმოჩენილ იქნა და არსებობს უნიკალური ნედლეულის – დარიშხანის საბადოები?

– სმენიათ თუ არა რამე ასევე უნიკალური ქართული თიხების შესახებ, მათ შორის გურიაში (ასკანა) არსებული ბენტონინის კარიერების შესახებ, რომლის პროდუქციაც თითქმის შეუცვლელია მეტალურგიულ-მანქანათმშენებლობის წარმოებაში?

– იციან კი ამ ე.წ. ექსპერტებმა, რომ ჩვენი სტრატეგიული (?) პარტნიორის აშშ-ს ერთ-ერთი ცნობილი ფირმის მონაცემებით საქართველოს წიაღში არსებული ბუნებრივი აირის მარაგით მრავალი წლის განმავლობაში შეიძლება არა მარტო საქართველოს, არამედ მთელი კავკასიის უზრუნველყოფა? და ა.შ. რომ აღარაფერი ვთქვათ ქვანახშირის, მარგანეცის საბადოებზე და მართლაც „თხევადი ოქროს“ – მინისქვეშა მტკნარი წყლის უზარმაზარ მარაგებზე!

* * *

თვითნასწავლს, მაგრამ მრავალმხრივ განათლებულ სტალინს (და ამას აღიარებდნენ მისი თანამედროვენი, მსოფლიო დონის მეცნიერები და პოლიტიკოსები) შესანიშნავად ესმოდა, რომ ათასობით კილომეტრიდან შესაბამისი ნედლეულის მიწოდების ხარჯზე მომუშავე მეტალურგიული კომბინატი დაბალრენტაბელური და ნაკლებმომგებიანი იქნებოდა, მაგრამ მას, როგორც ქართველ კაცს, ასევე ბრწყინვალედ ესმოდა, რომ სწორედ „ამიერკავკასიის (რუსთავის) მეტალურგიული კომბინატის“ მშენებლობა-განვითარება იყო ერთადერთი ეფექტური და მოკლე გზა თითქმის შეიდი საუკუნის წინათ, 1265 წელს, ჩინგის ხანის შვილიშვილის, „ოქროს ურდოს“ ყაენის, ბერქას მიერ პირისაგან მიწისა აღგვილი ბოსტან-ქალაქის, როგორც აღმოსავლეთ

საქართველოს კარიბჭის და ციტადელის აღსადგენად, სიცოცხლის დასაბრუნებლად. ყველაზე დიდი ცოდვის – უმადურობის აპოთეოზია, როდესაც კაცობრიობის ისტორიაში ყველა დროის ერთ-ერთი უდიდესი პოლიტიკოსის, მხედართმთავრის, დიპლომატის და სახელმწიფო მოღვაწის სახელობის ხე და ბუჩქიც კი არ არსებობს (რომ არაფერი ვთქვათ ქუჩის დასახელებაზე) მის მიერ აღორძინებულ ქალაქში!

არც იმის დავიწყება გვეპატიება, რომ პირადად სტალინის განკარგულების საფუძველზე, ხუთი ათასზე მეტი ჭაბუკი და ახალგაზრდა სისხლიმღვრელ ომში კი არა, ურალის და დასავლეთ ციმბირის ქარხნებში იქნენ განვეულნი ლეგენდარული წინაპრების – ხალიბების პროფესიის ასათვისებლად და მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტებად დაუბრუნდნენ მშობლიურ საქართველოს!

ხალხმა მათ „ოცდაექვსიანელები“ შეარქვა და ისინიც სიამაყით ატარებდნენ ამ სახელს!

* * *

ჩემში საოცარ ტკივილს იწვევს ლეონიძის ქუჩაზე გავლამოვლა. აქ ხომ თითქმის მეოთხედი საუკუნის წინ, 1988 წლის ნესტიან და ცივ შემოდგომას თითქმის თვენახევრის განმავლობაში საკუთარ მანქანაში მომიწია ცხოვრება, როდესაც რუსთავის 6 მიკრორაიონში მშენებარე სხვადასხვა ობიექტების ფუნდამენტებიდან და კომუნიკაციების მაგისტრალებიდან ამოდებული ათეულ ათასობით კუბურმეტრის მიწის გატანას ბორჯომის, ხაშურის, საგარეჯოს სანერგე მეურნეობებიდან ჩამოტანილი 2500-ზე მეტი მარადმწვანე ნარგავების დარგვას და პარკის კეთილმოწყობას ვხელმძღვანელობდი.

მავანთა გაუმაძღარმა მადამ წალეკა პარკში გახარებული ასობით ძირი ნაძვი და ფიჭვი, აუზები, მინიატურული ხიდებით, მცირე არქიტექტურული ფორმები, წყალმომარაგების და დეკორაციული განათების სისტემები.

მამშვიდებს მხოლოდ ის, რომ უგემოვნო, სავაჭრო და საყოფაცხოვრებო ობიექტებში დასაქმებულებს მიეცათ საშუალება, გამოკვებონ ბავშვები და ოჯახის წევრები.

* * *

ნიკოლო მაკიაველი ბრძანებს: „როდესაც სამშობლოს ინტერესებს ეხებით, თავი შეიკავეთ იმაზე მსჯელობისგან – სამართლიანია ეს გადაწყვეტილება თუ უსამართლო, ლმობიერი თუ სასტიკი, საქებარი თუ საძრახისი. ანგარიშს ნუ გაუწევთ ამა თუ იმ თვალსაზრისს და მივიღოთ ის გადაწყვეტილება, რომელიც ხელს უწყობს სამშობლოს არსებობას და თავისუფლების შენარჩუნებას“.

საინტერესოა, ასეულობით „პარლამენტწყალდალეული“ დეპუტატებიდან რამდენი ათეული, თუნდაც ერთეული დეპუტატი მოიძებნება, რომლებმაც გაითვალისწინეს დიდი მაკიაველის ეს საპროგრამო რჩევა-დარიგება სამშობლოს ბედ-იღბალის განმსაზღვრელი გადაწყვეტილებების მიღების დროს?

* * *

ათასნაირი უცხოური „ფონდების“ მიერ უხვად დაფინანსებული რელიგიური სექტების უმრავლესობა, ე.წ. არასამთავრობო ორგანიზაციები (იგივე „სექტები“) წარმოადგენენ მაღალ დონეზე ორგანიზებულ „მთავარ დამრტყმელ იდეოლოგიურ ძალას ჯერ კიდევ არსებული საზოგადოების, ხალხის „პრიხვატიზაციის“ და სულიერი განადგურების ანტიეროვნულ საქმეში.

* * *

ორ ათეულ წელზე მეტია, ქართველობა შინაური თუ გარეული მტრების გასახარად ურთიერქიშპობის და განადგურების კუპრში ვიხარებებით.

ამ ქვეყნის დამღუპველი ორომტრიალის ძირითად მამოძრავებელ და „მთავარ შემოქმედ“ ძალას კი, პოლიტიკურ პარტიებად წოდებული კლანური გაერთიანებების უმრავლესობა წარმოადგენს უცხოეთის სპეცსამსახურების მიერ დაფინანსებულ ე.წ. „არასამთავრობო“ სექტებთან ერთად.

თავის მხრივ ამ კონგლომერატის მთავარ დასაყრდენს წარმოადგენს ვერგამხდარი ევროპელი, ვერგამხდარი ამერიკელი და ქართველობადაკარგული მუტანტების კრებული, რომელიც დიდად სამწუხაროდ. ჯერ კიდევ ბოგინობს ქალაქებსა და სოფლად, სრულიად საქართველოში.

ამ „შემთხვევითობების“ ამოცნობა არც თუ ისე რთულია. საკმარისია საუბარში ახსენო „პატრიოტი“, „დედა ენა“, „სამშობ-

ლო“ და მსგავსი, ქართველი კაცისთვის ღვთაებრივი სიტყვები, რომ თვალებდაჭყეტილები, ირონიული ღიმილით შემოგხედავენ და შეიძლება არარობით დამძიმებული მხრებიც აიჩეჩონ. მაგრამ თუ შენს ლექსიკაში მოიპოვება სიტყვა „ფართი“, „ტრენინგი“, ანდა „მონიტორინგი“ და მსგავსი რალაც რალაცები (თუნდაც სულ ათიოდე), ჩათვალე, რომ შანსი „პრადვინუტა“ „სასტავში“ მოხვედრისა, ჯერ კიდევ არ დაგიკარგავს.

* * *

პრეზიდენტის სასახლის არქიტექტორის ბატონ გიგა ბათიაშვილის უშუალო ხელმძღვანელობით უნდა განხორციელდეს სახლის შიდა რეკონსტრუქცია, მასში დედაქალაქის მუზეუმების, გალერეების, წიგნთ და განძთსაცავების, ქართული ეროვნული რენვის ნიმუშების და ა.შ. განთავსების მიზნით, რათა ე.წ. „ერთი ფანჯრის“ პრინციპით გახდეს შესაძლებელი უცხოელ სტუმრებისთვის, ტურისტებისთვის, ყველა დაინტერესებული პირისთვის საქართველოს მრავალსაუკუნოვანი, უმდიდრესი ისტორიის, კულტურის, ხელოვნების ნათლად წარმოჩენა, აღქმა-გაცნობიერება.

ამასთან ერთად, სასახლე უნდა გახდეს ერთ-ერთი უმთავრესი კერა მომავალი თაობების ეროვნულ ფესვებზე აღზრდის საშვილიშვილო საქმეში და ამისთვის აუცილებელია, მომსახურე პერსონალი დაკომპლექტდეს ნიჭიერი, ინტელექტუალური, პატრიოტი ადამიანებით.

სასურველია ასეთ სასახლეს ეწოდოს „ქართული სახლი“.

ქეთევან სიმონიძე

ღვთაება კვირია და ქართული კულტურა

თანამედროვე ქართულში კვირის დღეთა სახელები ე.წ. „ებრაული შაბათის სისტემით“ გვაქვს წარმოდგენილი (ორ-შაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, ხუთშაბათი), რომელიც ჩვენში ქრისტიანობის შემოღებასთან ერთად მკვიდრდებოდა „ბიბლიის“ თარგმანთა მეშვეობით და საბოლოოდ გაბატონდა VII ს-ში. მან გამოდევნა საკუთრივ ქართული კვირის დღეთა სისტემა, რაც დღესაც ცოცხალია მეგრულ-ჭანურსა და სვანურში (თუთაშხა, თახაშხა... ბჟაშხა) და მნათობ-ღვთაებათა შვიდეულს ეყრდნობოდა.*

კვირადღის სახელი სამეცნიერო ლიტერატურაში ბერძნულ ნასესხობად ითვლება (ი. ჯავახიშვილი 1979:114). უძველეს ქართულ ტექსტებში მის ნაცვლად გამოიყენებოდა ერთ-შაბათი, რაც ასევე „შაბათის სისტემის“ გამოძახილია. ანუ დღეები ითვლებოდა შაბათიდან.

სულხან-საბას მიხედვით კი, კვირა მზის დღე// მზირა დღეა (საბა II: 651), ზუსტად ამ სახითაა ის წარმოდგენილი ქართველურ ნებშიც:

მეგრული	ლაზური	სვანური
ბჟაშხა//ჟაშხა//ჟეშხა (გ.ელიავა 1997(ბ):265)	ბჟაჩხა//ბჟაჩხა (ი. თანდილავა1964:140)	მიშლაღელ//მიშლაღად (სვანური ლექსიკონი:571)

* მზე, მთვარე და 5 ძირითადი მნათობი ვარსკვლავი. თითოეული ვარსკვლავი ღვთაებას წარმოადგენდა და კვირის ერთ რომელიმე დღეს მფარველობდა.

სადაც ხა, დღა და ლადელ ზუსტი ფონეტიკური შესატყვისობებია ქართული სიტყვისა დღე.

საბას მიხედვით, მზის დღე//მზირა დღე// კვირიაკე// საუფლო მსაზღვრელ-საზღვრულის სახითაა წარმოდგენილი (ი. ჯავახიშვილი 1979:164), ზუსტად ამ წყობითა გვაქვს ისინი მეგრულში, ქანურსა და სვანურშიც, რაც იმის თქმის უფლებას გვაძლევს, რომ ტერმინის საერთოქართული მნიშვნელობა ყოფილა * მზის დღე, მოგვიანებით კი სინტაგმა გამარტივდა:

* მზის დღე-> მზისა->მზირა.

ეს ბოლო ფორმა სულხან-საბასა აქვს დადასტურებული, ქანური კი მჟორა//ბჟორა (ი. ჯავახიშვილი 1950:165) ალოფონებს გვიჩვენებს. ცნობილია, რომ მზე<-> დღე ჩვეულებრივი მოვლენაა არათუ ქართულ-ქართველურ (ქანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი: 140), არამედ მთის კავკასიურ ენებშიც, კერძოდ, ხუნძურში გვაქვს ბაყო-მზე და ყო-დღე (არნ. ჩიქობავა 1955:46).

ვფიქრობთ, მზის დღე და მზირა კვირის ამ დღეს მისი მფარველი ღვთაების სახელის ტაბუირების (აკრძალვის) მიზნით დააარქვეს მას შემდეგ, რაც ამ მნათობს მზე უწოდეს. უფრო მოგვიანებით კი, ქრისტიანობის შემოღების შემდეგ ხელახალი ტაბუირებით (ხალხის მესხიერებიდან მისი საბოლოოდ ამოშლის მიზნით) ახალი სახელით მოიხსენიეს, უკვე მივიწყებული სახელდება კი ბერძნულს დაუკავშირეს: კვირიაკე// კვირა. ეს კლერიკალური წრეების სურვილი იყო, რადგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში, წარმართობას ვერასოდეს დაამარცხებდნენ. ეს გზა მსოფლიოს ყველა რელიგიამ გაიარა...

ჩვენ მივიჩნევთ, რომ კვირა სულაც არ არის ბერძნული ტერმინი (სულ ორი სიტყვაა ამ ენაში ამ ფუძის კვირიაკე და კირილეისონ) და იგი მომდინარეობს წარმართული ღვთაების სახელიდან: კვირია//კვირეე//კვირაე//კვირა (ქართული ხალხური პოეზია I: 65), კვირე//კვირეა//კვირა (ჭინ-ჭარაული 1967:27), რომლის სარიტუალო პურს კვერი ეწოდება და ოჯახის მფარველია, მას ეკუთვნის სახლის ის ნაწილი, რასაც კერა//კერია ჰქვია. და ისევე შემოგვინახა ამ დღემ კვირის დღის სახელმდები ღვთაების სახელი, როგორც სხვა დანარჩენი დღეების მფარველი ღვთაებებისა.

ქართულ ხალხურ სიტყვიერებაში ეს ღვთაება კვირია//კვირა

დღემდე ცოცხალია. მას კარგად იცნობენ ეთნოგრაფები, თუმცა, სულხან-საბასა და ნ. ჩუბინაშვილთან ის ფიქსირებული არაა. და ის ფაქტი, რომ საუკუნეებს მიღმა გამოაღწია და გაუძლო ქრისტიანობის ჩვიდმეტ-საუკუნიოვან შემოტევას, მის სიძლიერესა და უზენაესობაზე მეტყველებს.

კვირია გახლავთ „ფშავ-ხევსურული წარმართული ღვთაება, ხმელეთის მზრუნველი, მოურავი (ქართულ კილო-თქმათა სიტყვის კონა:287); ეთნოგრაფიული, კუთხური (ფშავ-ხევსურული), რომელიც ხმელეთის მზრუნველად (მოურავად) მიაჩნიათ (ქართული ენის განმარტებითი ლექსი კონი IV:1182); კვირა (კვირია, კვირაე, კვირეე) არის უზენაესის ნების შემსრულებელი (ქართული ხალხური პოეზია I:65); იგი ძლიერ ღვთაებად ითვლება, მისი კულტი უფრო ფშავ-ხევსურეთსა და სვანეთში შემორჩა... წარმართულ სვანურ სიმღერაში ისმის მხოლოდ ცალკეული სიტყვები: “კვირიაო, ეი-ვოი, ჰე!” გადმოცემით, ძველი სარწმუნოებრივი სიმღერაა. ახალი წლის კვირა- ძალზე - წინა ორშაბათს მამაკაცთა გუნდი დადის კარდაკარ, ჰიმნს გალობს, უმღერის კვირიას, ახსენებს მიცვალებულებს და „ელია ლირდეს (ელია სიცოცხლის)“ მისამღერით გადადის სხვა სახლში. ეს მიმართვა „სიცოცხლე“ უთუოდ გულისხმობს, რომ კვირიამ მიცვალებულებს უნდა შეუზღოს, ცოცხლებს კი დღეგრძელობა მიანიჭოს.* კვირა-დღესთან და ორშაბათთან (მთვარის დღესთან) ერთად ისიც უდავოდ სინათლის ღვთაებაა, იმედი. ჰიმნი ლილესა და რიჰოს სახეს- ხვაობაა. სიტყვის მნიშვნელობას ხსნიან ხევსური მთქმელები და ჩამწერნი: ღმერთის მოადგი-ლე ანგელოზი (ქსბ VI:341), მორიგე ღმერთის თანაშემწე; იახსარის მონათესავე, საკულტო ადგილი სოფ. ატაბე (მითოლოგიური ლექსიკონი:250)“.

ამ მონაცემებით, კვირია ქართული და ქართველური წარმართული პანთეონის ერთ-ერთი ძლიერი ღვთაებაა - უზენაესი ტრიადის წევრი (შვილი)(ბარდაველიძე 1957:86). მან პატრიარქატის ეპოქაში დაჩრდილა საკუთარი დედა - მზე-ქალი - აღმოსავლეთ საქართველოს უზენაესი ტრიადის მეორე წევრი და კოლხური ტრიადის უზენასი ღვთაება (ინაძე 1995:73) შეითვისა რა მისი ფუნქციების უდიდესი ნაწილი. სწორედ კვირია//კვირა//კვირაე//

*ის თავისი თვისებებით ერთდროულად ცოცხალთა და მიცვალებულთა მფარველად და ქრისტი-პანტოკრატორის ფუნქციების აღმსრულებლად გვევლინება.

კვირეე არის თვალისჩინის წამრთევი, რითაც ბარბალეს ფუნქციების მატარებლად გვევლინება.

მან მზე-ქალს მხოლოდ ამინდის გამგებლის ფუნქცია დაუტოვა და ეს უკანასკნელიც (ტაროსი) არ შეუძლია განაგოს უზენასი ღვთაების - მორიგეს გარეშე (ბარდაველიძე 1957:54). სვანეთში ჯერ კიდევ შემორჩენილია ამ კულტის გარკვეული ნიშნები, თუმცა, ლილეს ტექსტივით მისი მნიშვნელობაც გაბუნდოვნებული და უცნობია. ეს ბუნებრივიცაა, რადგან სულ მცირე 17 საუკუნის მანძილზე (ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების დღიდან) ხდებოდა და ხდება ამ ღვთაების ნამდვილი ბუნების მიჩქმალვა. ეს ტრადიციული გზა გაიარა ყველა დიდმა და მცირე ერმა ახალი რელიგიის დასამკვიდრებლად, რადგან ბრძოლა წარმართობასა და ქრისტიანობას შორის არასოდეს დასრულდებოდა ამ უკანასკნელის გამარჯვებით, თუ ძველ კულტებს მათი დეანიშნულება და შინაარსი არ გამოეცლებოდა და ერის მესხიერებიდან არ ამოიშლებოდა.

სვანური კვირია//კვდრია//კვრეა გვაფიქრებინებს, რომ მისგან მომდინარეობს ვარიანტული ფორმა კვირა, რადგან ნახევარხმოვნის დაკარგვა უფრო ადვილია, ვიდრე სრულისა, თუმცა რედუქციის დროს ეს უკანასკნელიც ქრება. ხევესურული მასალების მიხედვით კი, ის ხმოვნები, რომლებიც რედუქციას განიცდიან (ა, ე) სიტყვის ბოლოს იკვეცებიან და კვირეა -> კვირა. კვირია კი სვანურში საღვთო სიმღერაა (იგი თუმ-ფშავ-ხევესურეთში დღეს-დღეობით ფიქსირებული არაა). ამ სიმღერის მიხედვით, კვირია//კვირა ზეციურ ღვთაებათა რიგს განეკუთვნება. ეს საგალობელი კი ყველა დღესასწაულზე სრულდებოდა-ადრეკილაი, ბარბლაში, მურყვამობა... და თვით დაფასებული და მრავალშვილიანი სვანი მამაკაცის დაკრძალვაზეც (ბარდაველიძე 1939:11; მამალაძე 1972:198).

სვანეთში, ეცერში ასრულებენ „კვირიოლასაც“, რომელიც ხშირი წვიმების დროს გამოიყენება. ამ სიმღერით სამჯერ შემოუვლიდნენ ეკლესიას და თან შესანიშნავსაც მიართმევდნენ. მათ სჯეროდათ, რომ ამის შემდეგ აუცილებლად გამოიდარებდა (მამალაძე 1972:198). ეს ტრადიცია კვირიას ამინდის გამგებლის ფუნქციასაც მიაწერს და ამით ჩვენი „თანადროული“ ელიას-ფუნქციის აღმსრულებელია, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ მას ლაზარესა და ვობის-როლი მოურგია, ამინდის ღვთაებადაც ქვეუ-

ლა და ტრიადაში დედისათვის სულ ჩამოურ- თმევია ფუნქციები (იქვე:199).

საინტერესოა ასლან ლიპარტელიანის მონაცემები კვირია// კვირა// კვირაე//კვირეე- ს ბუნების გასაგებად: „1.კვირია-სვანური საეკლესიო გალობა. ამჟამად თითქმის არავინ იცის მისი არსი. მდ. ივრის ორივე ნაპირზე დიდი რაოდენობითაა პატარა ეკლესიები ე.წ. კვირი- ები, როგორც ზოგ მათგანს ადგილობრივები უწოდებენ.* 2.კვირიაშ -წყევლა. რაიმე ცუდ საქმეს შეაფურთხებენ და იტყვიან:“ფუი, კვირიაშე ხაარ!“-კვირიამ დაგლახვროს! კვირია ღმერთის სახელი უნდა ყოფილიყო “(ასლ. ლიპარტელიანი 1982: 162-163).

წყევლის ფორმულაში მისი მოხსენიება ნიშნავს უზენაესმა ღვთაებამ დალახვროსო („დალახვროს ეშმაკმა!“ ეს გამოთქმაცაა). უზენაესი ღვთაებისაგან ლახვრისა და მეხის ტეხა კი ჩვეულებრივი მოვლენაა ქართული წარმართული აზროვნებისათვის.

„მთიანეთსა და ერწო-თიანეთში აიგივებენ კვირიას სალოცავსა და კვირაცხოვლის ხატს. ერწო-თიანეთში კვირაცხოველს უწოდებენ აქ მხარის ძველი მცხოვრებნი კახები, ხოლო კვირიას გვიან ჩამოსახლებული მთიელები, ფშაველები და ხევსურები“ (ბედოშვილი 1989:120). მოხევეებშიც კვირიას სალოცავს კვირაცხოველი ჰქვია. „დღეობა კვირაცხოვლობა, კვირიაობა ანუ კვირისჯვრობა უმთავრესი დღესასწაულია კვირიასი“(ჭინჭარაული 1967:383).

ამ საკულტო ერთნავიან (თუმცა, აქა-იქ დიდი ტაძრებიც გვაქვს) ნაგებობებთან ქართლ-კახეთში უამრავი ტოპონიმია ფიქსირებული: კვირაცხოვლისგორი, კვირაცხოვლისერი, კვირაცხოვლის კლდე და სხვა (სახლთუხუციშვილი 1976:336).

„უკვე გასული საუკუნის ბოლოსთვის ზოგან(იმერეთი, რაჭა) ამ ეკლესიების ნანგრევებიც კი აღარ იყო, მაგრამ მათ ადგილსამყოფელზე, საკვირაოზე წმინდა მუხის ხეებთან აღდგომის სწორზე კიდევ იმართებოდა ახალკვირაობა ანუ კვირაცხოვლობა “(მამალაძე 1972:198).

იმერეთმა და რაჭამ ის მუხის კულტთანაც დააკავშირა და ახალკვირიაობის დღესასწაულით კვირია ქრისტიე-უფალს

* ძირითადად ერთნავიანი უძველესი მცირე ბაზილიკები (ერთნავიანი უგუმბათოები).

გაუთანაბრა, ხოლო აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს მთამ აღდგომისა და ამალლების კვირიას დღეობებად გამოცხადებით, საბოლოოდ აღიარა ეს იგივეობა... გამოდის, გვაქვს: უზენაესი უფალი-> ძე (შვილი). მოგვიანებით კი ეს ძე კვირია <-> იესო.

თავის მხრივ, ეს კიდევ ერთი მაგალითია იმისა, რომ წინარექრისტიანული საქართველო თავისი კულტურულ-რელიგიური მსოფლგაგებით მზად იყო მესიისა და ახალი რელიგიის მისაღებად, რადგან ის მის წიაღშივე იყო შექმნილ-მომწინფებული. ამაზე ზრუნავდა ქართველ ქურუმთა კასტა, რომლის ენაც დღემდე შემონახულია აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს მთიანეთში(სვან მახვშთა და ხევისბერ-სულისმკადრეთა ენა).

ჩვენ მიგვაჩნია, რომ დროის ერთეული კვირა (მთელი კვირა და მისი ერთი დღეც) სულაც არაა ბერძნული ნასესხობა და საკუთრივ საერთოქართული უზენაესი ტრიადის მესამე წევრის სახელია გადატანილი კვირის დღედაცა და შვიდეულის აღმნიშვნელადაც. ეს რომ მართლაც ასეა, ჯ. ონიანის სადისერტაციო ნაშრომიდანაც ჩანს კარგად. კვირია//კვირა სოლარულ ღვთაებათა (მზის) წრეს განეკუთვნება და მამრი ღვთაებაა. მის სახელზე ადრესაგაზაფხულო დღესასწაულების მთელი ციკლი იმართებოდა(ონიანი 1979:38). სოლარული ღვთაება კი ქართულში მდედრობითია, „მზე დედაა ჩემიო“-დღესაც მღერის მეგრელი (ქსზ X:105). ამიტომ დადგა საკითხი, შესაძლოა თუ არა მზის სქესის შეცვლა და მსგავსი რამ თუ ახასიათებს რელიგიათა ისტორიას?

მსოფლიოს ყველა ხალხის ისტორიაში მზე და მზის ღვთაება ერთ-ერთი უზენაესია და თან ერთადერთი, მაგრამ მას მრავალი ჰიპოსტასი აქვს. სწორედ ეს ჰიპოსტასები ინვევენ მზის ღვთაებათა განსხვავებულობას, რაც გამონწეულია თითოეული ერის საცხოვრისის მდე ბარეობით, მეურნეობის განვითარების ხარისხითა და კულტურული დონით. ხათურში (პროტოხეთურში) „გვაქვს მზე ცისა,მინისა, წყლისა და სხვადასხვა ლოკალური საკულტო ცენტრისა. ეპითეტთა დიდი ჯგუფი გვიჩვენებს მზის ღვთაებას მის რომელიმე კონკრეტულ ფუნქციაში – მათი ნაწილი მზეს ქალმერთად წარმოადგენს: დედა, ქალბატონი, დედოფალი... თუმცა, გვხვდება მზის მამრი ღვთაების ეპითეტებიც: მამა, ბატონი, მეფე, მწყემსი. იაზილქაის რელიეფის ღვთაებათა პროცესიაშიც მამრი მზის ღვთაებაა ლუვიური წარწერით „მზის ღვთაება ცისა“(ტატიშვილი 2001:124). ეგვიპტურში კი სამი მზე

გვაქვს: ხეპერ (დილის მზე), რაე (დღის მზე) და ატუმი (ჩამავალი მზე) და სამივე მამრია (მითოლოგიური ლექსიკონი:88). როგორც ფიქრობენ, მზის სამმაგი ბუნება უნდა ყოფილიყო ამ სამმაგი მზის არსებობის საფუძველი (ქვრივიშვილი 2001:330). ამ სამ მზეს „ვეფხისტყაოსანიც“ იცნობს:

„შენმა მზემან, უშენოსა არვის მიხვდეს მთვარე შენი,

შენმა მზემან, ვერვის მიჰხვდეს, მო-ცა-ვიდნენ სამნი მზენი“-
ვტ. 1312.

ვ. ნოზაძის ინტერპრეტაციის მიხედვით, ეს ადგილი ქრისტიანული სამების ჰიპოსტასად არის განხილული (ვ. ნოზაძე 1957:208). თვით ქრისტიანული სამების სამი ჰიპოსტასი კი წარმართული ტრადიციების ინტერპრეტაცია გახლავთ.

შუმერულში მზის ღვთაება მამრობითია შამაში (შარაშენიძე 1980:89). ბერძნულ მითოლო- გიაში მზის მოძრაობასა და ქმედებას განსაზღვრავს ჰელიოსი, ხოლო ის ღვთაება, რომელიც ცხადდება მზის სხივების მოქმედებაში-აპოლონი- ცხოვრობს მზის იმ სხივებში, რომლებიც მინიერ ელემენტებში იღვრებიან (ქვრივიშვილი 2001:42). ორწევრიანი სისტემები გვაქვს.

თუშ-ფშავ-ხევსურული უზენაესი ტრიადა მორიგე (მარიგე) - მზე ქალი-კვირია ღვთის-შვილთა მთელი არმიის წარმართველები არიან. კოლხურში ამ ტრიადის სათავეში მზის ქალ ღვთაება იდგა, აღმოსავლურ ქართული სამყარო კი მას მეორე წევრად (ამინდის ღვთაება) იცნობს. თანაც მზე-ქალი (//მინდვრის დედოფალი//მინდვრის ჯვარი) უზენაესი ღვთაების მორიგეს გარეშე ვერ განაგებდა ტაროსს (ბარდაველიძე 1957:105). მოგვიანებით მის ნაცვლად ფოლკლორში სრულიად სხვა და თან მამრი ღვთაება ჩნდება, რომელიც ელია წინასწარმეტყველთან არის გაიგივებული (ქსპ X:108). ანუ მოხდა მდედრი ღვთაების მამრით ჩანაცვლება, რაც ჩვეულებრივი მოვლენაა პატრიარქატის ეპოქისთვის.

მზეს, როგორც ღვთაებას ქართველურ ენებში სხვადასხვა „სახელით“ ვხედავთ. ეს მისი ზედწოდებები უნდა იყოს, რადგან დღესაც მოქმედებს ტაბუს (აკრძალვის) მექანიზმი. აკრძალული იყო ღვთაების პირდაპირი სახელით მოხსენიება და ყველა ტომი თავის ზედმეტსა- ხელს -თიკუნს არგებდა. სვანურში ის არის: დალი-ლილე-ბარბოლი (სვან. ლექ. 1984:18; ჩიქოვანი 1959:105); სალიტერატურო ქართულისა და აღმოსავლეთ მთიანეთის მასალებით: მზე-ქალი (ბარბარე//ქალ-ბაბარი)-ნანა (დიდი დედა) (ბარდაველიძე1974:14). ეს ის სახელე ბია, რაც ჩვენმა

ფოლკლორმა დღევანდლამდე მოიტანა. სვანურში ეგვიპტურის მსგავსად სამწევრა სისტემა გვაქვს, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოში ბერძნული (სინამდვილეში, შუმერული, რადგან ბერძნულ-რომაული ღვთაებების სისტემა წარმომავლობით წინა და მცირეაზიაურია). პრაქტურული მასალა მზის სქესის თვალსაზრისით პროტოხეთურის იდენტურია-ორივეგან მზე მდედრი და უზენაესი ღვთაებაა (კოლხური მასალა). ხათურში (პროტოხეთურში) მზე იწვევს ღვთაებათა სამსჯავროს, რომელსაც „ხათის ქვეყნის ათასი ღვთაება ესწრება“ (ტატიშვილი 2001:74). შუმერულ-აქადური ტრადიციით კი, მზე მამრი ღვთაებაა (შარაშენიძე 1980:89). ქართულმა ფოლკლორმა ეს საფეხურიც დააფიქსირა „მზეჭაბუკის“ სახით (კვირია და სავარაუდოდ, ამირანი). მზის მამრობითი სქესის არსებად გააზრება თვით პროტოხეთურშიც იყო შესაძლებელი ამ ღვთაებათა ცალკე მდედრობითი და ცალკე მამრობითი სახით არსებობის გამო (ტატიშვილი 2001:124). სწორედ ამან მისცა საშუალება ქურუმთა კასტას, მზის ღვთაება მამრად ექცია. შუმერულ-აქადური ტრადიციაც სწორედ ამ საფეხურს ადასტურებს. ქართულმა ფოლკლორმაც ამირანისა (ქალღმერთ დალის-დილის მზის შვილი) და კვირიას (მზე-ქალისა და მორიგეს შვილი)ეს მომენტი წარმოაჩინა.

სტატიაში ერთდროულადაა მოძიებული პარალელები პროტოხეთურ და შუმერულ სამყარასთან, რაც შეუძლებელია, რადგან ის, რაც პროტოხეთურია (ინდოევროპული) შეუძლებელია შუმერული (აღმოსავლური) იყოს და, პირიქით. ახალი კვლევებით კი აღმოჩნდა, რომ ახალხეთურში ხათურ ღვთაებათა უძველეს სახელებს შუმერული სახელწოდებები ჩაენაცვლა, რიტუალის აღწერილობა და სტრუქტურა ხათურია, ხოლო ღვთაების სახელი - შუმერულ-აქადური. პროფესურმა ი. ტატიშვილმა არინას მზის ქალღმერთის ჰიმნის მაგალითზე გაარკვია: „თუ როგორ ახერხებდნენ ხეთები შუამდინარიული ცივილიზაციის ელემენტების გადმოღებას, ადაპტაცია-ტრანსფორმაციას, მათ გამოყენებას საჭიროებისამებრ და მისადაგებას საკუთარი აზროვნების წესისთვის“ (ტატიშვილი 2001:173).

ასეთი ჩანაცვლებები კი შემთხვევითი არ იყო. უნდა არსებებოდა ე.წ. ქურუმთა ენა, რომელიც ეგვიპტურ იეროგლიფურ დამწერლობაში ჩიტების ენადაა ცნობილი(ქურდაძე 2000:104), რადგან იეროგლიფებად ჩიტებია გამოყენებული. მისი მეშვეობით ქურუმთა კასტა (მედიუმი ღმერთებსა და ადამიანებს შორის,

უფრო კი ღმერთების ენასა და ადამიანთა ენას შორის) ქმნიდა პროფესიულ ტერმინოლოგიას(გამყრელიძე... 1984:625), რომელიც მხოლოდ მისთვის უნდა ყოფილიყო გასაგები და მისაღები. ამავე დროს ეს იყო დროსა და სივრცესთან დაკავშირებული ლექსიკური მასალა და იგი კოინე ენა (Lინგვა Fრანდა-საერთო ენა) უნდა ყოფილიყო არა მარტო წინა და მცირე აზიისთვის, არამედ ეგვიპტისთვისაც. მოსალოდ- ნელია, თავის დროზე წინა და მცირე აზიისთვის ეს კოინე ენა ხათური იყო, მერე შუმერულ-აქადური და ბოლოს არამეული. ამ უკანასკნელის საქართველოში გამოყენების ფაქტი სერაფიტას ბილინგვაში დასტურდება (წერეთელი 1942:5). თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ აღმოსავლეთ-დასავლეთის რეგიონთა კულტურულ თუ სავაჭრო ურთიერთობათა გზებზე ქართველური ტომები ცხოვრობდნენ და „გარკვეული წვლილიც შეჰქონდათ“ საერთო კულტურის ფორმირების საქმეში, ღვთაების არა თუ სქესის შეცვლა ამ თარგებზე, არამედ ზოგჯერ შუმერული სახელწოდებებით ამ ღვთაებაათა სახელების ჩანაცვლებაც (რისი არაერთი მაგალითიც გვაქვს თვითონ ბერძნულში) და ე. წ. ქურუმთა ლექსიკონში საერთო სიტყვების გაჩენა, ჩვეულებრივი მოვლენაა.

და მაინც რატომ უნდა იყოს მზის მამრი ღვთაება კვირია//კვირაე//კვირა კვირა-დღის მფარველი და მისი მოსახელე?

„ფშავ-ხევსურნი ხმელთა მოურავს კვირიას ეძახიან და ეს კვირია არის სიმართლისა და შვილიერების ღმერთი...კვირია მზის ღმერთია“(ნოზაძე 1957:101). შემდეგ მოიშველია რა ხევსურული ლოცვის ფორმულა:“დიდება ღმერთსა, დღეს დღესინდელსა, მზესა და მზის მყოლთა ანგელოზთა“, დაასკვნა, რომ „აქ მზე პირდაპირ იხსენიება როგორც ღმერთი და ის- იც მთავარი, რადგან მას ანგელოზები ჰყავს“(იქვე:103).სამეცნიერო ლიტერატურაში კი ისიც ცნობილია, რომ „დღევ“ ამ ლოცვაში „მზეს“ ნიშნავს, იმიტომ რომ „დღე“ მზის უძველესი სახე

ლია(ჯავახიშვილი... 1937:84). ამავე დროს კვირია „ხმელთა მოურავია“ და საინტერესო პარა- ლელი გვაქვს ისევ ხათურ სამყაროსთან:“ხეთებთან მზის კავშირს მიწასთან საფუძვლად უდევს წარმოდგენა მზეზე, რომელიც ჩაესვენება ჰორიზონტზე, რათა შემოიაროს მიწისქვეშა სამყარო და კვლავ ამობრწყინდეს ცაზე... ლურსმნულ ტექსტებში „მზე ცისა“და „მზე მიწი- სა“ ქმნიან ერთ სახეს - კოსმიურ მზეს, რომლის სამყოფელიც მთელ სამყაროს მოიცავს. ხეთე- ბის თქმით, ეს არის „ღმერთების მზეც“,

განმასახიერებელი კავშირი ცასა და მიწისქვეშეთს შორის, უზენაესი გამგებელი ყველა ღვთაებისა და ყველა სულდგმულისა დედამიწაზე, ერთა დერთი წყარო სინთლისა ზეცით და დედამიწით შემოსაზღვრულ სივრცეში“ (ტატიშვილი 2001:173).

თავისი ფუნქციით კვირია “ხმელთა მოურავი“ ღვთისშვილთა (დარგობლივი ღვთაებების) საქმეების მომწესრიგებელ-მომრიგებელი და ადამის მოდგმის ქომაგი „მზე მიწისა“ და „მზე ცისაა“, რომელიც შუამავალია მორიგესთან და ამავე დროს „ღვთისშვილთა მზეც“ (ღმერთების მზე) არის. მხოლოდ მას შეუძლია მუდმივი მოგზაურობა ცასა და დედამიწას შორის. სწორედ „ხმელთა მოურავობა“ აძლევს მას ამ საშუალებას და, შემორჩენილ ანდრეზთა მიხედვით, ისიც ღირსეულად ასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს.

ღვთაება კვირია რომ ნამდვილად მზეა, ბ. აბაშიძემ გამოიკვლია, დაიმონმა რა ხალხური სიტყვიერების მრავალი მასალა (მათ შორის ვაჟა ფშაველას წერილიც): „კვირიას სადიდებლად, არის დადებული კვირა დღე უქმადო“-დაასკვნა. (აბაშიძე 1970:2).

ყველაზე საინტერესო კი ის არის, რომ ერთი სვანური საგალობელი კვირიას პირდაპირ უწოდებს მზეს და ხათურში არსებული ყველა ჰიპოსტასით მოიხსენიებს:

„ცის მონაწილე ხარ, კვირია! / მიწის მონაწილე ხარ, კვირია! / მზეც ცისა, კვირია! ბერო წყლისა, კვირია!“ ...

„მზეც ცისა, კვირია! / მიწავე წყლისა, კვირია!

ჰოი, კვირია! / მზევე კვირია!“ (ონიანი 1979:67).

ეს „ღმერთების მზე“ / „მზე ცისა“ / „მზე მიწისა“ / „ხმელთა მოურავი“ საბოლოო ჯამში მაინც ქართველურ ენათა მზის ბჟაა // ჟაა // ჯა (მეგრ.-ჭან.) და მიშ // მიჟ // მგჟ (სვან.) ერთ-ერთი სახელდებაა კვირა // კვირია. ეს ის ღვთაებაა, რომლის რიტუალურ პურს კვერი ჰქვია (ბარდაველიძე 1957:47). მისი კულტმსახურები უნდა ყოფილიყვნენ ბერძენ მეცნიერთა მიერ კორიბან ტებად (კვირობანტებად) წოდებულნი. ისინი ხომ კოლხური კვირბების ავტორებად თუ თანა ავტორებად მოიაზრებიან, რადგან კვირია მწიგნობარი ღვთაებაცაა.

გამოდის, კვირია განაგებს ადამიანთა თვალსაწიერით შემოსაზღვრულ ქართველურ სამყაროს. ეს სამყარო კი მის საპატივცემულოდ კვირის დღეებს საკუთარ ღვთაებათა უზენაეს შვიდეულს უკავშირებდა და კვირიას, როგორც უზენაესი ტრიადის წევრს, საუფლო დღეთაგან კვირა (კვირის დღე) ერგო წილად.

რის მიხედვითაც კვირა, როგორც კვირის დღე ბერძნული ნას-
ესხოზა სულაც არ არის!

ბერძნული ენა საერთოდ არ იცნობს კვირია//კვირაე //კვირა
სახელდების ღვთაებას და ამდენად, ე.წ. კვირიაკე (მთელი კვირის
აღმისწვნილი) და კირილესონ (უფალო, შეგვიწყალენ!) თეოფორ-
ული ტერმინები მხოლოდ ნასესხოზები შეიძლება იყოს ამ ენაში.
არადა, თვით სულხან-საბაც კი მათ ქართულში ბერძნულ ნას-
ესხოზად მიიჩნივდა და ამ მოსაზრებას საუკუნეების ტრადიცია
ჰქონდა ქართულ სინამდვილესა და მთელ კულტურულ მსოფლი-
ოში. კვირიას „სახელობის“ ტერმინთა გაჩენა ბერძნულში ქურუმ-
თა ენის ზეგავლენის შედეგად შეიძლება ავხსნათ, როცა წინა და
მცირეაზიაში მოსულმა ბერძნულმა ტომებმა აითვისეს ადგილო-
ბრივი კულტურა. ამის დასტურია ისიც, რომ ბერძნული ენის მეშ-
ვეობით შეუძლებელია ამ სიტყვების ჰემატრიული მნიშვნელობის
დადგენა. სამაგიეროდ, ქართული ითვლის მის ჰემატრიას. ბ-ნი
აღეკო ცინცაძე წერს:

„კ-11 ვ-6 ი-10 რ-19 ა-1; 11+6+10+19+1=47 ეს მზის მიერ გავ-
ლილი რკალია;

კვი-რაე - კვი-რეა; რაე=რეა - 25 - მზე; კვი-რე=კვი-რა;
რე=რა (ეგვიპტური მზე), თანაც „კვი“ მარცვლის ჰემატრია 27-
ია, თვეში მთვარის დღეთა რაოდენობა. კვირა ლექსიკურ ერთო-
ბლიობაში მზე და მთვარე ერთდროულად ჩანს“. მეცნიერი ასევე
ითვლის კვირიას რიტუალური პურის კვერის ჰემატრიასაც:
„კ-11 ვ-6 ე-5 რ-19 -ი; 11+6+5+19=41 . ეს სვანური მიჟ-მზის
ჰემატრიაა... რადგან კვირია// კვირე//კვირა შვილი ღვთაებაა,
ქრისტიანობაში იესოც შვილია, ხოლო სახელი კვირე პირდაპირ
მის ჰემატრიას იძლევა: კ-11 ვ-6 ი-10 რ-19 ე-5 =51... (ა. ცინცაძე
2013:152-153). რაც შეეხება კვირიას ჰემატრიას ის 57 ტოლია და
მარიამ ღვთისმშობლის ჰემატრიაა... აქედან გამომდინარე უნდა
ვივარაუდოთ, რომ სიტყვა კვირა თუ ნასესხებია, მაშინ იბერი-
ულიდან ბერძნულში... ქართველური ერთიანი მსოფლმხედ-
ველობრივ-რელიგიური სამყარო, მისი კულტურულ-ტრადიციუ-
ლი, ლექსიკურ-ჰემატ- რიული ფესვებით ცალსახად მიგვანიშნებს
ქრისტიანობის იბერიულ პრველისტორიაზე. თუკი კვირია-კვი-
რა-კვირე წარმართობისდროინდელ ქართულ სამყაროს განაგებ-
და, ახალი წელთაღრიცხვიდან ქრისტიანობაში, მის ლექსიკაში
გარდაისაცხა და ისევ განაგებს მას (ა. ცინცაძე 2013:156).

სამეცნიერო ლიტერატურაში საუკუნეებია გაბატონებულია მოსაზრება, რომ კვირის დღეთა ე.წ. შაათის სისტემა ებრაული წარმომავლობისაა (ბიბლიიდან მომდინარეობს). ვან-დერ ვან-დენი თავის ნაშრომში „ასტრონომიის დაბადება“ ეყრდნობა რა შუმეროლოგთა მონაცემებს, წერს: „შუმერულ-აქადური მთვარის კალენდრით ყოველი წელიწადი ნისანუ-ს თვით იწყებოდა, როცა პირველი რიცხვებიდანვე მდ. ტიგროსი წყლით ივსებოდა და სასოფლო-სამეურნეო წელიც იწყებოდა“ (ვან-დერ ვან-დენი 1991:74). შემდეგ ჩამოთვლილი აქვს თვეთა სახელები და მე-11 თვეს იანვარ-თებერვლის რკალს რომ მოიცავდა შაბათუ ჰქვია (იქვე:74). შუმერ-აქადურში კი თვეთა სახელები თეოფორულია (ყოველი თვე რომელიმე ღვთაების-სადმია მიძღვნილი და მის სახელს ატარებს) და მათი მანარმაოებელია -უ სუფიქსი. მე-11 თვის სახელმძღვანელი კი შაბათ ღვთაება გამოდის. ე. ბიკერმანს კი ებრაული კალენდრის შესახებ სუმერულ-აქადურიდან პირდაპირა აქვს მითითებული: „ეს კალენდარი იუდევე-ლებმა ჩვ.წ-ალმდე 587 წ. მიიღეს“ (ბიკერმანი 1975:17)...

ანუ კალენდარიცა და შაბათ-ღვთაებაც მათ ნასესხები აქვთ. იმ ქვეყანაში კი, საიდანაც ებრაელები „გამოვიდნენ“ (ბაბილონში), კალენდრისა და საკალენდრო ტერმინოლოგიის განმსაზღვრელები ქურუმ-ასტრონომები იყვნენ და ამდენად ამ ღვთაებისა და თვით შაბათის სისტემის წარმომავლობაც ქურუმთა ენით უნდა განისაზღვროს. ერთი სიტყვით, გამოთქმა ებრაული შაბათის სისტემა ისეთივე ნონსენსია, როგორც არაბული ციფრები, რადგან არაბებმა ეს ციფრები ინდოეთიდან წამოიღეს და მათი მეშვეობით გაეცნო მათ ევროპა.

საბოლოო ჯამში მივიღეთ, რომ ის, რაც ქართულში „სხვათა ენათა“ (საბა) წარმომავლობის სიტყვებად (ნასესხობად) ითვლებოდა, ან საკუთრივ ქართულია და ან ქურუმთა ენიდან მომდინარეობს. ეს საკითხი კი დღის წესრიგში კიდევ ერთხელ აყენებს ქართულ-ქართველური ენების როლს მსოფლიოს უდიდეს ცივილიზაციათა კულტურის ფორმირების საკითხებში. ეს უკანასკნელი კი არც თუ ახალი ჩვენ მიერ მოგონილი თეზისია და იგი ნიკო მარის ნოსტრატული თეორიის ახლებური გამოძახილია. და შემდგომი კვლევებიც სწორედ ამ მიმართულებით უნდა გაგრძელდეს.

აბუა კუბუბუბ

ბაირონის ლირიკის მოსე ქარჩავასეული თარგმანი

„დიდებული ადამიანები უძეგლოდ იკარგებიან,“ – წერდა ნიკო ლორთქიფანიძე. ბედის ირონიაა, რომ, მართლაც, უკვდავების ღირს ადამიანებს ივინყებს საზოგადოება, დიდებულ ადამიანებს მათი თანამედროვე ეპოქა არ აფასებს, მაგრამ ზოგს გვიან, მაგრამ მაინც გაიხსენებენ. სწორედ ასეთი ბედი ერგო მოსე ქარჩავას.

საზოგადოებამ ბაირონი, შექსპირი, სვიფტი და არაერთი ცნობილი ინგლისელი შემოქმედი სწორედ მოსე ქარჩავას თარგმანებით გაიცნო. არავინ დაიშურებს საქებარ სიტყვებს მთარგმნელის ოსტატობაზე, მაგრამ ვინ არის მოსე ქარჩავა, არავინ იცის. მაინც ვინ არის ეს დაუღალავი მთარგმნელი და სიტყვის ოსტატი?

დიდი გულმოდგინებით ვეძებეთ ინფორმაცია მოსე ქარჩავას შესახებ. მეოცე საუკუნის მანძილზე არავინ დაინტერესებულა ამ ნიჭიერი შემოქმედითა და მთარგმნელით, მხოლოდ 2009 წელს, ვარლამ როდონაიას მიერ ქუთაისში გამოცემულ წიგნში „ფესვები“ ოთხი გვერდი დაეთმო მას, როგორც ლიტერატურულ მოღვაწეს ჩხორონყუს რაიონიდან. „ჭოღელი „მაჩაბელი“ – ასე ასათაურებს ვ. როდონაია მოსე ქარჩავასადმი მიძღვნილ სტატიას. იგი შემოქმედს უწოდებს სახელოვან თანამემამულეს, მწერალს, ყურნალისტსა და მთარგმნელს და მიიჩნევს, რომ „დროის ძალიან მცირე მონაკვეთში ქართულ ლიტერატურას მან ფასდაუდებელი სამსახური გაუწია. დიდი ერუდიცია, ფასდაუდებელი ნიჭი, ფუტკარივით შრომა, სიჩუმე და უნაგარობა – აი, რა იყო მისი ცხოვრების თანამგზავრი. ჩვენს მთარგმნელობით ლიტერატურ-

რას ყოველთვის დაამშვენებს შექსპირის, ბაირონის, შოუს, უიტიმენის, უაილდის, სვიფტის, ლონდონის, დრაიზერის, ბერნსისა და სხვათა ნაწარმოებები, რომლებიც თარგმნა ბატონმა მოსემ. სწავლულთა და სპეციალისტთა აზრით, ივანე მაჩაბლის შემდეგ, მოსე ქარჩავა იყო პირველი მთარგმნელი, რომელსაც ყველაზე უკეთ შეეძლო ინგლისური მწერლობის მარგალიტების თარგმნა“, – წერს სტატიის ავტორი და ამ ორიოდ გვერდში ეტევა მთელი ინფორმაცია.

ვერც ოჯახის წევრებსა და შთამომავლებს მივაკვლიეთ. მოსე ქარჩავაზე ინფორმაციის შესაგროვებლად დაუწყავშირდით ქ. ჩხორონყუს მუზეუმს, მაგრამ არც იქ აღმოჩნდა რამე მნიშვნელოვანი. მხოლოდ „ნიანგის“ ერთი ნომერი მოგვანოდა. 1985 წელს ჩხორონყუელებს მოსე ქარჩავას გარდაცვალებიდან 20 წლისთავი აღუნიშნავთ, მაგრამ ისტორიას მხოლოდ მწირი ინფორმაცია შემორჩენია.

გულმოდგინე ძიებამ მაინც ამოატივტივა შემოქმედის ბიოგრაფიული ეპიზოდები. მ. ქარჩავა დაბადებულა 1914 წელს. 1935 წელს ზუგდიდის პედაგოგიური ტექნიკუმის დამთავრების შემდეგ იყო მასწავლებელი. ის 1937 წელს ჩაირიცხა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტის ინგლისური ენის სპეციალობაზე, რომელიც, ომის გამო, 1948 წელს დაამთავრა. მონაწილეობდა მეორე მსოფლიო ომში, მ. ქარჩავას ცხოვრებისეული ბილიკების ძიებით დავადგინეთ, რომ 1943 წლის მარტში დაუმთავრებია თელავის სამხედრო სასწავლებელი და ომის წინა ხაზზე გაუმწესებიათ. 1943 წლის მაისში ქერჩისთვის გაჩაღებულ ბრძოლებში ტყვედ ჩავარდნილა. მერე რუმინეთში, ტყვეთა ბანაკიდან გაქცეულს, ფრონტის ხაზი გადაუკვეთავს და კვლავ მებრძოლთა რიგებში აღმოჩენილა; საქართველოში 1946 წელს დაბრუნებულა წითელი ვარსკვლავის ორდენით.

1948-1952 წლებში მ. ქარჩავა მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ინგლისური ენის კათედრაზე, მერე საქართველოს რადიომაუწყებლობისა და ტელევიზიის სახელმწიფო კომიტეტში, 1958 წლიდან იყო ყურნალ „ნიანგის“ პასუხისმგებელი მდივანი და სარედაქციო კოლეგიის წევრი, წერდა „ქარაშოტის“ ფსევდონიმით; იყო თავმდაბალი და კეთილშობილი, დიდი სულიერი კულტურისა და მხატვრული გემოვნების ლიტერატორი, კარგი მოქართულე, ბრწყინვალედ ფლობდა ინგლისურ ენას. ამას ადასტურებს მისი წიგნი „ინგლისურ-ქართული ანდაზები და ხატოვანი თქმები“ და მხატვრული თარგმანები: უილიამ

შექსპირის „ტიმონ ათენელი“, ჯონათან სვიფტის „გულივერის მოგზაურობა“, ოსკარ უაილდის „თავდადებული მეგობარი“, ჯორჯ ბაირონის „სარდანაპალი“ და ლირიკული ლექსები, ჯეკ ლონდონის მოთხრობები, ბერნარდ შოუს „პიგმალიონი“, ერნესტ ჰემინგუეის „ორმოცდაათი ათასი“ და „უძლეველი“, დრაიზერის „ფინანსისტი“, უიტმენის ლექსები, მენდელსონის „მარკ ტვენის ცხოვრება“, მასვე ეკუთვნის წერილები საზღვარგარეთის პროგრესულ მწერლობაზე, ბოლოს იგი მუშაობდა დრაიზერის „გენიოსის“ თარგმანზე და ისტორიკოს ვ. მაჭავარიანთან ერთად წერდა კინოსცენარს ბესიკის ცხოვრებაზე.

მოსე ქარჩავას სიკეთესა და ნამდვილ ქართულ რაინდულ თვისებებზე მეტყველებს ნიანგელთა მცირე, თუმცა სითბოთი და სიყვარულით აღსავსე მოგონებები. „რედაქციაში შემოსულ ყველა მთხოვნელს მ. ქარჩავა ახლობელივით იღებდა, ეხმარებოდა, ამხნევებდა, შუამდგომლობდა ზემდგომ ინსტანციებში, უანგაროდ დაჰყვებოდა სხვადასხვა უწყებებში და ცდილობდა, მორალური და მატერიალური დახმარება გაეწია!“

ალალმართლობით, გულგახსნილობით, სიკეთით, ხალისით, უბრალოებით, ყურადღებით მოსე, პირველი გაცნობისთავანვე, თავის გარშემო იკრებდა ახალ-ახალ თაყვანისმცემლებს. ამიტომ იხუმრა „ნიანგის“ მაშინდელმა მთავარმა რედაქტორმა... ნოდარ დუმბაძემ: „მოსე რომ რედაქციაში ამოდის მე-5 სართულზე, ჩვენთვის ადრევეა ცნობილი, პირველი სართულიდანვე კოცნის ხმა ისმისო“. „დროთა დინება ვერ გააცივებს იმ სიყვარულს, რაც მან დატოვა ახლობლებსა და მეგობრებს შორის. ნათელი სიცოცხლე აროდეს ქრება.“ – ასე მთავრდება მისი ერთ-ერთი ნეკროლოგი.

1965 წელს გამომცემლობა „ნაკადულმა“ გამოსცა ბაირონის ლირიკის თარგმანები, აქ წარმოდგენილი 29 ლექსიდან 7 მოსე ქარჩავას უთარგმნია. როცა ეს ლამაზი წიგნი გამომცემლობა „ნაკადულის“ „ნაპირებს“ გამოსცდა, მისი სულისჩამდგმელი უკვე ცოცხალი აღარ იყო. წიგნის გამოცემის ნებართვას ხომ 1965 წლის 5 აპრილს მოეწერა ხელი, ამავე წლის ოქტომბერში კი მოსე ქარჩავას ყველა ჩანაფიქრი განუხორციელებელი ოცნებების სიაში ჩაენერა. „ჯორჯ გორდონ ბაირონი, ლირიკა“ – ეს არის წიგნი, რომლითაც ქართველმა საზოგადოებამ გენიოსი ინგლისელი პოეტის არაერთი შედეგური გაიცნო. მთარგმნელებს შორის, გარდა მოსე ქარჩავასი, არიან სხვებიც, მაგრამ განსაკუთრებული ხიბლი და ქართული ლექსის სურნელი სწორედ ქარჩავასეულ თარგმანებს ახლავს.

ბაირონის ლირიკაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს პოლიტიკურ თემას. რომანტიკოსი შემოქმედი, რომლისთვისაც მიუღებელი იყო გარესამყარო, განსაკუთრებით თანამედროვე ინგლისის არისტოკრატიულ წრეებში გამეფებული პირფერობა და უსამართლობა, მძაფრი მხატვრული სიტყვით ებრძოდა მონინალმდეგეებს. ამიტომაც არაერთხელ აღმოჩენილა უსამართლო გაკიცხვისა და ცილისწამების ობიექტი. პოეტის იმედგაცრუებამ და უკმაყოფილებამ გამოძახილი პოეზიაშიც ჰპოვა. სწორედ ასეთ თემაზეა დაწერილი ბაირონის ბეჩერისადმი მიძღვნილი ლექსი.

ნეტარი ჯონ ტომას ბეჩერი (1770-1848წ.წ.) იყო ინგლისელი სასულიერო პირი, სოციალური რეფორმატორი და საუთველმინსტერის გენერალური ვიკარი 1818-1840 წლებში. ბიჩერი ბაირონს დამეგობრებია, როცა პოეტი კემბრიჯის უნივერსიტეტიდან არდადეგების დროს რჩებოდა საუთველში. ბეჩერი მეტად ავტორიტეტული პიროვნება იყო და მისი შეხედულებები პოეტისთვის მნიშვნელოვანი იყო, ეს ჩანს მისადმი მიძღვნილ ლექსში.

ძვირფასო ბიჩერ, ჭკვიანურად მარიგებ, მირჩევ,
ხალხს გაერიე – განდეგილად განზე ნუ დგახარ,
მაგრამ მე მაინც მარტოობის სიყვარულს ვირჩევ,
რად მივეტმასნო, ვისიც ისეც შემზარავს ნახვა.

მ. ქარჩავა აკვირდება ორიგინალის „მელოდიას“ და სწორადაც განსაზღვრავს, რომ ბაირონი უმთავრეს აქცენტს სტრიქონის დასაწყისზე აკეთებს. ეს არის მიმართვა, ემოციური გამოძახილი, რომელიც განსაკუთრებული ტონალობით გამოირჩევა. შესაბამისად თარგმანშიც სტრიქონის დასაწყისი, პირველი ტერფია ინტონაციურად გამოყოფილი, ყოველი სტრიქონი იყოფა 3 ტერფად, რაც პოეზიაში იშვიათობაა პირველი ტერფის შემდეგ არის ძლიერი ცეზურა, რომელიც მიმართვასა და ავტორის ემოციურ „წამოძახილს“ გამოხატავს, მეორე ცეზურა კი სუსტია, თუმცა სტროფს მელოდიურობას უნარჩუნებს და აიძულებს შინაგანად დაემორჩილოს პოეტურ კანონზომიერებას. მთარგმნელსაც სამტერფიანი სტრიქონები აურჩევია და ზუსტად იმეორებს ორიგინალის ცეზურის სახეებსაც. შიგადაშიგ ბაირონი ცვლის სტრიქონებში მარცვალთა რაოდენობას ისე, რომ ლექსის რიტმსა და მელოდიურობას არ აზიანებს:

რომ ფოქსივით და ჩათამივით ვიცოცხლო, მოკვდე,
გადავიტანდი ყოველნაირ ხიფათს და ურვას,
თვით სიკვდილითაც უკვდავების სფეროში მოხვდნენ,
შარავანდედად იმათ საფლავს დიდება ხურავს.

საინტერესოა ბაირონის მიერ ორი ცნობილი ინგლისელი პოლიტიკოსის მოხსენიება. პოეტი წერს, რომ მას სურს იცხოვროს, როგორც ფოქსმა და მოკვდეს, როგორც ჩათამი, თუმცა მთარგმნელი ამბობს, რომ ავტორს სიცოცხლეცა და სიკვდილიც მათნაირი უნდა. ორივე პოლიტიკოსის ცხოვრების გზის გაცნობა გვარწმუნებს, რატომ ხიბლავდა ბაირონს ფოქსის ცხოვრების გზა და ჩათამის აღსასრული.

როგორც ბაირონის „მესაიდუმლე“ თანამედროვენი გადმოგვცემენ, ლედი მასტერს ბაირონი ეძახდა მერი ჩევორსს, თავის განუმეორებელ სიყვარულს. ლექსი სწორედ მას ეძღვნება და სატრფიალო-სამიჯნურო შინაარსისაა. მასში, ქალისადმი სიყვარულის გარდა, აშკარად იგრძნობა პოეტის პატრიოტული განწყობა და დაუმორჩილებელი სული, რაც ლექსს შინაარსობრივად ძალიან საინტერესოს ხდის. ლექსის თითოეულ სტროფში 6 სტრიქონია. ასეთ ლექსებს საქართველოში მუსტაზადებს ეძახდნენ. როგორც ა. სილაგაძე განმარტავს, ქართული მუსტაზადები, „სხვადასხვა სიგრძის სტროფებისგან აგებული ფორმები, ემთხვევა აღმოსავლურ პოეზიაში გავრცელებულ მუსამმატის ფორმებს“. ის ძალიან მოსწონდათ ქართველ რომანტიკოსებს.

ქარჩავას თარგმანის სტილი ეხმიანება მსგავსი განწყობით შექმნილ ალ. ჭავჭავაძის ლექსს – „მე იგივე ვარ მარად და მარად...“ ეს ჩანს თარგმანის მუსიკალობასა და სალექსო წყობაში. მთრგმნელმა ოსტატურად ამოიცნო ორი დიდი რომანტიკოსის ერთნაირი განწყობა. მათს სულიერი მდგომარეობაში სატრფოს ხატება და სამშობლო ერთმანეთშია გადახლართული. ბაირონი აცხადებს:

კვლავაც რომ ვიყო, რაც ვიყავ წინათ,
 კვლავაც რომ მქონდეს მის გულში ბინა,
 კვლავაც რომ შევძლო, მას ვანდო თავი,
 ვინც მაგრძნობინა კარგი და ავი,
 არ ვეძიებდი სხვა მხარეს, რადგან
 ვერ შევიყვარებ სხვას, ერთის გარდა.

პოეტი საკუთარ თავს „მარტო შთენილ ფრინველს“ (არქაიზმი) ადარებს და ბარათაშვილისეული მარტოობის განცდა იპყრობს: „ხალხის ბრბოშიაც მარტო ვარ...“ ეს ფრაზა ინვევს გალაკტიონის ცნობილი ფრაზის ალუზიას: „ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ უდაბნო ლურჯად ნახავერდები“. ავტორის მარტოობის განცდა კულმინაციას აღწევს. მგოსანს უკანასკნელი ბოგანოც კი მასზე ბედნიერად მიაჩნია. ის რჩება არა მარტო სატრფოსა და სამშობლოს, არამედ მეგობრის გარეშეც.

პოეტი პესიმიზმში ვარდება, იგი თავს მარტოდ გრძნობს და გული სწყდება, რომ „მინც კიდე ვერვის მიჰკარებია, მინც კიდევ ობოლია ამ სავსე და ვრცელს სოფელში!“ (ნაწყვეტი ნ. ბარათაშვილის წერილიდან), თარგმანში მინც იგრძნობა ბაირონის საბრძოლო განწყობა, რომელიც აშკარაა ორიგინალში:

გადაიყოლოს სხვა იქნებ დარდმა
ვაგლახ, მე კი რას დამაკლებს დარტყმა.

ლექსი „ინეზას“ რომანტიკულ მოტივზეა დაწერილი, აღსავსეა სევდითა და განცდებით. ავტორი მიმართავს ლამაზ ქალს, რომელიც მას თითქოს ნიშნისმოგებით უყურებს. „ნუ მოგგვრის ღიმილს ჩემი მოწყენა, ვერ შეგაგებებ პასუხად ღიმილს...“ – ეუბნება ქალს პოეტი. ჩანს, მანდილოსანი მგოსნის სევდიან განწყობას არ თანაუგრძნობს. ლექსში იგრძნობა მსუბუქი წყენა. აშკარაა, რომ ავტორი ქალისგან ემპათიას ელოდა, მაგრამ იმედი გაუცრუვდა. მიუხედავად გულდანწყვეტისა, ის მინც ღმობიერად უყურებს ქალს და ეუბნება: „... და ღმერთმა ნუ ქნას, აცრემლდე შენაც და ჩემებრ თავი ჩაქინდრო შენაც.“ მთარგმნელი საინტერესო მეტაფორებით იწყებს სატრფოსთან დიალოგს: „ნუ მეკითხები დარდი რად მნისლავს, რად ვკლავ ჭაბუკურ სიხარულს ბოლმით...“ მისთვის სიყვარული მძიმე ლოდია, რომლის ქვეშ „მოღლილს“ არ სურს გაქცევა. ამას ვერც სიყვარული აიძულებს და ვერც სიძულვილი და არც დამცირების შიში. რომანტიკული გრძნობებით აღსავსე პოეტი ამბობს:

მე მზუგავს სევდა, რომელიც ჩნდება
ყოვლისგან, რასაც ვისმენ და ვხედავ,
არ მგვრის სიამე თავად მშვენება
და შენი მზერაც არ მიქრობს სევდას.

შედარების იშვიათი სახის გამოსაძერნად მთარგმნელი ქმნის საინტერესო ქართულ ვარიანტს:

ვით ლეგენდარულ ებრაელს თურმე
აყიალებდა ბედი წყეული,
საიქიოსაც ეჭვით შევყურებ,
ქვეყნად სიამეს არაჩვეული.

ლექსის ორიგინალი ცხრასტროფიანია, სტრიქონები ათმარცვლიანია და ამშვენებს ზუსტი ჯვარედინი რითმა. იგრძნობა მძაფრი ემოცია და ამალღებულის სიყვარული.

აქ ისევ თავს იჩენს ბაირონისეული დაეჭვება. პოეტისთვის იმდენად მიუღებელია გარშემო არსებული სინამდვილე, ეეჭვება, რომ საიქიოშიც კი შესაძლებელია სიამის, სიმშვიდისა და ბედ-

ნიერების პოვნა. პოეტურ სტრიქონებში კვლავ ჩნდება ავბედიითი დემონი, რომელიც ბარათაშვილის შავ ყორანს გვაგონებს. პოეტმა იცის, რომ მას ის ვერ გაექცევა, როგორც საკუთარ თავს, რადგან ის თავისი შავბნელი ფიქრია, დარდი და ნალველია, რომელიც ფეხდაფეხ დასდევს და სამსალას ასმევს.

ამრიგად, მოსე ქარჩავა მეოცე საუკუნის ერთ-ერთი გამორჩეული მთარგმნელია, მისი ცხოვრება და შემოქმედება სერიოზულ კვლევას მოითხოვს. გულდასაწყვეტია, რომ ამ ადამიანის ღვაწლი სათანადოდ არ არის დაფასებული და წარმოდგენილი ნაშრომი პირველი მცდელობაა, საზოგადოებამ გაიცნოს მისი შემოქმედებითი გზა. მხატვრული თარგმანი – ეს არის რთული გზა მთარგმნელობიდან თანაავტორობამდე... ეს ძალიან კარგად გამოჩნდა მ. ქარჩავას თარგმანების კითხვისას.

„მოსე ქარჩავას თარგმანები წინ გადადგმული ნაბიჯი იყო. მე-20 საუკუნის თარგმანები აშკარად განიცდიან რუსული ლიტერატურული ტრადიციების გავლენას. ხშირად ინგლისური ნაწარმოებები რუსული ვარიანტებიდან ითარგმნება. ბატონმა მოსემ კი კვლავ ააღორძინა ძველი ქართული თარგმანმცოდნეობის საუკეთესო ტრადიციები და მეოცე საუკუნის გადასახედიდან საინტერესო მთარგმნელობით ტრადიციას ჩაუყარა საფუძველი. ინგლისური კულტურისა და ლიტერატურის მშვენიერებას აზიარა ქართველი მკითხველი. თარგმანისადმი პროფესიული მიდგომაც მე-20 საუკუნის ნიშანდობლივი ფაქტორია. მე-20 საუკუნის 20-იან წლებში მთარგმნელთა ძირითადი პრინციპი ის გახდა, რომ ქართულ ლიტერატურაში უნდა აღკვეთილიყო თარგმანის თარგმანი,“ – წერს პროფესორი ნ. უბილავა-ანდრონიკაშვილი.

მოსე ქარჩავა იყო ის პირველი ქართველი შემოქმედი, რომელმაც სწორედ ორიგინალებიდან თარგმნა ინგლისური ნაწარმოებები და ქართველ მკითხველს ინგლისური ლიტერატურული სამყარო შეაგრძნობინა.

მ. ქარჩავას თარგმანებმა ცხადყო, რომ მთარგმნელი ბაირონის ლირიკას ქართველი რომანტიკოსების გადასახედიდან აღიქვამს. მათ ქვეტექსტში სწორედ ქართველი რომანტიკოსების ლექსების ჟღერადობა ისმის. მოსე ქარჩავა ქართული ლიტერატურის ჩუმი და უანგარო მუშაკი, შესანიშნავი მთარგმნელი და ჟურნალისტი, ფუტკარივით მშრომელი კაცური კაცი... სერიოზულ მონოგრაფიას იმსახურებს... იმედია, ქართული მწერლობა შეძლებს ამ ჩანაფიქრის განხორციელებას.

h376n lndqem

2nd2325n

საქალაქი უკანა

სწორება ხისარჯელას უკანაში...

ვიბადებით, ვიზრდებით, მივალწევთ მწვერვალებს, ზოგისთვის გორაკიც საკმარისია. კიდეც ვიზრდებით, გვიყალიბდება აზროვნება, ხასიათი, შეხედულებები.

ვბერდებით, ვჭკნებით, ბოლოს კი ვკვდებით. მინამ შეგვექმნა და მინადვე ვიქცევით. რალაც ციკლია, ისეთია, გარდაუვალი, უცნაური, ცხოვრებისეული ციკლია და ცხოვრება, ანუ სიცოცხლე ჩვენი, ყველასი, ამით შედგება. ცხოვრება ლამაზია.

– ღმერთო, სიკვდილიც ლამაზია? ანდა, ცხოვრება ყველასთვის ლამაზი როდია, ანდა, მწვერვალს რომ მივალწევთ, იქიდან დაცემა ლამაზია?

– ჩემო შვილო, ყველაფერი ლამაზია, თუ შენ ის გელამაზება. შენი, სხვების, ხალხის ცხოვრება, ყველასი ერთნაირად ლამაზია. ზოგისთვის უფრო კაშკაშაა ეს ცხოვრება, აი, ისეთი კაშკაშა, როგორც მზე? ისეთი მზე, რომ არ ელოდები, მაგრამ უეცრად ამოკაშკაშდება ცაზე... დიდი, ვეებერთელა მზე...

– ზუსტად. კაშკაშა, როგორც მზე და ფერადი, როგორც ცისარტყელა. ახლის ძიებაში მყოფი ადამიანისთვის მრავალფეროვანი, ყოფით დაკმაყოფილებულთათვის – ერთფეროვანი. ესაა ცხოვრება.

– ცხოვრების ზუსტი ახსნა როგორია? გაჩნდა სამყარო, მერე ადამიანი გაჩნდა, ბოლოს ადამიანი სამყაროს მოერგო და დაიწყო ცხოვრება უჩვეულო ციკლით, ბედნიერებით, უბედურებით. დიდი, ბრიალა თვალები კი განსჯიან, ერთფეროვანია თუ მრავალფეროვანი ეს ცხოვრება. სულ ესაა?

– ცხოვრება გამოცდაა. გაჩნდა სამყარო და თუ ამ სამყაროს ადამიანი მოერგო, ეს ნიშნავს, რომ გამოცდის ერთი საკითხი სწორად შეასრულა. ყოველი სწორად შესრულებული საკითხის შემდეგ გამოცდა სრულდება, ცხოვრება სრულდება და გარდაიცვლება ადამიანი.

– ერთფეროვანია ყველაფერი, სევდიანია, მოსაწყენი და ხანმოკლე! თუ ვთვლი, რომ ყველაფერი სწორად შევასრულე? თუ ჩემი გამოცდა არ გაიწელა დიდხანს და ადრე დავასრულე?

– სულსწრაფობა, ჩემო შვილო, დაგლუბავს! ერთფეროვანი კი არა, ზედმეტად მრავალფეროვანია ყველაფერი. თავს აჯერებ, რომ არაფერია საინტერესო. მე შევქმენი სამყარო, მოგეცი ძალა იმისა, რომ ამაყობდე, გიხაროდეს, გწყინდეს. ყველა გრძნობას ვუყური თავს შენში, ადამიანში და მაინც ამბობ, რომ ერთფეროვანია ცხოვრება. კონკრეტულად რა ფერია ახლა შენი ცხოვრება, ჩემო შვილო?

– შავი. შავზე უფრო შავი. იმაზე უფრო შავი, ვიდრე უღრანი ტყე შუალამისას. ამ ტყეს მთვარე ანათებს. მე კი არავინ მყავს, ვინც მზისა და მთვარის ფუნქციას შეითავსებს.

– ცისარტყელა თუ გინახავს, ფერადია ცისარტყელა. ყველა გრძნობის ამსახველი რამ შევქმენი. იმედია ცისარტყელა. წვიმის მერე მოსული იმედი. აი, გრძნობები... წითელი ძალაუფლების და ვნების სიმბოლოა. ყვითელი – სითბოს. მწვანე სიცოცხლეა, ევოლუცია, ბუნება. ლურჯი ჰარმონიულობას და სტაბილურობას აღნიშნავს. იასამნისფერი რაღაც ახლის სიმბოლოა, შერწყმული ფერია, აი, შავი...

– შავი ცისარტყელაზე არ არის.

– იმიტომ არ არის, რომ შავი სიბნელეა. ცისარტყელა ანათებს, იმედს გვაძლევს. შენშიც უნდა გაღვივდეს ეს იმედი, რომ ფეხზე წამოდგომას შეძლებ, შეძლებ, იპოვო საკუთარი თავი, გჯეროდეს შენი და იყო ჩიტვიტით თავისუფალი. თავისუფლება სულს ყველაზე მეტად სწყურია.

...

ვიპოვი, შენც იპოვი, ყველა ვიპოვით. რაღაც კარგი მოვა, იმაზე უფრო კარგი, ვიდრე გვიოცნებია. მაღლობელი ვარ ღმერთის, რადგან შექმნა საყარო უჩვეულო ციკლით, შეგქმნა ადამიანები და მოგვცა უფლება არსებობის, თავისუფლების! მე მაქვს უფლება არსებობის, ყველას აქვს უფლება არსებობის! ყველას შეგვიძლია ვუყუროთ ცხოვრებას ცისარტყელას ფერებში. ყველაფერი მოგვარებადია, რაც ცისარტყელას ფერების მიღმა ხდება. გჯეროდეს!

მე მჯერა...

მოგზაურობა ღრუში

დღე პირველი

474 წლის 16 ოქტომბერია. სალამო. ცხენს მივაგვლევ. ეს-ესაა ცურტავში შევდივარ და ქარივით მივჭრი იმ ციხისკენ, სადაც დედოფალი ჰყავს დატყვევებული ვარსკენ პიტიახშს. დაღამე-ბამდე უნდა მოვასწრო, თორემ თხრილზე ხიდს ასწევენ მეციხოვნეები.

მოვედით, აქოშინებული ცხენიდან ვხტები და გულგახეთქილი ალაცაფის კარზე სამჯერ მაგრად ვაბრაახუნებ, თან ვყვირი, ვყვირი გაუჩერებლად. როგორც იქნა, გუშაგმა გამომხედა და გაკვირვებულმა ჩემი შეთვლიერება დაიწყო. მე არც ვაცციე, არც ვაცხელე და ფიცხლად შევუძახე, დედოფლის ნახვა მინდამეთქი. მტკიცე უარი მითხრა, მაგრამ ისევ და ისევ დაჟინებით და ხმამაღლა ვითხოვდი.

უეცრად კარს მიღმა ბერის სილუეტი შევნიშნე. როგორც ჩანს, ხმაურზე გამოგვხედა. ნელი ნაბიჯით მომიახლოვდა და ვინაობა მკითხა. მე პირდაპირ ვუთხარი, რომ შორეული მომავლიდან ვიყავი ჩამოსული და დედოფალ შუშანიკის ნახვა მსურდა, რომელიც ვარსკენ პიტიახშს ქრისტეს სიყვარულის გამო ჰყავდა დატყვევებული.

ბერმა კარისკაცს სთხოვა, შევეშვი. რამდენიმე წუთში ჩირაღდნით განათებულ ციხის ერთ-ერთ სენაკში ვისხედით და დაბალ ხმაზე ვსაუბრობდით. რალაცნაირად მამშვიდებდა მისი სახე და გამოხედვა. ჩემსავით აღშფოთებული არ იყო, თითქოს ნანამები დედოფალი აქ, ყურისძირში, ციხის ყველაზე ცივ და ბნელ სენაკში არ ყოფილიყო გამოკეტილი.

დღე მეორე

თავზე დაგვათენდა. უკვე 474 წლის 17 ოქტომბერია. ახლალა შევნიშნე, რომ აქ, წარსულში, შემოდგომა უფრო ცივია, ალბათ, გლობალური დათბობის გამო, ჩვენი ოქტომბერი გაცილებით რბილი და თბილია, ვიდრე ეს სუსხიანი ღვინობისთვის. სუსხი მართლაც ძალიან იკბინება, მაგრამ ახლა მისთვის ვის სცალია, ისეთი ცეცხლივით საუბარია გაჩაღებული. იაკობ ხუცესს ვუთხარი, რომ დანახვისთანავე შევიცანი, ის ხომ ერთადერთი იყო, ვინც არ უშინდებოდა პიტიასშს და ყოველთვის ახერხებდა დედოფლის მონახულებასა და თანადგომას ციხეში. მას არ აკვირვებდა ჩემი წარმომავლობა მომავლიდან, უბრალოდ, შორსგანჭვრეტილ კითხვებს მისვამდა და მისმენდა ძალზე მშვიდად. მე ვთხოვდი, დამხმარებოდა, შემეცვალა წარსული, ანუ რეალობა. ვუხსნიდი, რომ შორეულ მომავალში, ანუ ჩვენს დროში უკვე აღარავის აქვს უფლება, იძალადოს, რომ ყველა ადამიანი გაჩენის დღიდან სიტყვისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლებითაა დაჯილდოებული.

იაკობ ხუცესი დიდხანს აუღელღებლად მისმენდა, თუმცა, ამ ბოლო სიტყვებმა მაინც გააკვირვა და ჩამეძია. მე ხელებს ვშლიდი და ვსაუბრობდი ქალებზე, რომლებიც ჩვენს ეპოქაში ცხოვრობენ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში აქტიურად არიან ჩაბმულნი. ამაზე იაკობმა მიპასუხა, ჩვენი ზეპურნი დედანიც თავდადებით იღვნიან ჩვენი ქვეყნის კეთილდღეობისთვისო.

– მაგრამ ძალადობა? ძალადობის ფაქტები ხომ არის ამ დროში?

– და თქვენს დროში ასეთი რამ აღარ ხდება?

– არა! – აღფრთოვანებით მივუგე მე და იმ წუთას ჩემი დრო ისე მემამყებოდა, როგორც სასკოლო ოლიმპიადაში გამარჯვებულ მოსწავლეს.

– კეთილი, კეთილი! – ჩაილაპარაკა ჩემი პასუხით ნაამებმა იაკობმა, – ჩანს, მომავალი უფრო შემწყნარებელი და კეთილია. შენი სახელი მითხარი, ჭაბუკო!

დღე მისაგი

– გიორგი! გიორგი! ადექი, სკოლაში გაგვიანდება!

– სად?... რომელ სკოლაში?... აქ რა მინდა?..

მაღე სამარშრუტო ტაქსში ვიჯექი და 474 წლიდან 2018-ში გადმოსულს აქაც 17 ოქტომბერი დამხვდა, დედოფალ შუშანიკის ხსენების დღე, როგორ ქართულის მასწავლებელმა გვითხრა წინა კვირას. ემოციებით ვარ დატვირთული. დასამშვიდებლად ტელეფონში ვიჩხრიკები და სიახლეებს ვნახულობ, სოციალურ ქსელში ერთ უცნაურ წერილს ვხედავ და კითხვას ვიწყებ.

პალესტინელ ქალზეა, რომელიც აზრის თავისუფლების გამო რამდენიმე წელია სასჯელს იხდის. მას ბრალი ედება ქრისტეს სიყვარულში. დაახლოებით ასეთია შინაარსი, ყოველ შემთხვევაში, მე ასე გავიგე. სოციალურ ქსელში მისი გულშემატკივრები ადამიანებს მოუწოდებენ, შეაგროვონ მილიონი ხელმოწერა... ევროპის ქვეყნები კი თავშესაფარს ჰპირდებიან... გაკვირვებას ვერ ვმაღავ... მე ხომ 1544 წლის წინანდელ ადამიანს სულ ნახვარი საათის წინ ვუმტკიცებდი, რომ ჩვენს დროში ძალადობის მსხვერპლი ქალები არ არსებობდნენ?!

... და მე შემრცხვა საკუთარი სიცრუის...

ნინი კახიჭიძე

ქვაზე დაღეპული პაღლი

დილით ადრე გამელვიდა. დაფეთებული წამოვვარდი, თვალე-
ბი მოვიფშენიტი და საათს შევხედე. ერთი ხუთი წუთი კიდე
ვიქნები-მეთქი, გავიფიქრე, თავი ბალიშში ჩავრგე და ფიქრებში
წავედი. წვიმდა. სევდიანი განწყობა დამეფლა. ასეთი ამინდი
მთრგუნავს, განსაკუთრებით შემდგომაზე, რადგან ამ დროს წვი-
მას ხეებიდან გაყვითლებული ფოთლები მოჰყვება, რომლებიც
უსულოდ ეცემიან მიწაზე. არ მიყვარს შემოდგომა, წელიწადის ამ
დროს მელანქოლიური განწყობა მიბყრობს... ჩემი გონება ხეებს
დედებად წარმოიდგენს ხოლმე, ფოთლებს – შვილებად, ქარს კი
– უღმობელ ბოროტებად, რომელიც ხეებს იმდენს აუქროლ—
ამოუქროლებს, სანამ შვილებს არ გასტაცებს. ხუთი წუთი ამ
ფიქრებში გავიდა. ზანტად წამოვდექი, სკოლაში წასასვლელად
მოვემზადე და ჩქარი ნაბიჯით გავუყევი გზას.

ქუჩაში გავედი თუ არა, მანქანამ სწრაფად ჩამიარა და ტალ-
ახიანი წყლით გამწუნა. სახლში მობრუნება გადავწყვიტიე, თუმ-
ცა, არ ვიცი რატომ, გადავიფიქრე და გზა განვაგრძე, იქვე, ჩემს
სახლთან რომ იყო, იმ სკვერს ჩავუარე. დავინახე, სველ სკამზე
მოხუცი იჯდა, სიცვიისაგან მოკუნტული ერთიანად კანკალებდა.
არც დაფიქრებულვარ, მაშინვე მასთან მივირბინე და ვკითხე,
რამე ხომ არ უჭირდა, მაგრამ არაფერი მიპასუხა. ხელი მოვკიდე,
წამოვაყენე, ხელმკლავი გამოვდე და შინ წამოვიყვანე. თბილი
საბანი შემოვახვიე, ბებომ ცხელი ჩაი მოუმზადა. ცოტა ხანში სი-
ცივისგან გაღურჯებული ტუჩები შეუვარდისფრდა, გათოშილი
ხელები გაუთბა, გაგვიღიმა და ლაპარაკის ხასიათზე მოვიდა.

გვიამბო, რომ ყოველ დილით ადრე დგებოდა და სანამ ქალა-
ქის ქუჩები ხალხით გაივსებოდა, მანამდე სეირნობდა. იმ დილით
თავს კარგად არ გრძნობდა, თან ცუდი ამინდი იყო, ციოდა, მა-
გრამ გასეირნებაზე უარი მაინც არ თქვა. სეირნობისას ცუდად
გახდა, ცოტა ხნით გონება დაკარგა, დაავინწყდა, ვინ იყო და სად
მიდიოდა. რამდენიმე გამვლელს დახმარება სთხოვა, მაგრამ
ყურადღება არავინ მიაქცია. ამოიოხრა და მითხრა, რომ სიბერე
ცუდი რამ იყო. პიჯაკის ჯიბეში ხელი ჩაიყო, ქალაღლის ნაგლე-

ჯზე დაწერილი ტელეფონის ნომერი ამოაძვრინა, გამოომინოდა და მთხოვა, შვილისთვის დამერეკა, რომელიც, ალბათ, უკვე ძალიან ღელავდა მამის დაგვიანების გამო.

დაახლოებით ორმოცდაათი წლის სიმპათიური შეშინებული მამაკაცი რამდენიმე წუთში ჩემი კარის ზღურბლთან გაჩნდა, მე და ბებოს მოგვიბოდიშა, მამის დახმარებისათვის დიდი მადლობა გადაგვიხადა, გაგვილიმა, მოხუცი წაიყვანა და წავიდა.

გავიდა ხანი. ზაფხულის არდადეგების ბოლო დღე იყო და სეირნობას შევეყევი. სახლში მოსულს ბებია ავად დამხვდა. მაშინვე საავადმყოფოში წავიყვანე. ექიმმა სასწრაფო ოპერაცია დაუნიშნა, მაგრამ მანამდე თანხის გადახდა მოითხოვა. მე ოპერაციის საფასური არ მქონდა, უფრო სწორად, ფული საერთოდ არ მქონდა. მე და ბებიას ხომ ერთმანეთის მეტი არავინ გვყავდა, ჩვენ ხომ ძლივს გაგვქონდა თავი, ხანდახან საჭმელიც კი გვენატრებოდა, მაგრამ ერთმანეთი გვყავდა, ერთმანეთი გვიყვარდა... თუმცა, ერთმანეთის სიყვარული ავადმყოფ ბებიას ვერ უშველიდა.

სასონარკვეთილებაში ჩავვარდი, ხმამაღლა ავტირდი, არ ვიცოდი, რა მექნა. იმ ღამეს პალატაში ბებიას გვერდით ჩახუტებულს მეძინა. ანგელოზი დამესიზმრა, რომელმაც მითხრა, რომ ყველაფერი კარგად იქნებოდა.

დილით პალატაში ექთანი შემოვიდა, რომელმაც გვახარა, რომ ერთ-ერთი ექიმი ბებიას ოპერაციას უანგაროდ გაუკეთებდა და მალე ჩემი ბებია კარგად გახდებოდა.

მართლაც, ყველაფერმა კარგად ჩაიარა. მისუსტებულ მოხუცს ვეალერსებოდი, როდესაც პალატაში თეთრხალათიანი ექიმი შემოვიდა და ნაცნობი ღიმილით გაგვილიმა. მივხვდი, ვინც იყო ის ქველმოქმედი ექიმი, რომელმაც ბებიას ოპერაცია უანგაროდ გაუკეთა და სიცოცხლე აჩუქა. ეს ის მამაკაცი იყო, რომელიც რამდენიმე თვის წინ ჩემი სახლის კარის ზღურბლთან შეშინებული იდგა და მამის მოვლისათვის მადლობას გვიხდოდა.

ამ დღემ დამარწმუნა, რომ რაღაც უხილავი, ჯადოსნური, ყველაზე დიდი და ძლიერი ძალა – სიკეთე მართავს სამყაროს, სიკეთე, რომელიც არასოდეს იკარგება. მხოლოდ ის იხსნის დედამიწას და ყველამ ცოტ-ცოტა სიკეთე რომ ვაკეთოთ, ქვეყანაზე უბედურება აღარ იარსებებს.

ანნო სეპაქვილი

გაქმევა ზღაპრიდან

ტკბილი ბავშვობის დასასრული ახლოვდება, ჩემში კი დიდი ქაოსი ისადგურებს, უამრავი კითხვა მიტრიალებს თავში, ფიქრები მიტაცებს და ცრემლიანი თვალებით ვიხსენებ წარსულს.

ჯერ ერთი ფირის ლენტას მივშტერებივარ, შემდეგ მეორეს. ვხედავ მოფარფატე მხიარულ და ბედნიერ გოგონას, რომელიც ბავშვობით ტკბება და ზღაპარში თამაშით არ იღლება.

ახლა კი ბავშვობის დასასრული ახლოვდება და ის აზრი, რომ ზღაპარი უნდა დავტოვო, მაშინებს, დიახ, მაშინებს და მაფიქრებს, თანაც როგორ! მიჩნდება კითხვები: როგორ ვითამაშე ტკბილ ზღაპარში ჩემი როლი, ან როგორ შევასრულებ ცხოვრების ახალ ეტაპზე – „ერთ დიდ რომანში“ ახალ როლს.

მაგრამ ერთი, რაშიც დარწმუნებული ვარ, არის ის, რომ ბავშვობის დასასრულს ყველა გარბის ზღაპრიდან, რათა რეალური თვალთ დაინახოს ის, რასაც ვარდისფერი სათვალეებით ზღაპარში კითხულობდა.

დიახ, გავრბივარ ზღაპრიდან და „ერთ დიდ რომანში“ გადავდივარ, სადაც ყველაფერი უფრო რეალური, სასტიკი, მოულოდნელი და ძალიან საინტერესოა.

ეს არის ხანგრძლივი, რთული, მაგრამ თავგადასავლებით აღსავსე გზა. აქ საკუთარი ადგილის მოპოვებისთვის ბრძოლა დამჭირდება. ეს კი არც ისე ადვილია. მაგრამ თუ ჩემში ყოველი საქმის კეთებისას გავაღვიძებ ბავშვს, რომელიც არ იღლებოდა დასახული მიზნის მიღწევისთვის ბრძოლაში, ასევე არ დაიღლება ცხოვრების დიდ გზაზე და მიაღწევს ყველაფერს, რაზეც ბავშვობაში უფიქრია და უოცნებია.

დიახ, მე ამას შევძლებ, მე დავიმკვიდრებ ჩემს ადგილს ამ უკიდევანო სამყაროში.

ზახხასე კოსკობინი

პროფესორი ჟორდანიას დაიღუპა 1962 წლის 20 აგვისტოს რიო დე-ჟანეიროში, თვითმფრინავის კატასტროფის შედეგად, როდესაც თავისი მაშველი რგოლი უბილეთო მგზავრ გოგონას დაუთმო.

მეშველი რგოლი

გარეთ მწველი სიცივეა.

ქუჩის ბზარებში წყალი ჩაგუბებულა, როგორც იმედი გუბდება ხოლმე ადამიანის სულში გაჩენილ ნაპრალებში და სიცარიელეს წვეთობით ავსებს. ცას რუხი ნაცრისფერი დაჰკრავს, ღრუბლებს კი ვერცხლისფერი ბინდი გადაჰკვრია. გარეთ საშინელი ამინდია, მაგრამ ჩემსავით ბედნიერი ადამიანი დედამიწის ზურგზე მეორე არ მოიძებნება. თითქოს უკვე ჩამესმის ყურში ჩემი შვილის სიცილის ხმა, რომელიც კარიდან გამორბის, რათა თავის მოხუც მამას შეეგებოს. იმასაც კი ვგრძნობ, როგორ მეღვრება მთელს სხეულში სითბო. დღეს საქართველოში ვბრუნდები, საამო გრძნობა მეუფლება, ჩემი გულის პულსაციას ვუგდებ ყურს და, არ ვიცი, შეიძლება მეჩვენება, მაგრამ გულის ფეთქვებს შორის, შუალედებში, თითქოს მკაფიოდ მესმის, როგორ იმეორებს უცხო ხმა ჩურჩულთ ერთადერთ სიტყვას: „ბრუნდები, ბრუნდები...“ შემდეგ კი სიტყვები ნესტის სუნით გაჟღენთილ ოთახში იფანტება და უჩინარდება.

ჩემოდანს ვიღებ და კიბეებზე ვეშვები. ორიოდ წამით მეჩვენება, რომ ჩემს თავს შორიდან ვუყურებ. ვუყურებ, როგორ ჩავდივარ კიბეებზე, ფეხის ხმაც შორიდან მესმის და ჩემს სახეზე გამოსახული გამომეტყველებაც მეუცხოება. შალის პალტო მაცვია, შარვალი, გარეცხილი და გაუთოებული, თავზე – ქუდი, ცხვირზე – სათვალე, ხელში – გაცრეცილი ჩემოდანი.

არ მახსოვს, როგორ გავდივარ ქუჩაში, როგორ ვაჩერებ ტაქსს და როგორ ვჯდები... ძველი მოგონებები მიტივიტივდება თავში. ბრაზილიაში წამოსვლამდე მთელი დღე ჩემს ვაჟიშვილთან გავატარე. კირილეს კუნძაპეტივით შავი თმები აქვს, რომელიც ლაპა-

რაკისას ყოველთვის შუბლზე ეყრება ხოლმე, თუმცა ის ყოველ ჯერზე ჯიუტად იწევს დაუმორჩილებელ თმებს ყურებს უკან.

კირილე იატაკზე ფეხებმორთხმული ზის და თავჩაქინდრული სათამაშო მანქანებს აქეთ-იქით დაატარებს. უეცრად თავს მაღლა სწევს და თვალეში მიაბიჭად მიყურებს.

– ცურვა თუ იცი? თვითმფრინავი რომ წყალში ჩავარდეს, რა გეშველება, ხომ დაილუპები? – მეკითხება კირილე და თვალეზე ჩამოყრილ თმას მოუხერხებლად იწევს ყურს უკან.

ვიცინი და თმებს ვუბურდავ.

– თვითმფრინავი არ ჩამოვარდება. ყველაფერი კარგად იქნება.

კირილემ იცინის და ისევ თავს ლუნავს, ხელეში სათამაშოებს ატრიალებს.

მანქანა ამუხრუჭებს. მოგონებები იფანტება. ტაქსისტს ხურდას ვუნვდი და მანქანიდან გადმოვდივარ. ქუჩები სველია. ფეხებს თითქოს თავისით მივყავარ აეროპორტისკენ და თვითმფრინავშიც გაუცნობიერებლად ვჯდები.

თვითმფრინავში თითქოს რალაც უბედურების სუნი იგრძნობა. ცუდი წინათგრძნობა მეუფლება, მაგრამ ყურადღებას არ ვაქცევ, ჩემს ადგილს ვიკავებ და უსაფრთხოების ქამარს ვიკრავ. თავს უკან ვწევ და სავარძლის ზურგს ვადებ, თვალეებს ვხუჭავ და ჰაერს ღრმად ვისუნთქავ. ვერც კი ვხვდები, როგორ მართმევს ძილი თავს.

ხალხის ხმაური მალვიძებს. სულ ორი წამით მეძინა. თვალეებს ვახელ. სრული პანიკაა. ხალხის გახშირებული სუნთქვა ერთმანეთში ირევა, ოფლი სახეზე სდით, რომელსაც მაისურის სახელოებით იწმენდენ.

გული ბაგაბუგს მიწყებს, წინ წამოწევა მინდა, მაგრამ ფეხები მეკვთება, ასე მგონია, სხეულიდან მთელი ენერგია გამომაცალეს. ჩემს გვერდზე მჯდომს ვუყურებ. ახალგაზრდაა, წითელი პერანგი აცვია, ქერა თმები შუბლსა და კისერზე მიჰკვრია, ხელეებით სკამის სახელურებს ისე ძლიერადაა ჩაფრენილი, რომ თითის წვერები გადასთეთრებია. სახეზე ფერი არ ადევს. მისკენ ვიწევი და არ მესმის, მაგრამ ვგრძნობ, როგორ სცდება ჩემს ბაგეებს შემდეგი სიტყვები:

– რა ხდება?

არ ვიცი, ამ ხმებში როგორ გაიგონა ჩემი ნათქვამი, მაგრამ წითელპერანგიანი ბიჭი ჩემკენ ტრიალდება, ტუჩებს ნერვიულად ილოკავს და მპასუხობს:

– პილოტმა გამოაცხადა, პრობლემა გვაქვსო. – წითელპერანგიანი ნერწყვს ყლაპავს და აგრძელებს, – მაგრამ ხომალდი ბილიკის დარჩენილ ნაწილზე ვერ გაჩერდება... უხერხულად იშმუშნება – ამიტომ, მგონი... მარჯვნივ ვუხვევთ.

ირგვლივ დაძაბულობა იგრძნობა, მგზავრებს სუნთქვა შეკრული აქვთ, ჰგონიათ, რაც უფრო ნაკლებს ისუნთქავენ, მით უფრო ექნებათ გადარჩენის შანსი.

ვგრძნობ, როგორ მეკუმშება ფილტვები, სუნთქვა მიჭირს, გულ-მკერდი მიოფლიანდება. თვითმფრინავი აეროპორტის საფრენ ბილიკს კვეთს და ოკეანეში ეშვება. ყურები მიგუბდება, ფილტვები თითქოს წყლით მევსება, ფეხები მწყდება. ერთი წამით, შემოძლია დავიფიცო, რომ დრო და სივრცე ჩერდება. ხალხის შეძახილები ჰაერში იყინება და წყდება. წამით აღარც გრავიტაცია არსებობს, აღარც დრო და არც განზომილება. ხალხი სუნთქვას წყვეტს, სამყარო – არსებობას. პილოტის ოთახიდან ბრძანებები ისმის:

– გთხოვთ, შეინარჩუნოთ სიმშვიდე!

ხალხი მაშველ რგოლებს ეცა. გონს მოვედი და მეც სწრაფად შევუერთდი ხალხის ტალღას. უცნაურია, მაგრამ სხეულში სიმშვიდის გრძნობა ჩამელვარა. თვალწინ კირილე მიდგება, მაგრამ თავს უფლებას ვერ მივცემ, მასზე ფიქრით გონება გამეფანტოს. გული მეკუმშება. გადაავრჩები და კვლავ ვნახავ კირილეს. კირილეს აუცილებლად ვნახავ.

მაშველ რგოლს ხელს ვავლებ და თვითმფრინავის სალონიდან გასასვლელად ვემზადები, როდესაც მოგუდული ხმით ტირილი მესმის. ყურები ჯერ კიდევ დაგუბებული მაქვს და მგონია მეჩვენება. ვაყურადებ. ტირილი უფრო მკაფიოდ მესმის. უკან ვტრიალდები, მუჯღუგუნებით ვიკვლევ გზას. სული მეხუთება.

– სად ხარ?! – თვალებით იმ ადამიანს ვეძებ, ვისგანაც ტირილის ხმა მოდის. ბავშვის ხმა აქვს. თვალები მიბნელებს, გამოსახულებები ერთმანეთში იდღაბნება. უკანა სავარძელზე შავ ლაქას ვხედავ. იქით მივიწევ. გოგონა მთელი ძალით ჩაჰფრენია სავარძელს, კუნაპეტივით შავი თმები აქვს. ექვსი წლის თუ იქნება. მხარზე ხელს ვადებ. ძალას ვიკრებ, რომ პირი გავალო და სიტყვები წარმოვთქვა:

– აქ რას აკეთებ? მაშველი რგოლი აიღე და საავარიო გასასვლელიდან გავიდეთ, მოდი, ხელი ჩამკიდე...

– მაშველი რგოლი არ მაქვს. – ლამაზი ნაკვეთები აქვს, პატარა, ლამაზი ცხვირი და სწორი ნიკაპი. პერანგზე კესანე აქვს ჩაბნეული. თვალებიც ამ ყვავილებისფრად უელავს. როგორც კი თავს ძირს ხრის, თმები შუბლზე ეშლება და მხრებზე ეფინება.

თვალნინ კირილე მიდგება. ის მანქანებით თამაშობს და თვალეში ჯიუტად მიყურებს, მერე იცინის და თმები თვალეზე ეფხატება. ყურებში მისი ხმაც კი ჩამესმის. მისი დაბალი, გაბზარული ხმა მეკითხება: „ცურვა თუ იცი? თვითმფრინავი რომ წყალში ჩავარდეს, რა გეშველება, ხომ დაიღუპები?“

გოგონას ჩემს სამაშველო რგოლს ვუნვდი: – აი, ჩემი აიღე!

გოგონას თვალეში გაოცება უკრთის. ამ დროს კიდეც უფრო ლამაზი მეჩვენება.

– კი, მაგრამ თქვენ ცურვა იცით?

ირგვლივ ვიხედები. ხალხი გასასვლელისკენ მიიჩქარის. ზოგი მაშველი რგოლის იმედზეა, ზოგმაც ცურვა იცის. ნაპირთან ახლოს ვართ. ვინც ცურვა იცის, ნაპირამდე მალე მიაღწევს, ვინც არ იცის, მათთვის მაშველები მოვლენ. მაგრამ თუ თვითმფრინავში დავრჩით, დავიხრჩობით.

– ვიცი, აიღე რგოლი. სხვებს გაყევი. სწრაფად. მე უკან გამოგყვები. იცოდე, უკან არ მოიხედო.

გოგონა ერთხანს თვალეში მიყურებს, შემდეგ რგოლს მართმევს და საავარიო გასასვლელისკენ სხვებს მიჰყვება. მთელი სამყარო თავზე გვექცევა, მაგრამ გოგონა მაინც ახერხებს მოხდენილად და კობტად სიარულს.

მთელი სხეული მეწვის. ფეხები მერთმევა. ცურვა არ ვიცი. იმ სავარძელზე ვეშვები მოწყვეტით, სადაც მანამადე გოგონა იჯდა. თვითმფრინავი თანდათან ცარიელდება. სიჩუმე ისადგურებს.

ამ სიჩუმეში, რამდენიმე წამით ვახერხებ, დავივიწყო ყველაფერი, რაც ხდება. თვალეებს ვხუჭავ. ყურებში ოკეანის ტალღების ტყლაშუნი ჩამესმის. წამით ოკეანეც ქრება, თვითმფრინავიც და ჩემი სხეულიც. უსაზღვრო თეთრი ცარიელი სივრცე. სივრცე, რომელსაც ჰორიზონტი არ აქვს და სივრცე, რომელსაც კედლები არ აქვს. მაგრამ სივრცე უეცრად ოთხივე მხრიდან კედლებით ისაზღვრება და დაპატარავებას იწყებს. პატარავდება, ვინროვდება და მეშინია, რომ მეც შიგნით მომიყოლებს

და გამსრესს. მაგრამ კედლები ჩემშია და დაპატარავებას აგრძელებს. გეგონება, უხილავი ვიყო, არ ვარსებობდე. უსაზღვრო თეთრი სივრცე იქამდე პატარავდება, სანამ თვითმფრინავის კედლებს შუა არ ექცევა.

თვალეებს ვახელ. მთელი ცხოვრება ექიმობაში გავატარე. მთელი ცხოვრება ქალთა და ბავშვთა კეთილდღეობას მივუძღვენი, მაგრამ ვერასდროს ვიფიქრებდი, რომ მათ ჩემს სიკვდილსაც მივუძღვნიდი... არა, არა!..

მაშველები მოვლენ, მოასწრებენ. მე კი კირილეს კვლავ ძველებურად ავუჩიჩავ ხოლმე თმებს, ის კი გაბრაზდება და თავისი პატარა ხელებით მათ გასწორებას შეეცდება.

თვითმფრინავი თანდათან წყლით ივსება. კოჭები მისველდება. ნარმომიდგება, როგორ ვსეირნობ პარკში. მზე აცხუნებს, ხეები ოდნავ ირხევიან.

წყალი მუხლებამდე მწვდება.

ბავშვები პარკში დარბიან. დედები მათ ეძახიან, მაგრამ შვილების მიამიტი სიცილი ჰაერს აპობს და მათ ხმას ახშობს.

თქომდე.

აი, ერთი წყვილი მოსეირნობს. გოგო ბიჭს მხარზე თავს აყრდნობს, ბიჭი ხელს ხვევს და ერთმანეთს თვალებში უცქერენ.

იდაყვებამდე.

ძალღი თავის პატრონს მისდევს. პატრონი ჯოხს იღებს და შორს აგდებს. ძალღი ყურებს ცქვეტს, ჯოხს თვალებმოუშორებლივ უყურებს. ჯოხის მიწაზე დავარდნისთანავე ძალღი მიწას სწყდება და ჯოხისკენ მიექანება.

მკერდამდე.

ახალგაზრდა ბიჭი თავის მოხუც მამას ასეირნებს. მოხუცს ხელში ნაყინი უჭირავს და პატარა ბავშვივით იცინის.

კისრამდე.

და-ძმა ხელკავგამოდებული მოსეირნობს და თავის ბავშვობას ღიმილით იხსენებს...

წყლის მარილიან გემოს ვგრძნობ პირში. ფილტვები წყლით მევსება. გული მეკუმშება. ყურები მიგუბდება. თვალები მენწვის. ვცდილობ ვისუნთქო, მაგრამ ჟანგბადის მაგივრად ყელში წყალი ჩამდის. ისეთი შეგრძნება მაქვს, სადაცაა ფილტვები გამისკდება, ათას ნაწილად დამეფლითება და ჩემს ნაწილებს ოკეანე წაიღებს. „პარკი. პარკზე იფიქრე. პარკში სეირნობ. პარკი. პარკი. პარკი.“

„ბავშვები დარბიან. წყვილი სეირნობს. ძალი ჯოხს მისდევს. მოხუცი ნაყინს ჭამს. და-ძმა ხელკავამოდებული სეირნობს. კიდე ვინ?! კიდე ვინ არის პარკში?! ყურადღება მოვიკრიბე. აი, ვილაც მარტო მოსეირნობს. მისი ფიგურა ბუნდოვანია, მაგრამ თანდათან იკვეთება და გამოსახულებას იღებს. გოგონა. პარკში გოგონაა. მალალი, ტანწერნეტა. თვრამეტიოდე წლის იქნება. პატარა, ლამაზი ცხვირი და სწორი ნიკაპი აქვს. თვალებიც ცისფრად უელავს. დახვენილად და მოხდენილად მოაბიჯებს, ცალ ხელში წიგნები უჭირავს, მეორეში – კონსპექტები. ეს გოგონა სადღაც ნანახი მყავს. მაშინ უფრო პატარა იყო. ახლა ნაკვები უფრო დახვენილი აქვს და გაზრდილია.“

ფილტვები მეკუმშება, გულ-მკერდის არეში აუტანელ ტკივილს ვგრძნობ. „გოგონა. გოგონა და პარკი. გოგონაზე იფიქრე.“ უეცრად მახსენდება. სავარძელს ჩაფრენილი გოგონა. პერანგში კესანე აქვს ჩაბნეული. „მაშველი რგოლი არ მაქვს“. – ჩამესმის მისი ხმა.

ჩემს სხეულს წყალი იტაცებს. თვალები მეხუჭება. ვერ ვხვდები, როდის მეღიმება ტუჩის კუთხეში.

მცხუნვარე დღეა. მზე ანათებს, ხეები ნაზად ირწევიან. პარკში ვსეირნობ. არა, მე არ ვსეირნობ. ის სეირნობს... გოგონა, ცისფერი თვალებითა და წიგნებით ხელში...

ლავი ჰოიბი

კარლი

ქორწინების მე-10 წლისთავზე 9 წლის ჯერემის მშობლებმა ბავშვი ბებიათაგან მიიღეს. დედა წამში მოწესრიგდა, სახლიდან გასვლამდე შვილს შუბლზე აკოცა და გააფრთხილა:

– ბებო არ გააბრაზო და თუ კარლი ზარს დარეკავს, გამოგელაპარაკება, ხმა არ გასცე!

კარლი უბრალო ლოთი გახლდათ, რომელიც კორპუსის სადარბაზოს აფარებდა თავს. ცხოვრებაში ტკივილისა და იმედგაცრუების მეტი არაფერი ენახა, არასდროს მოესმინა ადამიანთაგან ტკბილი სიტყვა და არც მიღწევები და მათი სამეზობლო გახლდნენ ხელგაშლილი ამ მხრივ: ეზიზღებოდათ მისი გამურული სახისა და ტალახში ამოვლებული ძონძების ცქერა, ხშირად რამდენიმე „ლამაზ“ სიტყვასაც ესროდნენ ხოლმე წვიმისგან დასველებულსა და გათოშულს. თავი კარგ ხალხად მოჰქონდათ, მაგრამ როცა მზე ღრუბლებს ამოეფარებოდა და კარლის ერთადერთი სამოსი ცივი ქარის ჩახუტება გახლდათ, არ უჭირდათ მისი დასერილი გულის დანაკუნება. ერთადერთი, ვინც მას ადამიანად მიიჩნევდა, ჯერემი გახლდათ. რამდენჯერაც დედასთან ერთად მარკეტიდან შინისაკენ მიმავალ გზაზე კარლს შეავლებდა თვალს, მშობელს ხელიდან უსხლტებოდა და ცდილობდა, რაც შეიძლება მეტხანს ესაუბრა მუდამ მდუმარე მათხოვართან.

ჯერემის მამა ბიზნესმენი გახლდათ. ოჯახს სიმდიდრე არ აკლდა და შესაძლოა სწორედ ამან მიიზიდა ერთ-ერთი არამზადის ხარბი თვალი. დიდხანს აკვირდებოდა მიღწევების ოოჯახს და როგორც კი დედ-მამა გაისტუმრა, სიხარულისა და სიამოვნებისაგან ისე გაიღიმა, იფიქრებდით, ცოტაც და სახე ორად გაეყოფათ. ხელი ჯიბის ჟანგიან დანას სტაცა და აღგზნებული მიადგა კარს, რომლის უკანაც სიმდიდრით სავსე მომავალს ხედავდა. მცირე წვალების შემდეგ სახლშიც შეაღწია. შესვლისთანავე შენიშნა ოთახის კუთხეში მოთამაშე ჯერემი, გიჟივით ეცა, ხელში

აიტაცა და იარაღის ბასრი პირი მიაბჯინა ყელზე. ბავშვის განწირულ კვილზე შემოვარდნილ ბებიას კი მალევე მიეცა დავალება – ოქროულით გაეცხო დაკუჭული ჩანთა. გაშმაგებულ ავაზაკს იდილია რალაც გაუთვალისწინებელმა დაურღვია. უეცრად უცნობი ხელი მხრებში სწვდა, შემოაბრუნა და საოცრად მძლავრი დარტყმით დააკარგვინა გონება. ღრმა ამოსუნთქვის შემდეგ ბავშვს ნაზად მოუთათუნა ხელი გაფითრებულ ლოყებზე და გული გაუთბო მისი სიყვარულითა და აღტაცებით სავსე შეძახილის გაგონებამ:

– კარლ!

სარჩევი

პოეზია

მურად ქოლოკავა

საქართველოში	5
აპრილი ჩემი მარადიული ტკივილი	6
ფიქრი ლამაზ სიკვდილზე	7
ბედისწერაო მუხთალო	8
გულთეთრა მერცხლებს	9
დარდდალეული	10
ჰანგი – ქართული! სიტყვა – ქართული!	11
ერთი სხივი ვარ...	11
არსად წავსულვარ	12

მარინე ცხველიაშვილი

ახლა მარტია	13
*** აპრილმაც კარი გაიჯახუნა	14
სისხლის მაგია	15
კორიდა	17

პესიკ ზაალიშვილი

უკანასკნელი სიტყვა	18
*** ისევ ხომ ცერად იმზირებით	19
*** ამიჯანყდა ჩემი სული	20
*** ამქვეყნად ფუჭად არ დავალ	20
*** ამდენი ლოცვა და ვედრება სად იკარგება?	21
ამოთქმულსიტყვასასოებრივი	22

გიგა ვეფხვაძე

ჩემი იმერეთი	23
ბალადა დიდგორზე	25

მარინა იმნაიშვილი

ჩემთვის რომ ეთქვათ	27
შენ	29
როდესაც მიუყვები აღმართს	30
დრო	31
...და სცივათ ლექსებს	32
არადა, ცხოვრობ	33
პატარა დედამიწა	34
რეჟისორი	34

შორენა მამალაშვილი

*** აერთხელ შობილი ორჯერ არ კვდება	35
კოლხური ღამე	36
ჩემიდან ცამდე ანუ შენამდე... ..	36
*** დიდი ხანია	37
*** თითქოს დახუჭა მთვარემ თვალები	37
თოვს... ..	38
წმინდაო მარიამ... ..	38

ნანა ყალიჩავა

ხარ ჩემი სისხლის მიმოქცევა	39
მადლობა მუზას	40
თეთრი ჩუქურთმა	40
წავალ... ..	41
წყალს ვუამბობ	42
წყალი ამოვსვი	42
ლექსად ვაქციე	43
დამიძახე!	43
როგორ გავძლებდი	44
პოეტი	45

მანია რაზმაძე

სინაზის სიმფონია	46
ვერ გაპატიებ!	47
კოცნის სხივებს დავწნავ	47
ახლა ისევ გეძებ	48
გაზაფხულს ვერ გადავიმტერებთ	48
მაპატიეთ, ხეებო!	49
სიყვარულის გამხელა	50

ზაზა სუყაშვილი

*** სოფელს მთვარისკენ გაუწვდია სველი თათები	51
სამი მეთევზე	52
ლეგენდა	53
ფოთლები პეშვებით	54
*** ნახე, უკვე მოჩანს	54

დარეჯან ალადაშვილი-უსენაშვილი

გული და ტვინი	55
მეტი არაფერი მინდა	56
...რომელიც არ ჩანს	56
*** ანკი ვინ იცის, მწარე გამოცდას	57
ვიდრე ქარები... ..	57
მხოლოდ შენ იცი, მამაო ჩენო!	58
განწყობის პოეტი	59

მადონა დვალი

გასაუბრება, სოხუმში დარჩენილ ჩემს	
დაუსრულებელ ნახატებთან	60
ღამე – ლექსებად გადათარგმნილი	62
*** ვიხატავდი ცის ამფორას	63

წელი მანჩსაშვილი

სიცოცხლე ღირს	64
ისე ვიცხოვროთ	65
უკანასკნელ ფოთოლზე	66
ამაყად ვივლი	67
არ გვეგების	68

ამირან ჯანაშვილი

ჭილაძის მოტივებიდან	69
*** დროდადრო ქალაქი	70
*** თვალების ცაზე ჩანს ია...	71
*** კარიდან გავალ, მაგრამ იმ კარებს	71
ჩემს შვილს – ნიას	72

ზაჩო ზაქაძე

მამის განცდილი...	73
შენი საბედო	74
თარიღები	75
*** აბუზული ვარ, როგორც ნიბლია	76
ლედი	77

გურამ ლაცაბიძე

პასეანსი	78
თაფლისფერთვალემა	79
ოთოს ხსოვნას	79
*** თავისუფლება, გავცქერი ზეცას –	80
მორიგი ლექსი №-ს	81

ღონარი ადუიშვილი

მე – მესხი	82
*** არ მიძებნია ოქრო და ვერცხლი	83
*** წლები მირბიან	83
*** წლებმა გაირბინეს, როგორც წუთებმა	83
დაბრუნდით ქართველებო!	84

მალხაზ კვინიკაძე

ავტოპორტრეტი	85
...და ბოლო კითხვა	86
იქნებ შენ გახსოვს... ..	87
*** ჩემს თვალთა მზერას	87

ლალი მჭღლიძე

კალთაში იმედი მივაძინე	88
ჩემი წვიმა	89
სიკვდილმა ჩამოიარა	89
მამა გაბრიელს	90
ზოგი ისევ ღმერთს ირჩევს, ზოგიც კიდევ – ბარაბას ...	90
*** შენი სულის პარალელზე ვდგავარ	91
*** სახსოვრად გამომყვა სიზმრიდან ალერსად	91

ლაფიჩიანი შაჰინაძე

ჟამთა სრბოლაში	92
----------------------	----

ნორა მორგაძე

მერამდენე	94
დრო იყო... ..	95

ეთერ ჭელიძე

სიზმარ ვნახე... ..	96
*** სიკვდილო, მოხეტიალე	97
*** ჩემი მუზის თეთრო ყლორტო	97

ლია ოსიაშვილი-მელიქიძე

ჟიული შარტავას	98
სიზმარი	99

ევა სუნდარია

მოვინყენ, ვიცი...	100
დედა	101
ლურჯი სიზმარი	101
ყველა წამის დათარიღება...	102

ევა ძვრივიშვილი

*** ეჰ, მგონი ისევ დავაგვიანე	103
*** მარშებითა და ზარ-ზეიმით ვერ შეჰქმნით ახალს	104

თამარ ლოშიძე

ერთხელ მოდის...	105
გვირილა	106
უიმედობა	106

ალექსანდრა (დათო) სოსხაძე

თეთრი გვირილები	107
იცის...	109

მაგდა გოშენიშვილი

მე ვარ მხატვარი	110
ორქიდეა	111
არა მარგია არად!	111
ეს გაუმარჯოს სიცოცხლის ფეთქვას	112

ლია გაქანიშვილი

მძინარა	113
მარი	113
ნინა	114
ფისო და ელენე	114
*** – გამარჯობა, სად მიძვრები	114

დედა ენა	115
მუნჯები	115
ზარმაცი	115
ყოჩალი მურა	115
მირიანი	116
საყვედური	116
ეშმაკი ინდაური	116

ია სულაზერიძე

სერგეი ესენინი

*** დაბადებიდან ყოველ სულიერს	117
-------------------------------	-----

სერგეი ესენინი

*** რა მოხდა, თუკი სულ სხვამ დაგლია	118
-------------------------------------	-----

ალექსანდრე ბლოკი

*** თუ გახსოვს მშფოთვარე ქალაქი	119
---------------------------------	-----

მარიამ ცვეტაევა

მომწონს	120
---------	-----

ანა ახმატოვა

*** არ მოგვიწევს, ერთი ჭიქით დავლიოთ	121
--------------------------------------	-----

იან კუპალა

ნუ ეძებ	122
---------	-----

მურათჰან მუნგანი	123
------------------	-----

სენურ სენეზი	123
--------------	-----

ალექსანდრე პუშკინი

*** მე თქვენ მიყვარდით... ტრფიალით იგი	124
--	-----

ანა კერნისადმი	125
----------------	-----

ანა ახმატოვა

*** შენ ხარ მარად უცნობი და იდუმალი	126
-------------------------------------	-----

*** გათანგულმა შენი მზერის სიხარბით	126
-------------------------------------	-----

ნათია შავარდენიძე

ალექსანდრე პუშკინი

*** არა, არა, ვერ გავბედავ და ვერც შევძლებ, ვიცი . . . 127

ს. გოროდეცი

წერილი ფრონტიდან 128

ს. ესენინი

*** დამაგვიანდა, ან იქნება ადრეა ჯერაც 129

პროზა, პუბლიცისტური წერილები, მიცნობები

ბივი ჯახუა

ჟამი მსხვერვეისა 131

ქალი ჯუჯა ნაძვის ჩეროში 142

თინათინ სიყვავილი

თეთრი იასამანი 146

ლია მარტაშვილი

დაღმარება 157

ჯემალ კუსალაშვილი

მენატურე ქალის აღსარება 169

ლელა ახალაია-კვარაცხელია

მე უნდა დავბრუნდე შინ, სოხუმში! (ომის ქრონიკები) . . 205

ქეთევან სოსია

ის აგვისტო 214

ვახტანგ გომოლაძე

გული არ ბერდება 220

წერილები დედისათვის 222

შორენა ჭილაძე

აფეთქება მზეზე 224
ზენო 226

ლალი მჭედლიძე

ჭრელი შუშა 228
მზე ჩამოვარდა 230

სოფო ზოცვაძე

ზღაპარი სიყვარულისა 234

ემზარ გოგოლაძე

ბედისწერა 236
მგლების ოჯახი 237

თინათინ სიყვარული

გვახსოვხართ ტკივილითა და მონატრებით... 239
მკითხველის სამსჯავრო 244

ლია მარტაშვილი

ჯიმი მუდამ საქართველოშია... 249

ციური ბერიძე

ანზორ ერქომაიშვილი 259

ალგარი ლომიძე

საით მივექანებით?! 263

გიორგი (გია) ომანაძე

დოკუმენტური პროზა
ბუხარში შეყრილი წერილებიდან... 266

ქეთევან სოსიაძე

ღვთაება კვირია და ქართული კულტურა 275

თამარ კვარაცხელია

ბაირონის ლირიკის მოსე ქარჩავასეული თარგმანი 287

ჩვენი საიდეო მომავალი

ნატალი ჟვანია

ცხოვრება ცისარტყელას ფერების მიღმა... 295

გიორგი ნატროშვილი

მოგზაურობა დროში 297

ნინო გაბრიჭიაძე

ქვაზე დადებული მადლი 300

ანანო სიყვარული

გაქცევა ზღაპრიდან 302

ბარბარე გიორგობიანი

მაშველი რგოლი 303

ღავით შოთაძე

კარლი 309

